CAD CASTANE DIN CASTANI

Amintiri de ieri şi azi

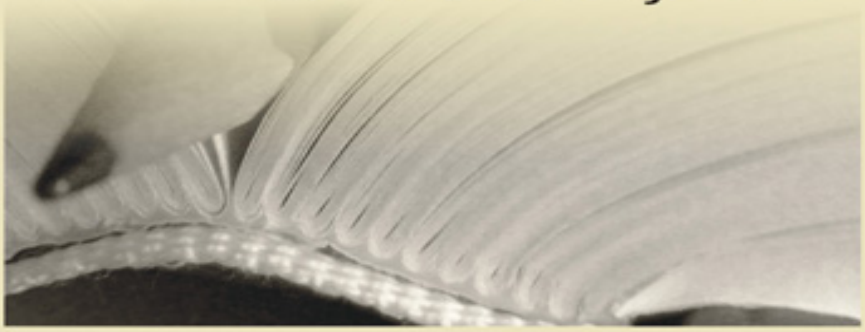

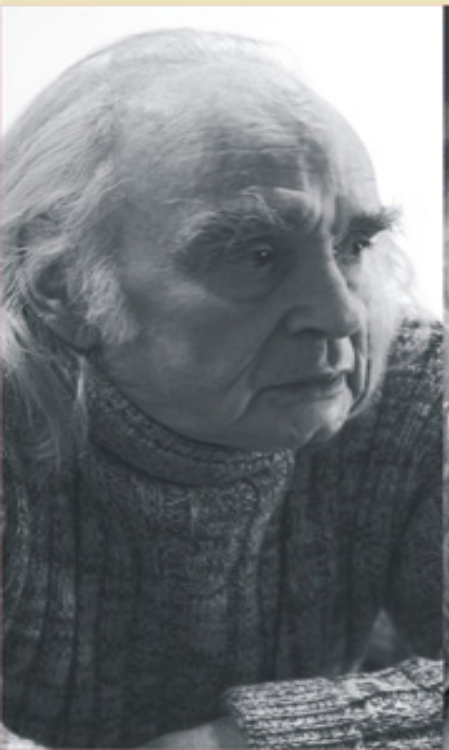

Emil Brumaru

Veronica D. Niculescu

POLIROM

Emil Brumaru
Veronica D. Niculescu

CAD CASTANE DIN CASTANI

Amintiri de ieri şi azi

POLIROM
2014

EMIL BRUMARU (n. 1939) este unul dintre cei mai importanți poeți români contemporani. A debutat în 1970 cu *Versuri*, volum premiat de Uniunea Scriitorilor din România. Alte volume publicate: *Detectivul Arthur* (1970), *Julien Ospitalierul* (1974), *Cîntece naive* (1976), *Adio, Robinson Crusoe* (1978), *Dulapul îndrăgostit* (1980), *Ruina unui samovar* (1983, distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor), *Dintr-o scorbură de morcov* (1998), *Poeme alese. 1959-1998* (2003), *Fluturii din pandișpan* (2003), *Poezii* (carte la borcan, 2003), *Opera poetică* (3 vol., 2005), *Submarinul erotic* (2005), *Infernala comedie* (2005), *Cîntece de adolescent* (2007), *Povești erotice românești* (volum colectiv, 2007), *Ne logodim cu un inel de iarbă* (2008), *Versuri* (2010), *Povestea boiernașului de țară și a fecioarei…* (ediția a II-a adăugită, 2012), *Intelectuali la cratiță* (volum colectiv, 2012), *Rezervația de îngeri* (2013), *Sfîșiat de umbra unui înger* (2013) și *111 cele mai frumoase poezii* (2014). La Editura Polirom a mai publicat volumele *Cerșetorul de cafea. Scrisori către Lucian Raicu* (2004), *Dumnezeu se uită la noi cu binoclul* (2006), *Opere I. Julien Ospitalierul* (2009), *Opere II. Submarinul erotic* (2009), *Basmul Prințesei Repede-Repede* (în colaborare cu Veronica D. Niculescu, 2009), *Opere III. Cerșetorul de cafea* (2012; reeditat în colecția „Eseuri & confesiuni“, 2014), *Opere IV. Dumnezeu se uită la noi cu binoclul* (2014). Este laureat al Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu“ (2001) pentru Opera Omnia. În 2011 a primit premiul revistei *Observator cultural*, de asemenea pentru Opera Omnia, iar în 2013 a primit Premiul Președintelui UNITER. Poemele sale au fost incluse în antologii din România, Germania, Franța și Anglia.

VERONICA D. NICULESCU (n. 1968) a publicat volumele de proză scurtă *Adeb* (2004, Premiul pentru Debut al USR Sibiu), *Orchestra portocalie* (2008) și *Roșu, roșu, catifea* (2012), microromanul *Simfonia animalieră* (2014) și *Basmul Prințesei Repede-Repede* (în colaborare cu poetul Emil Brumaru, 2009), precum și antologia de proză scurtă *Floribunda* (2012). A cîștigat Concursul Național de Scenarii HBO, la TIFF 2010, cu scenariul de scurtmetraj *Curierul*. A tradus din opera lui Vladimir Nabokov romanele *Ochiul*, *Disperare*, *Rege, damă, valet*, *Originalul Laurei*, *Darul*, *Foc palid*, precum și o parte dintre *Povestiri*. De asemenea, a tradus din opera lui Samuel Beckett toată proza scrisă în limba engleză, și anume proza scurtă din volumul *Opere I – Integrala prozei scurte*, și romanele *Murphy*, *Watt și Vis cu femei frumoase și nu prea*, alcătuind volumul *Opere II* (Premiul USR Sibiu pentru traducerile din opera lui Samuel Beckett în 2012). A mai tradus din Don DeLillo, Siri Hustvedt, Eowyn Ivey. Toate traducerile, în premieră în limba română, au apărut la Editura Polirom. Povestiri de-ale ei au fost incluse în antologii precum *Kikinda Short 06*, antologie internațională de proză scurtă, Serbia, 2012; *Scräpliv*, antologie de nuvele românești, Editura 2244/Bonnier,

Suedia, 2013; *10+: Antologie de proză* Tiuk!, Editura Tracus Arte, 2013; *Best of – proza scurtă a anilor 2000*, Editura Polirom, 2013.

Cuvînt înainte

De unde pînă unde o carte cu dialoguri, și încă una crescută aproape fără nici un plan? În decembrie 2007, Emil Brumaru strecura dintr-odată într-unul dintre comentariile sale pe blogul meu, cînd erau în toi cine știe ce discuții nevinovate despre paiațe, sobe sau pagini: „Și de aici o să trec la altceva… Cred că ar fi interesantă o carte cu viața, atît cît poate fi ea destăinuită, a doi oameni de vîrste diferite… De gîndit“. Am rîs ca de o ghidușie și, cu siguranță, nu m-am gîndit la nici o carte. Peste o lună, iarăși: „Și revin la ideea scrierii unei cărți, așa, în unda întîmplării… neforțînd nimic… Carte pe care deja am început să o scriem, îți atrag, cu viclenie, atenția!“. Și atunci comentariul a zburat pe lîngă mine aproape neluat în seamă – așa cum o pasăre albastră, luîndu-și zborul toamna dintr-un crîng de mesteceni, te-ar face să-ți spui că ai halucinat și să întorci iute privirea dintr-acolo. Aceste două comentarii m-au frapat abia acum, la recitirea dialogurilor noastre adunate laolaltă. A trebuit să treacă niște ani ca să pricep și eu că, probabil, din poveștile noastre intersectate și decupate apoi sub formă de rubrică de revistă chiar crescuse pe neștiute o carte.

Cartea cuprinde texte publicate în rubrica „Diabloguri“ din *Suplimentul de cultură*, rubrică existentă între mai 2008 și septembrie 2011. Textele din revistă reprezentau selecții, decupaje pe care le realizam pornind de la discuțiile pe care le purtam pe blogurile noastre – *Floribunda* și *Hobbitul* – sau uneori în scrisori. Le-am grupat în șase capitole, ale căror granițe și etichete sînt foarte flexibile, căci nu poți vorbi despre copilărie fără să vorbești despre cărți, și nici despre moarte fără să vorbești chiar despre viață. Iar acolo unde granițele s-au topit de tot, au început să cadă castanele. În fiecare dintre aceste capitole, textele apar în ordine cronologică. Am ales să nu le datăm pe fiecare în parte – ar fi și dificil, fiindcă între momentul scrierii și al publicării în revistă, adesea cu modificările necesare, existau anumite decalaje. În fiecare capitol, așadar, povestea curge între 2007 și 2011.

Volumul nu include toate aparițiile din rubrica „Diabloguri“, 137 la număr, în schimb cuprinde și cîteva texte inedite, în capitolul final, „Peste munți și peste văi trece un balaur…“. Balaur care se sfiise să scoată limba în paginile unei reviste de cultură, oricît de îngăduitoare ar fi fost aceasta, însă care consideră că acum, într-o carte, și-ar putea permite un pic mai mult joc. Se pare că și-a cam luat cele șapte

nasuri la purtare, după ce el și companionii săi și-au făcut de cap peste dealurile nesfîrșite din *Basmul Prințesei Repede-Repede*.

V.D.N.

1

„Mă îndrăgostisem de bilele de biliard…“

– Copilărie –

Fragment cu deziluzii

Veronica D. Niculescu: Lucruri mici de care îți amintești din copilărie. Le știi mirosul, gustul, haloul care le învăluia, momentul exact cînd le-ai ținut în palme, dar lipsește ceva… E acolo – sau nu e! – ceva ce ai uitat sau n-ai înțeles niciodată, iar golul misterios e chiar cel care ți le aduce din nou, cînd și cînd, înapoi.

O seară fierbinte de vară, în spatele blocului, copiii stînd aplecați deasupra pisoilor. Erau patru, poate cinci, cu blană pufoasă, lucioasă, încă nu aveau ochi. Îți amintești cum se tîrau pe pămîntul uscat, brăzdat de crăpături adînci, care parcă desenau contururi de frunză de viță-de-vie, unul lîngă altul. Și lăbuța unuia dintre pisoi, neterminată, fără degete, fără gheruțe. Și iar mieunatul lor subțire, făcînd sufletul tău să se subțieze și el, în neputință și nepricepere. Un firicel. Și mama în balconul de la parter, de cealaltă parte a blocului, întinzînd niște rufe, fredonînd.

Cu punga albastră de plastic se termină amintirea. Îi știi mirosul, gustul, haloul care o învăluia, iar filmul se termină aici, cu lăbuța fără degete apucînd disperată marginea unei crăpături de pămînt, prinzîndu-se în ea, un ciot viu, atît de amarnic de fraged și viu, și-apoi punga de plastic albastră, cu care poate că cineva i-a adus, dar mai degrabă i-a dus…

Emil Brumaru: Mă gîndeam… Cred că aveam vreo 4-5 ani. Eram la Curtea de Argeș. Mă îndrăgostisem de bilele de biliard! (Ruda la care stam, nea Mitică, avea o cafenea cu două mese de biliard.) Visam la cea roșie, nu mi s-a dat niciodată! Foarte tîrziu (eram deja medic la Dolhasca!) mi s-au dat o bilă albă de marmură și una de fildeș, gălbuie… cafeneaua fiind închisă de mult timp. Dar atunci, copil, am fost amăgit crunt! Mama unchiului Mitică, gheboasă ca o vrăjitoare din poveștile de groază, văzînd cît de îndrăgostit eram, m-a luat afară, în spatele cafenelei, într-o curte plină de zăpadă, a făcut un bulgăr rotund și mi-a spus: uite, asta e bila albă, ți-o dau! Pare incredibil, dar am crezut că îmi dă, într-adevăr, bila albă. Cotoroanța o ținea în palme: uite, s-a topit… nu mai este… Am început să plîng în hohote… Nu se aștepta la asemenea reacție… A venit mama să mă liniștească, vorbindu-mi încetișor de „dispariția“ bilei albe… explicîndu-mi… Probabil a fost prima mea mare deziluzie în dragoste…

V.D.N.: E o poveste tristă. M-am plimbat cu ea prin casă și nu pot să scap de imaginea băiețelului privind bila albă de marmură topindu-se, dispărînd! Fiindcă el chiar bila de

marmură o privea. Înrăirea marilor… Iar bila roșie deci nu a mai primit-o niciodată băiatul.

Mi-am amintit și eu de lucrușoare iubite, dăruite și luate înapoi, din diferite stupide motive. Un avion metalic, frumos vopsit în roșu, alb și albastru, cu un motor care zumzăia fin și care se ridica la cer doar prin forța mînuțelor mele. O ascuțitoare puișor, un timbru cu un cățel flocos și alb, un ciot de creion roz…

Cîte deziluzii! Par mărunte, dar nu uiți detaliile, spaima, disperarea. Culmea e că îmi doream să rămîn mereu la vîrsta de 5 ani, de parcă acolo aș fi fost protejată de tot ce urma. Dar cîte dezamăgiri nu erau și în vîrsta aceea!

E.B.: Cam tot la vîrsta cînd iubeam bile sau puțin după aceea, la Merișani, am avut a doua mare deziluzie. Maică-mea era învățătoare. Ca să nu rămîn singur acasă (nu știu unde era taică-meu, probabil detașat undeva ca impiegat de mișcare), mă lua cu dînsa la școală. (Stam cuminte. În felul ăsta am făcut clasa întîi de două ori!) Dar la un bal dat de cei din învățămînt, cînd mama a vrut să danseze cu un bărbat, altul decît tatăl meu, care lipsea, m-am repezit în lacrimi la ea, am luat-o de talia la care de-abia ajungeam și nu am lăsat-o să fie parteneră de dans a nimănui. Doar a mea…

Fragment cu teatru

E.B.: De prin clasa a șasea am stat *vis-à-vis* de teatru. Făceam parte din „gașca teatrului“. Băteam mingea, ne uitam cum joacă

popice actorii pe o pistă amenajată anume, de ciment. Petre Gheorghiu, mort acum, era cel mai bun la popice! Dar prima dată cînd am „intrat“ în teatru a fost prin clasa a doua. Locuiam la Belcești, o comună din județul Iași. Mi-a luat bilet o mătușă de-a mea, mai emancipată. Aveam locuri la balcon! Am ajuns după ce începuse piesa, o feerie... Și am intrat direct în basm! Atunci m-am îndrăgostit de Virginica Bălănescu, o actriță ce o juca pe Ileana Cosînzeana, într-o piesă de Alecsandri... Bălăioară, mignonă, cu un accent dulce-moldovenesc...

V.D.N.: Și o chema Virginica!... Totuși, cred că v-ați îndrăgostit de Cosînzeana. Eu îmi amintesc de Crăiasa Zăpezii, se legăna pe-o semilună și avea păr argintiu, nemaipomenit de lung. Tot vreo opt ani aveam. Dar nu locuiam lîngă teatru, ci la marginea orașului. De la blocul nostru începeau dealurile, erau acolo niște flori uriașe, cum nu mai există acum, și niște fluturi... Și libelule metalizate! Trecea un pîrîu, mergeam la plajă... Nu mai există nimic din toate astea. Dar ce mătușă emancipată! Cîte daruri ne fac mătușile... Pe la zece ani, mi-am cunoscut două mătuși, actrițe la teatrul german, în Timișoara. Prima vizită – o casă veche cu etaj, un balansoar cu șine late, scîrțîind la cea mai mică atingere, două paiațe uriașe, tolănite în colțurile canapelei, mîini lungi atîrnînd spre podea, bărbia în piept, costume cu romburi colorate, catifea verde, o balustradă de lemn, un prînz cu vînat, armele... O fată mofturoasă privind în farfurie. Aș fi vrut să îmi ghicească dorința, iar la sfîrșitul mesei, ca prin minune, să îmi dăruiască ori balansoarul, ori una dintre paiațe. Dar lucrurile care nu ni se dăruiesc sînt cele care ne rămîn în suflet.

E.B.: Actrițele! Fascinația de care erau înconjurate… Trăiam la Dolhasca, venisem în Iași la părinți, mă aflam în vizită la o actriță… de fapt, era o mică petrecere… Și una dintre ele, pe care o știam din vremea studenției mele la medicină (recitase Eminescu!), se cam cherchelise… Se tăvălea pe podele, ca pe scenă, și mă tot întreba: nu-i așa că actrițele au ceva fascinant? Și iar se tăvălea… cu părul lung măturînd covoarele…

V.D.N.: Și ce i-ați răspuns? Răspunsul meu e o povestioară cu gheață: una dintre mătuși a jucat în *A unsprezecea poruncă*, filmul lui Mircea Daneliuc. Da, era fascinantă. Murea înghețată și, prin tunica militară, continua să-i curgă laptele din sînii cumva încă vii. Ningea peste ea, cum stătea așezată în mijlocul pădurii, și kakiul se albea, de la zăpadă, de la lapte… Era fascinant. Tăvălitele pe scenă sînt altă categorie. Dar ne tăvălim toți, pe-o scenă sau pe alta, depinde pe unde ne-apucă disperarea…

E.B.: Se mai poate tăvăli omul și de bucurie, nu numai de disperare. Tăvălite sînt și clătitele!

V.D.N.: Și de rîs! Și gogoșile, prin zahăr pudră. (Nu știu ce am de cîteva zile, doar la bunătăți îmi stă gîndul…)

E.B.: Aici plouă detestabil… Că veni vorba de teatru… Lîngă cel adevărat, în reparații infinite, se construiește un teatru din lemn, mai micuț! O să trec azi să las o carte pentru Frunză și Brand…

V.D.N.: Un teatru micuț, de lemn! Cu actori mici, din aceia care se rotesc la ora exactă? În Sibiu exista – de fapt, în

Hermannstadt – acum cîteva sute de ani un teatru cu loje din lemn de trandafir. Aici e un soare demn de fluturele alb.

Fragment fără sîmburi

V.D.N.: S-a atins un ideal în Lumea Fructelor: strugurii fără sîmburi. Azi, în micul magazin de legume și fructe abia descoperit pe o străduță din Sibiu, am cerut o pungă. Erau cîteva, aranjate ca niște soldăței pe tarabă. „Pot să vă aleg eu una?“, m-a întrebat vînzătoarea. Sigur, vrea să mă fraierească, la asta m-am gîndit, recunosc. Dintotdeauna m-au fraierit vînzătoarele, așa că nu era nimic nou, doar constatam… S-a aplecat și mi-a oferit de sub tejghea… o minunăție! Perfecțiunea întruchipată – un kilogram de struguri fără sîmburi, aurii, cu boabe mici, cumințți așezați în punga de hîrtie subțire, fină. Am purtat-o spre casă în brațe, ca pe-o orhidee.

E.B.: N-am văzut în viața mea struguri fără sîmburi! De unde scoți toate minunile astea? La voi, la Sibiu, se pare că e o țară aparte, o cetate medievală cu orologii muzicale și globuri transparente numite boabe de struguri…

V.D.N.: Merg pe străzi lăturalnice, acolo se petrec lucrurile… Mi-am dat seama că, probabil, din astfel de struguri se fac stafidele! Acum traduc ceva și mi-a sărit în ochi că „țigările englezești întotdeauna miros a prune uscate“. Frumos. Tot a copilărie miroase. Sincer, mă gîndeam că veți spune că strugurii

fără sîmburi n-au nici o noimă. Și le pregăteam apărarea. Dar nu există apărare mai bună decît boaba lor dulce.

E.B.: Dar eu nu am văzut struguri fără sîmburi, cum să-i „atac“? Mă uimesc, mi se par perfecți, limpezi, clătinați în aer, au strălucirea lacrimei ovale de înger. Cît despre prunele uscate… mmmmmmm…. ce deliciu! Iar mirosul de tutun bun are ceva care îmi amintește tot de copilărie, de tutungeriile de pe strada Socolei, unde stam… În vitrine mai erau ziare îngălbenite de vreme, cu mirosul acela special de foaie veche, miros blînd… atrăgător… îți venea să-ți bagi nasul între foile uscate și să aspiri adînc, ca îmbătat… Mă mai obsedează mirosul de marmeladă de caise… Iar de la Belcești, parfumul hrănitor al magiunului făcut în cazane, la foc, învîrtind pasta cu o lopățică de lemn, pînă noaptea tîrziu…

V.D.N.: Mirosurile, mirosurile din copilărie… Da, tutungeriile vechi. Mă trimitea tata după țigări, alergam într-un suflet să îi iau – vai, nu erau țigări bune! – Amiral sau Snagov sau, mai rar, mentolatele Zefir, cu cutia verde cartonată. Le miroseam pe drumul spre casă, făceam să scrîșnească sub degete firișoarele de tutun captive în folia de celofan și inspiram adînc. Acasă, fiecare într-un fotoliu, cu măsuța lungă între noi – el fuma, eu îi luam cîte o țigară și o plimbam neaprinsă pe sub nas…

Marmelada. Marmelada se vindea în calupuri uriașe, pătrățoase, la aprozar. Prunele uscate aveam să le descopăr la o colegă, în clasa întîi. Cînd m-a servit prima oară, am crezut că sînt niște gîndaci uriași, n-am vrut să mă ating. Ea a rîs cu lacrimi și-a gustat prima, să fiu sigură…

Strugurii fără sîmburi vi-i imaginați bine. Perfecțiunea. Ca o lacrimă ce ți se sparge între cerul gurii și limbă.

E.B.: Magiunul pe care îl făceam într-un recipient mare, învîrtind materia aceea plină de bulbuci cu lopata de lemn, pe rînd, după cum oboseam, o numeam povidlă… Cred că așa se spunea în Basarabia la magiun. Tata nu fuma. Eu am fumat prima dată chiștoace culese chiar din closetul infernal al haltei. M-a prins un unchi de-al meu și m-a spus… A fost prima bătaie cu cureaua aplicată de taică-meu… După ce m-a bătut, m-am dus în curtea din spatele haltei și am fumat pe îndelete o țigară adevărată, albă, lungă, luată din sat, de la un negustor ce-mi da țigări (ziceam că pentru acari) în schimbul unor ouă furate de mine din cuibarele găinilor, de prin grajd…

Fragment cu năzdrăvănii

E.B.: Să nu uit de a doua și ultima bătaie cu cureaua, scoasă cu satisfacție de taică-meu de la betelia pantalonilor… Eram prin clasa a șasea, la Iași acum, și venisem pentru prima dată tîrziu acasă, de fapt, pe la nouă și ceva… Atunci tocmai săvîrșisem o năzdrăvănie amoroasă, dar naivă cu fosta mea instructoare de pionieri, de care mă îndrăgostisem de prin a cincea… Iar dînsa știa, ba chiar îmi îngăduia iubirea de copil… Avea, cred, vreo douăzeci de ani, o puștancă și ea… O să scriu mai amănunțit ce și cum…

V.D.N.: Acum chiar că s-a întrerupt brutal! Ce e asta? Refuz să scriu. Aștept continuarea poveștii, cufundată în fotoliu. Apoi spun și eu prima „năzdrăvănie amoroasă“, tot dintr-a șasea, și cum am învățat să mă tem de propriile scrisori.

E.B.: A cincea am făcut-o, ca și a patra, la școala Mîrzescu, de pe str. Socolei. Am fost făcut pionier, cred că din primul lot, la aceia cărora li se da cravată de pionier de mătase. Dacă o pierdeai, te da afară de la Pionieri! Prin a cincea a apărut și Instructoarea. O fată foarte tînără, cred că de abia terminase liceul… Purtam pantaloni scurți, eram timid (însă deja știam precis ce au femeile între picioare… văzusem pe îndelete la Belcești, la domnișoara Dumitriu, într-o vizită făcută împreună cu părinții, care, neatenți, m-au lăsat într-o cameră unde dormea dezordonat domnișoara…), mă lua mereu în brațe. Odată, la un soi de serbare… sau ce o mai fi fost aceea, în fosta librărie Eminescu, deci în centrul Iașului, la înghesuială, m-a cățărat pe un picior de al ei, să văd mai bine… țin minte fierbințeala coapsei… și cum mă ținea de subsuori, sus, deasupra capului buclat, să zăresc totul… Dar mutîndu-ne în centru, din clasa a șasea nu am mai văzut-o. Am întîlnit-o în oraș întîmplător. Am fost amîndoi fericiți. Spre seară am condus-o cu tramvaiul pînă la periferie, chiar la capăt. Probabil că eram atît de trist, că dînsa m-a adus, cu același tramvai, în centru. Numai că eu nu mă mai dezlipeam de scaun. Și iar am dus-o pînă la capăt. Acolo figura s-a repetat, ne-am reîntors cu același tramvai… Și iar eu cu dînsa pînă la periferie… A rîs, a zis: Gata! Și m-am reîntors singur. Taică-meu, probabil împins de mama, mă aștepta la ușă. Mi-a ars vreo 2-3 curele la fundul

gol. Și… același efect contrariu! Am ieșit pe balconul interior, ce da spre curte, și am început să fluier fericit… cu gîndul la Instructoarea mea… Nu am mai întîlnit-o niciodată… Dar atunci, mirată, și-a dat seama că o iubesc ca pe o femeie…

Aștept promisiunea că povestești „năzdrăvănia amoroasă“ din clasa a șasea!

V.D.N.: Năzdrăvănia mea e legată tot de amintirea unei călătorii prin oraș, dar nu cu tramvaiul, ci cu bicicleta.

Aveam, în clasa a șasea, un prieten mai mic cu un an, un băiat din bloc. Pluteau fel și fel de lucruri înțelese și neînțelese între noi… În acea după-amiază de vară, am pornit cu bicicletele mai departe decît de obicei. Am trecut granițele cartierului, am coborît spre centru, mînați de poftă: se deschisese patiseria „Miorița“, unde erau plăcinte cu brînză, fragede și fierbinți!…

Am lăsat afară bicicletele și ne-am aruncat la plăcinte. Cît am stat, s-a pornit o furtună teribilă. Cum nu se mai termina, în cele din urmă am decis să pornim și așa. Am luat-o pe străzi ocolite, ne mai adăposteam pe sub copaci, hainele subțiri de vară se lipiseră de noi, rîdeam…

Am ajuns acasă tîrziu, dar nu ne-am dat seama de asta decît cînd ne-a întîmpinat sora mea, cu ordinul să mă duc imediat în casă, că-i jale. Lipsisem, se pare, cîteva ore bune. Mama făcuse fel și fel de scenarii. Și întrucît nu voiam nici moartă să spun ce-am făcut, am sfîrșit prin a fi pedepsită să dau o declarație scrisă, pe masa din bucătărie, cu detalii la minut, amintite printre lacrimi! Scrisoarea a fost închisă în dulăpiorul cu

medicamente, mama amenințînd că i-o va arăta tatei la următoarea abatere. Uite leac de cumințenie!

Ce e „amoros“ în toată povestea asta e chiar efectul pedepsei: fiind așa de rău certată, am înțeles că eram bănuiți, eu și micul meu prieten, de cine știe ce chestii ciudate. Care deci ar fi putut avea loc între noi! Abia asta ne-a deschis noi posibilități…

Fragment cu școlari

E.B.: Acum cred că acele „noi posibilități“ m-ar interesa mai mult decît ce a fost pînă aici!!! Promit să te țin și eu cu răsuflarea la gură… mai încolo. Sînt cumva trist. Nu am avut niciodată bicicletă, în schimb patine de pe la 7-8 ani… Mă duceam la școală, pînă prin a opta, cu patinele pe ghete iarna… Și observ că scrii mai bine ca mine! O să bag la scăfîrlie!

Da, pedeapsa dată ție, pe lîngă că-ți deschidea „noi posibilități“, ceea ce e de fapt minunat, mai era și foarte dură, sadică cumva… Să descrii ce ai săvîrșit, să aștepți apoi momentul pedepsei adevărate, iată ceva cam teuton, aș zice… La mine, cîteva curele date în pripă m-au înveselit mai mult decît să mă înspăimînte… A se observa că băiețelul tău era mai mic, tu conduceai luptele… La mine era invers, Instructoarea avînd și ascendentul vîrstei, și al „funcției“… Eram net inferiorul ei! Omulețul ce-i simțise tăria coapselor și fierbințeala lor ciudată era un vasal puțin impertinent prin dorința ce i se ghicea în gesturi și priviri… Suprema plăcere se consuma prin ceremonialul copilăresc al dusului și venitului,

de cîteva ori, cu tramvaiul… Plus că ea, lucidă, a pus punct deliciilor deambulatorii…

V.D.N.: Interesante explicațiile cu ascendentul vîrstei și al funcției. Cred că și eu, cumva, eram de fapt mult mai mare ca el – la vîrsta aceea fetele sînt mult mai dezvoltate.

Cu băiatul acela – nu-i dau numele tocmai din cauza a ceea ce voi scrie aici – am mai rămas prietenă o vreme, cam atît cît ne-a permis joaca… Fiindcă după 14-15 ani fiecare a apucat-o în altă direcție, odată cu intrarea la liceu.

Cu el s-a întîmplat însă și altceva, ceva foarte rău. Dintr-un copil cuminte, de familie foarte bună, a ajuns un fel de golănaș. Motivul e cumplit: mama lui, medic ginecolog, a ajuns în pușcărie, fiind prinsă făcînd un avort. A ieșit după mulți ani… Nu mai era nici ea la fel, și nici familia pe care o lăsase afară.

Observ acum și primul mesaj – grăbită, îl citisem doar pe ultimul. Puteți să nu mă invidiați: eu mi-am dorit mereu patine!

„Noile posibilități“? Vara la ștrand, un soi de complicitate în momente delicate, mărturisiri pe calea ferată, pe drumul spre casă, cu umerii arși de soare, apoi uscătoria transformată în cameră a secretelor, unde ne adunam cîțiva copii, lumina roșie, casetofonul, dansul cu mîini încolăcite timid în jurul taliei, o cutie de Tic-Tac cadou, și multe umbre, mai ales multe umbre și imaginația noastră văzînd balauri misterioși unde nu erau decît pitici jucăuși. 13 ani!…

E.B.: 13 ani? Să mă gîndesc ce făceam la vîrsta aceea… A, probabil eram prin vacanța dintre a șaptea și-a opta… sau chiar dintre a opta și a noua? O să calculez pe degete… Am făcut un

liceu numai cu băieți… L.B. Nr. 1… Oricum, te invidiez pentru multe. Nu mă duceam la ștrand, nu ascultam muzică la casetofon, nu dansam cu mîinile încolăcite pe talia nici unei fete… Eram imposibil de grav, deși deja se constituise „Gașca teatrului“, unde băteam mingea în draci (volei, fotbal) și pîndeam seara, cu alți copii, mai mult băieți, cabinele actrițelor, cu geamurile deschise în nopțile calde, îmbătați de frumusețea lor, cînd își schimbau veșmintele sau se machiau în fața oglinzilor mari… Dar o să revin… Nu înțeleg în ce oraș aveai copilăria aceea cu casetofoane… pe care eu, vai!, nici nu mi le închipuiam cum arată… Casetofon am avut pe la 35 de ani!!! A, mi-am amintit, la ștrand am fost și eu de vreo trei ori, era pe lîngă Palatul Culturii… Însă nu cu fete! Acolo am și patinat iarna… Oricum, o copilărie mai „închisă“ și din pricina timpului de atunci… Însă citeam mult, mai ales poezie… Eminescu (postume), Baudelaire (descoperit la un anticariat și tradus de mine cuvînt cu cuvînt, cu creionul, chiar pe cartea pe care o stropeam cu portocale… cu coji de portocale ce țîșneau aromele din pori…). E de povestit amănunțit…

Fragment cu vacanțe

V.D.N.: Mă invidiați? Să fim serioși, e doar diferența de cîteva decenii. Contează așa de mult un casetofon, vi se pare un răsfăț?… În ce balanță să așezăm băiețelul „imposibil de grav“ care se uita seara la cabinele actrițelor? Eu nu mă uitam nici la mine însămi, atît eram de timidă! Dar la vîrsta aceea

sexualitatea există și se manifestă așa, cu toată timiditatea, sau tocmai așa, înecată în emoții infinite, în mirosuri nou-descoperite, în imagini furate și mai ales în interdicții. Sigur că putem polei poveștile în cele mai fine arginturi. Sau le putem diseca de să țîșnească sîngele de peste tot.

Dar mai bine vă mai spun una. Între clasele a cincea și a șasea, la 11 ani, am plecat pentru prima oară de acasă, într-o expediție, cu mai mulți copii de la școală. Eram și cu sora, mai mare cu un an, și cu alți colegi, vai, așa de mari: treceau pe a opta! Am plecat din Pitești (întreaga copilărie e petrecută acolo, cu vacanțe la Timișoara) și am ajuns pînă la Băile Felix, apoi ne-am întors tăind Transilvania în două.

Poposeam prin cabane sau tabere, a doua zi o luam din loc… Pe Valea Arieșului mi-a plăcut cel mai mult. Acolo am dormit în podul unei cabane, înghesuiți, înșirați ca peștii, de-a latul. Și atunci am auzit niște sunete stranii, din dreapta, de la copiii de-a opta, care s-au hîrjonit într-un mod ciudat, vai, cum gîfîiau și oftau, de parcă ar fi adăpostit niște animale sălbatice sub plăpumi! N-am putut închide un ochi.

Cam pe atunci începeam să observ astfel de năzdrăvănii. Dar fetele sînt altfel, nu se suie să vadă în cabinele actorilor, mai degrabă închid ochii și caută să își imagineze. Tot cam în anii aceia mă certa mama să mai ies din casă, îmi tot spunea că sînt verde, mă înverzeam la față de la statul în cameră. Citeam întruna, era marea mea plăcere, o plăcere înfoiată, ascunzînd înăuntrul ei altele și altele… Îmi amintesc cartea de basme rusești, atît de minunată și de ispititoare în aluziile ei, încît am mîzgălit-o cu cuvinte interzise pe margine. Îmi schimbasem

scrisul, dar am fost prinsă după cerneala cu tentă verzuie. Părinții au fost șocați, la noi nu se spuneau astfel de cuvinte, de unde, de unde le scosesem?! S-a lăsat cu mare scandal… Un adevărat proces, ca la tribunal, încheiat cu pagini zburînd noaptea, în mici pătrățele, pe geamul dormitorului meu.

E.B.: Am rămas pe gînduri, nu știu de ce, dar am impresia că e cu mult mai palpitantă copilăria unei fete ca a unui băiat… Și apoi mai e și felul în care scrii, voalat cumva, dar închipuind atîtea după perdeaua aceea aproape transparentă… Ai darul de a incita prin echivocul interpretărilor multiple, lăsate la îndemîna celui ce citește… Eu sînt scandalos de „direct“!!! Am dormit și eu ca peștii, la grămadă, înșirați unul lîngă altul, pe Omul, într-o cabană, cam pe la 17 ani, iar lîngă mine era mătușa cochetă ce în timpul somnului mi-a pus mînuța fragilă pe piept… M-am întrebat mereu-mereu, cu vremea, de ce naiba nu am fost doar un pic, cu atîtica doar, mai îndrăzneț? Aș fi cîștigat enorm! Să știi că pe băieții mici și isteți îi vînează femei destul de coapte, experte în plăceri cît mai parșive… Și mereu se prefac că dorm, că totul se întîmplă fără știrea lor!!!

Mă bucur că citeai ca apucata! Iar cu basmele rusești e de tot hazul! Eu am învățat acele cuvinte de prin clasa întîi, nu știu de unde, și am școlit-o pe o fetiță mică, blondă, cum se cheamă toate, arătîndu-i cu degetul locul, precis, pe trupul ei plinuț, gol (fiindcă inițial am dezbrăcat-o, ascunși într-un coteț cu bucăți de lemne). A fugit și m-a pîrît, trădîndu-mă, la maică-sa!!!

Fragment cu costum de pirat

V.D.N.: O să spun mai întîi că mi s-a părut oribilă cartea pentru copii dotată cu telefon mobil. O carte care țipă, brrr, ce invenție!

Apoi, în altă librărie, m-am întors doi pași, ca să mă uit mai bine: o carte cartonată, mare, frumos colorată, lucioasă, avea prins un cuțit, un cuțit baban, cu lamă lată și mîner auriu (din plastic moale, inofensiv). Sub titlu scria „Carte și costum de pirat“. O! Iar dedesubt era o „Carte și costum de prințesă“. Cu, vai!, o baghetă magică atașată! Erau frumoase, zău că erau…

Și mi-am amintit pe drumul spre casă de o felicitare pe care am primit-o pe la 4-5 ani de la Sănducu, prietenul meu din bloc (și mi-am amintit chiar de el, cum îl îmbrăcase maică-sa într-o zi în costum vișiniu de catifea, cu cămașă albă, da, da, volane ieșite pe la mîneci, un mic marchiz nepotrivit la joaca în nisip, îmbufnat, și biata de mine nevoită să îl împac, hai, că nu e așa urît…).

Felicitarea înfățișa o zînă, păr de aur ce-i depășea tălpile mici suspendate în aerul alb, rochie galbenă și, peste toate, un sclipici fin, cu străluciri vizibile doar la o atentă înclinare, cu ochii mijiți… Cîte dorinți n-am irosit (în acele momente ale copilăriei – cu o ață colorată legată la încheietura mîinii sau cu osul din pieptul de pui tras cu degetele unsuroase, să se rupă mijlocul spre tine ca să se îndeplinească), da, cîte dorinți n-am irosit cu gîndul la acea felicitare! „Să zbor“, „Să zbor“, „Dă, Doamne, să zbor“… Mi-o fi de folos cîndva, parcă poți să știi, poate în vreun ultim salt, din vreo căsuță din copac. „Carte și costum de locatar de căsuță de copac.“

E.B.: Un poem pe care regret că nu l-am scris eu! Dar scotocesc prin vrafuri să găsesc cartea cu Prințese, tradusă de Foarță…

V.D.N.: Nu e poem – nu știu să scriu poeme –, e o biată însemnare de jurnal.

Dar vă invidiez eu, pentru cartea cu prințese. Am răsfoit-o doar în librărie. Superbă! Și mai am și alte restanțe – nici pe cea cu bunici n-am luat-o încă! Șșș…

Și mai adaug ceva, tot din vremea felicitării cu zînă: peste cîțiva ani, mă îndrăgosteam de Iuri Gagarin, dormeam cu poza lui sub pernă. Deveneam deci realistă: cu Gagarin alături, chiar aveam șanse să zbor!

E.B.: Ha, ha, ha! Eu am fost îndrăgostit mult timp (clasa a patra, a cincea) de femeia aceea infernală, însemnată, cu un crin de fier înroșit, în carne… soția blestemată a lui Athos, din *Cei trei mușchetari*. Și de Becky, concomitent, „logodnica“ lui Tom Sawyer!!! De o femeie reală m-am îndrăgostit, printr-a treia, ducîndu-mă la teatru și văzînd acea actriță blondă, dulce, Virginica Bălănescu…

Dar Gagarin era un soi de extraterestru… mă mir că nu te-ai îndrăgostit de o cățelușă, parcă Laika, și ea premergătoare a zborurilor spre Lună… Însă primul act de gelozie l-am avut la patru ani, atunci cînd am înconjurat cu mînuțele talia, mai exact fundul, că eram mic de tot, al mamei, nelăsînd-o să danseze la o petrecere școlară… Și n-a dansat, săraca, deloc, că plîngeam…

Fragment cu băieței și săbii curbate

V.D.N.: Interesant actul de gelozie cu mama. Ar fi păcat să îl analizăm. Mai bine să încercăm să ni-l imaginăm. Dulce.

Da, Gagarin avea o barbă aspră, se vedea bine în fotografie, deși el sigur că era proaspăt ras. Bărbia și o parte din obraz purtau o nuanță albăstrie. Ucigătoare pentru o biată fetiță care vrea să zboare.

E.B.: Dar fetițele se pricep deja la bărbile albăstrii ale bărbaților rași proaspăt? Ele zboară călare pe libelule, doar se știe…

V.D.N.: Nu se pricep, dar pricep! E complicat de simplu.

E.B.: Bine că pricep măcar, deși nu se pricep, cum zici…!!!

Dar eu cred că se și pricep cumva, din instinct… Care la fetițe e doldora de nuanțe, de ciudățenii…

V.D.N.: Instinctul, da, asta le face să priceapă, fără ca ele să *se* priceapă cîtuși de puțin. O culoare, un miros, un sunet, un gest, fetițele știu să le descifreze în micile laboratoare portabile. Dar nu o fac – nu, încă nu fac analize (de analizat se îmbolnăvesc mai tîrziu!). În copilărie rezultatul vine de la sine: ochi mari, un oftat discret, o amintire ca o amprentă discretă pe un geam aburit. Și ne amintim peste ani, așa, ca și cu barba lui Gagarin. Băieței?

E.B.: Băieței sînt fascinați de misterele alcătuirii femeilor… Le pîndesc… Găsesc într-o zi, în „closetul familiei“, un vălătuc de vată însîngerată, de un roșu strident… Nu știu ce înseamnă…

Băieții miros tot, duc la nas și se gîndesc: ce o fi cu izul acela? Băieții au uneori întîmplări de basm, cînd, deodată, li se prezintă ca pe tavă, într-o vizită, de către o femeie adormită neglijent, într-o cameră mai dosită, li se „arată“ clar misterul… Atunci ei observă ciudățenii proprii, în premieră…

V.D.N.: Băieții probabil se bucură. Dar fetițele se sperie. Ce-i drept, fetițelor li se arată misterele ca niște animale sălbatice, de pradă, cam pe neașteptate și cam agresiv, și se mai aud și șoapte de neînțeles, chemări obraznice care o să le bîntuie, ca femei, și zeci de ani mai tîrziu. Un trup care doarme este, desigur, de preferat, e un fel de animal blînd, supus, aproape oferit.

E.B.: Observ că băiețelul s-a emoționat, scrie cu greșeli… Nici pînă acum nu știe dacă doamna aceea dormea… sau doar se prefăcea că doarme… Ei, dînșii se joacă, sînt soldăței, au săbioare curbe, cu canafuri roșii, săbioare cu care taie aerul viteji… Pînă îi strigă mama lor și-i cheamă acasă, la mîncare…

V.D.N.: Iar mamele băieților mi se pare că sînt mai dulci, își păstrează feminitatea timp îndelungat… Probabil nu se simt amenințate, nu-s alte femei în devenire pe lîngă ele, nu apar sînișori mici care împung aerul, ci săbioare de viteji, iar feminitatea lor nu are decît de cîștigat.

E.B.: Da, mamele băieților sînt mai avantajate, nu le concurează fetițe nerușinat de fragede… Dimpotrivă, maică-mea, țin minte, mă alinta mereu cu „bărbățelul meu“… și se topea de dragoste…

V.D.N.: …și mai ales acele mămici care au un singur „bărbățel“. Foarte frumos, un răsfăț care dospește de dragoste. Ce scandalos ar fi interpretat însă un tată care și-ar răsfăța unica fetiță cu „femeiușca mea“!

Fragment cu premiere

V.D.N.: Azi am luat primii bani pe o traducere literară. Am muncit astă-iarnă trei luni la carte, s-a publicat deocamdată o pagină într-o revistă (însă mare, cuprinzînd cam șase pagini de carte). Ca dulce bonus, așteptînd în redacție, am ridicat în brațe o fetiță cîrlionțată, ca să vadă pe fereastra mansardei turnul cu ceas. Am plecat cu banii, am lăsat fetița.

Mi-am amintit astfel de primii bani cîștigați vreodată, eram în clasa a noua, era sfîrșit de toamnă, începea școala și ne-au plătit pentru perioada de practică. Culesesem struguri pe dealurile însorite din Argeș, struguri mari, verzi, de masă, cu boaba cît ochiul cerbului. 60 de lei a costat munca mea, evaluată în găleți răsturnate-n remorci la capăt de rînd. Practica (oricît de aberant sistemul) era totuși o plăcere – luna de toamnă petrecută pe dealuri, lungi excursii cu colegii, fără uniforme!, ore petrecute în vița-de-vie, struguri cît pofteai, cu ocheade printre ciorchini, cu povești de dragoste crude, necrescute, ca niște cîrcei abia ițiți, acrișori…

Mi-am luat atunci o pereche de mănuși de blană cu un deget, maro, care-mi dădeau probabil un aer de urangutan pui. Banii de pe traducere mi-i iau în vacanță la Budapesta, la Festivalul

Sziget, îmi ajung ori de-o pereche de blugi, ori de cîteva brățări și-o geantă colorată, de la tarabele de pe insulă. Îmi plac premierele, asta-i tot.

E.B.: Am trăit și eu azi o premieră. Poate o voi povesti cîndva, acum încă sînt sub vraja ei…

V.D.N.: Îi vine ei ziua de purtat pălărie cu pană de păun. Nepovestite, premierele se rotunjesc. Se dodoloațăie!

E.B.: Trebuie să fi fost nostimă ca urangutan pui! În ce clasă erai? Cît despre premiere, tot o să fie! Destul de dodoloațe, sper…

V.D.N.: Începeam clasa a noua, 14 ani, chiar eram un pui de urangutan, abia-mi scosesem buletin. O să fie? Premierele – unele sînt de povestit, altele de nepovestit, dar altele-s chiar ele povești… iar pentru unele bucurii plătești cu vîrf și îndesat, dar asta-i altă poveste.

E.B.: Te și văd, la 14 ani, printre ciorchini de struguri, aruncînd ocheade… Eu eram la o școală, pe la vîrsta aceea, doar cu băieți… Tot liceul, de fapt, cele zece clase, l-am făcut așa… Normal, ne îndrăgosteam de profe, în lipsă de colege… Mai ales de profa de română, Blănaru; păcat că nu mă prea suporta, avea un cui împotriva mea de cînd am dat ca exemplu de propoziție simplă: Eu mănînc! A considerat că-mi bat joc de dînsa și era cît pe ce să mă dea afară din oră!!! Cred că antipatia pentru mine era un transfer de rîcă al ei față de maică-mea, pe care o cunoștea, amîndouă treceau drept femei frumoase! Sau mă înamoram de cea de matematică, foarte tînără și cam

gravidă, dar asta nu conta… Ei bine, ea chiar m-a dat afară din clasă fiindcă mă uitam foarte fix și lacom, din banca a patra, la sînii enormi, umflați deja de lapte! Și încă nu se făcea practică agricolă pe vremea mea… Cine știe ce isprăvi mi s-ar mai fi întîmplat printre cocenii de păpușoi!

V.D.N.: Și eu am fost tot la o școală de băieți! Fostă… Aș putea idiliza, dar aș minți. Proful de desen, poreclit Creoane (după propria lui pronunție șchioapă, fiindcă niciodată nu zicea „creioane“), era celebru, fiindcă se uita, de la catedră, pe sub băncile noastre. Pierdut… Proful de chimie ne înghețа sîngele în vene – bețivan, ura fetele, ne înjura printre dinți fără nici un motiv, plimbîndu-se printre bănci, uneori mai apuca de păr vreo colegă și o dădea cu capul de bancă. Așa că nu mă îndrăgosteam de nici un profesor. Nu mă îndrăgosteam de nimeni, de fapt, la 14 ani. Copilăream, eram sperioasă ca o pisică de apartament în timpul artificiilor de Anul Nou. O pisică destul de jucăușă, în rest. …ei, dar mi-am amintit acum de profesorul de română din școala generală! Da… Că eram mai jucăușă la 12 ani decît la 16. Da, cam așa.

Fericiri aiuritoare

V.D.N.: Mă tem de gheața de pe trotuarele înguste, mai ales la cotitură. Cea mai dramatică alunecare a fost nu cea care m-a ținut, într-o sesiune, cu brațul legat de gît într-o cameră de cămin înghețată, ci alta.

Aveam șase ani cînd veneam veselă spre casă, cu o dublă captură în sacoșă. Lîngă neinteresanta sticlă de-un litru cu ulei vărsat – acel ulei tulbure, maroniu, cu depuneri groase pe treimea inferioară – stăteau opincile albe, mult dorite, necesare pentru ora de gimnastică. Le căpătasem după lungi așteptări presărate cu rugăminți disperate. Puteam, de mîine, să mă alătur și eu la școală colegelor, făcînd giumbușlucuri la sol, după săptămîni în care stătusem pe margine, ridicol încălțată în pantofi maro cu talpă groasă ca de cașcaval. Primisem așadar cei 20 de lei și-mi cumpărasem rîvniții cipici cu elastic, la care tot privisem în magazinul mic unde se vindeau și pantofi, și chimicale, și panglici…

Bucuroasă pînă la cer, veneam înspre casă după ce făcusem și-o coadă lungă la ulei, oarecum încîntată și de captura din spatele alimentarei – mulțumirea pentru părinții care în sfîrșit îmi dăduseră banii.

Și-atunci, așa cum se-ntîmplă cînd fericirea îți scade vigilența, m-am pomenit trîntită la pămînt pe curba de gheață. Am ajuns acasă plîngînd, ținînd într-o mînă sacoșa din care șiroia ulei printre cioburi, și-n cealaltă perechea de opinci pe care speram să o mai salvez – șiroiau și opincile, niște bărcuțe de plastic, cu tălpicea de pînză dinăuntru zdravăn îmbibată. Îmi amintesc disperarea mea, rugămințile de-a le salva cît mai iute, o disperare făcută țăndări de eforturile mamei – căci ea se lupta să salveze uleiul.

Fericirea aiuritoare, ține minte, fetițo, îți scade vigilența. Spaima se impregnează înăuntru mai ceva ca o pată de ulei. Nu mai țin minte ce – și dacă! – am mîncat în ziua aceea; țin minte

însă ce mîndră am fost a doua zi, făcînd roata în opincuțele mele, cu tălpile pînă la cer! Toate petele rămăseseră pe dinăuntru.

E.B.: De ținut minte: „Fericirea aiuritoare… îți scade vigilența“. Iar pofta de-a scrie, vizibilă aici prin amănunțirea unei întîmplări din copilărie, e ca și cum ai face „roata… cu tălpile spre cer“. Asta fiindcă: „Toate petele rămăseseră pe dinăuntru“. Fetița avea, aparent, opincuțele imaculate! Și asta conta!

V.D.N.: Toată copilăria cred că e așa, cu petele pe dinăuntru. Stau în substanță revelatoare acolo, precum fotografiile, ni se dezvăluie mult mai tîrziu. Iar pofta de-a scrie, vai, e-a unei dimineți în care simt lipsa unei povești.

E.B.: Dar „povestea“ e chiar în ceea ce descrii cu atîta exactitate! Și-ncă una destul de miezoasă, permițîndu-și generalizări aforistice, aș zice. Întîmplarea crudă, „de atunci“, își păstrează puritatea, indiferent de substanța revelatoare introdusă de cei din lumea matură, de oamenii care vor să vadă petele de ulei în loc să se exalte de rotirea-n opincuțe a fetiței sub soare!

V.D.N.: Mă răsfăț, dau bobîrnace imaginației, îi suflu în aripă. Fiindcă mi-e dor de imaginat și construit și tencuit cu migală. Amintirile sînt ale golurilor…

E.B.: Cred că avem păreri deosebite despre „amintiri“! Eu le văd pline de surprize. Oricînd pot fi modificate de cîte un nou amănunt, neobservat la început… sau chiar inventat fără să

vrei. Amintirile nu sînt fixe! Depind mult și de clipa în care le dai în vileag... Nu ți s-a întîmplat să constați că două persoane diferite își amintesc altceva despre aceeași întîmplare? Și că nici una nu minte? Amintirile sînt foarte personalizate, au o culoare și un parfum datorate în mare măsură chiar celui ce-și amintește.

V.D.N.: Adevărat. Dar nu m-am atins cu o vorbă de aura amintirilor! Vorbeați de pofta de scris, iar eu de dorul unei povești noi-nouțe: mi-e dor de proiectat, de imaginat și tot ce presupune asta... Amintirile stau în alte cotloane, fotografiile plutitoare cutremurate la atingerea cleștelui ce le întoarce deodată, lăsînd o urmă nouă pe margine, acea notă neașteptată. Două povești atît de diferite.

Șocurile, jocurile...

V.D.N.: Șocurile, jocurile...

Nici un oraș nu are frumusețea celui în care ai copilărit, și cu atît mai mult în cazul în care nu te mai întorci niciodată acolo. Piteștiul, cu văile și dealurile sale, orașul din Trivale, orașul din Trideal, rămîne pentru mine paradisul cu fluturi cît elicopterele și flori cît bisericile, cu plăpumi nesfîrșite de verdeață, cu rîul năvalnic pe-o parte, cu pădurea pe cealaltă.

Vreo zece ani aveam în ziua aceea, cînd mă întorceam singură de la piața de lîngă gară, cu o punguță în mînă, fredonînd vreun cîntecel și gustînd din cireșele nespălate, urcînd pe scările de piatră mărginite de-o balustradă înaltă,

înspre cartierul meu, oprindu-mă cînd și cînd să-mi ridic sub genunchi elasticele care ar fi trebuit să-mi țină pe loc șosetele albe trei sferturi, mereu prea largi pentru niște piciorușe subțiri cu rotule ca de ied. Atunci l-am văzut.

În depărtare, în iarbă, pe panta blîndă, un animal fantastic cu două capete, misterios umbrit de piersici sălbatici și duzi pitici, pulsînd dintr-o singură inimă, oftînd cu o singură răsuflare.

Ea stătea culcată pe spate, cu coapsele albe dezvelite, cu fusta verde în cascade mătăsoase curgînd pe lîngă șolduri. Chipul îi era acoperit de capul lui, părul i se amesteca cu al lui, iar de la umeri în jos trupurile li se împleteau, se sudau ca unul – așa stătea straniul animal bicefal. Nu departe de ei, eu, o fetiță pitulată lîngă balustradă, cu ochi mari și o cireașă în mînă, cu ochi uriași privind la creatura nemaivăzută, absolut neclintită – o fi vie, n-o fi vie? Am privit îndelung apariția magică, probabil respiram deja deodată cu ea, inima stătea să-mi plesnească odată cu a sa, cînd deodată, alături, vocile precupețelor au spart vraja: „Dar nu le e rușine? Dar chiar nu le e rușine?“. Animalul fantastic, neclintit. „Hei, voi, nu vă e rușine? Sînt copii aici, vă vede lumea!“ Animalul fantastic, neclintit.

Astfel l-am lăsat pe panta blîndă, știind, știind, știind cu o încîntare nemaiîntîlnită că el, animalul magic, e cel căruia ar trebui să-i aparțină lumea asta din care era pe nedrept alungat, și nu precupețele care, aproape cu forța, mă smulseseră din preajma sa, din cotlonul meu cît un buric, unde în cîteva clipe mă legasem pe viață de minunatul balaur, precupețe gureșe care mă purtau acum, ca pe-o sacoșă greoaie, spre casă.

Șocurile, jocurile… Poate că-n tot ce m-a „șocat“ în copilărie am regăsit, mascat sub diferite tipare, același triunghi: o apariție fantastică; o fetiță privind cu uimire și încîntare; niște oameni prea mari stricînd jocul. Aducînd șocul pe tărîmul magiei. Brutali, cu mîinile lor bătucite și cu vocile aspre, punînd mereu pe un raft al rușinii adevărata frumusețe, făcînd-o pentru o vreme chiar să deraieze, chiar să ia forma dorită de ei, înșelător, înșelător, dătător de spaime reale.

Animalul meu straniu încă respiră acolo, pe-o pantă verde, lîngă piața de la gară. Neclintit, nevăzut, respiră liniștit ca-n poveste, captiv sub pleoapele unei fetițe cuminți, da, grozav de cuminți, cu o cireașă în mînă. Pe el îl invoc atunci cînd îmi caut inocența de dinainte de voci și caut să-mi alung spaimele de după.

E.B.: Cam greu de scris ceva după povestea asta ciudată, aproape o mărturisire de credință. Ar trebui să mă fixez și eu pe-o întîmplare din copilărie. N-am forța, nici clipa nu-mi bate în pînze, să înaintez… Să lăsăm lumina ta să strălucească, fără comentariile mele de-acum, oricum searbede, fără zeama-n miez… „Șocul meu“, de pe la 7-8 ani, e cam dificil de descris, oricît m-aș strădui să păstrez o minimă decență a limbajului… Aș scrie (dar nu scriu!) despre o vizită făcută împreună cu maică-mea, la Belcești, familiei Dumitriu. Doamna și domnul Dumitriu erau învățători. Însă totul s-ar concentra pe sora doamnei Dumitriu, o făptură destul de zvăpăiată despre care se zvonise că făcea deliciul ofițerilor ruși, aflați cu regimentul în cantonament alături de comună…

„Cuptorule!“

V.D.N.: Zăpezi. Și deodată îmi amintesc cum, atunci cînd eram mică, îmi vîram picioarele în pungi înainte de-a mă încălța. Nu existau cizme care să nu ia apă. La fiecare pas, pungile foșneau. Un pic mai tîrziu, începea clipocirea. Întîi în una, apoi în ambele. Și cazematele de zăpadă mi le amintesc, și igluurile, și oamenii uriași, cu oală în cap, cu nas de morcov, cu o creangă pe post de mînă, cu viață de-o zi sau de-o oră.

E pustiu pe aici. Un băiețel gras, singur și de bunăvoie, a pus mîna pe lopată și-a curățat aleea. Îl împing părinții, bunica pe drumul crunt al acțiunii cu scop practic. Nimeni nu se joacă de-a jucăriile care mor și nimeni nu se plictisește. În plictiseală pulsează ce-i mai intim din viață. În plictiseală și-n foșnetul pungilor din cizme, ce amintire încărcată de o tandrețe alunecoasă, neclară. Cizmele, invariabil, alunecau. Acum, cam prea siguri, cam prea fără griji, cam prea tropăind eficient, în linii drepte. Un fel de armată de Șoareci A, tirani sclavagindu-se ei pe ei înșiși, în goana după cașcaval, din lipsă de B-uri.

E.B.: Nu-mi aduc aminte să fi participat cu trup și suflet la facerea vreunui om de zăpadă. Mereu îl construiau alții, eu doar asistam la alcătuirea lui și la urmă mă bucuram. Iernile erau consacrate datului cu săniuța, dar nu am avut decît rar săniuța mea. Eram la cheremul altora, asta mă îmbufna și îmi crea un șir întreg de umilințe din partea celorlalți copii. În schimb, de prin clasa a treia, încă de la Belcești, un unchi de-al meu mi-a cumpărat o pereche de patine cu vîrf și s-a ambiționat să mă și învețe să merg cu ele. Lîngă haltă, niște bălți

năMoloase înghețau bocnă. Acolo am luat primele lecții de patinaj. Inițial, unchiul meu m-a învățat cum să cad fără a-mi rupe vreun os. Și am tot căzut pînă mama, enervată de atîta bușeală inutilă din punctul ei de vedere, l-a rugat să treacă la lecțiile următoare. Uitasem să spun că unchiul acela, nenea Mișu, fusese militar de carieră și mă lua ca la instrucție, cu ordine severe și cu un soi de indiferență ostășească la ce mi se întîmpla. Aveam vînătăi peste tot, deși mă înfofoleam strașnic. Reușisem să mă țin pe picioare, urma să mai și alunec liber și fără frică. Noroc că a plecat unchiul și am început să mă școlesc singur, cu încăpățînare…

V.D.N.: Mi-era frică de săniuș, mi-era frică de orice joc de echipă, de cele cu mingea mă feream ca de-o pedeapsă, totul mi se părea încărcat de violență, o vîjîială de care trebuia să te ții deoparte. Dar oameni de zăpadă, da, am bătucit cu mîna mea la burdihanuri, la căpățîni, am cărat la morcovi, oale, măturici… Și cazemate, și igluuri, și ar mai fi și gustul țurțurilor… Patine! Patine mi-am dorit atît de mult, dar n-am avut niciodată, nici măcar în unele de împrumut n-am pus piciorul. Mimam, în cizmele mele cu pungi pe dinăuntru. Visam că patinez, că fac piruete așa cum vedeam la televizor, visul mă făcea să cunosc în detaliu senzația saltului, a zborului, a răsucirii în aer, a aterizării blînde. Cine știe cum mi se mișcau în somn mîinile, picioarele, pleoapele. Poate icneam și eu, precum Grișa, înfierbîntată…

Povestioara de mai sus, cu lecțiile de căzut ale băiețelului, chiar pare ruptă din viața lui Grișa, un Grișa mai mare și care,

plin de vînătăi, însă fericit, se zvîrcolește strigîndu-i mamei: „Cuptorule!“.

Înconjurată de aspirine și batiste, citesc și mă perpelesc în cuptorul de luni.

E.B.: Povestioara are și continuare. Mutați la Iași, vreo doi ani patinele au fost abandonate. Abia după ce ne-am mutat în centru, pe Dobrogeanu-Gherea, mi le puneam și mă duceam la Școală, pe trotuarele înghețate, făcînd curbe spectaculoase printre oamenii ușor speriați. La intrarea liceului mi le scoteam, cu cheița, de pe bocanci, și le înghesuiam în ghiozdan. Ba chiar mi-am făcut rost de o altă pereche, nichelată, cu vîrful curbat elegant în sus, puțin mai grele, dar invidiate de mulți…

Vacanțele, vacanțele

V.D.N.: Aud că vine vacanța. De unde vine ea? Și unde se duce? Cînd mă gîndesc la vacanțele din copilărie, îmi amintesc cum se terminau, niciodată cum începeau. Probabil că începuturile aveau o tristețe, dar și sfîrșiturile aveau o tristețe. Altă tristețe, pesemne una memorabilă.

Îmi amintesc o după-amiază caldă, holul pătrat cu trei uși: una dînd spre sufrageria unde tata joacă șah singur, una dînd spre dormitorul de unde abia am ieșit, una dînd spre baia unde mama spală ceva aplecată deasupra căzii. A patra latură e închisă cu zid, un fel de nișă unde se află laboratorul foto. Să developăm. Mama se îndreaptă și, cu sprîncenele ridicate, mă mustruluiește deodată (deodată e al prezentului, fiindcă am

uitat trecutul, clipele dinaintea mușteluielii). Adică cum, nu știi că mîine începe școala? Fuga marș la caiete și la ghiozdan! Hainele se vor usca pînă mîine-dimineață, n-ai tu grijă. Și-mi amintesc o pungă albastră, în punga asta nu știu ce era, dar era chiar vacanța, o țineam în mîini și nu voiam să-i dau drumul. Cu punga albastră în mînă, minunîndu-mă că a doua zi începea școala. Uitasem complet! Și înainte de asta altă vacanță începînd și alta sfîrșindu-se și alta anunțîndu-și începutul și alta anunțîndu-și sfîrșitul, cele mai multe uitate, începuturi și sfîrșituri, așa cum sînt uitați servitorii din *Watt* al lui Beckett, „căci Vincent și Walter nu au fost primii, o, nu, ci înaintea lor au fost Vincent și încă un altul al cărui nume îl uit, și înaintea lor acel altul al cărui nume îl uit și încă un altul al cărui nume iarăși îl uit, și înaintea lor acel altul al cărui nume iarăși îl uit și încă un altul al cărui nume nu l-am știut niciodată, și înaintea lor acel altul al cărui nume nu l-am știut niciodată și un altul al cărui nume Walter nu și-l putea aminti, și înaintea lor acel altul al cărui nume Walter nu și-l putea aminti și un altul al cărui nume Walter tot așa nu și-l putea aminti, și înaintea lor acel altul al cărui nume Walter tot așa nu și-l putea aminti și un altul al cărui nume Walter nu l-a știut niciodată, și înaintea lor acel altul al cărui nume Walter nu l-a știut niciodată și un altul al cărui nume nici măcar Vincent nu și-l putea aduce aminte, și înaintea lor acela al cărui nume nici măcar Vincent nu și-l putea aduce aminte și un altul al cărui nume tot așa nici măcar Vincent nu și-l putea aduce aminte, și înaintea lor acel altul al cărui nume tot așa nici măcar Vincent nu și-l putea aduce aminte și un altul al cărui nume nici măcar Vincent nu l-a știut

vreodată și tot așa mai departe, pînă ce li s-a pierdut orice urmă, grație scurtimii memoriei umane, ceva înlăturînd întotdeauna altceva…“.

E.B.: M-ai zăpăcit cu Vincent și Walter ai tăi, pe lîngă ce mai eram și eu cam nesigur cu vacanțele mele cele mai frumoase, petrecute la rudele mamei din Curtea de Argeș, și elev, și student, la tante Vera, la tante Olguța, la tante Frăsînica… Mereu eram singur, nu cunoșteam pe nimeni din oraș, așa că citeam la nesfîrșit, mă plimbam pînă la mănăstire și înapoi, uneori mergeam la cinematograful la care rulau cîte două filme pe săptămînă… Primele zile treceau într-o lene desăvîrșită, îmi căutam locuri numai de mine știute, pe marginea rîului (pe atunci nu se făcuse barajul), pe niște insulițe acoperite de nisip și frunze, unde încăpeam doar eu cu covorașul pe care mă întindeam pe burtă ca să citesc roman după roman, mai ales de Somerset Maugham, plus alți autori englezi la modă prin anii 1940, traduși de veșnicul Jul Giurgea. Biblioteca lui nea Mitică era destul de bine aprovizionată. Am consumat-o în cîteva vacanțe. Trăiam un soi de tristețe plăcută, puteam dormi cît voiam, trîndăveam în camera mea, pe un pat imens, unica grijă era doar să fiu la masa de prînz, de pe la ora 2-3, acasă. Seara mă culcam devreme, nu am citit niciodată noaptea, cu rare excepții, mai în vîrstă fiind, cînd eram fascinat de cîte o carte pe care n-o puteam lăsa din mîini, îmi zbura și somnul, aveam o concentrare maximă, textul îmi intra direct în carne, trăiam fraza. Cam așa începeau vacanțele mele. După vreo zece zile uitam totul: școala, Iașul, „gașca teatrului“, certurile torturante dintre părinți…

Dacă rămîneam cumva în Iași, rătăceam la nesfîrșit pe străzile de la periferie, în plină amiază, aproape toropit de soare, oprindu-mă la fiecare curte, privind îndelung cișmelele, cerdacurile, sîrmele de întins rufe, gălețile goale, cănile roșii atîrnate de cîte un cui, cotețele cu portița-n balamale rupte, femeile ieșind din case umbroase, în capoate lucioase, ca să facă fel de fel de treburi aparent inutile sau zgomotoase (bătutul covoarelor puse pe vreun gard din leațuri putrede, tăiatul gîtului unei găini ce se zbătea disperată, fără cap, pe cimentul sau pe bolovanii din jur). Nu se mira nimeni de ce privesc cu atîta insistență, era o liniște asurzitoare, întreruptă de o voce necunoscută, repetînd absurd cuvinte ininteligibile. Oboseam, dar nu mă lăsam, mai luam o stradă la cercetat, trecem din una în alta, tot străzi înguste, întortocheate, cu nume bizare pe tăblițele puse de primărie... Începusem să îndrăgesc anumiți pereți, culoarea lor, crăpăturile misterioase în varul coșcovit (închipuiam chiar adevărate ființe sau scene întregi din hazardul întretăierilor adînci, desprinzînd uneori bucăți mari de tencuială, pînă la cărămida roșie), să aștept reîntîlnirea cu vreun burlan țanțoș, deși ruginit, ca și cum îmi era un prieten de neînlocuit, prieten de care nu mă puteam lipsi, esențial, prieten adevărat, cum numai în adolescență poate exista. Mă fascinau bălțile largi, cu apă de ploaie, somnolînd verzui, prinzînd o peliculă subțire pe care circulau deja gîngănii cu picioroange caraghioase. Aș fi dat orice să mă pot oglindi în ele, spectral, tremurat, diform. Să mă joc, strecurîndu-mi mîna, făcînd valuri mici, în lichidul ușor alterat de căldură, să pipăi fundul de lemn, mîlos, al recipientului

mirosind îmbătător și proaspăt și stricat. Aveam și copaci fideli, mereu aceiași, rămuroși, foșnitori, cu umbrele schimbătoare după cum bătea vîntul. În toiul verii, nimeni, dar absolut nimeni, nu mă striga pe nume, ca și cum aș fi locuit într-un oraș străin!

V.D.N.: La mine tocmai bate de plecare. Cinci bilete de tren, un grafic de călătorie pe jumătate de pagină, bagaj încă nefăcut, cărți întrerupte la pagina 99, alte cărți încheiate cam de mult, așteptînd o decizie, a mea, a altora, alte cărți neîncepute, așteptînd o vreme albă, a mea, și nenumărate ramificații de posibilități deschizîndu-se în evantai, altfel, pentru fiecare dintre ele. Un evantai închis cu un gest. Ca o pleoapă. Un plici umed și totul se schimbă într-o clipă.

Înainte de o plecare, îmi place să mă uit atent pe Google Earth, să cercetez zona unde voi ajunge. Mă uit pe imaginile din satelit, le apropii cît pot, apoi dau click pe cîte o fotografie plantată de vreun binevoitor, mă văd plimbîndu-mă colo și dincolo, uite Dunărea, uite parcul și cazemata din Belgrad, uite Kalemegdan Park Music Pavilion, unde se vor ține lecturile Festivalului de Proză Scurtă – Kikinda Short –, care mă face să plec de acasă pentru o săptămînă, uite clădirea cu nume de vapor cu aburi, uite și un Hot Spot Cafe și uite în preajmă și grădina zoologică, uite o nutrie, Domnul Nutrie!, și uite un păun alb cocoțat pe o bancă, acum cu coada închisă, acum cu ea deschisă, alt evantai de posibilități. Uite și orășelul mic de lîngă graniță, unde se vor ține alte lecturi, Kikinda, uite-i străduțele desenînd un oraș ca un caiet de matematică, uite și mamutul din curtea unui muzeu, uite și festivalul de bostani care are loc

acolo în fiecare toamnă, nu acum, nu, fără bostani acum. Uite emoțiile. Plici umed, totul se schimbă într-o clipă.

2

„Singurătatea, ce lux!“

– Viață –

Fragment mușuroielnic

Veronica D. Niculescu: Se opintea azi în Sub Arini o cîrtiță să iasă la lumină. Traversam Trinkbachul călcînd atentă pe un buștean, mă oprisem, văzusem iarba mișcîndu-se pe mal. Am crezut întîi că-i o șopîrlă. Ce încîntată am fost să înțeleg că, de fapt, de dedesubt se opintea sobolul! Îi tot dădea cu umărul în ușa de pămînt, buf-buf aici, buf-buf un pic mai încolo, se ridica și se bomba covorul de pămînt și iarbă, un mic vulcan uluitor de frumos.

Stau și tot stau la fereastră, mi-au înflorit bobocii de crăiță și mă tot opintesc în afară, împing în aer cu privirea, împung după-amiezele cu umerii, cu fruntea și cu tot trupul meu pămîntiu și știu că, dacă deodată mi s-ar crăpa în fața ochilor fanta de lumină, aș tuli-o înapoi cît m-ar ține tălpile și, gîfîind, cu palmele apăsate ca niște pleoape de plumb, m-aș trînti înapoi în fotoliul meu de argilă. Fiindcă am exact ce-am căutat și mă tem încă și mai rău ca-nainte de soarele de-afară. Orice

ieșire din singurătate mi se pare un efort, o corvoadă, orice vorbă rostită sună, în cele din urmă, ca un eșec.

Sobolii parcă mai știau și să înoate, și parcă tot clefăiau la rîme suculente cu poftă – sînt delicii destule și dincoace de malul înverzit, e de ajuns doar să știi că ieșirea (dacă e să-i zicem așa) este acolo și că are sens să te opintești și să te zbați de dincolo de ea doar ca să ai de unde te întoarce la tine.

Emil Brumaru: Singurătatea, ce posibilitate fermecătoare, ce lux, în fond, să-ți permiți să te lăfăi în ea! O cauți, te obișnuiești cu dînsa, deși ai zile cînd aproape că urli de plictiseală… Am căutat-o mereu, acum nu mă mai pot debarasa de felul acesta de-a trăi, nutrit mai mult cu lecturi decît de mototoleala zilnică a unei vieți ce pare că curge în plin hazard…

V.D.N.: Mă tot învîrt în jurul cozii, propunîndu-mi să-mi fac jurăminte de care să mă și țin. Să nu mai vorbesc niciodată în public, de exemplu. Să țin calea mușuroiului, să fug de fantă. Dar te atrage vînticelul de primăvară, ușurel, căldicel, îți vine să scoți botul, chiar dacă afară-i vulpoiul.

E lux singurătatea, dar nu un lux dat, ci construit temeinic. Și tocmai de asta uneori îți vine să țopăi fluierînd în sens invers, spre ieșirea din mușuroi. Dar te sperii de vocea ta, glasul neexersat sună ca o trompetă lăsată în ploaie. Și te întorci rușinat în galeriile tale, de n-ai mai fi ieșit. Să fii iar doar ochi și urechi ciulite. Și iar visezi la fanta unde totuși știi că nu-s doar vulpoi, ci și mulți alții ca tine. Doar că și ei își păzesc, fiecare, mușuroaiele lor.

E.B.: Vorbești cu atîta voluptate despre rîme suculente, clefăite în mușuroiul personal… Pofta asta de a scrie, chiar ea e un semn de ieșire din galeriile ferite, neștiute de alții… A scrie nu este un mod de a evada din tine?

V.D.N.: Nu știu. Nu știu. Chiar nu știu. A scrie nu înseamnă oare chiar a hăpăi rîme suculente în galeria ta? Acolo, tot înăuntru. O evadare în interior. Se poate?

Dar izolarea, izolarea e reală, pereții, orașul întreg, timpul… Îți aduni temeinic în jurul tău pereții, îți trebuie să trăiești așa, apoi vin zile în care te trezești că îți vine să îmbrățișezi un străin care îți scrie și dintr-odată îți pari ridicol ție însuți – ce-a făcut izolarea din tine? Un animal fericit de orice sunet care se aude din apropiere?

Asta se petrece în golul dintre cărți. Of, de parcă n-ați ști atît de bine răsuflarea monstrului care pe mine abia începe să mă zgîndăre cu mustățile.

E.B.: Înainte foloseam o metodă de a ameliora singurătatea, cînd ajungea la un grad insuportabil, nedorit, deși căutasem cu lumînarea să mă izolez. Anume: o descriam în amănunțime, cu voluptate, netrecînd peste nici o nuanță, enumerîndu-i manifestările, punctîndu-i victoriile, retragerile, folosind cel mai mic indiciu pentru a i-l mări, ca la microscop, ca să-mi dau seama mai bine ce înseamnă… ce putere are asupra mea, a obiectelor din jur… O clasificam ca un naturalist îndrăgostit de încrengături și subîncrengături, făceam tabele cu creioane colorate, statistici savante… Singurătatea era pulverizată în o

mie de particule care, la rîndul lor, măcar teoretic, se puteau divide… și tot așa… tot așa…

V.D.N.: Și aici, acum, tot un fel de exorcizare la microscop se execută. Dar e deja un fel de dulce minciună – mai poți vorbi de singurătate cînd *vorbești* de singurătate?

Și eu mi-o ador, mi-o cultiv, îi pun apă vie la rădăcină. Ce mă speria era altceva, teama că dintr-odată apropiații îți devin străini, străinii îți devin realmente apropiați. Te hrănești din scrisori, din întîlniri croite din cuvinte…

Sînt primele zile ale celui de-al zecelea an al meu în Sibiu. Și mă simt „sibiancă“ doar atîta vreme cît sînt singură. Între alții, redevin un intrus, o specie introdusă forțat. Dar orașul, orașul îl iubesc și mă ajută. Străzile și curțile și parcurile…

Azi, din nou în Sub Arini. În mușuroiul de duminică scormonea acum cu ciocul o privighetoare. Apoi, pe alei, uriași păsăroi în blugi și bascheți pe urma ciocîrliilor derutate, a mierlelor (cît de aproape te lasă să te apropii, cum îți tolerează prezența, cum nu te mai simți un intrus), a unei perechi de rațe sălbatice coborîte cu îndrăzneală dinspre Dumbravă, pe Trinkbach. Și cu ochii după frunze și, surpriză, un fluture *Admirable Red* de-al lui Nabokov, fîlfîind încet, așezat pe o creangă, ca în ritmul respirației, parcă reîncarnarea a două rînduri din cartea abia terminată…

Pentru nimic în lume n-aș renunța la libertățile mele de azi. Păsăroi, păsăroi, fericit în mușuroi, cu pana de catifea, ieși afară dumneata!

E.B.: Aș îndrăzni să propun o împărțire a singurătății pe perioade de vîrstă! Mi-aduc aminte de singurătatea de pe la 13, 14, 15 ani, cînd îmi petreceam vacanțele de vară la rudele mamei din Curtea de Argeș. Citeam în neștire. Așa am înghițit o bibliotecă întreagă de romane englezești (evident, traduse) aflate la nenea Mitică, soțul uneia dintre surorile mamei, tanti Vera. Dimineața citeam în pat, apoi mă duceam la plajă și pînă pe la 2-3 după-masă continuam cartea, ascuns pe o insuliță a rîului Argeș care pe atunci nu avea barajul construit mai tîrziu. Nu mă deranja nimeni. Pe urmă, găzduit de un frate al mamei, tot în Curtea de Argeș, nenea Fima, înfulecam volumele descoperite la o doctoriță dentistă, unde îmi tratam dantura cam proastă. Doctorița avusese imprudența să-mi arate biblioteca și nu a mai putut scăpa de mine pînă nu mi-a împrumutat cărțile, una cîte una, cu oarecare îngrijorare că i le-aș pierde… A treia sursă, și cea mai picantă, a fost Vica, prietena vărului meu mai mare cu cinci ani, student deja la Iași. Dînsul m-a trimis la Vica acasă (el rămăsese în Iași din cauza unor restanțe) cu un bilețel în care se adeverea că-s vărul lui mai mic… etc. Vica m-a primit voioasă. Era voinică, brunetă, se ducea des la cinema cu un ofițer, rugîndu-mă să nu-i spun lui Pilu… Șantajist, am pus-o să-mi procure romane, în schimbul păstrării secretului asupra inconsecvenței, mă rog, a duplicității ei amoroase… Vica aduna de peste tot tomuri uriașe pe care eu le devoram, întins la umbră într-un cerdac spațios… Uneori îmi luam un covoraș și mă duceam la mănăstire, unde descoperisem o grădină cu iarba înaltă, probabil un fost domeniu regal…

V.D.N.: Argeș… În Argeș nu m-am mai întors.

În urmă am lăsat un oraș frumos, al copilăriei și-al adolescenței, dar care știu că nu mai există. Din goana mașinii, i-am văzut acum cîțiva ani bulevardele înțesate de panouri publicitare fîlfîind ca niște păsări de plastic vulgar colorate. Coasta cîndva înverzită, năpădită acum de vile hidoase. Fațadele cu rînjete indecente. Nu pot merge să consemnez decesul locurilor dragi. În față, aici, am un oraș frumos, primitor al unui prezent cam golaș. Mă ajută la scris, mă seacă pe dinăuntru. Singura istorie personală cu care îl încarc mi-o țes la minut, din „amintiri“ ale prezentului, confecționate de pe o clipă pe alta, toate din noul mileniu. Între ele ar fi Bucureștiul, Bucureștiul mereu drag.

Singurătatea nu e cînd ești singur, singurătatea e cînd ți-e dor.

Iertați-mă, am întrerupt șirul. Poveștile despre singurătate merg pe drumuri paralele, orice am face, ele nu prea au cum să se intersecteze. Și totuși, vorbeam doar pentru a vă face să mergeți mai departe.

E.B.: Poveștile pot fi reluate. Ăsta e și farmecul lor. Reluate și duse în cu totul altă direcție. De exemplu, acum, nu știu de ce, îmi vine să povestesc despre cum, la Iași, cît am locuit pe strada Dobrogeanu-Gherea (actual I.C. Brătianu), neavînd o baie, ne spălam, cu mic, cu mare, într-o balie largă de lemn, dusă în bucătărie! Desigur, cînd făceam o bălăceală totală! O fi avînd vreo legătură cu singurătatea?

V.D.N.: Are legătură cu singurătatea, și-ncă cum! Cînd ești mai singur decît în mulțime? Și mai ales expus așa, complet neajutorat. Dar depinde și la ce vîrstă se întîmpla asta.

Îmi amintesc o bălăceală generală, cu verișorii plecați mai apoi în Germania, pe cînd aveam vreo 4-5 ani, în curtea din Timișoara. Cădiță colorată, apă încălzită la soare. Picurii strălucitori, rîsul, rîsul gîlgîit și joaca!... N-are de-a face cu singurătatea, e frumusețe de cristal. Cu singurătatea are însă de-a face episodul cînd, ani mai tîrziu, o mătușă se chinuia să-mi dea jos hainele, la Arad, ca să mă spele. Nu-mi amintesc decît opoziția mea de animal feroce, încolțit, asaltat...

E.B.: Și iar o să sar la altceva. Singurătatea în mijlocul unei gloate, al unei turme pentru care, atunci, la 16 ani, student în anul întîi la medicină, aveam un dispreț profund, o antipatie manifestă față de colegii, unii cu 10-15 ani mai în vîrstă decît mine, care vorbeau, rîdeau, se agățau de fetele fumînd în draci. Stam permanent în pauze, fix, în banca lungă, neieșind pe culoarele înalte, și citeam, țin minte precis, o carte de Tudor Vianu, parcă *Teoria valorilor* (dar s-ar putea să dau titlul inexact). Odată am urlat la unul mai bătrîn, am țipat brutal să se deie la o parte ca să pot vedea ce era scris de profesor pe tablă. Ăla, mi-l amintesc o viață, m-a întrebat dacă sînt de la țară. Am avut, pe parcurs, de furcă cu dînsul, era secretarul de partid al anului sau de UTM, oricum, un știab, un coleg care mai tîrziu a ajuns psihiatru, profesor chiar, a scos cărți de specialitate și cugetări... Nu-l înghițeam deloc...

V.D.N.: La 18 ani, din Pitești, am pornit cu trenul spre București, pentru a vedea facultatea, căminele. Părinții trăgeau spre Timișoara, unde era și sora deja studentă, unde era și casa bunicilor, unde voiau cu toții să ne tragem, rînd pe rînd. Doar eu, oaia neagră, visam Bucureștiul. Vomitam în tren, sătulă să argumentez.

Îmi amintesc cum am pus jos piciorul cînd am coborît din tramvai și locul complet necunoscut, o clădire veche, uriașă, înconjurată de tei. Și totul era străin, străin. „Doamne, ce să cauți tu singură aici?“, se tînguia mama. Și am știut imediat că acolo e de mine. Pentru că mulțimea în care mă simțeam singură pe atunci mi-era chiar familia.

E.B.: Spuneam că am avut de furcă cu acel coleg-ștab, veșnic conducînd ședințe de UTM, de dat afară din organizație colegi care plecau în Israel etc. Ședințele erau interminabile, mai ales cele consacrate beștelirii celor ce făcuseră cerere de plecare. Țineau pînă pe la 2-3 noaptea. În amfiteatrul de anatomie. Un adevărat ritual. Îi făceau cu ou și cu oțet, trădători de țară, vînduți capitalismului, dușmani ai societății, dar cum nu-i mai numeau? Se ridicau ca să-i umple cu lături aceiași bravi utemiști, naiba știe pe ce criterii ajunși la facultate (pe atunci fiii de colectiviști intrau fără examenele dure care adunau cîte zece pe un loc; ei erau admiși automat, doar pe baza unui colocviu de formă!!!), tineri patetici, tîmpiți și, în definitiv, înrăiți… Cei vizați, în final, erau dați afară și din sală… La masă trona tipul care mă luase la ochi, Șelaru, altul, Furcoi… Au murit amîndoi. Le mai știu numele fiindcă am avut de-a face cu dînșii cînd am fost și eu aspru sancționat: mi s-a dat vot de blam

cu avertisment la începutul anului doi… dar asta e altă poveste… În ședința consacrată mie, stam în ultima bancă și citeam, ascunzîndu-le sub pupitru, poezii de Blaga, o ediție din acelea definitive din Fundațiile Regale, împrumutată de la incomparabilul Eliezer Frenkel… profesor de idiș…

V.D.N.: De furcă cu Șelaru și Furcoi!

La noi, la cămine, era securistul în costum maro, așa-zisul polițist de la „Moravuri“, Tătaru. Nu-l uit. A dispărut subit cînd am revenit după vacanța – ce vacanță! – din iarna lui ’89. El și toată gloata lui care filtra tot ce mișcă în cămine, de te simțeai ca infractorul și cînd îți venea mama în vizită…

Dacă mă gîndesc la perioada de care vorbiți, erau ani apropiați despre care citesc acum și în cartea de corespondență a familiei Pillat, cu care vă înnebunesc fiindcă sînt complet cucerită. „Nici humorul nu mai constituie o supapă“, îi scria Dinu surorii sale, Pia, în ’48. Scriitorii erau obligați să facă „muncă obștească“ pentru „inițiere în fabrici“…

E.B.: Era, de fapt, prin 1955, pe vremea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej. Ce m-a șocat la ședința aceea a fost nu atît propunerea de excludere din UTM (ameliorată, de altfel, la intervenția unui coleg mult mai în vîrstă, maghiar, abia transferat la noi, în vot de blam cu avertisment), cît faptul că prietena mea (apoi soția mea, după ce am terminat facultatea), chiar ea, șefă UTM a grupei (nici nu știam pînă atunci!!!), s-a ridicat și a vorbit scăldînd-o, oricum înfundîndu-mă și mai rău! O făcea din prostie? Normal, fusese „prelucrată“… Totuși, n-ar fi trebuit să mă apere? Iată că nu a făcut-o, era „obligația“ ei să

mă critice… Nu am dormit toată noaptea, aiurit de întîmplarea asta. A fost, cred, prima mea noapte de insomnie pricinuită de perplexitatea mea, de neînțelegerea sistemului ce altera absolut totul, în cea mai intimă fibră… După ’89 l-am întîlnit întîmplător pe Furcoi. M-a întrebat cu teamă dacă nu-mi scriu memoriile! L-am asigurat rîzînd că nu, pe atunci eram prea obosit… Profesorul de psihiatrie m-a întîmpinat calm, cu vocea blîndă, interesîndu-se și el de planurile mele scriitoricești…

V.D.N.: Încurcătura asta cu iubita, cu soția „prelucrată“ care lua cuvîntul, apoi cu întîlnirea tîrzie, toate mă duc cu gîndul la Kundera, la *Gluma* mai ales.

Mi-am amintit și eu brusc, dar destul de începoșat de un formular înspăimîntător pe care ni l-au dat la armată, unde ni se cerea să trecem toate rudele de „afară“, în niște detalii incredibile – nu doar cînd și cum au plecat (cu urme de colți de cîine în umeri, așa au plecat unii, iar alții cu o grămadă de bani…), dar și unde lucrează, adrese… Eram îngrozită, ale mele erau așa de multe, încît nici n-ar fi încăput, chiar de-aș fi vrut să le scriu! S-a panicat întreaga familie. Panica asta era punctată de fisele de telefon, monede de un leu și de trei lei, hăpăite de o mizerie de telefon public dintr-un oficiu poștal izolat, de unde tot întrebam acasă cum să fac, ce să fac. Printr-o minune, formularele nu ne-au mai fost cerute, nu mai știu de ce.

E.B.: În toamna lui 1955, în noiembrie, am intrat la Facultatea de Medicină Generală. E de ținut minte. Abia în ianuarie 1956 am împlinit 16 ani! Se poate spune că eram de abia la începutul unei adolescențe destul de date-n mă-sa din

cauza mediului în care mă învîrteam: sala de disecție cu cadavrele injectate cu formol (de asta se fuma pe rupte în pauze, mai ales fetele, ne usturau ochii deasupra femeilor și bărbaților anonimi, ciopîrțiți de bisturiile noastre studioase), sala de la subsol, unde se făceau experiențe pavloviene, pentru crearea reflexelor condiționate, pe cîini vagabonzi, aduși cu japca de hingheri, animale schelălăind jalnic pînă ne înnebuneau de tristețe, colegi făcînd glume grobiene (cea clasică era strecurarea unui penis de cadavru, tăiat la repezeală de la vreun mort întins pe masa de ciment și strecurarea lui în buzunarul halatului celei mai frumoase colege; să fi auzit țipătul ei de oroare, scîrbă și neputință, cînd da cu mîna de dînsul!!!), tușeurile vaginale, executate cu sîrguință, tot pe cadavre, sub ploaia unor glume scabroase ale celorlalți „tovarăși“ de grupă…

Ce puteam face? Citeam acasă, ba și în pauzele de la facultate, Arghezi, Blaga, Vianu… Dar nu era destul nici asta. Fiindcă mai existau, nu?, și Șelaru, și Furcoi, și Amironesei… mă rog, „conducerea“… mai existau asistenții imberbi de la Științe sociale și de la Economie politică (unul din ei, spînatic, nu avea o mînă și purta mîneca hainei introdusă, goală, în buzunar sau, cînd purta cămașă, întoarsă și prinsă cu un ac de siguranță deasupra cotului…), existau ședințele de care am mai pomenit, exista panica pricinuită de „contrarevoluția“ din Ungaria, din 1956, cu arestările făcute pe tăcute, mai ales în anii mai mari… și cîte altele pe care nu mi le mai amintesc acum… poate altă dată…

Ar trebui să fixăm, să căutăm să limpezim, pe cît este posibil, să descriem doar amintirile plăcute, nealterate de vreme, cu bucurii depline și fericiri, uneori nefiresc de acute de-a lungul anilor, păstrîndu-și prospețimea inițială a zorilor de zi adolescentini… Nu hoiturile sfîrtecate cu metodă de studenți, ci imensa delicatețe a sentimentelor de atunci… Să vorbesc despre Labiș și moartea lui uluitor de neașteptată și absurdă, nu despre Furcoi! Furcoi nici nu exista, în fond… Era o eroare neglijabilă, penibilă, a vieții mele, dusă din întîmplare printre indivizii ăia… Trebuia să fiu altundeva, nu știu unde, dar nu la cheremul intransigențelor politice de pe vremea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej!

Eram la început de destin, se mai admiteau cotituri, încurcături de genul ăsta, nu? Totul era în fața mea! Inutil să sufăr pentru rățoielile lui Șelaru… Și totuși le luam în seamă, mă consumau, mă înrăiau…

Din viteză, am făcut o greșeală. În 1955 am terminat Școala medie de 10 ani în iunie și am intrat la Facultatea de Medicină Generală în același an, în noiembrie. În 1956 am împlinit 17 ani, nu 16, cum am spus, neglijent la calcule. Iar acum ar trebui să scriu despre cum m-am dus să mi se elibereze carnetul de UTM, într-o clădire ce nu mai este, cam pe lîngă primăria actuală, la un ghișeu aflat la capătul unui culoar lung-lung, avînd în mînă *Primele iubiri* ale lui Labiș, carte cumpărată în aceeași zi…

V.D.N.: Uluitoare anumite detalii, felul în care vă amintiți și cartea pe care o țineați în mînă într-o anume zi.

Am rătăcit trei zile prin Timișoara și m-am întors… rătăcită. Drumurile singură pînă în centru și înapoi, mereu pe partea

umbrită, senzația că bietul oraș frumos e ca o bijuterie înnegrită, pe care nimeni nu s-a mai obosit s-o lustruiască. Mai mult, i-au înlocuit metalul nobil cu plasticul, așa că acum nestematele strălucesc tare trist.

Apoi amestecul de tandrețe, tristețe și inevitabilă însingurare între cei dragi și veseli, mult prea multe emoții deodată, și fugile dese în fundul grădinii, la pozat de maci, căpșuni (cățeloi de luni, cu botul în căpșuni), fructe verzi în devenire – smochine, gutui, vișine… Luni, cu botul în căpșuni, vorba ceea. Caut să mă adun. Adică iertați-mi și absența, și lipsa inspirației.

E.B.: Detalii? Dar era un lucru esențial întîlnirea mea cu Labiș! Fiindcă l-am cumpărat în ziua aceea și-l aveam în mînă; tocmai asta mă face să țin minte amănuntul cu carnetul UTM. Chiar creasem o încurcătură, fusesem primit, și eu, culmea, nu mă duceam să-l ridic! Am fost atenționat și mi s-a reproșat cu un ușor ton amenințător că parcă ar trebui să fiu împins din spate. Țin minte perfect asta: „Ce aștepți, tovarășe Brumaru? Să te împingem noi din spate?“. Chestia era că trebuia ridicat de mult, stătuse altundeva, în altă clădire, în care am și fost cu întîrziere, dar degeaba: acum se afla „la județ“. Drept care, uitîndu-mă la coperta cărțuliei de format mic a lui Labiș, m-am prezentat ușor înfricoșat în al doilea loc.

Curios cum îmi amintesc din ce în ce mai frecvent chestii cu iz politic. În 1953 eram în clasa a opta la L.B. Nr. 1, actualul Colegiu Național. Murise Stalin, prietenul, după cum era scris pe majoritatea pereților, al tuturor femeilor, al tuturor copiilor etc. La un moment dat, începură să se perinde pe la catedră

profesori muți, parcă îngroziți, care nu îndrăzneau să ne anunțe asemenea catastrofă universală! Am fost încolonați, așa, fără să știm de ce, și duși în Piața Unirii. Toate megafoanele urlau o muzică gravă, simfonică. Abia acolo am aflat motivul întristării generale. Djugașvili nu mai era… Pare absurd, dar am început să plîng. De fapt, plîngeau aproape toți elevii!

V.D.N.: Acum asta e telepatie. De parcă ați fi ghicit ce să-mi ziceți ca să mă mai învrednicesc și eu să scriu ceva. Mi-e greu să mă adun după călătoria asta, nu știu de ce.

Ei bine, da, culmea e că și tata mi-a spus la Timișoara chiar acum o istorioară despre moartea lui Stalin. Dar nu plîngea nimeni. S-a rîs cu lacrimi. Din păcate, n-o pot reproduce aici integral.

E vorba despre un soldat care trebuia să păzească timp de-o noapte drapelele. Te privea Stalin din tablou, n-aveai voie să rîzi, era o tristețe… Dar noaptea apar fel și fel de nevoi, și tu nu poți să pleci de acolo. Și ești singur. Dar e o vază mare, în care stau proptite drapelele… Oricum, istorioara lui pornise de la o alta, a mea. Eu sînt de vină, îmi asum totul! Povesteam cum în 1990, studentă, am mers cu mai mulți colegi să vizităm Casa Poporului. E a poporului, se striga în reclame. Veniți să o vedeți! Au fost cîteva zile în care s-a putut vizita. Cozi uriașe, căldură, ore petrecute pe scări, la intrare, apoi în camerele sufocante, uriașe, unde ghizi povesteau în detaliu cum au fost ridicate covoarele cu macaraua, cîte tone aveau. Era euforia de atunci, din primele luni de după revoluție, aveai senzația că, gata, acum afli, vezi, înțelegi. Dar, uf, ce apăsătoare erau toate, ce giumbușlucuri de marmură și ce onduleuri cremoase, ce

brizbrizuri dulcege, ce mobilă, ce covoare, ce labirint de scări interminabile, ți se făcea rău, chiar rău… Însă rămăseseră aripi imense ale clădirii încă neterminate, betoane cu mustăți de armături… Într-una din acestea m-am refugiat cu o colegă, eliberîndu-ne de greață… Și de aici a pornit și povestirea tatei, înrudită în mare măsură cu a mea.

Cum ar veni, privind retrospectiv, moartea lui Stalin și-apoi a lui Ceaușescu au produs în rîndul poporului o mare ușurare!

E.B.: Eram deja student cînd Hrușciov a făcut o oprire în gară, la Iași, și, se pare, a vorbit mulțimii. Se întîlnise la București cu Gheorghe Gheorghiu-Dej și se zvonise că Hrușciov, cam frust în gesturi, îi arsese o palmă! M-am dus, dar, sufocat de mulțimea adunată în spatele gării, nu am mai stat pînă să apară… Cît despre plînsul la moartea lui Stalin, cred că era de groază, din cauza muzicii lugubre, mortuare… Oricum, aveam vreo 14 ani și nu mă prea interesa Djugașvili, însă atmosfera de mister și spaimă ne storsese lacrimi la majoritatea puștilor… Lăcrimau și profesorii mai tineri… Cei bătrîni, anticomuniști convinși, stăteau țepeni și serioși. Predomina frica!

V.D.N.: Frica. Despre ea îmi povestea și mama. Dar și deruta. Era într-o cofetărie cu tata cînd s-a anunțat, probabil la radio. Încremeniseră și lingurițele în cafele.

Foarte diferit momentul de cel din decembrie ’89, sigur că nici nu începe comparație. Doar că în tolba cu amintiri cele două stau în sertare cît de cît înrudite.

E.B.: Cam tot în perioada aceea erau mari afișe cu Călăul Tito! Nefiind de acord cu Stalin, Tito era prezentat ca un soi de

monstru, doar în chiloți, cu un satîr mare într-o mînă, de pe lama căruia picura sînge pe o buturugă butucănoasă. Pesemne că pe buturuga aia el, Tito, tăia capul oamenilor?! Mă rog, eu asta îmi închipuiam… Iar pe un zid imens, pe lîngă Poșta Centrală de pe Cuza Vodă, zîmbea mustăcios Cel mai iubit prieten al femeilor, desigur, Stalin! Iar eu eram invidios că lui Stalin îi trimit scrisori atîtea femei țîțoase și curoase, de-mi dădeau lacrimile de emoție cînd le întîlneam zilnic pe trotuare, ducîndu-mă la școală…

Fragment circular

V.D.N.: Cu opt ani în urmă, în primăvara cînd mă mutam la Sibiu, căutam să prind rădăcini mergînd pe stradă. Cine a lăsat măcar o dată totul în urmă știe: chiar și dacă nu îți dai seama pe loc, chiar și dacă nu pleci de rău, dezrădăcinarea e o traumă. Inconștient, nemaifiind înconjurat de locuri, chipuri și obiecte familiare, pe teritoriul complet străin cauți să te legi de orice lucruri mărunte, pe care să le recunoști și-n care să regăsești mîine emoția de azi. Straniu e însă că, astfel, cu un nou punct de origine pe axă, timpul curge cumva diferit.

Pe atunci, în anul 2000, l-am cunoscut pe puiul de cocker auriu care abia învăța să umble în lesă. Cîinele de numai cîteva luni, cu breton rebel, ca niște franjuri de mătase greșit apretate zbîrlindu-i-se în creștet, era plimbat zilnic pe bulevard de stăpînul lui, un bătrîn solid, cu privire blajină, un fel de Eugen

Ionescu (pe care, din fericire, știm din *Jurnalul în fărîme* că îl trăgea un basset de turul pantalonilor).

Azi i-am văzut iar: un om bătrîn plimbă acum un cîine bătrîn. Omul pare neschimbat, cîinelui i-a albit botul, i-a încetinit pasul. Mă uit la ei și nu știu cine se uită la ei. Timpul meu a curs în paralel cu al omului, cu al cîinelui? Sau cu al vreunei alte ființe, pe care-s incapabilă să o văd?

E.B.: Cîinii, pisicile, asta știu sigur, îmbătrînesc mai repede ca oamenii, au viața mai scurtă… Lăsasem, în 1975, cînd am plecat definitiv din Dolhasca, o pisică roșcată, Mușteasca, supraviețuitoarea lui Scămoșilă… Avea blană flocoasă, superbă… Nu mieuna, ci doar mima, deschidea botul catifelat, însă sunetul nu-l scotea… Ridica în schimb, grațioasă, o lăbuță din față… Am auzit că a murit de bătrînețe. Dar aici ar fi de povestit, mai ales, despre locurile lăsate pentru totdeauna. Dolhasca mă mai bîntuie și acum… Era, în fond, acolo un paradis… dar și un infern…

V.D.N.: E trist să vezi animalele îmbătrînind. Pur și simplu, le trece viața pe lîngă tine. Dar și senzația falsă că tu stai pe loc… Cît de falsă este am vedea dacă am avea elefanți în grădină, țestoase, papagali Ara…

Unii oameni îmbătrînesc brusc atunci cînd rămîn singuri. Alții întineresc, în condiții speciale. Eu eram bătrînă cînd nu mă iubea nimeni. Tata a îmbătrînit în noaptea cînd a venit Salvarea. „Hai, tataie!“, i-au spus, și l-au trîntit pe targa aia rece. Mama l-a văzut tresărind de-un alt fel de durere.

E.B.: Da, la broaște-țestoase mă gîndeam și eu... Am auzit de oameni care au albit brusc... într-o noapte... Iubirea nu numai că întinerește, dar te face cumva și mai frumos, fața iradiază o lumină blîndă, înțelegătoare, o lumină ce mîngîie tot ce întîlnește... E benefic să te afli în preajma oamenilor care iubesc, te molipsești, devii tu însuți bun și iertător... Văd din cînd în cînd pe stradă, nu prea des, femei care parcă plutesc, gesturile le sînt moi și rotunjesc minuni numai de ele simțite... Începi să surîzi, se declanșează în suflet o melodie veche, uitată un timp, revenind acum cu o și mai mare prospețime...

V.D.N.: Sună minunat, dar sînt sceptică în privința faptului că te poți molipsi de iubire pe stradă.

Știu că supărarea ar fi molipsitoare. Șeful urlă la angajat, acesta, la rîndul lui, merge acasă și își ceartă nevasta, nevastă care își bate copilul, copilul iese afară și întărîtă cîinele, cîinele fuge în stradă și, ce să vezi: mușcă șeful care întîmplător trecea pe acolo! Cerc închis. Era doar o caricatură... Ar fi frumos să ne imaginăm toate astea înlocuind furia cu iubirea. Dar e greu, poate chiar imposibil.

Fragment virusat

E.B.: Ei, eu cred că și iubirea se molipsește. O să încerc cîndva, cînd îmi cade fisa, să imaginez un cerc al iubirei. Ceea ce știu sigur e că o femeie și un bărbat se molipsesc unul pe altul, cu o tulpină aparte, al unui virus nou, valabil doar pentru dînșii,

unic… Ceilalți devin invidioși, nu pricep, li se pare că viața e doar cum o înțeleg ei…

V.D.N.: Iată o provocare, să imaginați un astfel de cerc. Eu îmi păstrez suspiciunile – ar fi un cerc ticălos, în care iubirea s-ar călca pe coadă cu alte animale, nu la fel de blînde și jucăușe. Cu molipsirea unuia de la altul, da, cu asta n-ai cum să nu fii de acord. E o îmbogățire continuă, sînt comori secrete scoase la iveală, dublate… Îmi place ideea unui virus NOU, valabil pentru fiecare ea și el în parte. Leacurile se vor căuta în combinații de plante special alcătuite. Dar cine ar vrea lecuit?

E.B.: Pe lîngă că fac greșeli („iubirii“ e corect), mai vii și tu cu scepticismul ăsta care îmi cam înțepenește litera… „Cercul iubirii“ nu ar funcționa ca la furie, în lanț… terminînd cu cel ce începe… sau mai știi? Dezolat, dar a vorbi de iubire, fiind sceptic, e un nonsens… Dar să nu încurc borcanele, scepticismul, aici, se referă la „cerc“, înțeleg… nu la „iubire“… Oricum, chiar „ticălos“ nu poate fi, e prea dur… mai gîndește-te…

Adevărul este că nu sînt în nici o privință sceptic… Am un entuziasm copilăresc, mă arunc mereu cu capul în fîntîni, indiferent dacă acolo e apă clară de izvor sau mîl… Saltul contează, nu bîldîbîcul!

V.D.N.: Suspiciunea se referea, da, la cerc. Sau, și mai exact, la mulțime. Cred că am și exagerat puțin, din dorința de a convinge. Voiam doar să spun că nu e loc de străini, lumea din jur de fapt nici nu mai există atunci cînd iubești.

Dar eu venisem veselă la întîlnire. Mă tot gîndeam la „virusul“ de care spuneați, cel cu structură unică. Un fel de ADN, dar nu al unei persoane, ci al unei perechi.

Culmea culmilor! Fără să caut – ce ironie, ce farsă! –, chiar în momentul acesta îmi vine în minte un posibil început de „cerc“.

O femeie stă sprijinită de geam și privește în gol. Deodată îi atrag atenția doi guguștiuci care încep să își facă un cuib.

În același timp, la colțul unei străzi, nu departe, un bărbat vede un motan ghemuit în fața unei pisici… Cotoiul o urmărește ca pe un șoricel, la cea mai mică mișcare, ar sări să o înhațe. Bărbatul merge mai departe, ducînd cu el ceva din tensiunea saltului încă neînceput. La fereastră, femeia privește cum se așază ramurile încrucișate. Soarbe din cînd în cînd din cafea și nu își dă seama, dar își umezește ușor buza de jos după fiecare înghițitură.

Nu-i cerc închis, e un arc mititel, și bineînțeles că nu-i ticălos.

Bîldîbîc! Am capitulat.

E.B.: „Virusul“ acela este, ADN-ul asemănător pentru doi oameni există. Iar tu ai scris mai sus ceva frumos. Nu-i deloc un bîldîbîc! Mereu sînt mirat de ușurința cu care concretizezi… așa… în joacă… gîndurile.

V.D.N.: …un fel de ADN unic, pentru o pereche. Cu schema imposibil de desenat. Da, mi se pare mai frumos decît un virus. Poate fiindcă nu ar fi vorba de boală, ci de ceva normal, atașat unui organism, fără a fi nociv.

E.B.: Nu uita că în ADN-uri sînt și bolile pe care le moștenim genetic… cu care ne trezim fără a bănui de unde vin… Iar

desenele închipuind structura lor s-ar evapora în curcubeie suprapuse…

Fragment la pavilionul „Crizis“

E.B.: Dezordinea deprimă. La balamuc am învățat că nu trebuie să lași patul nefăcut dimineața. Că trebuie să te speli mult pe ochi și pe obraz cu apă rece. Că e neapărat nevoie să te bărbierești în fiecare zi. Posibil că ceilalți o făceau de frica infirmierelor, a asistentelor medicale (foarte căpoase la pavilionul „Crizis“, unde am stat), de rușine ca medicul să nu le facă observație în timpul vizitei. Se pregăteau ca mirii!!! Oricum, neras mă simt prost, mă mănîncă fața, par scăpat din peșteră. Un hop de trecut erau mesele luate în comun, într-un subsol umed, mirosind a mucegai. Mîncarea se aduce în două găleți, de către un bolnav mai isteț sau mai vechi… de la un pavilion central, de unde se distribuia peste tot… Deseori nu puteam să o înghit, erau niște lături fără gust sau excesiv de acre, de sărate… Pe urmă m-am obișnuit, chiar îmi făceam o mică glorie din a o mînca! Înainte de externare mă plimbam ceasuri întregi printr-o livadă uriașă de cireși… Transmiteam SMS-uri matinale lui Teodorovici, privind situația melcilor, a cărărilor… Deseori îl întîlneam și pe medicul pavilionului printre copaci, parcă mai trist, mai îngîndurat ca mine.

V.D.N.: Iar Lucian Teodorovici a scris despre acele SMS-uri, pe care le păstrează în memoria telefonului, ca pe poezii…

Un capitol interesant despre un astfel de pavilion este în *Spaima* lui Makanin. Oare întotdeauna este și o grădină?

Zilele trecute, la știri, o scurtă relatare de la un asemenea spital, din Jebel – Timiș, unde un asistent a împușcat din greșeală un pacient. Sprijinise, se pare, pușca de un copac (să fi fost un cireș?). Cum ar fi scris Cehov „știrea“ asta?

La Jebel, chiar acolo a murit bunicul din partea mamei. Chiar acea grădină cred că o traversa mama atunci cînd un pitic îi tot pupa lipicios brațul, de la palmă spre umăr, și iar de la capăt, chipurile ca să i se dea cîteva monede… Pînă acolo mama ajunsese greu, călătorind cu un tren care luase foc, în noaptea de Anul Nou.

E.B.: Cîte grozăvii adunate dintr-odată! Știu eu cum ar fi scris Cehov? Nu i-am descifrat niciodată „formula“!!! E mereu imprevizibil… Este sau nu nebun medicul din *Salonul nr. 6*? Pur și simplu nu mai are chef de mizeriile din viață… Nu mai citește, stă cu fața la perete cînd îl vizitează „prietenul“… discută interminabil cu un locatar al pavilionului cu „nebuni“…

Îngrozitoare mi se pare „normalitatea“ cu care ajunge, la rîndul lui, pacient. Cam cum m-a înspăimîntat „normalitatea“ cu care moare Ivan Ilici al lui Tolstoi… Îți dai seama că poți intra la balamuc oricînd și că se moare, uite că se moare, mori chiar tu! O nedumerire: ce fel de pitic mai e și ăla care ajunge pînă la umărul unei femei cu gura?

V.D.N.: Un pitic bărbat ajunge, se pare, cu gura la umărul unei femei nu prea înalte, dar foarte speriată. Și necăjită. Acum chiar încerc să vizualizez scena. Iau de bună povestea mamei.

Da, un pitic cam ca un copil pofiticios ridicat în vîrfurile picioarelor la taraba cu dulciuri…

Mama era tînără; pornise la drum – la înmormîntarea bunicului – cu monedele noastre de 5 lei, acelea mari, pe care le strîngeam în sticle de lapte ca-n pușculițe. Cîteva au ajuns la pitic.

Așa vine moartea, de Anul Nou, la sute de kilometri depărtare. Da, normalitatea din toate. Ce e anormal, la ce să te raportezi? Și de ce?

Dar acum m-am fixat pe „se pregăteau ca mirii!“. O tristețe nesfîrșită în forfota lor matinală. „Nuntă“ la pavilionul „Crizis“…

E.B.: Nici vorbă de nuntă, măcar în ceea ce privește bolnavii!!! Seara, cînd ne duceam, fiecare cu cana lui în mînă, să ni se dea medicamentele, la ora 9, la etaj, unde era cabinetul asistentelor, li se administra tuturor cîte o doză zdravănă, calmantă, ca la armată, să nu mai aibă nimeni nici o poftă… Mie nu mi se da, mă știau destul de liniștit, mai fusesem și medic cîndva… Unii doar se făceau că înghit medicamentul, majoritatea îl luau cu nepăsare, și femei, și bărbați… Umilitor era, în primul rînd, să stai cu cana aia și să înghiți, obligatoriu, medicamentele în fața asistentei… Ocupam o rezervă cu încă un bărbat împreună… *Vis-à-vis* era o altă rezervă cu femei… Chiar lîngă a mea, perete în perete, erau două fete oploșite acolo de la un orfelinat… Amîndouă ajutau la făcut curat dimineața și apoi se duceau la biserica din curtea spitalului, unde aveau treabă… De fapt, doar Geanina ajuta infirmierele… Blondă, năltuță, în blugi, rea de gură, se certa cu toți bolnavii… Cu mine nu, mă lua

cu dumneavoastră… Făcusem un soi de combinație cu dînsele, aveau priză în cameră, cumpărasem un prelungitor și toți bolnavii, chiar și cei de la etaj, făceau cafele peste cafele pe coridorul întunecos… Asistentele tolerau asta, și medicul… Trebuia doar să ascundem firul în timpul vizitei… și priza triplă de la prelungitor… se încărcau și mobilele… Geanina, sîmbăta și duminica, se ducea la un bărbat, un tip de culoare, ca să-i spele rufele în oraș… Voia să se căsătorească… a plecat chiar în străinătate pentru asta, dar s-a întors tot singură, proba de căsnicie nu ținuse… Țin minte că mi-a lăsat numerele de mobil… După externarea mea mă suna din cînd în cînd, m-a sunat și cînd a plecat în Grecia, parcă și apoi, cînd s-a întors cu coada între picioare, necăsătorită… „Domnu', eu sînt Geanina", zicea veselă… „Ce mai faceți? Nu m-am căsătorit!"

V.D.N.: Și ce mai făceați?

E.B.: Prin mai 2006, fiică-mea, alarmată, a venit în țară. Mă internasem total aiurea la chirurgie, fiindcă acolo profesorul era un fost coleg de grupă… Normal, internarea era inadecvată, trebuia să o fac tot la psihiatrie… Acolo, la chirurgie, într-un salon cu oameni cu operații grele, am atins, cred, apogeul deprimării… Surorile se purtau infernal… Venise o doctoriță superbă, de pe la asistență mintală, și dase ordin, fără să-mi spună nimic, să mi se ia toate medicamentele de pe noptieră… Nu o să uit niciodată cu ce bucurie mi-a scos tot din noptieră o soră care pînă atunci se purtase onorabil… Și cu cîtă neglijență mi se dădeau apoi medicamentele lăsate în seama lor… Aveam și o chestie băgată în venă, lăsată acolo, care mă incomoda la

somn… Și așa nu dormeam deloc… Am rugat să mi-o scoată, umblînd noaptea pe săli, pe o doctoriță de gardă… S-a milostivit cumva… de fapt, tot restul personalului uitase că mi se pusese… Lîngă mine era un om destul de zdravăn la viața lui, acum cu cancer de colon operat și cu anus contra naturii… Nici el nu dormea deloc… Dar mă proteja într-un fel de alt bolnav, și el operat, cu rude preoți, ce mă îndemna să mă spăl pe dinți cu pasta de bărbierit!!! Atunci i-a sărit mustarul celui cu operația pe colon și l-a certat! Mîncam într-un soi de cantină unde televizorul era pus veșnic pe același post, Etno parcă, se da numai muzică populară… De fapt, aproape că nici nu mîncam, nu mă mai bărbieream, credeam că acolo o să mor! Și mă chinuia chestia că, uite, dacă ajungi în infern, da, poți să îl vezi, dar nu mai ai voie să-l și descrii, nu mai ai timp, acolo se termină, duci acea experiență cu tine… în mormînt. Am fost externat și transferat de fiică-mea la Spitalul nr. 7, unde era normal să fiu… Era a treia și ultima internare. Medicul deja mă știa din prima… Făcusem două recăderi…

V.D.N.: Am plecat de la nuntă și-am ajuns la infern. Dar, sigur, eu vedeam o pregătire de „nuntă“ cam macabră, „mirii“ aceia forfotind între pereți ca-ntre cutii, fără speranțe. M-am ferit s-o spun direct, dar după toate cele povestite ați ajuns tot la „acolo se termină“. Și nu se termină. Iată, ai voie să-l și descrii, infernul, chiar dacă-i cam mult pentru un om. Ba mai mult, poate e chiar recomandat să îți amintești, să vorbești, să reiei pas cu pas, de parcă ai reașeza cumva lucrurile deja întîmplate, într-o altă ordine. Ordinea! Uluitoare mi se pare dorința de-a

mai ține legătura apoi cu cineva de acolo. Aș fi crezut că fugi de tot și de toate, odată scăpat.

Și ca să îndulcesc dimineața de luni, mărturisesc că am citit de două ori cum „mi-a scos tot din noptieră o soră“. Somnoroasă, credeam că doctorița v-a scos o soră din noptieră! Tot din noptieră!…

E.B.: Adevăru-i că în ultima săptămînă a celei de-a treia internări mă simțeam bine, eram voios, scăpasem, îmi dădeam seama că nu mai puteam decît printr-o gravă neglijență să ajung din nou acolo. Prinsesem șmecheria, principalul era să nu te lași dus de depresie, să ieși, să umbli, să fii cît mai mult timp în priză… Făceam și reflexoterapie la un cabinet particular… Nu mai neglijam tratamentul, devenisem precaut în orice… Totul mi se părea proaspăt… Și nu încetam să fac cîte două-trei dușuri pe zi și să mă schimb la două zile… ca să fiu curat, fără izuri personale…

V.D.N.: …fără izuri personale…

E.B.: Ieșisem de la spital prin iunie, transpiram, nu mă puteam suporta decît foarte curat, schimbam șosetele zilnic, era o hiperigienizare oarecum „medicală“! Pe rînd, m-am lăsat de reflexoterapie, cele două-trei dușuri s-au redus la unul, somniferele își făceau încă efectul, era o plăcere să nu mă mai trezesc pe la trei noaptea… Și foloseam orice ocazie ca să merg cît mai mult… să văd, să particip la ceva… O luasem foarte în serios… Nu mai doream să ajung în spital! Un timp a fost o ordine perfectă prin camere, printre cărți… Cititul devenise iar o plăcere… Scrisul se lăsa însă așteptat… De abia spre finalul lui

2007 a început să-mi revină și cheful de scris… Dar a reapărut dezordinea în cărți, în ziare… Și mai era ceva, ascultam foarte multă muzică simfonică…

V.D.N.: Semn că, odată instaurat un echilibru interior, cel exterior nu mai este atît de necesar? Cărți în noi, cărți lîngă noi, castele cu turnuri drepte, cu turnuri înclinate…

E.B.: Vai, nu, cărțile astea sînt o pacoste acum pentru mine. Nu mai știu pe unde le-am pus, caut cîte un volum luni întregi și îl găsesc cu totul întîmplător sub saltea sau într-un vraf de ziare aruncate, bune de șters geamurile. Încerc, pe cît e posibil, să țin lîngă mine autorii indispensabili, cei pe care îi reiau de la orice pagină, pe fragmente, cu glas tare… Ultima carte citită, de fapt, recitită, a fost *Însemnările lui Malte Laurids Brigge* într-o traducere mai veche (sînt vreo patru traduceri!)… Și am mai răsfoit pe Georg Christoph Lichtenberg, *Aforisme*, tradus de I. Negoițescu. Am și copiat pe blog cîteva! Uite: „Scrisul este un minunat mijloc de a trezi în fiecare om sistemul care doarme într-însul, și fiecare om care a scris vreodată a descoperit că scrisul deșteaptă în el întotdeauna ceva ce-i era necunoscut înainte, deși zăcea în adîncul ființei sale“. Sau: „Bolile sufletului pot atrage după ele moartea; e tot un fel de sinucidere“. Deocamdată atît…

Fragment fără cafea, dar cu pitpalac

E.B.: Renunțarea la cafea… De cîte ori am renunțat la cafea? Nici nu mai țin minte. Și mereu am uitat de pericolul tensiunii… am reluat-o… Acum iar sînt la cafea decofeinizată și am capul plin de cîlți dis-de-dimineață… Va trebui să scriu așa, pe bîjbîite… să adorm în timp ce citesc mai mult… să îmi țiuie urechile pînă la exasperare… (Hobbiții ar trebui să nu aibă hipertensiune…) Și să nu mă mai agite nimic, desigur… Un calm definitiv, o privire lenește peste orice întîmplare mai zgubilitică… O foarte atentă drămuire a lecturilor… recitiri mai mult… Curios cum mi-au plăcut autori destul de zbuciumați, la o adică: Dosto, Cehov, Kafka… Dar visul meu dintotdeauna a fost să-i citesc senin, cam așa cum faci cu pastelurile lui Alecsandri… Și pe îndelete, fără grabă, întîrziind pe cîte o frază, pe cîte un epitet… Calmul lecturilor ar trebui să ducă la o și mai profundă înțelegere a textului, nu? Să poți seda isteriile Nastasiei Filippovna într-o după-amiază infinită, cu un motan siamez pe piept, cu o bilă muzicală la căpătîi, gîndindu-te, printre rînduri, la iubita ta caldă și cu brațele pline (oare așa le avea Anna Karenina?), amărît cumva de boala necruțătoare a lui Cehov, a lui Kafka – acum tuberculoza se poate trata mult mai bine… Dicționarele, atlasele, enciclopediile… răsfoite alene, în căutarea vreunui cuvînt mai ciudat… și însemnarea lui în carnetul de lîngă pernă… Vorba lui Baudelaire: „Lux, calm și voluptate…“. Și tiptil să citesc, ce naiba! pe Musil… că mereu încep *Omul fără însușiri*… și mereu las baltă totul după volumul întîi… Mă obsedează, în schimb, un dicționar al limbii române,

în vreo patru volume, vechi, cu fiecare cuvînt dat, pentru exemplificări, în fraze din clasici… E un deliciu să citești așa… Fixul meu e că foarte puțini scriitori cunosc cu adevărat limba română… De unde un soi de superficialitate a textului, de alunecare pe deasupra, fără a simți gustul, savoarea, nemaipomenita muzică secretă a limbajului… și a o face disponibilă și cititorului…

V.D.N.: Am citit cu mare plăcere textul acesta. La cafea… și fără motan siamez pe piept. E liniștitor ca o cană de lapte în care s-a topit miere.

Carnetul de lîngă pernă cred că merită citit ca pe-o poezie, cap-coadă. Am căutat în dicționar – sînteți „vinovat“! – cuvintele cacadîr și chiar și… pitpalac (îl tot folosim, dar ce pasăre e asta, pînă la urmă?). Primul e măcești, al doilea e prepelița! Îmi doresc o enciclopedie imensă cu păsări, plante, copaci… Serioasă, nu cum apar la noi, pentru uzul școlarilor. Tot ce am e în altă limbă, iar speciile diferă de cele de pe la noi. Pitpalac în cacadîr!

E.B.: Cuvîntul „prepeliță“ e mai plinuț, mai voluptuos, mai moale cumva, mai feminin, mai bun de strîns în brațe. „Pitpalac“ are și el moliciuni, dar pare ticăit ca un ceasornic…

V.D.N.: Pitpalacul, ca pitpalacul… îl știm din copilărie. Dar prepelița, o, e ca un titlu nobiliar: pitpalacul de prințesă! Sau, cu voia dumneavoastră, Prințesa de Pitpalac.

E.B.: Dar să nu uit: pînă la urmă am renunțat să tot renunț la cafea! Beau două căni mari dis-de-dimineața, fie ce o fi, mai luînd și niște hipotensive… și treaba merge… tîrîș-grăpiș.

Principalul e să nu sorb o stacană și după masă! Atunci chiar că îmi vîjîie vapoare prin creieri! Vapoare cu zbaturi?! Pe care le-am văzut doar în enciclopediile vechi, parcă mai hazoase decît cele noi… Și din cauza zațului mi se face cafenie limboașca! De sperii mortal pe Prințesa de Pitpalac! Iar cacadîrii o iau la fugă peste dealuri…

Fragment din munți

V.D.N.: Viața e ca o excursie la munte, cu cortul. Nu, nu ca o cutie cu bomboane de ciocolată, cum îl mințea mămica pe Forrest Gump! În vacanța de după primul an de facultate, ne-am dus, cîțiva prieteni, într-o excursie la munte. Am instalat cortul lîngă o apă, într-o zonă neamenajată pentru turiști. Ziua, era minunat: valea sălbatică era scăldată de soare, vedeai vulturii rotindu-se – ne prosteam recitînd cu „tăriile“ și „Carpații“ –, rîul susura plăcut și ne accepta toate poftele, făceam plajă, nimeni, absolut nimeni nu ne deranja, doar cînd și cînd mai trecea pădurarul. El ne-a spus să nu ne facem grjii cu animalele, că urșii nu prea vin, doar mistreții coboară la apă noaptea; era tocmai perioada cînd aveau pui. Într-o zi, urcînd spre o peșteră, chiar am văzut un șir de mistreți mititei urmîndu-și mama, drăgălași foc.

Noaptea însă, și-un coșmar m-ar fi făcut mai fericită: nu puteam să închid un ochi de spaimă. Dincolo de pereții subțiri ai cortului se petreceau lucruri înfricoșătoare. Țipete de păsări uriașe nu ne lăsau să punem geană pe geană, sub cort simțeai

șoarecii strecurîndu-se, mișunînd peste tot, iar în cîteva nopți am auzit Animalul rîcîind cortul de jur împrejur și iar de jur împrejur. Am crezut cu toții că e o gheară imensă, dar apoi ne-am dat seama că animalul n-avea cum să meargă în trei labe și cu una să hîrșîie, așa că am concluzionat că era colțul unui mistreț care ne dădea tîrcoale tot mai strîns…

În fiecare noapte ne rugam să apucăm dimineața pentru a face un singur lucru: să o luăm la sănătoasa, să ne salvăm din lumea aceea înfiorătoare. Dimineața însă, „lumea aceea“ nu mai exista! În lumina zilei, în marea verde, lîngă rîu, nu puteai să mai vrei să pleci. Încă o zi, încă o zi, hai să mai stăm încă o zi! Amuzați, ne uitam la urmele copitelor, le pipăiam, le urmam calea pînă se pierdeau în desișuri, rîdeam de replicile noastre de peste noapte, de inflexiunile vocilor, de toate spaimele… Și iar ne prindea seara… (…)

E.B.: Ai frumoase amintiri totuși din studenție!!! Eu eram foarte retras, nici vorbă de excursii în munți. Ba da, am fost o singură dată cu părinții, cu un unchi de-al meu și o mătușă, soția lui. Am făcut Bucegii pe jos. Piatra Craiului, Omul… am coborît pe la Peștera Ialomicioara… Dar acolo, în cabana de pe Omul, dormind toți într-un pat comun, din scînduri, mătușa mea, cochetă, mi-a transmis primul semnal… prin somn, ca din întîmplare (ne nimeriserăm alături!!!) și-a sprijinit mînuța fragilă de pieptul meu… și a rămas așa toată noaptea… Praf s-a ales de somnul meu! Bănuiesc că și din al ei…

V.D.N.: N-aș zice că amintirile mele sînt mai frumoase! Asta a fost singura excursie, de aceea mi-o și amintesc cu atîtea detalii.

Predomina spaima din noapte, o spaimă cum n-am mai încercat. Stăteam și noi înghesuiți, toți în același cort, și ne strîngeam de mîini la fiecare sunet, eu și colega aceea mai mare, abia căsătorită. Retrasă eram și eu. Îl iubeam pe „John Lennon“, un coleg, nu voiam să știu de nimeni altcineva, iar de el aveam grijă să fug.

E.B.: Azi am trecut pe la librăria Junimea. M-am uitat foarte atent, am răsfoit, am citit pasaje dintr-un cărțoi cam controversat: *Analiza dictaturii Comuniste din România*. Mă fascinează. Și iată de ce: perioada asta se suprapune cu vreo două treimi din viața mea. În clasa a doua, poate și în a treia, mai cîntam la școală „Trăiască Regele…“ , spunem cu rîndul, în fiecare zi altul, „Tatăl nostru“. Pe urmă s-a schimbat totul… Cred că o să o iau ca să-mi conectez copilăria, adolescența… cu ce se întîmpla atunci, multe neștiute de mine… normal, eram un copil. Dar trăite cîndva în cheia mea de puști, de adolescent… Și de aici o să trec la altceva… Cred că ar fi interesantă o carte cu viața, atît cît poate fi ea destăinuită, a doi oameni de vîrste diferite… De gîndit.

Fragment cu geam spart din cuvinte

V.D.N.: O oră și jumătate la castelul cu tapet de catifea și mătase de pe Calea Victoriei, patru ore în Cișmigiu și în jurul parcului, senzația copleșitoare de bine lîngă cineva pînă ieri necunoscut, altcineva după mult timp regăsit… Apoi, peste cîteva zile, acasă,

tristețea cînd înțelegi că aici ești mai singur decît în orașul străin, unde ai fost chiar fericit ascultînd, povestind.

A veni acasă ca și cum ai pleca.

E.B.: Cam enigmatică însemnarea asta! Poți presupune orice îți trece prin cap. Oricum, de apreciat echivocul textului, feriga grațioasă care-ți încolăcește orice posibilitate de a comenta la fix…

V.D.N.: Mica mea însemnare? Mi-am întîlnit niște prietene, am avut cu cine vorbi. Pe una dintre ele n-o văzusem de mult, am descoperit plăcerea de-a asculta, stăteam pe o bancă în parc și sorbeam tot ce-mi spunea. Cînd m-am întors acasă mi-a scris că se și dezobișnuise să vorbească. „De fapt, nu să vorbesc, ci să spun“, mi-a scris. Sîntem prea singuri, asta e tot. Pe cealaltă prietenă am văzut-o acum prima oară. Așa am simțit-o, ca pe-o prietenă.

E.B.: Apropo de prietena aceea, uneori uiți să și vorbești dacă stai prea mult timp singur… Aici e chichirezul celor ce nu mai pot articula cuvintele de la o vreme, le mimează numai cu buzele, prin vid, ca într-un clopot de sticlă. În afară se vede doar efortul cumplit de a exprima cumva chiar singurătatea asta copleșitoare…

V.D.N.: …și răgușeala, și privirea înclinată, și, deodată, extraordinara jenă cînd, în mijlocul unei întîlniri neașteptate pe stradă cu cineva, te pomenești că ai turuit două fraze fără să te oprești, și senzația că parcă ai spart cu ele un geam, din greșeală… de parcă orice ai spune e greșit.

E.B.: Chestia cu răgușeala e fain spusă… Și cu geamul spart…

*

V.D.N.: Să fii contradictoriu, ce libertate delicioasă! Azi vreau să fug la Budapesta, vreau la Festivalul Sziget, vreau să trec Dunărea și să ajung pe insula magică, să fie mii de oameni în jur și să nu văd pe nimeni, să uit de mine, să fie muzică, să mi se înnegrească degetele de la picioare ca unui pui de țigan, să îmi cumpăr o brățară împletită, vreun cufăr de argint agățat pe șnur de piele, să mă uit împrejur și să mă simt mai străină decît un extraterestru și mai fetiță decît cea mai mică fetiță și mai bătrînă decît cea mai bătrînă bătrînă și nimic să nu conteze fiindcă oricum mulțimea te face invizibil; atunci să mă cuibăresc înăuntru, să crească poveștile noi și să vin repede acasă, să țîșnească din mine în serile de toamnă, cînd va fi liniște și voi sta mereu-mereu cu ferestrele deschise. De serile acelea, de fapt, mi-e atît de dor. La ele ajung doar astfel, traversînd vara cu toate ale ei.

E.B.: Place: „Vreun cufăr de argint agățat pe șnur de piele…“.

V.D.N.: Vreun cufăr de piele cu șnur de argint.

E.B.: Da, așa intră în ritm! O să șterpelesc versul ăsta, e prea bun!

V.D.N.: Un vers șterpelit e un vers fericit. Dar n-am avut intenția asta… Așa a ieșit. Eu chiar scriam realități, mă gîndeam de data asta la o femeie cu lănțișor de argint la gît. Mai degrabă mă joc de-a muzica, nu de-a poezia. Fraza în proză ar face și ea

bine să cînte. Dar nici proză nu scriem cînd țăcănim pe blog. Ce fantome bîntuie aici? Brrr…

E.B.: Țăcănim pe blog? Te înșeli, aici se spun uneori lucrurile cele mai intime, mai ascunse, mai destrămate-n tristețe…

V.D.N.: Mă gîndeam pur și simplu la țăcănitul tastelor. E și acesta un sunet al singurătății. Să vorbești așa, cu gura închisă. Da, cotloanele ascunse, unde poți spune ca și cînd te-ai juca… Poate cuvîntul nu era cel mai fericit, poate sună a ușurătate. Ce vreau să spun e că mă mir ori de cîte ori cineva ia în serios ceva ce țăcăn singură în fața monitorului.

Fragment cu Șamraev și furturi din dragoste

V.D.N.: De gangul care leagă strada Arhivelor de Piața Mare se apropie un cuplu. Amîndoi au peste cincizeci de ani. Ea, brunetă, tunsă scurt, rujată cam strident, îl ține pe el de braț. El, solid, cu barbă, se sprijină cu cealaltă mînă într-o cîrjă specială, metalică, terminată cu un fel de gheară de pasăre care apasă în asfalt. Vorbesc în rusă! Ea turuie întruna, fără să îl privească. „Mă doare“, spune el, cu o neașteptată voce de bariton, chiar pe cînd intră în gang. Îi las în urmă – o mai aud pe ea turuind… Și din nou, chiar de sub boltă, vocea lui puternică, voce cu boltă: „Mă doare…“. Reconfortant auzul limbii ruse, chiar și așa (sau mai ales?), declamînd durerea. Mi-ar fi plăcut, ah, cît mi-ar fi plăcut, ca acest Șamraev cu un picior beteag să-și ignore și

nevasta vorbăreață, și durerea, și să exclame din gang, ridicîndu-și cîrja demonstrativ, ca pe-o aripă: „Bravooo, Silva!…“.

E.B.: M-ai lăsat cu ochii-n soare! De unde numele astea: Șamraev, Silva? Și cum se spune pe rusește „Mă doare“?

V.D.N.: *Pescărușul*!

E.B.: Am feștelit-o! Eu, care mă dau că mănînc Cehov uns pe pîine! Pot spune ca Trigorin, scriitorul, cînd Șamraev îi prezintă comanda, un pescăruș împăiat, cu o clipă înainte de a se auzi împușcătura (din spatele scenei) a sinucigașului Konstantin Gavrilovici: Nu-mi aduc aminte! (Gîndindu-se) Nu-mi aduc aminte!

V.D.N.: Era camuflat în realitate. Dar nici cu mine nu mi-e rușine. Cu limba rusă acum stau cam așa – aproape ca în bancul cu asemănarea dintre un cîine și-un inginer: amîndoi înțeleg perfect, dar nu reușesc să se exprime. Spre deosebire de cîine, eu (încă) mă mai descurc un pic și cu cititul. „Pajalei jemenia, dara-ga-ia…“, adică „Ai milă de mine, dragă…“ – culmea ironiei, în Nabokov, *Disperare*, pe ultima sută de metri!

E.B.: Cînd ajungi cu Nabokov la ultimul metru, centimetru, milimetru… ia-o de la capăt! „Disperarea“ nu are limite!

V.D.N.: Deja sînt la a doua trecere. Cu amănuntul! Culmea e că, într-adevăr, nu are limite, e cumva circulară. O să vedeți…

E.B.: Este curios cum visez mereu, mereu situații absurde, comice chiar. Astă-noapte am cîntat împreună cu domnul

Gabriel Liiceanu nu știu ce cîntec, însă pe urmă a trebuit să dau cu el un examen la Limba Rusă!!! (Îmi cer scuze pentru asemenea vis!) Și nu mai știam o iotă! Adevăru-i că eu am fost mereu tufă la rusă, deși am făcut și în școală, și la facultate (ba chiar am dat examen de limba rusă la intrarea la medicină). Chestia e că în vis toate astea capătă un aer de apăsare cumplită și numai trezindu-mă scap de teroarea instituită! Ce sfîrșit de noapte, ce început de zi…

*

V.D.N.: Era o astfel de zi. O zi de stat la borcan, cu bucurii secrete, cu delicii ale recititului atent, cu zîmbete cînd descoperi detaliul care a stat strașnic ascuns pînă acum între rîndurile finale, rimînd tainic cu fratele lui de la începuturi, cu pocnit din degete cînd țîșnește exact cuvîntul potrivit.

Și joaca de-a „ce-ai furat prima oară?“, și amintirea timbrului cu cățeloi alb și lățos, furat de la soră și ascuns sub pat, și scandalul imens… Și gîndul că toate relele copilăriei (doar acelea?) pot fi justificate prin iubire. Furturi din dragoste!

E.B.: Primul furt! Țin minte ca acum. Uite, așa ceva chiar nu se uită! Eram în clasa întîi la Ciceu. Familia mea fusese în vizită la o familie prietenă. Acolo am descoperit, uimit, o enciclopedie germană, fascinantă prin planșele ei. Nu știu de unde mi-am procurat o lamă și am tăiat planșa cu ciuperci. Acasă, mama a descoperit planșa, am mărturisit totul. Mi-a ars cîteva palme, dar nu m-a pus să dau planșa înapoi, îi era și ei rușine de boroboața mea. Cred că mai am planșa, rătăcită printre filele vreunei cărți…

Fericiri afebrile

V.D.N.: S-a împrimăvărat fără mine, dar eu sînt cea care vede mai bine acum. Din salonul albastru nu se vedeau deloc vîrfurile copacilor, doar cerul. Și-acela, doar după o vreme. Nori ca aripile peste acoperișuri, aripi de corb, de bufniță și de lebădă, plumb, aramă, argint.

Victoriile fiecărei zile de după – cînd te ridici și mergi la fereastră, cînd ieși pe terasă și vezi un fazan în iarba din curtea spitalului unde totul e miraculos, cînd înțelegi, dincolo de durerile operației, că au dispărut complet durerile acelea, că în locul pumnului care apăsa ticălos e un gol plăcut, ziua cînd reușești să îți pui singură șosetele, ziua cînd poți număra pașii, cincisprezece, în lungul salonului, ziua cînd poți băga singură un ștecher în priză și ziua cînd în sfîrșit poți să ieși în oraș – ieri – și vezi că a venit și-aproape c-a și cam trecut primăvara, și aerul orașului e tare, e ametitor, te îmbată de-a dreptul, și e așa dulce bucățica de pîine și ai vrea să mulțumești și încă te mai gîndești cum, cum să faci să se audă mulțumirile spuse în șoaptă.

Da, există spitale în România, spitale particulare, unde te simți răsfățat de toate din jur și astfel ai loc suficient înăuntru pentru toate spaimele tale, să le alinți, să le piepteni, să le legeni, fără să le cocoșezi cu griji din afară. E important să ți le îngrijești pînă la capăt.

E.B.: N-am stat nicicînd într-un spital particular! Iar de amintit de internările mele, nu-mi prea vine să o fac. Aș

readuce un șir întreg de zile, de luni, care mi-au fost interzise de boală, de neputința de-a mă simți în voie, de teamă…

V.D.N.: S-a întîmplat în ultima dimineață petrecută în acest fantastic spital ca un hotel de cinci stele din Timișoara. Se opriseră ploile, acoperișurile se vedeau limpede, programele TV reveniseră la locul lor, iar eu așteptam cu sufletul la gură atît profesorul salvator care avea să noteze în fișă „Se poate externa“, cît și micul dejun, primul și singurul după zilele de perfuzii și ceai. Visam nu la pîine prăjită și cafea, ci la cuvintele *pîine prăjită* și *cafea*, ele însele purtătoare de savoare și bucurie, cuvinte în dreptul cărora făcusem de cu seară cîte un cerculeț pofticios, pe meniul bogat oferit de asistentă.

Atunci a venit vizita finală a medicului, dinainte de verdictul profesorului. Se zîmbea mult în spital. De-acum, puteam și eu răspunde pe măsură. M-a întrebat cum mă simt. „Excelent“, am zis, „azi plec acasă“. „Stare generală bună“, a notat el în foaia de observație. „Și, altceva, ce să mai scriu?“, m-a iscodit vesel. „Scrieți *fericită*“, i-am zis. Ochii mei, urmărind mîna întoarsă, au observat cu încîntare bucla zveltă a unui f, chiar și căciulița finală a lui ă. Am zîmbit. Eram oficial fericită. Abia după un timp aveam să aflu dintr-o copie a fișei că medicul scrisese de fapt „afebrilă“.

E.B.: Poate niciodată n-am fost mai fericit, mai proaspăt în percepția oricărui amănunt, altădată neobservat, decît atunci cînd am fost externat a doua oară de la pavilionul Crizis… Toți mi se păreau plictisiți, prăfuiți, neputincioși în fața atîtor senzații de-o frăgezime uluitoare… Redescopeream lumea cu o

privire spălată de orice umbră de tristețe. Eram vesel, debordant de vesel: cîștigasem!

V.D.N.: Prospețimea! Între timp, venise primăvara. Cînd, cum? Anotimpurile amputate. Și tu, ieșind din spital fără o parte din tine, partea rea, despre care afli întîmplător că va fi păstrată acolo, într-un soi de „bibliotecă“, vreme de treizeci de ani.

Fericită și afebrilă mă bucur de toate, da, parcă s-a mai luat un văl – al doilea –, sînt iarăși acasă și s-au oprit ploile și mierla cîntă la fel ca înainte, și mimoza tremură la orice apropiere, și sînt cărți teanc la capul patului și e multă blîndețe în toate. Celor plictisiți, prăfuiți, poate ar trebui să li se „dăruiască“ o boală. Dincolo de chin și durere, e prospețimea de după. Și deodată ai vrea să faci risipă, risipă de toate. Cîte n-ar fi de povestit despre spitalul ăsta. Reanimarea roz…

E.B.: E plăcut să te faci bine pe strada Florimund Mercy! Și să o iei încet prin prima ploaie, simțind în nări mirosul atît de fraged al picăturilor de apă, să le culegi cu vîrful limbii de pe colțurile gurii, să le guști! Răpăitul lor fin pe trotuarele unui oraș cunoscut și redescoperit acum, cu acuitatea nouă a sufletului camuflat de trupul încă plăpînd…

V.D.N.: Pe strada Florimund Mercy mă plimbam în Timișoara, înainte de internare…

Dacă cumva contele Florimund ar fi avut o iubită pe nume Floribunda, și împreună ei ar fi avut un cîine, pe-acesta l-ar fi chemat cu siguranță Florihund!

Azi am făcut două drumuri. Ce fericire să umbli, și nu doar să umbli, dar să umbli hai-hui, neforțat de nimic, constatînd cînd și cînd lipsa unei anumite dureri. Să te latre aceiași cîini din aceleași curți, și tu să mergi încet pe lîngă garduri, doar de dragul de-a merge. Florihund la vînătoare…

E.B.: Fericirea de-a umbla hai-hui! Ultima dată am avut-o cu vreo săptămînă înainte de a doua externare de la Crizis. Mă sculam pe la 5, eram singur în rezervă. Îmi puneam niște cizme imense de cauciuc, luate de la magazie, și mă porneam printre pavilioane, în sus, spre pădurea cu cireșe… O rouă abundentă împotmolea cărările abia făcute de cei care rătăceau ca și mine. (Odată m-am întîlnit chiar cu medicul curant! Părea atît de trist față de exuberanța mea, încît i-am sugerat că e posibil să se fi făcut un transfer pacient-medic a depresie mele… A surîs și s-a dus mai departe în pădurea nesfîrșită, pierzîndu-se pe sub copacii plini de cireșe…) Aveam și un aparat simplu de radio cu tranzistori. Ascultam melodii romantice și trimiteam SMS-uri asupra situației actuale a pădurii lui Lucian Teodorovici… Eram fericit. Știam că sînt fericit!! Scăpasem de boala aceea ciudată a neputinței fără motiv aparent. Îmi mișcam picioarele vioi, culegeam cireșele roșii, ude, strălucitoare… Mă gîndeam că am învins. Carnea mea, sufletul meu se bucurau intens, gîlgîitor…

V.D.N.: Cînd m-am trezit, am înțeles după culoare. Era totul roz în jur, de cum dezlipeai genele. Și știam – văzusem din mers, în drum spre sala de operație, trecînd printre uși acționate pneumatic, ca-n *Star Trek* –, știam că sala de Reanimare e roz, roz, roz. Ce fericire să te trezești, pentru o clipă prelungă să

înțelegi că, uite, chiar te-ai trezit, înainte să pricepi durerea, să te simți de parcă tocmai a trecut trenul peste tine. Și-apoi, salonul albastru. Iar mai tîrziu primele plimbări pe terasă, o terasă imensă, de-a lungul tuturor saloanelor, cu apa de ploaie zvîntată, cu acoperișuri în depărtare și jos, în iarbă, un fazan rătăcit, derutat de marginea mereu schimbătoare a orașului. Fazanul care cocheta cu un cîine vagabond. Și eu, deasupra lor, mică și fericită, în papuci galbeni de pluș, anticipînd…

E.B.: Chestia-i că după ce citește omul descrierile astea mai că îi invidiază pe cei care au fost internați pe undeva! Ferocitatea situației e în frica ce-ți umple sufletul, gîndindu-te că s-ar putea să străbați camera roz ca într-un final de călătorie… Mai că n-ai dori să pătrunzi niciodată în asemenea încăpere!

V.D.N.: Mai mult, eu nici măcar nu-ndrăzneam să mă gîndesc la camera roz! Spaimele mari sînt mult mai devreme, în altfel de plimbări pe străzi florimunde, și-n poduri peste Bega, și-n cele din urmă în corpul tău dezgolit lipit de masa rece, unde numeri secundele și vine noaptea picurînd pe venă.

Dar cine poate și cine vrea să scrie despre spaimele dinainte? Mai ușor de vorbit despre „cîștigasem“, „am învins“, bucurii intense, fericiri afebrile.

E.B.: Fericiri afebrile! Merge ca titlu!

V.D.N.: Mă gîndeam eu venind tiptil din plimbarea de azi, ca un șoarece opărit salvat din canalizare, că e oleacă mai demn să vorbești despre fericire decît despre chin, deși foarte la-ndemînă nu-i…

Și tot venind eu așa, cu coada lipită de asfalt, mă gîndeam că uite așa ajungi să experimentezi pentru o vreme bătrînețea – rușinea de a traversa încet, sub ochii nimicitori ai șoferilor grăbiți, greutatea celor două cărți din geantă care te lasă fără suflu, gesturi înainte ridicol de simple devenite deodată foarte complicate: trasul portierei după tine, cînd te sui în taxi.

E.B.: Mi-am dat seama că îmbătrînesc iremediabil, anost, provincial, într-un taxi! Radioul deschis pe-o melodie c-o tipă tînguitoare, tipul indiferent de la volan, eu înghesuit, cu geanta pe brațe, cu genunchii dureroși, femeile trecînd pe trotuare ca prin apa albastră a unui imens acvariu: nu se auzeau, doar se mișcau lent… Am coborît greoi, mototolind plușul de pe scaunul de lîngă șofer, scăpînd din buzunar niște bani, năucit de trîntitul portierei… Unde eram? O clipă m-am clătinat pe o bordură gata să cad. A, eram în fața editurii…

V.D.N.: Și-n vremea asta, în timp ce corpul se clatină, ezită, nu ascultă, înăuntru sare șotronul un copil, își plesnește palmele de genunchi, apoi și le trece peste obrajii încinși și se uită roată în jur ca și cînd vede totul pentru prima oară. Cu el ce ne facem?

E.B.: Copilul acela iscoditor, curios să știe de ce există ploaia și cum se curbează curcubeiele peste oraș, la periferie, și de ce e frumoasă instructoarea de pionieri de care chiar se și îndrăgostește, conducînd-o acasă cu tramvaiul, seara, indiferent la bătaia cu cureaua aplicată de taică-su (ce vine așa tîrziu băiatul ăsta!), copilul căruia i se face cadou o minge de fotbal și e roșu de fericire, iar pe maidan minunea aceea cusută cu șnur

e făcută ferfeniță de copiii mai mari… Copilul citind pe ascuns cărți de aventuri pînă maică-sa îi găsește ascunzătoarea și rămîne înmărmurită despre ce crime oribile află Tuculuc! Și-i confiscă vreo patruzeci de volumașe, le ascunde ea acum, pe un dulap enorm, cu placă de marmură și turnuri sculptate, iar Tuculuc, viclean, le citește în continuare și le pune la loc… Cîte nu trec fulgerător prin mintea mea, în liftul ce urcă spre secretariatul editurii…

V.D.N.: Copilul nu e în minte. Copilul e în lift.

Stăteam, fetiță și bătrînă, singură în salonul albastru. Aveam alături doar *Dilemateca* pe aprilie; pe copertă zîmbea Florin Lăzărescu, dinăuntru zîmbea Radu Cosașu – ce fericită m-a făcut fericirea dînsului, bucuria cu care cita, din nou, din *Povestirile* lui Nabokov. În dreapta picura perfuzia dulce, în stînga rîndurile, dilatate, hrănitoare și ele.

Copilului Tuculuc trebuie să i se scrie basme, să uite de clătinarea pe bordură.

E.B.: Și apoi coborînd, iar în lift, cu gîndurile vraiște, cu urechile zumzăind permanent, cu plasa grea, plină cu cărți, printre care și teribila *Viață și destin* a lui Grossman, mirîndu-mă cum am trecut prin perioada Gheorghe Gheorghiu-Dej, prin perioada Ceaușescu, prin cea postdecembristă, pînă acum, da, pînă acum. Cîte nu-s de povestit! Și o să termin în orașul meu de provincie… apoi muri, se va zice… să mă țin bățos, mă salută portarul, nu mai iau taxiul, piața e de-un fast cosmopolit, ridichi turcești, roșii turcești… banane, mere tot străine, oh!

V.D.N.: Vedeți dumneavoastră, cu liftul doar se urcă. Ar fi trebuit să coborîți pe scări… Nu era mai bine să ne fi oprit acolo, la „fericiri afebrile“, unde ați ales și titlul?

Măcar acum să oprim liftul între etaje, să chemăm Prințesa de Uf, Prințul Cartof, Regele Coropișniț…

E.B.: Bine, se oprește liftul între etaje! Li se fac mulaje! Prințul Cartof are-un mare Of! Anume, plin de năduf, o trage de cîrlionți pe Prințesa de UF! Profită, se va zice în bloc, de o oarecare Pitulice, da, ei profită că colivia asta e oprită și trebuie să fie salvați de Marii Cîrnați de la pompieri de mîine și de alaltăieri!

V.D.N.: Atmosferă apocaliptică pe străzile Timișoarei. Încă de joi, mormane de gunoaie în fața caselor, un amestec de televizoare vechi, crengi, dușuri stricate, păpuși fără cap, păpuși cu capul strivit sub scînduri, bocanci desperecheați, glugi îmblănite… Motivul: sîmbătă era ziua de „gunoaie mari“. Pînă duminică, nu se ridicaseră mușuroaiele-muzeu. M-am plimbat, timp de patru zile, într-un peisaj care mă tot deturna de la ale mele, mă tot îndemna la altfel de păreri de rău.

E.B.: Ce gheată superbă! Și fragmentele acelea de păpuși de celuloid roz!

V.D.N.: Gunoi, gunoi…

E.B.: Păi, așa totul e gunoi! Cu ce mai rămînem? Păpușile se strică, ghetele se tocesc, se rup…

V.D.N.: Era o tristețe în toate. Mergeam pe străzi și doar asta vedeam, gunoi, gunoi, păpuși defecte. De ce ne stricăm? Cine și

de ce ne salvează?

E.B.: M-am plimbat și eu multă vreme pe la periferiile Iașului. Aveam aproape 40 de ani. Mă uitam uluit la gardurile dărîmate, putrezind la pămînt, vizitate, printre cuiele ruginite, de rîmele suculente, roz, lungi, parcă trase de capete ca un elastic metamerizat. Rîmele acelea îmi plăceau, le-aș fi gustat! Uneori stam fix, în picioare, sferturi de ceas dilatate nefiresc lîngă o cișmea picurînd pe o piatră largă, cenușie. Cerdacurile aveau uși misterioase ce nu se deschideau niciodată, totul era decrepit și în măcinare, dar asta mă înviora, îmi da o poftă nebună să scriu, să refac atmosfera aceea de margine de rai părăsit de îngeri.

V.D.N.: Să scrii pentru a reface raiul părăsit. Am amuțit, iertați-mă, deodată mi-e foarte greu. Trei lalele galbene, să nu se ducă primăvara degeaba. Aș repeta, doar ca să se rostogolească mai departe – „totul era decrepit, dar asta mă înviora…“.

Și rostogolesc tot eu: Totul era proaspăt, iar asta mă deprima…

În a doua zi, cu perfuzia-n dreapta, mi-a sunat telefonul în stînga. O prietenă din Sibiu mă întreba gureșă dacă ne putem întîlni. Era liberă și veselă. Vocea ei, vocea ei spărgea tencuiala! Habar n-avea, nu spusesem decît la două, ba trei persoane ce-i cu mine. Nu voiam să beau cu ea o cafea în oraș? Ea era liberă și…

Tendința asta, de-a întoarce spatele și mai tare, de-a flutura ca pe-un steag în noapte tăvița cu vomă de pe noptieră, de-a

alege pe degete cui să îi spui că ți-e greu, că ți-e frică, săptămîni de-a rîndul… Totul doar ca să ai un motiv să le întorci apoi spatele și mai tare celor cărora, chipurile, nu le-a păsat; de ce le-ar fi păsat, dacă tu n-ai vrut să știe?… Și, pînă la urmă, bucuria în fața firescului: că lucrurile, oricum, merg mai departe în voie, cu sau fără tine, cu sau fără steguleţe. Se vînd cafele în Piața Mică, lalele galbene la colț, prăjitoare de pîine și cîntare comandate pe net… Prezența ta nu e necesară, asta e bine.

E.B.: Mi-ai adus aminte de perfuzii! Un timp am făcut și eu, era înnebunitor. Le făceam într-o sală cu oameni foarte grav bolnavi, lăsați de capul lor să numere picăturile, învățați cum să oprească, cum să pornească etc. Venea cîte o soră grăbită și te întreba dacă merge… Mergea! Apoi mă duceam la piață, abia mișcam picioarele, vedeam ca prin ceață… Astea erau perfuziile făcute ambulatoriu… Au fost apoi cele administrate la pavilionul Crizis. Aici m-au ciuruit, mi-au făcut hematoame, la un moment dat nu se mai putea, nu se pricepeau… Doamne, ce război am dus cu acele asistente de-o indolență fantastică… Ranchiunoase… năzuroase… indiferente… De fapt, a fost norocul meu că mi s-au întrerupt perfuziile și am trecut pe un tratament cu unde, cu chestii, ionizări, masaje… Abia așa m-am pus pe picioare încetul cu încetul… Aveam o mare plăcere să mă plimb, fiindcă o puteam face din nou!

V.D.N.: Mi-a fost atît de rușine de ultimul meu comentariu, încît abia așteptam dimineața, să-l șterg. Dar m-am trezit prea tîrziu.

Mă tem de egoismul dat de boală, de-acum ar trebui să fiu fericită. Doar de plăcerea plimbărilor să vorbim, nu de relele dinainte. Dar mă încîntă și să stau să ascult. În leneveala de acum, aș sta și-aș sta, tot să mi se povestească.

E.B.: Spuneai parcă undeva că boala poate fi considerată un dar, în măsura în care îți reîmprospătează sufletul. M-am gîndit la asta aproape zilnic, da, boala ca dar! ca posibilitate nouă de a simți, de a înfrăgezi percepția lucrurilor și întîmplărilor din jurul tău… O cale care cere întîi suferință, presupune răbdare și duce spre bucurie, spre mănunchiul de raze al micilor minuni cotidiene, neobservate mai înainte. Altfel plouă, picăturile au gust proaspăt, străzile capătă un luciu subțire, mașinile trec fîșîind dulce pe lîngă tine, ostenit deja de atîtea descoperiri.

V.D.N.: Am mers azi prin ploaie încet, încet de nevoie, cu pași mărunți și liniștiți, de parcă mi-ar fi fost milă de asfalt. Nici n-am știut că se poate merge atît de încet. Și cum altfel mi-aș fi permis eu să mă plimb așa? Am ținut marginea trotuarului și-am pîndit doar zebrele cu semafor, am ajuns după un secol la piață, am luat lalele și urzici, m-am întors vreme de alt secol.

Mi-e dragă azi ploaia și mi-e drag aburul de pe geamul de la bucătărie, în timp ce urzicile fierb. Eu știu ce dar mi-a adus cumpăna de acum cincisprezece ani. Acum aștept, fără să aștept nimic anume. Știu sigur că iarăși se schimbă ceva. Încă nu înțeleg, încă nu văd decît la o lungime de braț.

E.B.: Mi-am amintit de geamurile aburite din copilărie! Cum desenam cu degetul fetițe cu fuste triunghiulare și capete rotunde… Cum scriam, cînd nu mă vedea nimeni, porcărioare

pe care apoi le ștergeam cu mîneca, repede, speriat că ar intra mama în bucătărie… Nu m-a prins niciodată!

De fapt, îmbătrînim în timp ce urzicile fierb…

V.D.N.: Dar întinerim în timp ce scriem porcărioare pe geamuri aburite și margini de cărți. Ei, ziceam să vorbim de bucurii…

E.B.: Bucurii? Mi-au rămas atîtea cărți de citit, de recitit! Mă îngrozesc de cîte universuri am ratat din trîndăvie, din prostie, din lehamitea luată de la brambureala asta haotică a televiziunii, o boală incurabilă… Poate e și comoditatea omului în vîrstă. Poate e și atracția realității imediate, oricît de vulgare ar fi, de kitsch… Kitsch-ul atotbiruitor! Degeaba caut să-l transform în poezie!! Rămîne betonat, ca și acele pițipoance mîndre de aura lor de infatuare hlizită, strălucitoare-n intenții bulbucate, plimbată pe tocuri înalte, în rînjetul și rujul gros, sclipitor… De fapt, sînt fascinat de kitsch!! Oricum, după 70 de ani, nu mai ești tînăr, ci copil cu ochii măriți de orice se vede și se mișcă-n jur. Frumusețea sfîșietoare a kitsch-ului…

V.D.N.: De brambureala televiziunii, a Facebook-ului, a altor genuri de bombardamente se scapă ușor, doar să vrei. Nu-i nici măcar realitate imediată, e o demență paralelă chiar cu realitatea, chiar cu viața, e furtișag de vieți pe nesimțite.

E.B.: Și acum să mă apuc de citit? Culmea, azi nu este apă de la 8 dimineață la 8 seara! Vase murdare în chiuvetă, coșul de gunoi plin cu cutii în care au fost iaurturi reci, gustoase. Și afară e un soare de primăvară definitivă, necruțătoare… Merge un rus cu probleme sociale? Grossman, de pildă? Sau mă arunc pe

Amos Oz, lăudat și azi în *Adevărul literar și artistic*? Cred că e bine să le iau pe rînd, tacticos, ca și cum aș avea veacuri înainte de trăit… Iar apa n-are decît să nu curgă, în rai nu erau robinete, bănuiesc! Adam și Eva se duceau și ei după copac, poate chiar amîndoi odată…

Din miezul albăstrelii

V.D.N.: Am împlinit cinci ani. Cum asta e vîrsta ideală, merită consemnat momentul.

Acum cinci ani, în martie 2006, îmi dădeam demisia de la ultimul serviciu pe care l-am avut, îmi trimiteam o lungă scrisoare pătimașă, spre a nu uita vreodată de ce și cum (s-a pierdut, dar nu se uită), și-apoi părăseam Bucureștiul și „Închisoarea de catifea“ (jobul în marele trust, unde erai tratat atît de bine, încît nici nu-ți mai doreai să ajungi acasă; riscul era să ajungi să nu vezi aberația din întreaga poveste și să devii chiar fericit, roboțel!), pentru a reveni la Sibiu cu inima cît un purice: aveam să mă descurc pe cont propriu?

Și au trecut cinci ani așa, doar cu colaborări, mai mult refuzînd decît acceptînd sau poate cernind sau poate săpînd sau poate văgăunind cu temei, fără mers dimineața la alt birou decît la al meu, fără ședințe, fără legitimații, fără colegi, fără, fără, fără. Dar cu!

În fiecare zi, plimbîndu-mă circular spre și dinspre birou, mereu la pas, în orașul în care n-am pus niciodată piciorul într-un autobuz, în care n-am fost niciodată agresată ca înainte de-a

începe numărătoarea acestor cinci ani, în fiecare zi așadar îmi doresc să nu fiu nevoită vreodată să schimb ceva. Oricît ar fi de greu. E. Dar nu se poate mai bine.

E.B.: Cam tot pe la vîrsta la care povestești că ți-ai dat demisia, poate chiar mai devreme, după vreo 12-13 ani de medicină la țară, mi-am luat doar mașina de scris portabilă „Consul“ și-am plecat definitiv din Dolhasca. Am fost cumva și „favorizat“ de întîmplările destul de dure pe care le suportasem prin 1975. Oricum, pînă prin februarie 1983 nu am mai lucrat nicăieri. Atunci, în 1975, conducerea medicală a raionului Fălticeni, raion din care făcea parte comuna Dolhasca, mi-a trimis o scrisoare oficială, rugîndu-mă să le expediez și o demisie scrisă, pentru a-mi elibera în condiții cît de cît onorabile cartea de muncă… Altfel, o eliberau ei, nu era bai, însă la un alineat de lege care m-ar fi defavorizat dacă aș mai fi dorit să funcționez ca medic pe undeva. Mai clar, se înlătura suspiciunea, mă rog, interpretarea nasoală că aș fi fost dat afară din serviciu. I-am ascultat, deși în mintea mea știam că o terminasem definitiv cu perioada de „don’ doctor“. Ca să nu uit, cei ce nu știau ce-i cu mine, că scriu… și alte chestii de astea dubioase… cu versuri, mi se adresau pînă prin 1989, în Iași, cu „don’ inginer“, pe urmă, nu pricep de ce! cu „don’ profesor“. Niciodată nu mi s-a spus „don’ avocat“! În primii ani de liber profesionist mi-am procurat și un birou mic, simplu, cumpărat ieftin de la cineva care-și schimba mobila și l-am cărat cu taică-miu prin oraș, cam jenați, ca și cum l-am fi furat, într-o dimineață devreme, acasă. Scriam zilnic, la birou, scrisori către Florin Mugur, Lucian Raicu, Radu Petrescu etc. Versurile însă le

făceam într-un fotoliu larg, galben, comod, cu picioarele întinse pe un scaun pe spătarul căruia zăceau veșnic teancuri de haine, folosind caiete de geometrie și creioane moi, îndemnat parcă, incitat de înfundarea grafitului untos în fila proaspătă. De fapt, le începeam pe stradă, în gînd, în plimbările nesfîrșite, de unul singur, pe la periferiile orașului, și le transcriam din memorie, mai adăugînd, mai tăind, mai schimbînd totul…

V.D.N.: Nu-i mereu chiar de invidiat traiul ăsta. Sînt și bune, și rele. Dar nu l-aș da pe nimic. Îmi amintesc anul cînd m-am angajat prima oară, după facultate – groaznic mi se părea cum se duc zilele, aiurea-n lobodă, mă trezeam la 5 și mă întorceam frîntă la 4, aveam colege mai mari cu zece ani ca mine care deja calculau cît mai au pînă la pensie! Să visezi să se topească anii, ce monstruozitate, cînd eu transpiram noaptea de spaimă că trec clipe! Nu, nu era de mine. Prima evadare din sistem am comis-o în ’96, cînd am rupt-o cu toată matematica și tehnica… Au mai trecut zece ani pînă la ruptura din 2006. Nu-i de invidiat, dacă te gîndești la program și la salariu. Fiindcă nu te dă nimeni afară seara din birou, iar salariul pleacă în fiecare lună de la zero. Dar nu te gîndești la asta, te gîndești la pervazul ferestrei, la buturuga traversată de melc, la adierea de martie. Ultimii ani, incluzînd fabulosul 2007 petrecut în Sibiu, nu i-aș schimba, cum ziceam, pe nimic. Chit că acum situația e mai albastră ca oricînd. Dar albastrul meu e mai albastru ca al altora.

Lîngă peretele de lînă

V.D.N.: Astăzi, maraton de lectură atentă. Dimineața vreo două-trei capitole, după prînz altele, acum încă unul, nici nu le mai știu socoteala. Mîine ar trebui să termin, nu știu cum mă voi încumeta să trimit totul. Ăsta e un moment de dezechilibru, cel cînd predau. Sau mai exact cel de după predare. De-acum îl cunosc și încerc să îl contracarez, măcar prin faptul că îl amușin dinainte de a veni. Da, se produce nu o eliberare, ci un dezechilibru puternic atunci cînd, din vîltoarea asta extraordinară, deodată îți dispare cartea din față – din față, din viață –, dispare lumea întreagă în care ai trăit cu lunile, zi de zi, fără pauză. Și apoi, deodată? Te trezești că s-a oprit banda de sub picioare. Ce faci? Te prăbușești. Important e să te lași moale: dacă întinzi mîna după balustradă, după orice punct fix și dur, ai încurcat-o.

Parcă am cedat cu totul în carne, e un fel de compensare, o alunecare pe nesimțite, în perioadele astea în care parcă doar mintea lucrează și te ignori ca organism. Parcă, parcă, îl tot repet fiindcă de fapt e doar o aparență. Mintea în borcan, fără corp? Corpul de carne se prăbușește ca o rochie desfăcută de pe corpul minții și uite-l deodată cum strigă, îți amintește că există. Cum de se pot întîlni cuvintele paroxistic și benign în același diagnostic? Frumușel, ca realul și absurdul.

Dar vine și festivalul de teatru, o să mă dezvăgăunesc, o să fie tocmai bun de sprijinit, ziua și seara sînt spectacole, dimineața, conferințe și lansări. Aș mai vorbi și de peretele de lînă. Altă dată.

E.B.: Tu scrii cu atîta exactitate și amănunțime ce ți se întîmplă pentru că cu adevarat ți se întîmplă ceva, faci ceva, iată, ai terminat un volum de tradus, l-ai smuls parcă din tine, așa de epuizată te simți. Te lupți mereu cu amețeala aceea, vine festivalul de teatru, e o forfotă continuă, ai senzația de peste măsură de mult, de despărțire a capului, ce lucrează continuu, de trup, și așa trec luni și luni de zile ca vîntul. Stau cu lăcrămioarele pe masa computerului, le miros din cînd în cînd, vîrtejul tău e amețitor și pentru mine. Parcă ai trăi și pentru mine, două vieți împletite, a mea fiind mai domoală totuși, mai precaută. Caut să citesc, să nu pierd de tot contactul cu ce-i în jur, dar ies foarte rar din găoacea mea, și atunci mi se pare prea mult. Săptămîna viitoare s-au adunat multe de făcut, iar medicamentele, iar la medicul de familie, mutat acum nici nu știu unde precis, ar trebui să dau niște telefoane, mereu amîn și amîn. Și iar la medicul de boli mintale. Iar declarația aia. Sînt lucruri realizabile, dar îmi iau timpul, mă scot din normal.

Cafeaua mă mai alungă din amorțeală, cred că beau prea multă. Citesc tot încet, cu creionul în mînă, atent la orice întorsătură de frază. Spre seară am recitit o nuvelă de Kundera, ultima din *Ridicole iubiri*, *Eduard și Dumnezeu*, am înfulecat-o cu o poftă rară, ca în vremea adolescenței, e foarte interesantă și m-am gîndit cum a reușit el să prindă atît de bine viața aceea, la milimetru, însă cu generalizări, cu discuții și cu alunecări de teren neașteptate. E de urmărit, într-adevăr, „acel comic necunoscut al Istoriei și cel (greu de acceptat) al sexualității“, cum de fapt și spune dînsul undeva, în *Arta romanului*. E nevoie de cîte o clipă de asta cînd, brusc, îți dai seama că descoperi,

pentru că te prinde puternic, un autor despre care auzi multe, dar nu-l trăiești, nu-l treci, nu-l strecori prin sufletul tău. E clipa acceptării acelui scriitor pentru totdeauna.

Azi e senin, nu bate vîntul, dar tot e răcoare. Aș vrea să ignor toate facturile din lume, toate întreținerile, toate obligațiile sociale, să mă izolez într-o carte dragă, necesară, ocrotitoare. Să pierd șirul zilelor, să nu am griji și mizerii diurne, să fiu deasupra lor și să nu scot botul din casa care se tot umple de cărți, de Beckett și de alții. Asta ar fi viața și, pînă la urmă, fericirea.

Dacă aș pune cap la cap toate diminețile astea în care îți scriu, cred că ar ieși cîteva săptămîni. Ieri am mai citit o nuvelă de Kundera. Le citesc lent și cîte una ca să-mi pot menține atenția la maximum, nu trec peste rînduri rapid. M-am uitat pe carte, de fapt, Kundera a început să apară de prin 1991, aproape imediat, și primele vreo 6-7 volume le am din Univers, mai tîrziu a ieșit și Humanitas cu seria, adusă la zi. Acum, la altă lectură, așezată, îmi place mult mai mult și parcă îmi și dă și mie posibilitatea de a scrie, îmi creează starea aceea de entuziasm necesară și scrisului, și lecturii, cînd nu prea știi ce să faci mai întîi: să citești? să scrii? Un dezavantaj enorm, pe care l-am transformat în avantaj, e că uit rapid acțiunea, deci pot reciti o carte de mai multe ori, rămînînd doar un reziduu din vechea lectură care totuși mă ajută.

Bine că ai terminat. E normal încă să mai dudui ca un motoraș care se oprește greu, dar e absolut necesar să te odihnești un pic, altfel o să te blochezi. O știi și tu foarte bine. Mi s-a întîmplat și mă rog din suflet să nu mai ajung așa, e greu

de revenit pe urmă. Senzația pe care o am permanent e că am pierdut enorm de mult timp, mai ales atunci cînd eram la *Convorbiri literare*, sau și mai grav, cînd m-am prins în treaba cu Primăria, prin 1996-2000. Eram și atunci uluit, după vreo doi ani: ce căutam acolo? Devenise insuportabil și stupid. Poate cîndva voi folosi experiența asta pentru a scrie ce figuri se mai făceau și acolo cu terenurile, cu spațiile de vînzare. Absurdă perioada, deși așa i-am cunoscut pe Emil Constantinescu, pe Quintus, pe Patriciu, pe Tăriceanu etc. Eram în interior, vedeam toate mutările de șah. Însă perioada a fost pierdută iremediabil. Și tot cam atunci mi-au murit și ambii părinți, întîi tata, apoi mama.

Iar acum mă întorc la Kundera și caut să pricep, nu vremea asta apropiată, ci pe aceea cînd aveam aproape 14 ani și plîngeam în Piața Unirii, la moartea lui Stalin, impresionat de muzica gravă din megafoane. Norocul meu e că am avut niște profesori bătrîni care erau declarat împotriva a tot ce se întîmpla prin ’53. Profesoara de istorie, cel puțin, ne-a spus ritos că ea a învățat istoria ca lumea, să o învățăm noi pe asta nouă, ea nu are de ce!! Tot se pensionează! Îmi era și dirigintă. Nu mă asculta niciodată și-mi punea nota maximă pe atunci, 5! Totuși, odată a încercat să mă asculte, dar eram total în afară, s-a uimit ce detașat pot fi de lecție și mi-a mai împușcat încă un 5, cu simpatie.

La mine zilele trec punctate de lecturi. Poate și de facturi, mă enervează întotdeauna chestia asta. Citesc atent fiindcă mă gîndesc că ar putea fi și ultima întîlnire cu autorul respectiv, nu

e timp de reveniri totuși. Am multe restanțe, goluri, le resimt dureros.

Cred că pot spune de abia acum ce enormă pacoste a fost, restrîngîndu-mă doar la literatură, comunismul. O uriașă catastrofă, cam cum sînt cele nucleare de acum. Este trist, sinistru, dar fiecare dintre noi a fost mînjit mai mult sau mai puțin de cei 45-50 de ani de izolare, de îndobitocire. Și asta se observă din ce în ce mai mult abia acum, așa cum după dezastrele atomice apar mutații ciudate, monstruoase, nefirești… Rămăsese dragostea, dar cît de alterată și ea. E iarăși o înțelegere tîrzie. De-am putea-o măcar descrie ca lumea.

V.D.N.: Kundera, ce mai dragoste la prima vedere! Îmi amintesc că eram la Pitești, dădusem într-o *Lettre Internationale* de *Falsul autostop* – să fi fost ’92, ’93? –, a fost ceva izbitor de plăcut, numele autorului mi s-a gravat în minte, pe atunci nu știam nimic despre Kundera. Acum înțeleg că, oricum, îl descopeream rușinos de tîrziu. Mutațiile.

Uite că s-a întunecat și a început să ningă, o ninsoare înrăită, înclinată, probabil că-n luna mai nu poate ninge altfel, sînt doar cinci grade, vai de panseluța mea. Azi am cam pierdut vremea, m-am forțat să nu fac mai nimic, să nu dau buzna mai departe; a, am fost în oraș la un festival al Pieței Huet. Erau meșteri tîmplari, fierari, tarabe cu bunătăți, copiii primeau coroane de carton în forma Bisericii Evanghelice, cu turnuri ascuțite de jur împrejurul căpșoarelor. Unii rezolvau exerciții cu uși, clanțe și ferestre, din cărticica aceea…

E.B.: Și aici la un moment dat a început un fel de lapoviță: ploaie amestecată cu fulgi rari de zăpadă.

Mi s-a făcut frig, astă-noapte mi s-a înfundat nasul, se pare că mai este vreme urîtă încă, dar o să vină ea vara odată. Am tot citit Kundera, încă vreo două nuvele foarte incitante. Cărțulia asta de nuvele e încîntătoare. Mă așteaptă și pe mine o săptămînă de foc cu goana după medicamente, cu declarația aceea de completat, cu alte și alte chestii neplăcute. Curios este că m-am dezobișnuit să mă uit la TV și e spre avantajul meu, citesc mai mult, sînt mai puțin iritat etc.

Ieri nu m-am mai ras, azi trebuie neapărat, mă simt prost neras, mă mănîncă barba. Și acum e frig și o să mă îmbrac mai gros, fiindcă și în casă e răcoare. Poate că nu mai ies pe afară, măcar o zi să fiu de capul meu, o să mai văd.

Beau cafeaua fierbinte și mă simt mai dezmorțit. Mă lovesc mereu de lipsa unei memorii intacte, uit, uit, fac eforturi să îmi aduc aminte de alte vîrste și nu pot decît să le inventez avînd doar cîteva puncte precise, un anumit sens ce de abia acum îl descopăr. De ce eram atît de „anti“? Fiindcă eram. Familia mea nu excela prin anticomunism, părea neutră. Dar eu mă împotriveam cu toate riscurile unei încadrări în sistemul acela. Ciudat. De ce? Cred că a lucrat un instinct bun, o sinceritate a adolescenței ce nu suporta falsitatea în general. Ca student, am fost total antisocial, nu mă duceam la demonstrații de 1 mai, nu mă abonam la obligatoria *Scînteie a tineretului*, uram pur și simplu ștabii UTM din an, urlam la ei impertinent. Drept care într-o noapte de pomină s-a făcut o ședință cu propunerea de a fi dat afară din organizație. Intrasem de abia de vreo trei luni și ultima mea faptă fusese că nu mă dusesem să-mi ridic sfîntul carnet de membru!!! Bănuiesc că poezia îmi da forța asta de a

mă împotrivi, citeam foarte multă poezie bună. Făcusem rost de Rilke, Baudelaire, găsisem Rimbaud la un coleg excepțional, Răzvan Cuncic: asculta și-n somn muzică simfonică, cu aparatul de radio pe piept, ca să simtă vibrațiile. Și a mai fost ceva, clasa a patra am făcut-o cu un învățător ce ura intens comunismul, vorbea exaltat despre legionari, ne învăța cîntece interzise, era fanatic. A fost închis! Mă iubea foarte mult, o să mi-l aduc aminte toată viața. A dispărut. Cînd ne întîlneam pe stradă, avea discuții foarte serioase cu mine, un prichindel serios, în pantaloni scurți… Omul ăsta înalt, uscățiv, cu fața scofîlcită și-a cerut o dată scuze, întîlnindu-mă tot așa, întîmplător, că la premiul întîi a mai pus pe cineva în afară de mine… Poate de la el mi s-au deschis ochii, bănuiesc. Învățam excelent, fără nici un efort, băteam mingea pe-un maidan, mă îndrăgostisem de-o fată mai mare decît mine, plus de Instructoarea de pionieri, citeam cărți de Jules Verne! Părinții, repet, erau indiferenți, se adaptaseră.

E duminică, întotdeauna duminica îmi aduce aminte de școală, alt chin îndurat cu greu, prin clasele VI-VII nu învățam nimic, dar chiar nimic! Mă duceau colegii la corijențe, toamna… A, a ieșit o rază de soare dintr-un cer vînăt. O să mai beau o cafea și o să mai citesc un pic…

V.D.N.: Iar eu pe care dintre firele de poveste să-l înnod și să-l duc mai departe? Pe cel cu televizorul exilat și echilibrul cîștigat prin mutarea asta, în timp, ca după un lung tratament cu Betaserc și plimbări pe aleile unui azil? Se amestecă, și la mine, poveștile… Sau mai bine să mă cufund în copilărie și-n uniformele ei, cea de pionier, cea de PTAP, cea de armată? Nu.

Poate să-mi amintesc de numele crezut uitat al vreunui coleg? Poate. Întîmplător, două revederi cu colegii, de facultate și de liceu, au loc chiar în timpul festivalului de teatru. Colegii de facultate vor depăna amintiri împreună, în capitală, cînd eu voi ieși de la fabulosul (garantat) spectacol *Idiotul* regizat de Nekrosius. Fabulosul bine garantat. Iar cei din liceu vor dansa, undeva lîngă Pitești, într-o cetate contrafăcută, după ce eu voi fi văzut *Polanski, Polanski*, după un text de Saviana Stănescu. Grea alegere? Nu tocmai. E ca și cum uneori, din senin, te-ai pomeni că-ți dorești un vechi borcan de muștar, să-l folosești pe post de vază.

Ciripituri și *chiatrî*

E.B.: M-am trezit de pe la 5.30 și după o cafea sorbită dintr-odată îți scriu. E cald de pe acum, am deschis geamul să aud păsările cum se trezesc în zori, cum dă lumina. Întîi una, apoi alta, la urmă e o mare hărmălaie de ciripituri. Devine cerul proaspăt și mă gîndesc la copilărie și la pădurile pe care le iubeam atît. Da, la pădurile de la Dolhasca, nesfîrșite, de pe cele două dealuri față în față. Pădurile iarna, cu chiciura-n crengi, strălucind ca niște candelabre, păduri tăcute și cristaline în care mă pierdeam cu sania trasă de un cal bătrîn și se auzea doar clopoțelul de la gîtul lui. Acolo am crezut că înțeleg pădurile lui Labiș, le aveam în față, simțeam o amețeală care mă mîna cu sania tot înainte, tot mai în inima de basm a pădurii de cleștar. Mă opream, vrăjit, în cîte o poiană; era o tăcere solemnă care

îndemna la rugăciune, la încredere în poezie, la o continuă pîndă a purității, a candorii, a speranței. Totul părea posibil, stăteau mărturie copacii înalți, albi de zăpada orbitoare, verticali și semeți, amenințător de curați, ca un jurămînt ce trebuia urmat fără clintire. Eram toropit de o fericire cumplită. Uneori copacii trosneau, subțiindu-mi gîndurile de-o groază necunoscută… Vai, pădurile care-mi lipsesc, cu straturi de frunze vechi, cu copaci cu scorburi tainice, în care se adună apa de ploaie, cu ciuperci plecate în pîlcuri, cu păsări ciudate pe deasupra, țîșnind din ramurile dese de copaci înalți, groși. Cu mirosul de frunză încinsă în soare vara, cu gîngănii neașteptate pe jos, mișunînd cu viteză, nepăsătoare la oameni, cu șopîrle încremenite pe vechile rădăcini ieșite din pămînt, mici zeități solzoase ce-mi păreau că poartă o coroniță de aur pe capul lor ascuțit, fin.

Ieri nu prea am făcut nimic, s-a dezghețat frigiderul, teancuri de ziare pe jos, borcane, cratiți scoase, nervi și abia spre seară puțină liniște.

Uite că s-a terminat și festivalul de la voi. Tu l-ai absorbit prin toți porii, te-ai bucurat, ai aflat, ai scris despre el. Piticul din mine s-a uitat la zilele care treceau și a colorat pagini cu creioane triunghiulare. Mîine poate trec pe la Polirom, au mai apărut ceva cărți, e iarăși vară deplină și a început deja să dea teiul în floare pe străzile Iașului. Îl simt în suflet și nară. Și voi umbla din nou amețit pe străzi, ca într-un vis de adolescent.

V.D.N.: Venind spre casă ieri, deodată fără rost, deodată cu ochii deschiși, am văzut din depărtare teii uriași, mesteacănul și bradul, și printre ei doar cioburi albe de zid, și a fost ca la

revenirea dintr-un concediu, cînd casa are un aer străin, și ușa, și pereții, și covorul sînt altele și sînt dragi într-un fel tainic, trist, prăfuit, de lucru cunoscut și totuși schimbat, ca un părinte pe peron.

Se schimbase totul în jur, cum, cînd? Cum am trecut timp de zece zile pe lîngă toate, cu ochii spre înăuntru, unde încă mai licărea scena, unde încă mai scînteiau florile roșii din *Miriam W.* și ochii Nastasiei Filippovna, încă mai fremăta nemișcat Yukio Suzuki în tăcerea de auzit, încă mai tremuram și eu la vreo masă, cu vreo fițuică în mînă, un sertar într-un sertar.

Da, s-a terminat festivalul de teatru, am mai pedalat o vreme din inerție, o prelungă zi de luni plutitoare, pînă m-am dumirit că roata chiar s-a oprit. Tot ieri, plecînd de acasă, aud din mers o vorbă care-mi ciulește urechea. Două gospodine vorbind pe o bancă. Una zice: „Păi, de-o săptămînă încoace o băgat tot numai *chiatrî*!“. *Chiatrî*, adică *tiatru*, adică teatru? Ca să vezi. Mă agăț, micșorez pasul. Femeia continuă: „Dar de-acu-ncolo gata, nu mai bagă *chiatrî*, bagă *șiment*“. Cînd se termină festivalul de teatru, Sibiul redevine, pe ici, pe colo, Sibghiu… Un oraș de iubit cu viză temporară. Un oraș în care-i mai bine să rămîi un străin.

„Cum era Nastasia Filippovna? Cum era Aglaia?“ Trebuia să le vezi.

E.B.: Ce curios! Nu mă mai pasionează Nastasia Filippovna, nici chiar Aglaia! O să rîzi, sînt *îndrăgostit de cuvinte*, le iau în pat, înghesuite în cărți sau chiar în dicționare, și citesc despre ele ca despre niște femei frumoase, greu de explicat, și mai greu de abordat. Bune doar de iubit pe îndelete, de adorat. Da, ador cuvintele! Mă logodesc cu arhaisme, fug în lume cu sinonime…

3

„Nu e cum vrei tu, ci cum vrea ea, hîrtia!“

– Cărți –

Fragment cu fluture și val

Emil Brumaru: Uneori sînt beat de fericire că mai pot scrie, versurile curg parcă dictate, de abia le pot transcrie, uitîndu-le aproape în aceeași clipă în care au venit de nu știu unde… Alteori mă chinui cumplit, mă împiedec nevolnic în cîte un vers, îmi crapă capul de efort, dar continui… Și culmea, tocmai poeziile scrise cumva în silă, cu un efort imens de concentrare, cu căni de cafea băute în neștire, sînt, după un timp, și cele mai bune!!! Dar chestia asta o pot vedea mult mai tîrziu, cînd nici nu mai cred că versurile acelea au fost făcute de mine… Uneori însă și poeziile ieșite dintr-un foc se dovedesc a fi rezistente… Principalul, aici, e să nu mă joc cu variante ce strică, alterează jetul spontan… Esențialul e să-ți dai seama la ce variantă trebuie să te oprești. Fiindcă, „în călduri“, ele vin cu zecile, care mai de care mai apetisantă…

Veronica D. Niculescu: O adevărată confesiune. Pare firesc ca lucrul muncit să fie durabil. Cred că versurile din „jetul spontan“ ies bine tot fiindcă firul a fost învățat, în timp, cam pe unde s-o ia. Nu se duce nici el chiar de capul lui. Mărturisirea dvs. mi-a amintit de cea a unui muzician. Ian Anderson, solistul de la Jethro Tull, spunea astă-vară că a crea înseamnă a îți face o cafea dimineața și a te așeza la birou. Pur și simplu. Iar dacă mai e și inspirație atunci, tocmai atunci, asta vine ca un bonus. Inspirația e „un fluture care îți zboară prin fața ochilor și tu întinzi mîna și îl prinzi, ușor, atent să nu îi strivești aripile“. Nici eu nu prea cred în scrisul la inspirație. Te așezi, sorbi din cafea și te gîndești, nu aștepți să vină gîndul la tine, mergi tu după el…

E.B.: Chestia e, chiar dacă o să te dezamăgesc, că am avut momente, zile, uneori săptămîni, de așa-zisă „inspirație“! Asta mi se întîmpla mai cu seamă la Dolhasca. Începea uneori chiar mergînd pe drum. Fără să-mi dau seama, intram într-un soi de RITM, aș îndrăzni să-i spun „universal“, simțeam la modul fizic cum ceva începe să se miște, da, mi se mișcau degetele mîinii drepte ca și cum aș fi scris. Totul căpăta semnificație, orice amănunt zărit, furat cu coada ochiului: roua, șanțurile, casele vechi, gardurile înverzite de mușchi lumina, MAI ALES LUMINA, LUMINA, LUMINA, pe care aș fi putut-o atinge și decoji de pe stîlpii de telegraf. Era un RITM uriaș, care venea din afară, mă străbătea, mă integra, de abia acum, fericit, infinit fericit, la tot ce mă înconjura; pot spune că aproape vedeam unda aceea ca un val mare ce mă suie pe creasta lui, mă coboară, iar mă suie… Fugeam acasă, la început ritmul era fără

cuvinte, apoi absorbea orice cuvînt auzit, citit, amintit, și îl transforma în vers cu o viteză ce mă împiedeca să transcriu, depășea repeziciunea mîinii… Totul era să rezist presiunii, să scriu în goană… Atunci VEDEAM întreaga poezie cu spații goale, unde nu se potrivea încă un cuvînt, chiar așa o și scriam, cu goluri albe în rînduri… La transcrieri, nenumărate transcrieri, cuvîntul sosea… Am așteptat cîte un epitet și luni întregi, eram sigur că se va integra firesc în textul gata scris… Și mai era ceva, scriam mereu o poezie ca și cum ar fi fost ultima, fiecare îmi da senzația că nu voi mai putea după aceea continua nimic, de aceea căutam să pun tot ce știu într-însa… De obicei în pauzele dintre perioadele de scris, impresia dureroasă era că m-am terminat definitiv. La Dolhasca țineau cam trei luni. Uneori au ținut ani, cu nici un pic de speranță în posibilitatea de a continua… Asta, de fiecare dată, mă speria și deprima cumplit…

V.D.N.: Am atins ceva… Și ați scris pledoaria pentru fluture, la ora la care abia de-ncepeau să cînte mierlele.

Fragment cu praf pe aripi

E.B.: Vorba lui Cehov… „O poveste fără femei e ca o mașină de aburi fără aburi.“

V.D.N.: Pe la 20 de ani și ceva, cînd lucra la o povestire, Nabokov îi scria mamei că va fi o poveste lipsită de pasaje sexuale, fiindcă dacă un fluture sau o pasăre trebuie descrise cu fiecare culoare și fiecare linie a aripilor, atunci ești dator ca și

dragostea fizică să o descrii în la fel de multe și sugestive detalii. Ceea ce nu putea sau nu dorea să facă atunci. Pînă la urmă a găsit calea. Și ce cale pavată cu pietre prețioase!

E.B.: Nu prea sînt pe terenul meu cînd e vorba de Nabokov. *Lolita* m-a încîntat, am citit-o de cîteva ori. Într-adevăr, acolo mă cam enerva minuția cu care descria toate drumurile făcute cu mașina. Pe urmă le-am citit cu plăcere. Iar *Camera obscură* pur și simplu am furat-o de la un unchi de-al meu, de la Curtea de Argeș. Dar nu am insistat amănunțit pe textele traduse pînă acum… Ce aș mai putea adăuga e că, încercînd să scriu proză, m-am izbit întotdeauna de imposibilitatea de a avea răbdare să descriu scenele sexuale… Pur și simplu nu știu să o fac, mă precipit, nu mă pot băga în detalii, fiind orbit de esențial. Probabil că un fluture l-aș numi doar, nu l-aș descrie, nu că nu vreau, ci fiindcă nu pot să-i fixez palpitul aripilor colorate atît de frumos, cu praful acela pe care, dacă îl atingi cu degetele, se duce naibii puterea lor de a zbura…

Mai e o chestie! *Camera obscură*, cea furată și citită în adolescență, am pierdut-o printre cărțile din bibliotecă. (Am traducerea nouă.) Unchiul meu o cartonase, deci își dăduse seama de valoarea ei… Ca și mine, de altfel! Fiindcă am furat numai cărți bune de la el, care mi-au influențat profund formarea… De neuitat sînt acele două volume de Stefan Zweig: *În luptă cu demonul* (Hölderlin, Kleist, Nietzsche) și *Tămăduirea prin spirit* (Mesmer, Mary Baker Eddy, Sigmund Freud), prin care am făcut contactul cu cei despre care se vorbea în eseurile lui… Țin minte că atunci m-a obsedat Kleist, prin furia cu care a căutat toată viața o femeie cu care să se sinucidă împreună…

Printre cărțile furate atunci, cu complicitatea unei mătuși ce le-a luat la ea în geamantan, a fost și *Amantul doamnei Chatterley*, cu o prefață a autorului, unde am descoperit drama lui Swift, uluirea sa că metresa lui, Celia, „se cacă“!!! Bănuiesc că mulți au constatat cu stupoare că iubitele lor ideale sînt totuși destul de lumești în obiceiuri și fiziologie… Dar cine și-ar dori o iubită constipată veșnic? (Să nu uit, Cehov se plîngea prin scrisori de hemoroizi, de la o vîrstă destul de tînără!)

V.D.N.: Încep cu începutul – la Nabokov nu e vorba de descrieri lungi și plicticoase. Uneori e un singur cuvînt, un singur detaliu, dar cel care „prinde“ exact praful de pe aripi fără să rănească fluturele. E valabil și la acele scene dificil de descris. El vorbește despre „cristalogramele mele cu sclipirile ploii“, o expresie devenită celebră, folosită de Nabokov pentru a descrie acea combinație de detalii și strălucirea senzuală fără de care consideră că o carte este moartă.

Camera obscură nu e considerată așa de reușită (de critici – se spune că s-ar fi grăbit și asta se simte), dar pe mine m-a încîntat, am citit-o de două ori la rînd, într-o vacanță de iarnă, în Germania. O experiență teribilă, parcă mă mutasem în carte! Iar cea pe care o aveți de la unchi trebuie căutată temeinic: probabil e o traducere din rusă, iar cea apărută acum este din engleză. Sînt variante diferite, Nabokov a schimbat pînă și numele personajelor, a adaptat…

Ar fi de citit *Alice în Țara Minunilor* în rusă, tradusă de el! Se spune că e cea mai bună traducere din lume, cu adaptări semnificative.

Fragment la regăsirea unei cărți

E.B.: Dacă ții mult la cărți, și mai cu seamă la cîteva dintre ele, se întîmplă să suferi adînc, să nu ai liniște ani de zile, știindu-le rătăcite pe undeva, prin casă, parcă ascunse de o vrajă rea și fără sfîrșit. Iar cînd le regăsești, uneori în cele mai neașteptate locuri, pe marginea paginilor lor te așteaptă însemnări făcute demult, atît de ciudate! Îți pierdeai o parte din sufletul tău și nici nu știai asta…

V.D.N.: Ce face sufletul pierdut la întîlnirea cu sufletul de acum? Sînt ca prietenii care nu s-au văzut de mult? Schimbați, fără mare lucru în comun? Sau ca iubiții care se recunosc după vreo aromă, un gest, și-s gata să o ia de la capăt, ca unul?

E.B.: Îți părea rău de ceva și nu știai de ce anume. Era tocmai partea aceea din suflet care tînjea să reînvie în tine, să se alăture întregului atît de bucuros cînd se poate închega din nou. Sîntem prea ușuratici uneori, uităm cine sîntem cu adevărat și doar o întîmplare ca asta, fericită, ne face să trăim cu toată puterea, să stoarcem aroma oricărui amănunt ce se dovedește a fi, pînă la urmă, esențial…

*

E.B.: Obișnuit, sînt tentat să iau de la capăt vreun scriitor care mi-a plăcut mult (Proust, Cehov, Tolstoi – un liman al tuturor neplăcerilor cotidiene). Pe Dostoievski îl citesc în cheia romanelor mustind de humor negru, neîntunecat de subiectele prăpăstioase, căutînd doar absurdul situațiilor și migala cu care

sînt descrise… Nabokov e un încîntător loc de lungi reverii pe marginea personajelor feminine, textul se desfoliază la infinit, ca un trandafir ciudat, cu petale cărnoase și clasificate voluptuos… Gogol merge împreună cu Turgheniev, femeile celui de-al doilea mirosind viu, tulburător, între sufletele moarte ale primului… Și picurînd cîte un roman de Virginia Woolf, mai ales *Orlando*, o bijuterie clătinată-n palmă… Sau un Sade meticulos, aproape științific în derularea febrilă a plăcerilor studiate cu de-amănuntul în izolarea închisorilor lui…

V.D.N.: Nabokov „al meu“ – mă refer, adică, la ultimele romane citite atent, mult mai atent decît citeam acum cîțiva ani – îmi oferă aproape numai personaje masculine, migălos construite, oglindite și reoglindite în ele însele și-n cei din jurul lor. Oglinzile astea sînt precise: nu arată nimic în plus, totul e acolo unde trebuie să fie.

Textul îmbobocește la recitire! Iată, personajul principal minte, minte de îngheață apele; te întorci cîteva capitole, ca să te convingi, ai reținut bine, așa e? Așa e! Ha, ha! Parcă ai dat lovitura la bursă. Cînd nu te aștepți, iar și iar sunetul cîștigător… Cam așa e Nabokov „al meu“. Din păcate, pe Dosto îl cam smotocește!… Dar o face cu artă.

E.B.: De, fiecare cu ale lui! Eu m-am fixat pe *Lolita* și pe *Ada sau ardoarea*. Acum o recitesc pe ultima și sînt încîntat de lentoarea acțiunii, de textul țesut cu răbdare, parcă ar fi timp încă o sută de ani de scris și de tot scris. Iar amănuntele frazei mă bucură, asta îmi face poftă să construiesc și eu din cuvinte…

Cît despre chestia cu Dosto, cred că se înșală… Uite, Humbert Humbert e, de fapt, destul de dostoievskian!

V.D.N.: Textul e țesut din rescrieri, rescrieri. Nabokov scria de după-amiaza pînă în zori, așezat pe un pat în camera lui – mereu a avut dormitor separat de Vera –, cu manuscrisul pe genunchi. Apoi revenea pe text pînă ce, în cazul unor romane, era atît de mult tăiat, încît nici un cuvînt inițial nu mai supraviețuise. Sînt sigură că lui Nabokov i-ar fi plăcut să scrie pe computer!

E.B.: Curios, și cînd dormea, de fapt, Nabokov?

V.D.N.: De pe la 4-5 dimineața. Cînd alții se trezesc! Cel puțin în perioada berlineză – despre asta citesc acum. Apoi s-au mai schimbat lucrurile.

E.B.: Pe la 17-18 ani am avut primul „contact“ cu Rilke. E vorba de traducerea Mariei Banuș, care m-a fascinat. Citeam cartea aceea subțire ca și cum ar fi fost scrisă direct în română, nu tradusă… Mi-o procurasem de la incomparabilul Eliezer Frenkel, care mi-a atras atenția (după ce m-a chestionat de unde auzisem de Rilke! cum a făcut și cînd i-am cerut Kafka!!!) asupra autorului și a traducerii foarte bune. Ani de-a rîndul mi-a stat la cap, gata să fie luată și răsfoită… De curînd am găsit o însemnare făcută pe la 19 ani, pe un caiet luat în Basarabia: îmi declaram, patetic, admirația nețărmurită față de Labiș, Rimbaud, Rilke… Mai tîrziu, după ce am întrerupt medicina, revenit tot în anul IV, George Popa, asistent numai pe atunci, în timp ce făcea vizita împreună cu studenții, a început să vorbească pierdut, ca în transă, despre Rilke… L-am întrerupt,

gras și impertinent, și i-am zis și eu ceva despre Rilke. A rămas uluit; de unde știam de Rilke? Apoi m-a invitat la dînsul acasă și a început să-mi dea albume Skira și să-mi citească Rilke tradus de el… Bănuia că scriu, mă răsfăța cu fel de fel de cărți greu de găsit pe vremea aceea… A fost iar un noroc al meu!!!

V.D.N.: Iar acum a cîta recitire să fie? Și a cîta traducere? „Gras și impertinent“?

E.B.: După ce am stat la spital, apoi acasă aproape un an, mai luînd și hidrazidă, devenisem gras! Impertinent eram dinainte de boală. Dar acum aveam un motiv în plus, mă răzbunam pe faptul că mă umflasem ca un balon, și colegele nu se mai uitau la mine cu interes, nu mai eram „sufletelul“ din primii ani de facultate… Iar cu Rilke mi se părea curios că un asistent vorbește ca despre ceva total necunoscut nouă… Uite că mai știam și eu de el!!! De fapt, George Popa, ajuns apoi profesor, acum pensionat, a avut o simpatie deosebită pentru mine pînă și prin faptul că suportase și el o tuberculoză, și sora lui chiar, care fusese prietenă cu o soră de a mamei, Frăsînica, care devenise soră medicală după ce își rezolvase aceeași boală cu un pneumotorax pe atunci la modă…

Traduceri, în română, sînt vreo patru doar la *Însemnările*… (Regret imens că nu știu o boabă de germană…) Iar la versuri, nenumărate… Curios e că prin 2003, la Paris, mi-am dat ultimii bani pe o ediție Rilke în Pléiade, în două volume, în franceză… Ba mi-am mai luat și o viață de-a lui, un volum gros, mare, de vreo 900 de pagini, cu fotografii, de Ralph Freedman, tradus din engleză tot în franțuzește… Boală veche!!!

V.D.N.: „…mi-am mai luat și o viață…“! Ce confortabil e să te scalzi, pînă la obsesie, într-un autor. Da, cred că e chiar un fel de a fura din viața lui și a aduce în a ta. Și frumos e că se poate fura la infinit.

E.B.: Chestia asta cu viețile marilor scriitori la care țin e ceva îmbătător… Mă hrănesc din ele, visez îndelung citind despre iubitele lui Baudelaire, sînt aiurit de ce s-a întîmplat între Rimbaud și Verlaine, mă hrănește vivacitatea lui Balzac, felul lui de a bea zațul cafelei din oale enorme, mă sfîrșesc împreună cu Cehov cel care își scrie ultima piesă cu un efort imens, transpirat, avînd hemoptizii… Cît despre Kafka, e bine să nu mai amintesc, molipsește!!! Iar Sade are o viață de-ți vine să urli cu dînsul împreună în închisorile prin care a trecut…

V.D.N.: Era foarte interesantă ultima anchetă din *Dilemateca*, „În ce tablou v-ar plăcea să intrați?“. M-a făcut să visez pe drum spre casă – și, culmea, nu sînt tablouri celebre, ci tablouri care au mișcat ceva, într-un anumit moment; aș vrea să fiu în ele, să simt emoția aceea ciudată pe dinăuntru, o singură dată. De exemplu, într-un peisaj dintr-o pădure, cu spoturi luminoase de-un verde ireal, agățat pe un perete la Brukenthal…

În a cui viață v-ar plăcea să intrați?

E.B.: Aș vrea să intru în viața mea adevărată, nu cea falsificată de întîmplări stupide, răutăcioase…

Însemnările lui Malte Laurids Brigge: „M-am rugat pentru a-mi regăsi copilăria, și ea a revenit, și simt că e tot atît de grea ca odinioară și că în zădar am îmbătrînit“.

V.D.N.: Copilăria chiar e grea. Și culmea, cred că atunci cînd te faci mare devine mai ușor să te copilărești. În prezent; căci în trecut rămîn tristețile și ferestrele închise de după care te uitai, și te uitai, și nu venea nimeni pe strada aia a ta, unde te simțeai, de atunci, așa de singur.

Ce frumos e „zădar“… Cum o fi fost în original?

E.B.: Primul lucru prin care îmi dau seama că am fost copil e că atunci nu mă gîndeam niciodată la moarte! Nu exista, pur și simplu; eram cumva „nemuritor“… Asta mi s-a întîmplat pînă am citit pentru prima dată, pe la vreo 16-17 ani, *Moartea lui Ivan Ilici*.

V.D.N.: Vorbim despre moartea din copilărie? Eu aveam 11 sau 12 ani cînd au murit, pe rînd, străbunica, bunicile, una dintre ele chiar la noi acasă. Purtam la școală banderolă neagră pe cap, și nu albă. Era o bentiță subțire, de catifea, foarte, foarte frumoasă. Și părul era mai fericit prins așa, și nu cu banala panglică albă. Cînd s-a terminat doliul, bentița neagră s-a mutat la gît, atît de mult o iubeam. Ce era moartea? Moartea era.

Dar copilăria adevărată era cea de pe la patru-cinci ani, cînd totul mustea de arome, culori, și împrejur, și înăuntru, și nu era moarte.

E.B.: Cred că doar de pe la cinci ani îmi aduc aminte ca lumea. Stam într-un canton, lîngă linia ferată. Avioanele americane, argintii, venind în valuri, cam la aceeași oră a zilei, să bombardeze… Beteala ce o răspîndeau, feerică, ca să deruteze antiaeriana… Closetul săpat alături de canton, într-un lut strălucitor, cu o coropișniță înfiorătoare căzută în fundul lui,

mișcîndu-se inutil într-o parte și alta… Trasul cu bobul, iarna, unul peste altul, eu fiind cel mai mic și pus mereu sub grămada de trupuri vesele… Jocul acela periculos dintr-un pod de hambar: cineva de jos băga un arac ascuțit printr-o gaură și cel din pod, la pîndă, trebuia să-l prindă. Atunci mi-a intrat aracul lîngă ochiul stîng, am și acum semnul, era să rămîn chior; mama a scos un țipăt lung cînd m-am dus plîngînd, cu fața plină de sînge, acasă – ne mutaserăm din canton în sat… Și cîte încă…

V.D.N.: La cinci ani, internată într-un spital, scoasă din cuib pentru prima oară, am înțeles ce mare lucru e să fii iubit, plăcut. Sau, mai exact, că iubirea nu e ceva atît de firesc precum mîna mamei care ți se așază pe creștet.

Doar unii dintre copiii din salon se bucurau de bunătatea Cătălinei, o asistentă brunetă, cu păr lung, care ne aducea jocuri, cărți. Recitam din vîrful patului dintr-o carte pe care-o știam pe de rost, *Mica Murdărica*, așa îmi cîștigam faima. Ceva mai tîrziu, povestea aceea cu mîzgălitul rușinos al basmelor rusești – și fug cu gîndul la „dar în zădar am îmbătrînit“, fiindcă și acum am uneori senzația că fac mereu, mereu, același lucru, pentru care trebuie să aștept, tremurînd, o pedeapsă, chiar dacă nedreaptă.

E.B.: Culmea e că eu nu mă prea simt vinovat de nimic! Au avut alții grijă să fie vinovați în locul meu, îmi tot zic… Îmi amintesc cum mă lua atunci mama la școală ca să nu rămîn singur acasă. Asta se întîmpla la Merișani. Acolo, cît mai locuiam în canton, la mare înghesuială (era și un văr de-al meu mai în vîrstă cu cinci ani). Dimineața mă duceam să aduc apă

cu găleata de la un izvor amenajat cu o țeavă nichelată… Mergeam pe cărare, mă opream pe la găurile de păianjeni și turnam în ele apă rece ca să-i scot afară, unii chiar ieșeau, monstruoși, fricoși, fugind orbește. Se puteau scoate și cu un pai lung dacă aveai răbdare… Și aveam! Lîngă canton era un prun pipernicit, cu umbră puțină. Tata fusese detașat undeva, noi dormeam cu mama, claie peste grămadă, în singurul pat din singura odaie a cantonului. Vărul meu, la 10 ani, avea ochii veșnic roșii. Noaptea ne sfătuiam cum să o mirosim pe mama cînd doarme, el descoperise jocul ăsta!

V.D.N.: Fricoșii monstruoși fugeau orbește… Îmi imaginez verișorii fugind ca păianjenii pe locul lor de sub păturică, atunci cînd mama uriașă se mișca prin somn, amenințînd a trezire.

E.B.: Nu prea aveam loc de fugit, doar ne cocoloșeam lîngă dînsa, la perete… Vărul meu se lăuda mereu că o miroase pe unde eu nici nu îndrăzneam. Dar jocul s-a terminat repede, într-o bună zi vărul fu expediat urgent la Curtea de Argeș, la o soră de-a mamei…

Fragment infernal

V.D.N.: Povestirile iau chipul și asemănarea fanteziilor? Spuneați, nu demult, că vă place învăluirea pisisferă, mai nou… cu mențiunea că în literatură, doar în literatură, nu și în viața reală, unde e cu totul altceva. Mă gîndeam că dacă *Infernala*

comedie ar fi fost publicată chiar cînd ați scris-o, mi-ar fi folosit ca apărare în „procesul“ intentat de părinți cînd cu mîzgălitul basmelor rusești: „Dar, dragă mamă, iubite tată, pentru demitizarea cuvintelor tabu!...“. Mă uit pe data de pe foaia scrisă de dumneavoastră de mînă – 1979! Chiar că mă fetițeam pe atunci...

E.B.: O! iată un verb nou: a te fetiți, a se fetiți!!! Cum te fetițeai? Acum chiar am rămas interzis. Dar îmi place enorm cuvîntul. Uite, să fie un punct fix, nu am scris *Infernala comedie* pentru a o publica (nici nu aș fi reușit pe atunci așa ceva), ci fiindcă nu mai puteam scrie altfel decît în felul ăsta... E clar, ajunsesem aici. Mi se bara drumul. Era un hop, însă l-am sărit din dorința de-a continua cu orice risc interior, ca să încep apoi poate altfel... Da, din plăcerea de a-mi „împrospăta“ silabele... Cu o ușurință incredibilă, parcă mi se dictau versurile, cu bucuria ruperii unor bariere din mine... Eram și singur în toată casa, plecaseră cu mic și mare la Curtea de Argeș...

V.D.N.: Sigur, cunosc povestea din spatele *Infernalei comedii*, cel puțin ce spuneți din ea. E și imposibil de imaginat ce reacții ar fi fost cu aproape 30 de ani în urmă, dacă acum... Deși, deși...

Spuneam doar că acele cuvinte din scrisoarea-prefață mi-ar fi fost utile în apărare.

Fetițirea? Fetițirea nu e o chestie care să poată fi explicată sau descrisă. Te fetițești sau nu. Ce, strugurii fără sîmburi știu cum să facă să aibă bobul așa sau altfel? Pur și simplu îl au.

E.B.: Tu mă bagi direct în „eternul“ și „misteriosul“ feminin, cu răspunsul apropo de „fetițire“! Te dai de bob de strugure

acum! Și-ncă din ăia fără sîmburi, pe care eu nu i-am văzut și gustat niciodată. Dar poate că tocmai în asta stă farmecul de-a discuta cu o femeie cîte în lună și-n stele-logostele… Mama și tatăl tău mi-ar fi ars *Infernala…* ca să nu cadă cumva în mîinile tale curioase. E remarcabil totuși la un fetițuc să se apuce să „detabuizeze“ basme rusești!

V.D.N.: Nu, nu… În primul rînd, tata ar fi citit cu voce tare din *Infernala…*, poate s-ar fi dedat și la adăugarea vreunui vers, așa, ca în joacă. Dar n-a avut noroc!

Cît despre fetițire, lucrurile stau așa – îmi întrebam motanul birmanez: tu de unde știi să ai blană maro pe aici și de unde știi să ai albă pe aici? Și plimbam degetul arătător pe urechi, apoi pe burtica lui. Și el privea cu ochii ăia albaștri și nu știa nici de ce e motan, de ce nu e, bunăoară, urs panda. Așa e și cu fetițele, și cu strugurii, nu cu mine, nu de mine e vorba aici. Eu stau în fața unui monitor și scriu ca să nu vorbesc singură.

E.B.: Preiau: eu stau în fața unui monitor și scriu ca să nu vorbesc singur… dar sînt din ce în ce mai curios să aflu amănunte despre cine îmi răspunde cu fel de fel de cuvinte pe care nu le știam pînă acum. Scămoșilă era siamez și habar nu avea de asta… dar dacă știa? Fiindcă prin tot comportamentul lui era deosebit. Dovada e că nici iubită pisicească nu și-a găsit… erau prea „vulgare“ pentru el mîțele rurale!

Tatăl ăsta al tău e de milioane dacă ar fi citit cu glas tare *Infernala…* Ați fi auzit și voi, fetițele casei… Dar mama? Nu ar fi rămas tablou cu borcanul de dulceață în brațe?

Fragment cu măcelari și plopi

V.D.N.: Măcelarul se trezește devreme. Măcelarul e fericit cînd ucenicii veniți în zori de zi la comanda sa trag șnurul electric și drujbele încep să huruie.

Bătrînul măcelar se plimbă cu mîinile în buzunare, măsurînd aleea cu pasul – ce bine, ah, ce bine îi e să vadă cum i se-ndeplinește lucrarea, de-atîta timp ticluită. Ei s-au opus, dar degeaba. Mîna măcelarului nu e cu-adevărat în buzunar, mîna lui e chiar cea care acum manevrează drujba. Și uite cum cad, uite cum cad ramuri. Piciorul lui nu e cel care măsoară aleea în lung și-n lat, piciorul lui e stăpînul cerului, sus, pe scara pompierilor. Ochii lui nu-s cei care pîndesc la un colț și la altul ca să nu se-apropie dușmanul. Privirea sa ageră e deasupra tuturor lucrurilor, e sus, sus, de unde cad ramuri.

Ah, măcelarule, privește, preaputernicule, la coroana doborîtă. Tu și coana măcelărească o să aveți, în sfîrșit, lumină. O să vedeți în sfîrșit, în toată splendoarea-i, șantierul de-alături. Ah, măcelarule, privește și bucură-te, privește la femeia asta isterică; și-a tras cizmele și pardesiul peste hainele de casă și a ieșit, cu părul vîlvoi, să întrebe de ce se-ntîmplă măcelul. Bucură-te, măcelarule, nimeni nu e mai puternic ca tine! În slujba ta și numai a ta lucrează drujba înălțată la cer. Și mai bucură-te, măcelarule, de liniștea nopții. Dormi liniștit, nici bufnița nu se va mai tîngui noaptea, nici mierla nu va mai cînta cu nerușinată vioiciune dimineața devreme.

Mi-au tăiat pomii… Trei tei și un anonim.

E.B.: Descrierea ta mi-amintește de mogîldeața aceea neagră care a tăiat, cu ani în urmă, din curtea interioară, un plop, însă nu unul oarecare, ci chiar pe acela care, în fantasmările mele, era Plopul Nedelciu!

V.D.N.: Am fost mută două zile, ce era să mai zic… N-ai nici o șansă în fața omului cu drujba. Și cu cîtă satisfacție se uită în jur, își freacă mîinile, se bucură la fiecare ramură doborîtă.

Plopul Nedelciu era bătrîn?

Aveam un plop la Pitești, doar la ferestruica de la baie îl auzeam foșnind, se freca de perete cu frunzele. Plopii au frunze lucioase, în formă de inimă. L-au doborît, cu toate inimile lui.

Teii mei fără coroană stau rușinați și triști, patru spînzurători de care se sperie și păsările. Doar mesteacănul a scăpat întreg, un miracol.

E.B.: Nedelciu știa de plopul lui, îi povestisem eu, în desele convorbiri telefonice pe care le aveam, pe atunci, cu dînsul… Vorbeam ceasuri întregi… Imobilizat de boala lui necruțătoare, ținea nu știu cîte rubrici, făcea parte și dintr-o rețea de distribuire a cărților aduse la comandă, dacă nu cumva chiar el o pusese pe roate…

Cînd l-au tăiat, nu i-am spus. Motivul ar fi fost că cineva cu locuința prin preajma plopului ar fi suferit de astm și ar fi fost alergic și la puful de plop…

V.D.N.: Ce frumos trebuie să fie să îți spună un prieten că undeva, la el acasă, a dat numele tău unui copac. Plopul meu de la Pitești nu avea nume. Cei trei tei masacrați luni dimineață n-o să mai aibă coroana ca înainte nici în trei ani. Nici flori, nici

fluturi adunați în zilele calde la recolta de dulce, nici cuiburi de guguștiuci. Între primii doi pomi (acum niște stîlpi) a rămas o buturugă mică – a fost tăiat chiar de la rădăcină intrusul, nu care cumva să mai crească și ăsta…

De grija mesteacănului am tremurat cel mai tare. A scăpat, nu știu prin ce miracol; e puțin mai într-o parte. Acum îl iubesc și mai mult. Alb, cu ramuri fine, curgătoare în ploaie de argint. Trebuie să-i pun nume. O să-i zic Brumar, se poate? Așa, fără „u“.

E.B.: Mesteacănul Brumar! Cam romantic… Totuși, merge, numai să nu îl tundă și pe ăsta!

V.D.N.: Ei, nu e romantic… A luat numele de la cel care a botezat un plop. Și e mai bine să fii în mesteacăn decît să fii în plop. Așa zicea și bufnița.

E.B.: Poate e o chestie de falsă memorie, dar am impresia ca am scris cîndva: „Cățărată-n flaut ca-n mesteacăn…“. Acum am găsit versul: „Cățărată-n flautul uitării“. Despre mesteacăn e vorba în altă poezie!

Fragment cu șepcuță și altădată

E.B.: Mă tot gîndesc și nu-mi aduc aminte cum l-am cunoscut pe Mircea Nedelciu. Cert este că am făcut, împreună cu un întreg grup de scriitori tineri, cu un autobuz, o excursie… prin țară… Îmi era foarte simpatic, ne era ghid glumeț (fusese chiar ghid un timp!) și ne-am fotografiat prin fel de fel de locuri. O

fotografie e cu el ținînd o greblă și eu un ciocan, încrucișate, bășcălizînd secera și ciocanul, simbolul atît de folosit pe atunci… Purta o șepcuță șmecheră, avea plete… N-aș fi bănuit vreodată că o să se îmbolnăvească grav…

V.D.N.: Grebla și ciocanul! Înțeleg că ilegalistul era dînsul, cu coada lungă a greblei în mînă. Dumneavoastră, cu ciocanul, erați om serios… Anii ’70? Și cine mai era în grup oare?

E.B.: Adevăru-i că nu-mi aduc aminte decît de Nedelciu, cu care m-am împrietenit la cataramă. Oricum, erau scriitori tineri… am fost prin nordul Moldovei, am ajuns pe la stîni, în munți etc. Parcă am intrat și într-o mină! Nedelciu avea un discurs teoretic, cînd discuta despre literatură, foarte savant, parc-ar fi fost prof universitar!

V.D.N.: Sînt aici, vă ascult cu bărbia în palmă…

E.B.: După ’89, cînd președinte al Uniunii Scriitorilor era Mircea Dinescu și vicepreședinte Ștefan Bănulescu, Mircea Nedelciu căpătase o funcție destul de importantă, cred că era unul din cei vreo trei secretari ai US.

Îl țin minte de la o ședință de consiliu de pomină. El trebuia să dea un soi de raport pentru o anumită perioadă, un raport privind ceea ce s-a întîmplat pe plan financiar. Ștefan Bănulescu urma să-și dea demisia din cauze ținînd de sănătatea lui destul de fragilă. Mircea Nedelciu citea acel raport extrem de lung cu o voce de abia auzită, transpirînd profund, ștergîndu-și mereu fruntea cu o batistă, albă, de-o paliditate a feței nefirească… Raportul nu se mai termina, sala zumzăia plictisită, Nedelciu se oprea și ne ruga mereu să facem liniște fiindcă nu mai putea

vorbi tare… Era clar că era bolnav, o gripă ziceam noi… De fapt, boala necruțătoare, cea care l-a și imobilizat apoi și, în final, cu toate eforturile conjugate ale US, l-a răpus, se declanșase… S-a internat într-un spital foarte costisitor, din Paris… Scriitorii făcuseră un soi de chetă pentru a aduna o sumă enormă, necesară internării, participasem și eu, trimițînd niște manuscrise care fuseseră scoase la licitație… A avut o revenire spectaculoasă… Apoi din nou boala a început lucrarea ei inexorabilă… Imobilizat, vorbind infinit la telefon, trăia cu forțele din ce în ce mai scăzute… L-am vizitat acasă… Era înconjurat de familie, părinți… Părea normal, însă nu mai părăsea căruciorul foarte complicat alcătuit…

Țin minte și ultima convorbire telefonică cu dînsul… Nu știam că este chiar aproape de moarte. Mi s-a părut ușor confuz în replici și, pentru prima oară, el m-a rugat să-i dau altă dată telefon, de abia mai îngîna cuvintele… „Ei zic că e o infecție urinară, supraadăugată, mai vorbim…“ și a închis neașteptat telefonul. Astea au fost ultimele lui cuvinte spuse mie…

V.D.N: Cît gol e în acel „altă dată“, în „mai vorbim“. Și mă uit iar înapoi, îmi imaginez șepcuța șmecheră de care ziceați…

E.B.: Ce să-i faci, și cînd te gîndești că era vîrful de lance al prozei tinere! Se pierdea un mare scriitor, asistam neputincioși…

Fragment din viața de hîrtie

E.B.: Tocmai mă văitam azi, la redacția *Suplimentului de cultură*, că despre tine Dan C. Mihăilescu a vorbit mai cu poftă decît acum cîțiva ani despre o carte de-a mea!

V.D.N.: Ha, ha, ha, acum mă vait eu: tare aș fi vrut să vă aud!

Da, era poftă, și cred că de asta e și bucuria mea așa mare. Uite, lucrezi trei ani la niște povești, stai în mușuroi și țești doar pentru tine, și ștergi, și iar țești, și renunți la „viața“ adevărată pentru „viața“ din foaie, și nu ai habar dacă se va bucura vreodată cineva, dacă vei mulțumi vreodată pe cineva. Pofta e cea mai mare răsplată. Da, cu o singură zi fericită se răsplătesc toți anii din urmă.

E.B.: Curios, eu chestia asta cu „viața de hîrtie“ și „viața adevărată“ am descoperit-o foarte tîrziu. Prin 2004! Mi-am dat seama că trebuie să renunț la una din ele… Nu mergeau împreună, cea de hîrtie o anula pe cea adevărată…

V.D.N.: Eu o simt fizic, la modul cel mai concret, iertată să-mi fie îndrăzneala de a zice; de asta nu o percep ca pe vreo descoperire. Pur și simplu izolare, renunțare, alunecare în lumea nouă, creată de tine. În ea umbli, ca într-o sferă, și pe stradă, încercînd să o faci să funcționeze.

Cred că, de fapt, abia din 2007 s-a accentuat nevoia asta. Era un tumult al evenimentelor în Sibiu, și-o vorbărie peste tot… Doar fugind mai puteai să îți salvezi interiorul. Atunci, de fapt, am și scris cel mai mult. Apoi, cînd se dizolvă „globul“, odată cu

publicarea, te cam sperii de golul din jur. Ți-au rămas foarte puțini aproape. Dar e o selecție…

Și, trebuie să recunosc: blogul! Blogul s-a nimerit la țanc, exact după predarea manuscrisului de la *Orchestra portocalie*, în golul acela. Și obsesia ca blogul să fie așa, un loc mai umbrit… mai la răscrucea dintre viața adevărată și viața de hîrtie. Să văd, oare ce mi se întîmplă dacă fac un pas dincolo de hotar? Dar dacă mă apuc eu, de capul meu, așa, și de vreo traducere? Și tot așa…

E.B.: Dar se mai poate întîmpla și altceva, să nu te mai intereseze povestea asta cu viața de hîrtie… Sau, cel puțin, aparent să nu te mai intereseze… Să zicem că ai un eșec și dai naibii totul… Ei, atunci se cam ajunge pe la balamuc dacă într-adevăr viața de hîrtie conta! Renunțarea la viața de hîrtie dezechilibrează adînc, mie mi s-a întîmplat pe viu! Nu renunțarea, ci intrarea și mai adîncă în viața de hîrtie aduce un soi de echilibru… Dar poate că asta se întîmplă numai la cei deja dependenți… Dacă nu scrii, intri în sevraj și mori, nu e de glumit!

Viața de hîrtie alege niște victime și le papă viața adevărată! Nu e cum vrei tu, ci cum vrea ea, hîrtia!!!

V.D.N.: Spuneți de o alunecare exact în sens invers. Nu știu, eu n-am alunecat decît dinspre realitate spre poveste. Dar mai știu că suferi cel mai tare în perioadele de pauză, cînd nu e ideea, cînd nimic nu se leagă. E searbăd totul și n-ai de ce te agăța.

Sigur că scrisul echilibrează, e terapeutic, eu cel puțin așa mă ajut pe mine. Îți creezi vieți paralele. Sînt mult mai fericită acum decît înainte, de parcă mi-ar fi crescut un organ nou – să nu zic aripi, ar fi ridicol, fiindcă e ceva absolut interior, care pulsează, ceva vital care chiar mă ajută să pot să trăiesc. Nu sînt vorbe.

Dar să fugi de viața de hîrtie nu văd de ce, nici nu înțeleg cum. Însă nici nu știu prin ce ați trecut, și doar teoretic se poate ajunge oriunde… Este, poate, viața adevărată care își cere birul, așa cred, nu te lasă ea să te duci așa, de capul tău, în lumi paralele. Intervine, pune piedici.

Papă, papă viața de hîrtie, dar nu că vrea ea, ci că te lași, ba chiar o rogi tu, e un fel de relație stăpîn-sclav foarte alunecoasă. Care pe care! Dar, cum spuneți, e mai rău fără ea. E imposibil, odată ce-ai pornit. E nefericire.

Și-atunci, n-ar fi mai bine să vorbim de fericire?

Nu uit, mi-ați spus: „Tristețea mă mutește“. Și ați mai spus că scrieți cînd sînteți fericit. Dar eu de ce scriu mai bine cînd toată lumea mea adevărată e cu fundul în sus? Cu cît e mai greu afară, cu atît mă cuibăresc mai bine înăuntru. Și-ncepe abia atunci ghemul să se rostogolească…

E.B.: De fapt, cred că e invers: devin fericit cînd încep să scriu!

V.D.N.: Scrisul fericește.

E.B.: Fericește cînd ai senzația că ai scris bine, că merge, e în regulă, se poate continua…

V.D.N.: Îmi dau seama acum că, de fapt, mi-e imposibil să vorbesc de fericire, cînd e vorba de cărți, de publicare de fapt. Este mereu și decalajul ăsta, de parcă ai trăi în două vieți paralele – niciodată ce se joacă pe scenă nu mai e realitatea, nu e timpul real. Dar ești aproape forțat să fii fericit acum, cînd scena te arată fericit – și poate că ești, pentru o vreme –, dar tu de fapt deja trăiești în alt loc, poate tocmai în golul de după, în hău, scotocind.

Saltul ăsta între timpuri, decalajul mereu înșelător între momentul cînd ai scris și cel al publicării unei cărți are ceva care te cam buimăcește. Eu, cel puțin, nu-s obișnuită. Am terminat, în răstimpul acesta, și a doua traducere; mă uit pe geam la un mesteacăn ciuntit. Pe cine or fi deranjat șiroaiele de frunzulițe galbene?...

E.B.: Fericirea este dată de însuși faptul că scrii! Atunci o trăiești pe deplin dacă poți să te integrezi totului, ritmului ce palpită în orice vezi, auzi, miroși, pipăi, guști. Nu pot uita clipa aceea formidabilă, de la Dolhasca, atunci cînd am realizat brusc, într-o fracțiune de secundă, că dealul privit de mine sînt chiar eu!!! Da, pare neverosimil, dar dealul acela la care mă uitam de atîtea ori, de ani de zile, eu eram! Dar trebuie să înțelegi asta... și se întîmplă extrem de rar...

V.D.N.: Nu știu dacă înțelegi, mai degrabă simți, e ceva de o claritate dureroasă, greu de prins în cuvinte. Îți trebuie singurătate, liniște, tihnă pentru astfel de momente, cînd se deschide lumea în două și îți arată, ca printr-o fantă îngustă, doar ție... Trebuie să fie incredibil de bine cînd scrii versuri, îmi

imaginez că ele pot țîșni oricînd și oriunde, le poți și ține în mînă, ca pe-un pui de vrabie, pînă ajungi acasă. Îi dai drumul să zboare prin cameră… Cred că aș fi mai fericită dacă aș putea să scriu versuri.

Ah, proza. Tihna, timpul… Să nu dea năvală viața cu tiribomba zilnică peste tine. Să poți construi poveștile tale… Alteori, tocmai tiribomba e benefică. Cum, necum, amețit, îngrețoșat sau vesel, storci din ea pentru mai încolo, cînd se așază lucrurile, iubirile, timpurile.

E.B.: Atunci, în momentele acelea dilatate nefiresc, acoperind uneori ore pe care nu le mai percepi ca trecînd… da, fulgerător, din după-amiază se face seară!… Numai atunci trăiești un soi de beatitudine absorbantă: mugetul îndepărtat al unei vaci, mirosul cînepii crescute în spatele șezlongului, bufnetul merelor căzute, risipa fragilă a fluturilor în aerul blînd, lumina înroșind cărămizile dreptunghiulare ale magaziei, firele de iarbă mai vizibile ca niciodată, parcă desenate cu migală, totul, toate sînt deodată în tine, ești un mare corp format chiar din ele, respiri cu răsuflarea răcoroasă a fîntînii din fundul curții, sîngele tău proaspăt irigă pădurile nesfîrșite din jur, simți „ritmul“ intim al „naturii“ așa cum îți simți inima bătînd, adică fără să știi, organic; universul e format din viscerele tale bucuroase de-o viață, în clipa aceea, veșnică…

Fragment cu pene și pateu

V.D.N.: Cruțați gîsca!... Foarte fainã o vorbă citită acum cîteva săptămîni în *Dilema*: să vrei să cunoști un scriitor pentru că ți-a plăcut o carte e ca și cum ai vrea să cunoști gîsca pentru că ți-a plăcut pateul.

Tot așa, se prea poate ca pateul să nu fie pe gustul consumatorului, din simplul motiv că acesta știe sau crede că știe cîte ceva despre locurile pe unde s-a plimbat gîsca. Și cum își ținea ea coada și tălpile, și cu cine împărțea cotețul. Ah, și mai ales pata aceea, absolut îngrozitoare, de pe cioc. Da, și avea și-o revoltătoare pană gri pe aripa stîngă, iar așa ceva e de neconceput la o gîscă albă. Inadmisibil! E limpede, gîsca ar face bine să rămînă necunoscută, altfel vai și amar de pana și de pateul ei!

Aș da și un citat dintr-un roman de Nabokov, care s-ar potrivi de minune, însă, desigur, e de luat în seamă că personajul povestitor nu era chiar în toate mințile...

E.B.: Mai sînt și gîște sălbatice!

V.D.N.: Ha, ha, minunat! Aș vrea să cunosc, de fapt, o rață sălbatică! Mai precis, un rățoi, pentru gulerul său turcoaz strălucitor, de la care am putea învăța cîte ceva.

Tocmai vin de la un interviu. Întreb – la ce trebuie să renunțe un scriitor de proză? La tot! – vine răspunsul categoric. La prieteni, să nu mai răspundă la telefoane...

Reconfortant răspuns, nu te mai simți așa de vinovat. Și am un chef nebun să încep iar să rostogolesc un ghem, iar ghemul

să fie mare, să mă tot ducă…

E.B.: Dar un poet la ce ar trebui să renunțe?

V.D.N.: Să întreb eu. La ce? La ce renunță, nu pentru că „ar trebui“, ci pentru că așa se întîmplă?

E.B.: Păi, se cam întîmplă multe și mărunte în viața unui poet! Uite, eu de abia de vreo doi-trei ani am curajul să zic, da, sînt poet, ce naiba! Înainte o spuneam ca și cum aș fi mărturisit în public că am sifilis! E netrebnic de la o anumită vîrstă să te mai sfiești de bubele frumoase, dar reale. Cred că ajută puțin și celorlalți atinși de maladia asta bizară! Scriitorii nu trebuie băgați în carantină, doar ca să se simtă mai bine cetățenii urbei!

În fond, sînt și ei bipezi, plătesc taxe și achită facturi, suportă vînzoleala zilnică, fac piața cu multă abnegație, deschid și închid lumina cu ajutorul șalterului, propagă gripa prin strănuturi intempestive, se vaită de dureri de spate dacă stau prea mult la computer, își beau cafeaua dis-de-dimineață, li-e teamă să nu se blocheze în lift, privesc uluiți la îngerii ce apar printre oameni ca să amușine femeile trecînd regal pe trotuare, au probleme cu ficatul și fiscul, citesc basme cu zmei solzoși și tandri, bat roua în piuă, sprijină amurgurile cu sufletul lor devastat de amor, țin herghelii de fluturi în grajduri căptușite cu miresme fruste, adapă clipele cu apă moale, colecționează portulane pergamentoase și țăndări de faianță, mă rog, au o activitate destul de vizibilă în cadrul ondulat al „cetății“ unde-și tîrîie dînșii traiul mamifer… Poetul creează dependență la nostalgie… Deseori pare inutil chiar și pentru el însuși, darămite pentru ceilalți, care pot hali mici și bea bere și fără

poeți, în definitiv… Cînd molipsește de tristețe cîte-un cartier întreg, atunci, mda, se pune în discuție problema izolării lui… printre campanule și brotaci…

V.D.N.: Carantină? Alta decît cea personală, secretă? Cine și de ce s-ar simți mai bine? Oamenii „respectabili“? Și poetul, ca păianjenul, parazitînd leneș în pînza lui, așteptînd ca pe-o pradă vreo sclipire rătăcitoare… Sau cum?

E.B.: A, ca să mă întorc! Dar dacă gîsca nu vrea să fie cruțată?

V.D.N.: Păi, e cruțată, vrînd-nevrînd. Nu-i moartă, dar tot iese cam jumulită după scris. La ce bun s-o cunoști? Las-o-n pana ei… Cartea e mereu altceva (ideal, mai mult) decît omul. Dar mi se pun cam multe întrebări. Eu vreau să întreb, nu știu să răspund!

E.B.: Mi-am amintit de expresia: „Ce pana mea!“.

V.D.N.: Păi, da, cam asta gîgîia și gîsca la început.

Fragment cu foșnet de pagini

V.D.N.: Cură de proză românească. Poate e și un efect al tîrgului. Eram într-un fel de blocaj, cine știe cunoaște cum vine… Și au curs în valuri repezi așa: *Amantul colivăresei*, de Radu Aldulescu – două drumuri cu săgeata albastră la București. Cărțile groase se citesc excelent în tren, în ore strîns adunate laolaltă, fără pauze, cu muzică blîndă în urechi, cu păstrarea

poveștii intacte. Apoi *Mireasa cu șosete roșii*, de Adela Greceanu – acasă, trei seri consecutive la veioză. Multă singurătate, curge picurat, într-o clepsidră cu firul continuu. Și-am făcut ce nu face cititorul ideal: uneori, spre final, în vîrtejul consistent al textului, m-am identificat cu personajul. Apoi, *Necredinciosul*, de Ion Vianu. O carte căreia îi dădeam de mult tîrcoale și nu știu de ce am amînat atît întîlnirea… Excepțională! Mi-a amintit de Nabokov în mai multe rînduri – jocul cu dublul, cu oglinda, fraza cizelată, caracterele conturate exact. A urmat *Zilele regelui*, de Filip Florian; inițial n-am vrut să dau năvală cu moda, dar cine-a mai avut răbdare?

E.B.: Cititorul ideal caută să se identifice cu textul, deci cam cu toate personajele. Dar asta nu se poate decît la a nu știu cîta lectură… cînd prinzi tonul cărții… De fapt, cititorul ideal caută să se identifice cu autorul.

V.D.N.: Știu și eu?… Cred că totuși ideal e cititorul care nu caută nimic. Să plonjezi senin și să fii înghițit de poveste pe nesimțite. Să te pape de viu, dacă e bună, să intri în sfera ei fără să fi vrut, fără să fi căutat.

E.B.: Cînd spun autor, nu mă gîndesc la el, în carne și schelet, ci la textul lui! Nu mă identific cu Gombrowicz, cu persoana lui, ci cu cărțile lui. Altfel nici nu le-aș mirosi ca lumea, aș trece pe deasupra. Nu poți plonja senin într-un text de Kafka, dimpotrivă, simți pe pielea ta metamorfoza în gîndac cu mandibule băloase… sau mașinăria infernală inscripționîndu-te chiar pe tine în *Colonia penitenciară*. Oricum, depinde de felul de lectură adoptat. Al tău aș zice că e cinic cumva… Cinic în

sensul de sincer, prea sincer… Eu, de fapt, nu plonjez senin în nici un text. Deja știu cîte ceva despre autor. Că e mare, de exemplu… Cu Kafka am ratat prima și a doua întîlnire, nu pricepeam, nu concepeam că se ajunge atît de greu la Klamm, că e atît de complicat drumul pînă la Castel… că, oroare!, chiar există acei atît de incomozi și distrugători de orice intimitate Secundanți! Am învățat încetul cu încetul fatalitatea feroce a prezenței lor.

Și acum, recitind ce am scris, îmi dau seama că mint! Da, spuneam undeva că aș dori să ating starea cînd o să citesc isteriile Nastasiei cu calmul cu care mă delectez cu un pastel de Alecsandri… Deci este în noi o tendință de a ne simți bine în cele mai negre, să zicem, nuvele de E.A. Poe!

Și pentru că tot mi-am dat drumul: marii autori, cel puțin la mine cam așa s-a întîmplat!, am început să-i citesc într-o imensă plictiseală… Ca apoi să nu mă mai pot opri din a-i reciti pînă îi știam la micul amănunt… Iar la Cehov am ajuns să scriu pe margini, cu pixul roșu, devieri de la acțiune, topindu-mi sufletul de-o clipă al lecturii prezente în textul normal… Și la o nouă lectură introducînd alte elemente… Poate în felul ăsta îmi satisfăceam dubla plăcere de a citi și scrie în același timp! Acest vis deteriorat întruna de fapul că nu reușeam niciodată să-mi îmbin perfect dorințele…

V.D.N.: Da, dar cum să fie cinică seninătatea? Vă contrazic. A plonja senin într-un text – la momentul zero, cînd deschizi cartea complet necunoscută. Ca și cum te-ai arunca într-o apă. Dumneavoastră vorbiți de tot ce urmează – după ce îi simți adîncimea, temperatura, îi cunoști vîrtejurile, bulboanele, și

atunci ori te simți minunat, capeți temperatura ei, devii una cu ea, ori nu știi cum să ieși cît mai repede. Eu mă gîndeam la seninătatea momentului zero și la plăcerea de a fi apoi înghițit.

Afirmația mea inițială era legată de fapt de testul lui Nabokov, cel dat studenților, despre care scrisesem cu ceva timp în urmă. La el, cerința „Cititorul trebuie să se identifice cu personajul“ era exclusă de pe lista definiției cititorului bun.

Fragment cu turn

V.D.N.: Poruncă: Iubește-ți turnul!

În legătură cu turnul… Două declarații de-ale lui Umberto Eco, de la tîrgul de carte londonez, culese din interviul publicat în *SdC*. Mai întîi: „Una dintre calitățile majore ale unui romancier este și aceea de a se abține să scrie ani întregi, de a închide în sertar un manuscris și a aștepta să-i vină rîndul pentru a fi continuat. Nu trebuie să fii nerăbdător, îl închizi acolo…“.

E.B.: Turnul pare pustiu în fotografie! Așa și trebuie, e un fel de a te ascunde, chiar sub nasul indiscrețiilor cotidiene, de frecușurile inerente ale vieții „adevărate“… Geamul e spart anume ca să creeze senzația de încăpere nelocuită. Dar dacă încerci să ajungi sus, prin ușa scorojită ce se bălăbănește în vînt, cu broasca ruginită, pe niște trepte în melc, care scîrțîie sau se înfundă sub tălpi în putregaiuri moi, ai uluirea să găsești un interior căptușit cu cărți pe cei patru pereți, o masă cu un scaun de lemn și o pernuță comodă potrivită deasupra. Aerul e

proaspăt, primenit cu grijă, florile din paharul cu sticla groasă de pe masă sînt desfăcute lacom, fereastra aparent lăsată vraiște are o plasă subțire deasă… Aici locuiește de-o vreme, ferit de larme și certuri fără sens, aici își duce „viața de hîrtie“ un om destul de normal, scriitorul!

V.D.N.: Ați mobilat turnul… Mulțumesc cu o rază de lumină înclinată, aproape de apus.

Citesc și sînt absolut fermecată, *Sufletul nu cunoaște distanțele*, de Pia Pillat – *Pagini de corespondență cu familia Pillat*. Și-mi vine, apropo de alte celebre scrisori, să țip, să țip de încîntare.

Vă invit, la umbra turnului cu pereți tapetați de cărți, la pagina 118, cînd Dinu Pillat îi scrie Piei: „Pînă acum, tu ai optat mereu pentru viața în sine, pentru trăirea ei absolută, ca o aventură mai pasionantă decît oricare alta. Ai renunțat totdeauna la scris pentru că viața te copleșea, iar tu te lăsai copleșită de ea…“. Și mai apoi, la pagina 120, cînd Pia îi răspunde: „Ce drăguț ești că mă încurajezi să scriu. Poate că odată, cînd… (…) Poate ai dreptate, viața m-a pasionat prea mult, și oamenii din ea, și n-am găsit niciodată timpul necesar unui efort creator constant, care absoarbe totul și exclude orice“.

E dureros de frumoasă cartea asta. Cînd Nelli îi scrie Piei că-i este recunoscătoare pentru scrisori, eu sînt Nelli.

E.B.: Pînă mă apuc să citesc și eu cartea despre care vorbești, să mai „mobilez“ puțin turnul! S-ar cădea să fie pe undeva și un primus pe care să se poată face cafea cînd dorești. Poate o

canapea îngustă, odihnitoare, de întins după ce te cocoșezi deasupra mesei de scris, un loc propice lecturilor ce intersectează perioadele de lucru, lecturi dîndu-ți poftă să revii din nou la masă, cu frazele zbîrnîind ca un stup după-amiază, cuvinte închise deocamdată în tine, eliberate cu bucurie, abia așteptînd să umple cu hărnicia lor colile albe, uscate, stivuite grijuliu pînă-n tavanul c-un geam mic de sticlă albastră prin care se uită cerul la noi, oamenii sîrguincioși… Nu ar trebui să lipsească nici motanul veșnic somnolent sau, dimpotrivă, atent la orice mișcare făcută cu mîna, cîteodată căutînd să-ți dea cu lăboanța peste degetele febrile. Turnul e vechi, nu sînt robinete, apa se aduce o dată pe zi, cu găleata, străbătînd, ca să ajungi la fîntînă, o grădină doldora de legume coapte, lucioase… În plasa deasă de la geam, parcă montată de un bijutier căruia-i plac miniaturile monstruoase, o răgace cafenie cu cîngile cleștilor prinse în ochiurile dese. Cam atît deocamdată! Sau să mai adaug? Un dulăpior ermetic închis, al cărui cifru din lăcată nu-l cunoaște nimeni? Doldora de manuscrise din adolescență, din tinerețe? A le descifra înseamnă a avea inspirație, textele par ilizibile…

Surpriza o dă o șopîrlă cu coroniță de smaragd, vioaie, ce țîșnește dintre filele calde și îți lasă, dacă pui degetul pe dînsa, coada cu solzi fini drept suvenir de dragoste princiară. Fiindcă e șopîrla Regină a Turnului!

V.D.N.: Citeam și citeam și-mi venea să întreb: „Dar motanul? Motanul?“. Și a apărut și motanul…

Atunci păsările. Și atunci muzica. Și apoi iarăși, peste toate, liniștea, în care se aude și iedera crescînd, doi milimetri lenți pe

zi, un lujer pătrunzînd deloc indiscret pe la colțul ramei de lemn, pe care vor urca în toiul verii omizile, vizitatori pufoși tremurînd vălurit la orice adiere, urcîndu-ți pe degetul întins ca un pod, definiție a fiorului, a înfiorării. Și gîndul că turnul nu e nimic altceva decît o căsuță într-un copac ale cărui crengi au început să-ți intre pe fereastră – din curiozitate, din dragoste, din singurătate.

E.B.: Da, crengile trebuie să se insinueze neapărat în turn! Ba chiar să aibă fructe strălucitoare, rotunde, ajungînd cu ușurință la gură, îmbiindu-te să-ți înfigi dinții în pulpa albă și cărnoasă a lor, să simți dulceața miezului pe vîrful limbii. Sau poate iedera să invadeze încăperea, răspîndindu-se pe toți pereții, pe cotoarele volumelor din rafturi, acoperind titlurile și numele autorilor înecați în verdeață. Ar trebui dată la o parte, ca o perdea grea, parfumată, pentru a găsi cartea preferată… Și în plus, n-ar strica să apară, ca din senin, și-un melc bătrîn, o broască-țestoasă înțeleaptă, după preferință!

V.D.N.: Iedera, nu trebuie uitat, e otrăvitoare pentru pisici. Așadar, motanul va citi spre înțelepțire tomuri de cărți alături de stăpîn și va învăța să se joace cu pericolul și va recapitula cu voce tare, rostogolind ghemotoace de praf prin colțurile camerei. Stăpînul va avea și el de învățat de la cotoi, chiar joaca.

E.B.: Să nu uităm că motanii sînt conduși de un instinct infailibil! Nu vor gusta niciodată iedera, ci vor mînca iarbă, cum am văzut de mai multe ori în timpul vastei mele leneveli de la țară…

De la „cotoi“, cum îi spui (deși mie denumirea de „motan“ îmi place, cotoiul parcă are ceva peiorativ, ceva bășcălios), vom învăța mai cu seamă nu joaca, ci faptul esențial că e normal să dormi toată ziua, mă rog, să somnolezi, tolonit, lăsînd timpul să-și vadă de ale lui, iar tu să faci abstracție de orice, într-o visare și-un abandon moale, mai și torcînd versuri, dacă îți vine…

V.D.N.: Cotoiul e voios, cotoiul e voios, ura, drăguța mea, cotoiul e codos! (pe melodia din copilărie de la *Țăranul e pe cîmp*).

M-am întors la Sibiu, m-aș tolăni ca un motan și-aș lenevi un secol. Dar e luni, e luni. Nu are nimic peiorativ cotoiul! Evitam o repetiție și, în plus, motanul meu era de toate: Motănilă, Cotonilă, Cotoșilă (lînoase mi-erau dezmierdările), Pantalone, Pantaleone… Cu cît mai multe nume are cineva, cu-atît e mai iubit.

E.B.: A spune despre un motan de rasă că e cotoi e-un soi de-al face, admirativ, un mare parșiv, un cuceritor de pisici cu fundă la gît sau de jigărite maidaneze prinse-n gunoierele blocurilor sau un miorlăitor mandolinat și interminabil în nocturnele lui de pe acoperișuri… Motanul toarce în poala stăpînei lui lenevoase, îi însoțește faldul rochiei și-l alintă cu lăboanța, cotoiul caută tărăboiul! Și dacă diminutivizăm, motănașul sau motănelul devine cotoiaș, cotoiel, ceva asemănător puberilor cu vocea în schimbare, ba subțirică, ba groasă, penibilă oricum…

V.D.N.: Adeb, Adebissi, Rainer Maria Adebîcea… Miorlăitor mandolinat, noaptea cînd stă lumea-n pat. Mai nopțile trecute

se tînguia un motan pe afară. Ora 4, ora mea, deschid fereastra și-l ascult. El cîntă întrebător spre balcoane cu pisici parfumate, miaună prelung, de parc-ar suspina în engleză: „Who-are-you?... Who-are-you?...“ (mai limpede ar fi de m-ați auzi imitîndu-i tînguirea, un fel de „Uuuu-aaaa...-iuuu...“).

Cum de-am picat din turn tocmai aici?

E.B.: Cred că motanii știu să pună întrebări esențiale!!!

V.D.N.: Miaubsolut!

Despre carnea albă și lacomă a cărții

E.B.: Recitesc Shakespeare, completînd, mai ales părțile în versuri, cu un pix foarte fin, pe marginile paginilor... Mai adaug și paranteze cu indicații de mișcare a personajelor!

V.D.N.: Completările rimează? Mișcările... mișcă? Foile scrise chicotesc, tremură, se supără și protestează sau se bucură și cer mai mult?

E.B.: E vorba de *Îmblînzirea scorpiei*, de fapt, mă distrează răsturnarea acțiunii! Foile cer mult mai mult, mereu cu porțiuni albe, neumplute de text, lacome. Oricum, asemenea cărți nu le mai pot împrumuta nimănui... sînt de uz strict personal.

V.D.N.: O singură dată am procedat la asemenea completări. S-a lăsat cu scandal. Da, tocmai fiindcă volumul devenise de uz personal... Cel mult de citit la gura unei singure alte persoane...

E.B.: Acum sînt curios cum se va termina *Îmblînzirea scorpiei* în versiunea mea! Pe urma mă ocup, probabil, de cele trei fiice ale bătrînului rege Lear, sînt o mină de aur!!!

V.D.N.: Cît adevăr și cîtă minciună ar fi în afirmația: Într-o carte ideală, completările sînt imposibile și inutile.

E.B.: Dar sînt cărți ideale? Aș fi curios să-mi dai cîteva exemple…

V.D.N.: Sigur că nu voi da. N-ar fi decît o listă de preferințe personale, și nu despre asta poate fi vorba. Tocmai de aceea întrebarea era nuanțată atent: carte ideală; adevăr, dar și minciună.

Pornisem, de fapt, de la gîndul (în negativ) că într-o carte apropiată de perfecțiune *tăieturile* ar fi imposibile și inutile. Și-așa ajungem la revers: dar completările?

E.B.: M-am gîndit mai pe îndelete, de! Adevăru-i că și la cărțile care-mi plac foarte mult, deci ideale pentru mine, sînt pasaje care mă plictisesc, le-aș tăia cu plăcere… Mă oprește altceva. Tocmai aceste pasaje le silabisesc cu sîrguință, după ele restul pare reîmprospătat, textul intră ca-n unt în suflet și în minte. Rolul lor este de a reînvia bucuria lecturii pe săturate, nesățioase, lacome. Aș exagera spunînd chiar că, din cînd în cînd, merită să înghiți cu noduri o carte indigestă, ca apoi să zburzi în alta, liber și vioi ca un mînz pe pajiște!

Cărțile mediocre își au rostul lor. Principalu-i să nu cazi în amăgirea c-ai citit ceva bine scris. Capeți distanță, vezi beteșugurile. De pe terenul plat, neted, poți face saltul entuziast spre lecturile cu adevărat esențiale.

V.D.N.: Mă gîndeam la arhitectura migăloasă a cărților atent construite, și în ansamblu, și în detaliu, în care orice tăietură, orice adăugire ar strica echilibrul. Sigur, am plecat de mult de pe locul de joacă, marginea paginii, mă gîndesc la carnea vie a cărții. Ce plăcere, la recitirile atente (cum sînt și traducerile, care prilejuiesc poate cel mai intens mod de recitire), să vezi ca-ntr-un glob de cristal fiecare grăunte de sens, ascuns la prima lectură.

Dar să vedeți întîmplare care îmi dă peste nas ca un păsăroi ușurîndu-mi-se în creștet cînd fluier mai fără griji pe sub streșini. Dau, zilele trecute, peste un fragment de emisiune. Pe ecran, fotografia lui Eminescu. Două fete trebuie să aleagă răspunsul corect. Cine să fie în poză? A, B sau C? După o îndelungată dezbatere, implicînd detalii legate de haine, de păr, reușesc să elimine varianta A – Un frizer celebru. După o nouă rundă de dezbatere, se decid – în poză este: C – Inventatorul piramidonului!

Testul se repetă, alte fete, poza lui Caragiale. Răspuns final: B – Pictor spaniol.

Doar la a treia fotografie, a lui Nichita Stănescu, fetele aleg bine, omul din poză nu poate fi C – Un celebru comic englez („pentru că ăștia pozează altfel, tu, mai veseli“). Și aleg varianta corectă: A – Poet român. Cu un zîmbet grațios, una din ele adaugă: „Ciprian Porumbescu, ca să dăm și un nume“.

E.B.: Ăsta e umor negru!!!

V.D.N.: Din realitatea imediată! Sau, și mai bine, din realitatea „mediată“!

Cine-ar fi zis ele că este Dostoievski „al dumneavoastră“, Nabokov „al meu“? Dar nu contează, ceea ce contează e plimbatul fără griji pe sub streșini și, ca să ne întoarcem, completatul din dragoste pe carnea albă a cărții.

E.B.: Bănuiesc că scriu pe cărțile deja scrise, fiindcă nu mai pot scrie altfel…

V.D.N.: Nu vă cred. Doar e o îndeletnicire mai veche… Teoria a fost deja contrazisă. E doar un alt fel de plăcere, o verigă dintr-un joc în altul, o căruță de trecut puntea asta a lui „nu mai pot“, care apare, dispare…

E.B.: Dă, Doamne, să apară iar scrisul! Nu cel de pe margini de volume, ci cel „adevărat“, iscat ca din senin, cînd nu mai ai timp nici să-ți alegi pixul preferat, nici carnetul ținut anume pentru asta… chiar atunci l-ai rătăcit și îl lași unde-o fi el și iei prima foaie albă ca să-ți însemni, aproape indescifrabil, șuvoiul de cuvinte…

V.D.N.: Trist vizitiul, răsfățați căluții.

Știți mult, mult mai bine ca mine, nici nu știi cînd vine iar pofta…

E.B.: De scris despre singurătate, dragoste, moarte… Moartea privită, nu cu teamă, ci din curiozitate… Dar cum să privești moartea fără nici un pic de teamă, fără o undă de neliniște, fără o mereu repetată întrebare: cum va fi, cînd va fi?

V.D.N.: De citit *Rime despre viață și moarte*, de Amos Oz… Sînt cărți de care te îndrăgostești în librărie, de la prima pagină. Te

duci să cauți ceva, dar îți iese în cale bucuria de unde nu te aștepți.

E.B.: Vai, de citit este enorm! Dulapuri întregi de cărți foarte bune, nu numai din domeniul literaturii… Sînt fascinat de istorie în ultima vreme… Să fie totul o debandadă la voia întîmplării? Apoi vin cărțile cu fundament biologic, la care m-aș mai pricepe să dezleg frazele. Cele pe bază de fizică, o groază, foarte interesante, îmi sînt inaccesibile din cauză că sînt varză la fizică…

V.D.N.: Și biografiile scriitorilor parcă vă atrăgeau tot mai mult…

E.B.: Nebunia cu biografiile o am de mai multă vreme! Mi-am făcut rost, de prin 2003, de viața lui Proust, Rilke, Rimbaud, Sade, Baudelaire, Verlaine, Dostoievski, Cehov, Nabokov etc. Aș visa o bibliotecă doar cu viețile marilor scriitori! Ba am și o carte despre Lou, iubita lui Apollinaire, alta despre La Présidente, una din „iubitele“ lui Baudelaire (pe care o frecventa și Flaubert etc.).

V.D.N.: Într-o țară imaginară, un scriitor locuiește într-o casă clădită din cărămizi-cărți. Biografiile sînt așezate temeinic una peste alta, ținînd cont de culori și grosimi, puncte cardinale și puncte de interes. În camera lui, scriitorul extrage cu migală cîte o „viață“, proptind cu grijă în locul ei, temporar, doi susținători, de-o parte și de alta: o bilă de fildeș și-un melc cu cochilia atotputernică, o călimară Pelikan și-o ascuțitoare Koh-I-Noor… Prin golul creat, scriitorul privește, la răstimpuri: fereastra Kafka, fereastra Nabokov, fereastra Dostoievski…

E.B.: Fereastra Cehov e-n tavan!
Și se mărește an de an…

V.D.N.: Fereastra Nabokov dă înspre un cer violet. Abia a stat ploaia, reclamele luminoase scînteiază pe clădiri, dublate în bălți pe trotuarele unui oraș din țara imaginară. Ar putea fi oriunde. În aerul serii, sus, stă verticală aripa dreaptă a fluturelui-reclamă. În apă, jos, se vălurește aripa stîngă, literele ei sînt destrămate de tălpile și gîndurile personajelor.

E.B.: Fereastra Kafka e făcută țăndări! Ne tăiem mîinile și pieptul în ea. Ne curge sîngele pe față…

V.D.N.: Fereastra Sorokin dă în curtea palatului năprasnicei Țarine care se joacă în zori cu o sferă de marmură, în timp ce dă ordine opricinicilor. Fereastra e înghețată, iar cine linge țurțurii vede că-s de zahăr! Zahăr de Kremlin.

E.B.: Dar fereastra de sticlă, cea reală, cu flori de frig pe superficia ei? Dincolo de dînsa nu-i nici o Țarină, ci doar gerul cumplit și urletul…

Despre cărți și uși de sanatorii

E.B.: Ani de-a rîndul am citit Proust… Nu mă gîndeam deloc la moarte, nu prea ieșeam din camera-n care, răsturnat într-un fotoliu, cu picioarele sprijinite pe birou, reluam și iar reluam volumele dragi. Prima dată cînd l-am citit cap-coadă atinsesem un grad fericit de concentrare luminoasă, savurînd acele clipe

de înțelegere deplină a textului, aproape o trăire a lui pe cont propriu. Pe urmă n-am mai încercat să-l reiau integral. Îmi ajungeau doar fragmente, mă lăfăiam în amănuntele frazei, întîrziam pe cîte un episod interminabil… Beam cafea cu nemiluita și mă simțeam minunat, indiferent la orice întîmplare exterioară, izolată de mine printr-un perete gros de beatitudine, numai de lectură dată. Protejat! Viața mi se părea infinită…

V.D.N.: Lectura ca perete protector între lumi. Și totodată ca o fereastră care filtrează lumina, selectează atent ce și cum pătrunde înăuntru, uneori purificat, alteori deformat…

E.B.: Da, selectează, adună orice din afară în jurul celor întîmplate în cartea citită, transformă viața reală în cadru confortabil sau chiar în substanță pentru viața citită. Adevăru-i că și în interiorul cărții dăm de moarte, dar ea e atenuată stilistic, e „frumoasă“ datorită geniului autorului, chiar dacă-i feroce ca fapt brut. Sinuciderea Emmei Bovary, a Annei Karenina… cu greu le-aș suporta în realitate. Tolonit în fotoliu, la lumina caldă a veiozei, le admit, chiar dacă și c-un regret imens, pe foile date cuminte una după alta… Sinuciderile dostoievskiene, a lui Kirillov, a lui Svidrigailov, a lui Ippolit (ratată penibil) par niște aventuri grotești, de-un umor morbid, înlăturîndu-mi cumva participarea afectivă, deviindu-mi-o spre curiozitate și grimasă persiflatoare.

Și mai e ceva: „eroinele“, „eroii“ nu mor cu adevărat decît cînd noi, cititorii, dăm colțul! Iar dacă crăpăm, rămîn mereu și mereu alții să-i țină-n viață! Roasă de-o tuberculoză cronică,

incurabilă, Clavdia Chauchat va izbi veșnic, cu o neglijență nonșalantă, excitantă, ușile sanatoriilor pline de berbanți!

V.D.N.: Iar eu citesc o carte de-a lungul căreia chiar autorul moare. Da, moare, îl simți murind și știi că romanul nu va fi niciodată terminat, și continui să citești cu sfială, și știi că toate chinurile puse pe seama personajului sînt chinurile lui, și te miri de puterea de-a le rîde în față, de-a le transforma în experiment științific, un experiment straniu: acela de-a te șterge, prin puterea minții, din această viață sau măcar de a șterge acele părți bolnave, dureroase, așa cum ai șterge o linie trasată cu cretă pe o tablă imaginară. Și dulcele umor amar… Și, la urmă, între notițe cu tot mai multe spații goale, se strecoară chiar moartea, reală. Iar cartea, așa neterminată, începe să palpite acum, după treizeci de ani, din toate organele ei firave: *The Original of Laura*.

E.B.: Tot murind, își termină Proust cartea, scriind în pat, pe carnete lungi, înguste, cu litere oarecum dezlînate. Refuză să fie internat, îl îngrijește doar o menajeră credincioasă care, pe urmă, va și povesti despre dînsul într-un volum de amintiri. Proust dorea să schițeze măcar în mare finalul, e grăbit, nu mai are timp să detalieze, se aude parcă gîfîitul lui, respirația tot mai scurtă…

V.D.N.: Și scria tot autorul meu preferat – căruia doar din dragoste egoistă și vinovăție nu-i mai spun aici numele – că amărăciunea unei vieți întrerupte este nimic în comparație cu amărăciunea unei cărți întrerupte! Pentru o carte neterminată

nu există nici cea mai mică speranță a unei continuări, pe nici un tărîm, nici aici și nici dincolo.

Și povestucii, parcă, tot din tristețea unei povești neterminate o porneau la drum într-o carte.

Despre personaje și trenuri

V.D.N.: Dacă deodată din mijlocul paginii s-ar înălța oameni, chiar oamenii dragi încarnați din literele care alcătuiesc personajele… S-ar sprijini pe perna portocalie alături de tine, s-ar legăna în balansoar, ar face doi pași pînă la fereastră, ar mișca perdeaua și-ar privi porumbeii, ar sorbi din cafea; și toate astea în timp ce acolo, în carte, cu toții și-ar face cuminți treaba mai departe, pe calea lor scrisă. Și poate, înainte s-o gîndești, asta s-a și întîmplat.

Citind, ne construim cu dragoste propriile cărți, unice, înzestrînd cu tot ce ne e nouă mai cunoscut și mai drag fiecare personaj, fiecare stare, fiecare culoare, deturnîndu-le pe fiecare de pe drumul lor de hîrtie pe drumul nostru, oblojindu-ne singurătățile, pompînd cu sîrguință sîngele nostru în venele lor de hîrtie.

E.B.: De gîndit la „singurătatea“ personajelor din cărțile necitite sau citite rar, din întîmplare, ca să umplem un timp plicticos între două orașe aflate la o distanță de cinci-șase ore… Sînt atît de dornice de viața lor, de viața noastră!

Dau buzna pe peroane, cumpără chifle, beau sucuri, riscă să și piardă trenul, să se despartă, panicați, de cartea lor natală, cu

cotor trainic și file comode. Cred că ar muri pînă la urmă prin gări necunoscute, pustii… Iar autorul le-ar căuta ani de zile! O, ce personaje distrate!!

V.D.N.: Frumos spus, însă eu cred în puterea specială a cărților alese pentru călătorii. Alese! Alese cu grijă, să țină destul, să hrănească, să bucure, să poată fi reluate dacă le termini.

Și mi-l amintesc pe Dreyer, din *Rege, damă, valet*, chiar așa, alergînd pe peron cît pe ce să piardă trenul, și revenind la cartea lui de poezii. O carte cu semn de mătase liliachie.

Iar în cărțile necitite, pe de altă parte, cine știe, poate că personajele se bucură de singurătatea lor, le-o fi mai bine așa decît în compania celor ce nu le prețuiesc. O întîlnire care n-a avut loc nu le poate răni.

E.B.: Am stat și am vrut să-mi amintesc ce carte am putut citi în tren. E una singură, *Idiotul* lui Dostoievski! O reciteam, de fapt. Drumul dura cam vreo trei ore, oricum, vreo două ore și ceva sigur. Mă ducem la Suceava, din Iași… Aveam aproape 40 de ani.

V.D.N.: Singura?

E.B.: Era o călătorie destul de neplăcută, trebuia să mă prezint la termenii fixați de tribunalul din Suceava, pentru divorț. Nastasia Filippovna, cu năbădăile ei, mă mai ducea cu mintea în altă parte, îmi crea un altfel de culoar spre ceea ce urma să se întîmple, destul de penibil, în sala de judecată: martorii părților, declarațiile, întrebările avocatului pîrîtei etc. După cum observi, eu tot la Dostoievski al meu rămîn… iar tu

tot la Nabokov al tău… cel puțin cu exemplele… (Și ca să nu uit: citesc într-o revistă literară franceză, la un subsol de pagină, că studiul extraordinar al lui Vladimir Nabokov despre Gogol a apărut de mult în „Livre de Poche“; oare o să apară și la noi cîndva? Mai prind și eu chestia asta?)

V.D.N.: Eu citesc în tren, ba și lucrez, mi se par excelente orele, cu cît mai lungă călătoria, cu atît mai bine mă concentrez. E drept, numai cu muzica blîndă de la un iPod în urechi. Te și protejezi perfect de tot ce e-n jur… Cînd Martha îl detestă pe Dreyer că citește în tren – și încă dintr-o antologie de poezie! –, Dreyer sînt eu.

Și, culmea, tot Dreyer e cel care vede pe fereastră, visează, vede, vede. Ea, nemulțumită de toate, rămîne oarbă în furia ei…

E.B.: Pare ciudat, dar *Idiotul* chiar e singura carte citită în tren! De obicei mă uitam ceasuri întregi pe fereastră. Mă fascina tot ce vedeam: case, copaci, oameni pe peroane, abia apărînd și dispărînd deja, garduri năpădite de iederă, șanțuri pline de iarbă și buruieni bizare, cirezi răzlețe pe cîmpii verzi ca-n hărți, lanuri de porumb, de floarea-soarelui, uneori bostănării cu pîlnii galbene, ca de gramofon, printre ele, cai, iar case enigmatice, unde bănuiam că sînt femei albe, ca un miez cald al lor, nebănuind că trec pe lîngă dînsele, cișmele, copii urlînd veseli la tren, înjurînd, strigînd porcării… dar cîte nu vedeam, mă îmbăta belșugul ăsta de imagini derulate rapid… Pierdeam noțiunea timpului, nu mă plictiseam…

Te pomenești că Dreyer eram totuși eu! Ce zici?

V.D.N.: Nu zic nu. Mai ales că ați amintit de Gogol și, culmea, în chiar același capitol din *Rege, damă, valet*, al călătoriei cu trenul, apare ca din întîmplare un pasager: un personaj fără nas!...

E.B.: Ce mai vedeam pe geam, din goana trenului? Amurguri, bucăți de amurg rupt printre acoperișuri de clădiri, doamne parcă umblînd fără nici o țintă, domni cu barbișon și mustăți bînd bere la țap, rîzînd aiurea, rîuri cu maluri prăbușite, apa clară a bălților, grămezi de scînduri ude, în dosul marilor silozuri de ciment, căruțe abandonate, fluturi, berze, cîte un cocostîrc etc.

V.D.N.: Un stol de bîtlani cocoțați într-un copac pe malul Oltului, un uliu pe-un stîlp de telegraf, scrutînd prin ceață după vreo victimă derutată, și vacile, vacile cu ugere grele, viței cosmonauți, lăptoși, cu bot umed, și-apoi trei gîște pășind țanțoș pe potecă, urmate de-o fată cu gluga albă trasă bine pe cap, și ea un fel de păsăroi cu pas legănat... Bune de prins în povestea pe care tocmai o corectai, ca un straniu schimb de monedă: se înalță personajele din cărțile citite, se aduc și-n poveștile noastre ființele din jur.

E.B.: Uitîndu-mă uluit pe geamul închis (erau încă locomotive cu aburi, alimentate cu cărbuni, dacă scoteai capul afară, îți intra zgura în ochi), aduceam în poveștile tale și fîntîni singuratice, cu cumpene stinghere, desenate în negru pe fondul de un albastru-argintiu al cerului vast, ba chiar capturam și cîte o nevastă adormită la umbra vreunui stog galben-auriu, muiată în soarele înalt, de amiază clasică, cu picioarele năucitor de

cărnoase în dezordinea lor somnoroasă, bîzîită de muște columbace, verzui, metalice, înfigîndu-se ca niște bolizi în aerul ce fierbea, da în clocot sub capacul silențios al verii, sechestram șopîrlele fixe de pe bolovanii de la marginea pîrîurilor, prindeam rîpe întregi în memoria mea fragedă de copil, adunam în suflet cerceafurile întinse la uscat pe o sîrmă moale de aluminiu, într-o curte de la periferia orășelului pierdut imediat în zare, poate chiar nutream viitoarele versuri din mătasea-broaștei și din mănunchiuri de stuf…

Cele mai lungi călătorii erau de la Iași la Curtea de Argeș, în vacanța mare. Ne opream prima dată la București. De acolo luam un tren personal pînă la Pitești. Și cred că acolo făceam iar o schimbare de trenuri, intrînd în cursa Pitești – Curtea de Argeș, ce oprea la orice haltă, capăt de linie fiind chiar Curtea de Argeș. Mă așteptau în gara regală, miraculos de frumoasă, mătușile, surori ale mamei, cam la patruzeci de ani amîndouă, mă strîngeau în brațe cu foc și mă duceau cu birja pînă în deal, la fosta Cafenea a unchiului meu, nea Mitică, acum naționalizată. Nea Mitică și cu tanti Vera mai locuiau doar în trei camere, una jos, folosită ca bucătărie, două la etaj, amîndouă fiind dormitoare… Însă aveau și o grădină întinsă de zarzavaturi, o grădiniță cu flori, o bancă și o masă, la umbră, afară, pe un fel de loc pietruit. Alături era piața, oborul!

V.D.N.: Primul drum cu trenul, Pitești-Timișoara. Detaliul cel mai viu: măsuțele rabatabile dintre scaune. Fereastra de pe coridor, unde-am cîntat și-am cîntat cu sora mea, asurzite de sunetul roților și vîjîitul tunelurilor, convinsă că nimeni

dinăuntru nu ne-aude. Dezolată să aflu, înapoi în compartiment, ce de spectatori avusesem!

Și Dunărea, Dunărea, balaur cu valuri, trenul înclinat pe malul său ca o fetiță stîngace pe bîrnă – cade? nu cade! n-a căzut – și luminițele noaptea, pe maluri. Și pleoapele grele, grele, la capătul celor douăsprezece ore, unde-s bunica și-o casă de poveste.

E.B.: Case de poveste erau și cele din Curtea de Argeș! Puteam dormi la una din cele două surori ale mamei sau la fratele ei, tatăl vărului meu, Pilu! Vacanțele din copilărie și o parte din cele ale adolescenței acolo le-am petrecut… Era un rai! Și orășelul cu străzile lui pietruite cu bolovani de rîu.

V.D.N.: Și deodată mi-e dor de anii ’70. Căci pentru mine acolo sînt străzile cu pietre de rîu și casele mici, de le atingi acoperișul cu palma cînd cobori înspre gară, și Argeșul…

Mă uit la o bucățică de film, un fragment din *Cría Cuervos* de Carlos Saura, cel mai frumos film despre copilărie, copilăria cu toate ale ei, bucurii și tristeți de după-amieze lungi, și chiar și pliculețe cu otravă manevrate cu grijă, cu teamă, cu un soi de respect… Dansează fetițele, discul se rotește… Și mi-e dor, mi-e dor de anii ’70.

E.B.: Și eu aveam un pick-up! Dar numai cu cîteva plăci! De melodia din filmul acela mi-amintesc, de film însă nu! În copilăria mea văzusem alte filme, multe chiar la Curtea de Argeș, pe cînd era numai un cinematograf și rula un film la trei zile! De acolo țin minte că în pauze, pe o scenă mică, apăreau doi clovni foarte triști și întrețineau publicul! Nu erau încă

jurnalele de știri! Odată au adus și o masă plină cu bile, jobene, cutii ciudate… Făceau scamatorii! Ieșeau din joben jerbe nesfîrșite de batiste roșii, înnodate una de alta, în final chiar un iepure mic, alb, fricos, cu ochii roz, tremurînd… Toți aplaudau ca-n delir.

V.D.N.: Filmul l-am văzut abia la începutul anilor ’90, undeva pe TVR. Cu greu l-am găsit apoi. O iubesc pe fetiță (pe actrița Ana Torrent am regăsit-o ani mai tîrziu, vai, în serialul *Caracatița*), iar după purcelușul ei de Guineea mi-am botezat, acum 15 ani, motanul.

Melodia este cîntată de Jeanette, chiar filmul și acest cîntec au făcut-o celebră.

Vreau iepure ieșind dintr-un joben! N-am avut decît pe coperta unei cărți cu scamatorii…

E.B.: A, una din patimile mele de copil (eram prin clasa a șasea, a șaptea) a fost circul! Pe atunci, pe Lăpușneanu, cam în spatele Liceului Național, era un teren viran (acum e Corso acolo) pe care se instala circul Kluțki; cred că așa se numea. Mă duceam mereu, stam în primele rînduri, îmi plăcea mirosul de rumeguș al arenei circului. Vedeam totul de foarte aproape. Mă îndrăgostisem de o micuță trapezistă slabănoagă, doar picioarele erau de dînsa, musculoase, albe, și mîinile ca niște clești subțiri, ea fiind fardată și rujată strident, mai ales pentru vîrsta ei. Nu avea fund deloc, nici sîni, părea fără sex, cu un aer echivoc, ușor obscen, zburînd sub cupola de pînză de la un trapez la altul prin salturi cu răsuciri periculoase. Numărul se executa cu plasă. Apoi se lua plasa, băteau asurzitor niște tobe

și ea, zîmbind îmbietor și nerușinat, ne saluta cu un triplu salt mortal! Din mijlocul arenei o observa foarte atentă o femeie pudrată și dînsa excesiv, înaltă, blondă, gata să o prindă dacă fetița ar fi ratat trapezul legănător. Mi se făcea inima cît un purice, transpiram de emoție, se auzea un oftat colectiv după terminarea cu bine a săriturii. Și intrau vijelioși, pocniți cu biciul șerpuitor pe crupe de chiar blonda de mai înainte, caii!!! Caii erau frumoși și mari și se roteau nepotolit, pentru ca la urmă să valseze… și să facă reverențe… Era finalul spectacolului.

Cărți, cuvinte și joacă

E.B.: Citesc, cu nostalgie, că nevasta eroului principal din *Disperare*, de Nabokov, Lidia, bătea cu lingurița un gălbenuș cu zahăr, într-un pahar, făcînd „gogol-mogol“, la fel cum proceda și maică-mea cînd eram mic și mă durea în gît! „Gogol-mogol“ pentru Tuculuc, zicea dînsa, veselă… Iată o amintire de-a lui Tuculuc, copil cu năsuc, declanșată de lectura lui Nabokov…

Altă „specialitate“ de-a mamei era formidabila cremă de zahăr ars, o adevărată bijuterie tremurătoare-n castronul ei uriaș de porțelan dantelat, un delicios castel medieval, aromat, îmbătat cu esențe de rom și vanilie, în care scobeam cu lingurița, după ce îl ținea la rece, ganguri către Domnița Miezului mult dorit. De jur împrejur erau șanțuri ocrotitoare de sirop afrodiziac. Mama executa toată această scamatorie comestibilă doar într-un capoțel lucios, verde, de mătase, și

niște papucei cu fioncuri portocalii la vîrf, agitîndu-și brațele rotunde, albe, în aerul îmbietor al amiezei și vălurindu-și pe spate coama de păr castaniu, dens, strălucitor…

V.D.N.: Uluită! Chiar îi zicea „gogol-mogol“?

E.B.: Ce atîta uluială? Așa-i zicea și pace bună! Îmi da și cînd răgușeam. Știu că tot chichirezul era să frece repede-repede gălbenușul cu zahăr, altfel nu se făcea ca o cremă groasă, sățioasă!

V.D.N.: Ce simpatic! Am motive să mă mir. Noi îi ziceam doar „cremă de ou“. În engleză era un „goggle-moggle“, dar în ediția rusească l-am găsit pe originalul „gogol-mogol“. L-am păstrat în traducere, fiindcă Lidia era rusoaică. Iar mama lui Tuculuc tot de pe-acolo bănuiesc că îl știa. Încîntată!

Și încîntată că citiți Nabokov. *Disperare* înseamnă pentru mine o vacanță de vară petrecută acasă, înțesată de jocuri de cuvinte și litere decupate aranjate pe canapeaua cărămizie, în căutarea echivalențelor…

E.B.: Maică-mea copilărise chiar pe malul Nistrului, în Basarabia, în satul Poiana Nistrului. Vorbea cu flăcăii de pe cealaltă parte a rîului, strigîndu-i într-un fel de românească combinată și cu cuvinte rusești, mai ales dacă era vorba de expresii mai deocheate. De Gogol știa sigur, avusese un volum de povestiri la ea acasă, la bunicii mei după mamă, părinții ei, uneori se amuza spunîndu-mi și mie chestii hazlii despre dracii cu coarne ai lui Gogol, care mă speriau groaznic…

V.D.N.: Mama, nemțoaică, ne făcea fel și fel de bunătăți cărora nu le știu denumirea decît în germană sau… inventată. Ar fi „Grenadiermarsch“ („Marșul grenadierului“), o mîncare de cartofi cu macaroane, un adevărat balast care îi ține de foame soldatului… Și delicioasa „Cam-puțină“, botezată în familie, apropo de dulcele „gogol-mogol“, o cremă cu cacao și spumă de lapte, turnată în păhărele, mereu cam puțină pentru cele patru guri din casa copilăriei.

E.B.: Că iar a venit vorba de Nabokov, să dau două exemple de „materializare“, de „concretizare“ a cuvintelor ce sînt văzute cumva în spațiu sau lăsate să se pîrguiască precum fructele! Le iau din *Rege, damă, valet*, carte tradusă tot de tine. Primul: „Terasă, cuvîntul însuși – ce spațios, ce răcoros!“. În al doilea exemplu e vorba de un cuvînt pronunțat prea devreme, pe care personajul își promite că nu-l va mai folosi un timp „pentru a lăsa cuvîntul să se coacă pe ramura lui“.

V.D.N.: Interesant – cele două detalii vin din contexte foarte diferite; nu m-aș fi gîndit să le apropii. Cel dintîi țîșnește din dispoziția literară a lui Dreyer, care citea *Suflete moarte* pe terasă. Apoi, direct dinspre autor – un personaj pur și simplu folosise o formulă de adresare care îl stînjenea, era prematură. Fără nici o legătură, aparent. Și totuși, tot ce e frumos în Dreyer – aplecarea spre visare, poezie și joc, salvatoare pentru omul de afaceri – e un împrumut masiv dinspre persoana autorului.

Cu cuvintele Nabokov se joacă mereu, cărțile întregi devin extrem de jucăușe. Mai jucăușe chiar decît Tom, Tom cîinele, nu

cuvîntul. Sau cuvîntul? *Rege, damă, valet* mi-e altă vacanță, de iarnă, plus o primăvară.

Cu fiecare carte citită, vîntul bate altfel

V.D.N.: La cafeaua de dimineață: „Ieri, la un curs, i-am întrebat pe studenții mei dacă știu numele vreunui scriitor român cu vîrsta sub treizeci de ani. Văzînd că se lasă tăcerea, am coborît ștacheta: spuneți-mi un scriitor sub patruzeci de ani. Nimic. Măcar unul sub cincizeci de ani! Incredibil: studenți de la filologie, din ultimul an, nu cunoșteau măcar un nume de scriitor român sub cincizeci de ani! Și vă asigur că nu e vorba de niște loaze, ci de copii buni, dornici să învețe“ – scrie Mircea Cărtărescu în *Evenimentul zilei*.

Mi s-a întîmplat și mie să mă simt ca și cum aș fi jucat tenis la perete, în discuții mult mai întîmplătoare. Și, da, nu erau niște „loaze“. Studenți, masteranzi, ba chiar profesori de limba română. O tînără profesoară mi-a povestit cum, la un soi de acțiune de „împrietenire“ cu literatura română, rugată să dea un nume de autor pe care îl recomandă elevilor, l-a trecut pe… Slavici. Numele noi pe care îndrăznisem să i le spun cu diferite ocazii, poate cu un entuziasm ce i se păruse ridicol, îi zburaseră pe lîngă ureche. Poate ar fi interesantă și-o discuție despre profesori – despre cum unii ratează să deschidă o fereastră atunci cînd au ocazia. Despre lecturile lor, înainte de ale elevilor.

În aceeași ordine de idei, abia aștept emisiunea Adelei Greceanu, de la Radio România Cultural. Marin Mălaicu-Hondrari citește un fragment din noul său roman, *Apropierea*, în curs de apariție.

Și dacă iar va suna telefonul să mă întrebe vreun perete pe unde-am dispărut și dacă nu cumva mi-e poftă de o cafea în oraș, iarăși nu voi răspunde, fiindcă n-am nici un chef să mai lansez mingi de tenis spre ziduri.

E.B.: Mai șocant cred că ar fi fost rezultatul dacă Mircea Cărtărescu ar fi întrebat cîți l-au citit pe Marin Preda după 1989. Se exclud, desigur, lecturile obligatorii din timpul școlii, care fac un rău imens, tocmai fiindcă sînt „obligatorii“! Dar să fim liniștiți, nici astea nu se fac!! Șansa mea a fost că, pe vremuri, la școală, erau interziși cei mai mari scriitori! Îi citeam clandestin, căpătau farmec…

V.D.N.: Nu știu cît de șocant… Dar pe mine mă întristează indiferența asta față de literatura nouă și vie, care palpită din toate organele. Și parcă se zbate zadarnic, ca într-un balcon zidit. E ca și cum degeaba ar înmuguri în fiecare primăvară liliacul. Cine are ochi să descopere floarea nouă, să-i îndrăgească nuanțele?

E.B.: L-aș recomanda și eu pe Slavici! Are cîteva nuvele extraordinare… Ba chiar și pe Ion Heliade-Rădulescu: e un deliciu infinit în limbajul lui pestriț!! Ca să nu mai vorbesc de *Țiganiada* sau de *Povestea vorbii*! Posibilitatea de a te entuziasma de literatura română se capătă citind *Istoria…* lui George Călinescu sau pe cea a lui Alex Ștefănescu. Și Dan C.

Mihăilescu e contagios, și Daniel Cristea-Enache… Nu-i enumăr pe toți.

Să nu se creadă că-s un „mastodont“ al lecturilor antediluviene! Tocmai am terminat *Cucul și pupăza* lui Will Self.

V.D.N.: Ascult emisiunea Adelei Greceanu. Medicament pentru tristețea asta provocată de opacitatea la nou.

Rămîn la părerea mea – profesoara care îl recomandă tot pe Slavici, după ce ea și alte mii ca ea l-au mai recomandat în aceeași sală prăfuită de milioane de ori, a ratat să deschidă o fereastră. A ales să meargă pe poteca bătută, în loc să arunce un nume nou în joc. Să vorbească, de exemplu, despre Filip Florian și *Zilele regelui*. Cu pasiune veritabilă. Pe care ar fi avut-o doar dacă ar fi citit… În „dacă“ ăsta e totul. Dar nu vreau să mă agit; nici nu cred în cultura dobîndită în bancă. Lecturile sînt, pînă la urmă, ceva foarte intim. Un act de cucerire și luare în posesie, trup la trup. Implică plăcere și taină.

Îi înțeleg uimirea lui Mircea Cărtărescu. Dacă trăiești într-o lume vie a cărților, trebuie să fii uluit cînd afli că ceea ce pentru tine este atît de important, pentru alții nici nu există. Și totuși, și ei merg pe stradă, și pentru ei bate vîntul. Dar nu bate la fel. Cu fiecare carte citită, vîntul bate altfel.

Citind *Originalul Laurei*

V.D.N.: Țin în mîini *Originalul Laurei*. De fapt, l-am ținut în mîini, în ochi, pe stradă, la birou și în pat. Acum se odihnește

lîngă mine. Este o carte deosebit de frumoasă, nu mă mai satur să o privesc, să caut detaliile… Privind cartea, mă bucur de alegerea fotografiei pentru copertă. Portretul lui Nabokov e cît se poate de potrivit. Romanul neterminat vorbește infinit mai mult despre un scriitor decît o carte terminată.

E.B.: Eu aș recomanda cartea asta ca un fel de introducere în Nabokov, deși e ultima la care a mai apucat să lucreze.

V.D.N.: Știu și eu? Cred mai degrabă că invitația în culise o merită, după spectacol, acel spectator atent și îndrăgostit. Altfel, gestul e cam indiscret.

E.B.: Tocmai posibilitatea ca cititorul să fie indiscret mă atrage. În *Originalul Laurei* se simte mirosul transpirației, se aud nesiguranța frazei, tatonarea cuvintelor, apăsarea pe clape pentru găsirea tonului, unele stridențe de o brutalitate delicioasă…

V.D.N.: Se simte, se aud. Dar în palma dumneavoastră, care mîngîie acum coperta finală, s-au răsfățat înainte atîtea alte cărți de Nabokov. Oricum ar fi, de-acum bine-venit e tot cititorul, și cel cu ochiul umed, și cel cu gura căscată. Cartea tulbură profund și cheamă mai departe. Sau, în acest caz, și mai în urmă.

E.B.: Pentru mine personajul principal nu e Laura (sau Flora sau Flaura), ci Philip Wild cel gras și preocupat atît de mult de autoștergere, de disoluție, de autodispariție, cartea avînd chiar un subtitlu explicit: *Muritul e amuzament*.

Altfel, senzualitatea dăruită peste tot a Florei e destul de excitantă, prinsă-n gesturi mici și-n lucrurile și-n persoanele ce-o însoțesc (mama ei, băiatul de mingi ce-o dezvirginează, japoneza ce-o învață să-și scrie pe mîna stîngă și la nevoie se face covrigel pentru prietenele lesbiene ale Florei). Plutește ceva nedefinit în aer, extrem de intim și feroce…

V.D.N.: Sigur că Wild e personajul principal, iar tema muritului e tema centrală. Muritul, ca îndeletnicire, exercițiile de murit, de autoalungare. E o poveste întreagă în subtitlu (dar vedeți, corect este *Muritul e amuzant*), ca și în titlu. Le-am ales, din multiplele variante, abia la final de traducere. Așa se limpezește după lectura atentă, și nu un banal *E amuzant să mori*. Muritul exersat, întrerupt, reluat…

Flora (Laura) și senzualitatea ei – mai degrabă absentă. Căci „despre artă, despre iubire (…) nu știa nimic…“, refuza săruturile pe gură, era nepăsătoare la inteligență, dar fermecată de faimă și bani, se împreuna cu spatele la Wild, „precum broaștele rîioase sau țestoase, nici unul nu vedea chipul celuilalt“… Senzualitatea, multă, e în descrieri, în oglinzi. Eu bănuiesc că ar fi fost, și aici, un triunghi al personajelor. Și unde e Flora, unde e Laura, în oglinda lui Wild, în oglinda cărții din carte? Știați că romanul avea inițial altă variantă de titlu? *Opusul Laurei*. Iar la început de tot era chiar *Muritul e amuzant*.

E.B.: Asta m-a frapat și pe mine, că Flaura refuza să fie sărutată pe gură! Mi-a stîrnit chiar un șuvoi întreg de amintiri, de gînduri pline de interogații, dornice de răspunsuri, de edificări… M-am simțit brusc adolescent neexperimentat,

stîngaci… Adevăru-i că amănuntul ăsta o face pe Flora și mai senzuală, și mai „parșivă“, parcă, ea eliminînd gura (buzele, limba, dinții, cavitatea catifelată a feței), sărutul, fixînd, esențializînd locurile senzualității în cealaltă jumătate a corpului, inferioară. De fapt, reala carnalitate a cărții e în chiar frazele lui Nabokov, pline de sevă, de intimități secrete spuse în treacăt, abia atinse, sugerate… sau aduse orbitor într-un fascicul de lumină crudă, chirurgicală.

V.D.N.: FLaura! Ce mă bucur că l-ați observat! Și e chiar și cu L mare. Să nu uităm că și sărutările de pe burtă erau „acceptabile cîtă vreme rămîneau uscate“. Cîte n-ar mai fi de spus despre carnea frazelor, despre pisicul cu lesă lungă, despre saltul din leagănul din copac și despre „dă-mi voie să-ți arăt minunata ta moarte“, dar vine Bookfest peste umilul traducător cu bagajul nefăcut.

Mai vreau să spun despre *Originalul Laurei*: ador scena cu pisicul dus în brațe care privește uluit la lesa lungă unduindu-se pe asfalt ca un șarpe – dragoste la prima lectură! Și replica insistentă „dă-mi voie să-ți arăt minunata ta moarte“ – prietena Florei, pe peron, răsfoind cartea. Și saltul lui Wild din leagănul din copac în șanțul cu tufe de mur. Și bătrînul iluzionist devenit valet, și lupta pentru punerea pantalonilor, sfîrșită pe podea, cu turul în față, acoperind burdihanul. Și cîte și mai cîte…

E.B.: Să vorbesc despre evantaie…

V.D.N.: Evantaiele, cinci, și degetele desfăcute ca pliseurile… Vorbiți despre evantaie. Între timp, eu punctez una dintre

notațiile fugare și deosebit de incitante. Plutește pe o fișă atît: „pustietatea ei ademenitoare“. Cît loc de legănat și imaginat!

E.B.: Voiam să enumăr evantaiele de pe vremea cînd Flora deschisese un *boutique d'evantails* împreună cu o studentă și un artist polonez, iar Philip Wild cumpărase vreo cinci, afirmînd, din timiditate, că sînt pentru „două mătuși și trei nepoate“. „Evantaie negre și mov, evantaie ca niște explozii solare portocalii, evantaie pictate cu fluturi chinezești cu coada îngroșată la capăt…“ Și mi-am amintit că și maică-mea avea evantaie destul de ingenioase cu care își răcorea sînii ca pe două animăluțe prețioase, protejate de căldură… Rămăsese cu obiceiuri ușor sclifosite, din pensionul de la Bălți, mici gesturi ce nouă ni se păreau exagerate, păstrate cu sfințenie.

Normal, lectura unui autor ca Nabokov este însoțită de adevărate roiuri de amintiri din viața ta, de neașteptate descoperiri în hățișul trecutului propriu, altfel căzut complet în uitare. Sînt autori ce te hrănesc cu imaginația lor, dar și cu haloul personal de nebănuite, înainte, visuri și reverii extrem de intime.

V.D.N.: De asta cred că își au rostul lor recitirile la vîrste diferite, la dispoziții diferite, la anotimpuri diferite. Mi-am dat seama azi că experimentasem și eu căutarea în zona autoanihilării, chiar dacă din alte motive și cu alte, mult mai modeste, mijloace. Autodizolvarea din eleganță, fără să lași urme, sinuciderea făcută plăcere. Să te ștergi, să te elimini de pe fața pămîntului, da, poate sub pămînt, și poate să te trezești la timp ca să te întorci, tic, tac, doar poate… O povestioară care

închidea un volum. De-aș fi citit *Originalul Laurei* înainte, cum aș mai fi îndrăznit? Încotro m-aș fi îndreptat?

Mi-am amintit și de bufnița care m-a vizitat cu o seară înainte de a primi cartea de tradus. Priveam furtuna de zăpadă prin fereastra întredeschisă, cînd pasărea a poposit miraculos în brad cu o fluturare largă, gheare solide, ochi portocalii și mi-a zis: „Taci și ascultă!“.

E.B.: Niciodată nu m-am gîndit la sinucidere ca o plăcere, dimpotrivă, mi s-a părut cea mai „deplasată“ soluție. Acum cîțiva ani (era Ziua Franței, țin minte precis!), stînd comod pe pat, într-o amiază destul de călduroasă, citind lejer ceva, brusc, m-am văzut aruncîndu-mă de la etajul V! Parcă eram la un film pe care-l vizionam detașat și surprins totodată. M-a dezgustat profund grămada însîngerată de pe cimentul curții interioare, hărmălaia vecinilor din jurul ei, stupoarea, latura, cum să zic, total inestetică a unei asemenea fapte… Mi-am scuturat capul și am decis să nu procedez vreodată în felul ăsta grosolan, agresînd din senin oamenii cu hoitul meu intempestiv lățit lîngă gunoier! Sper să mă țin de cuvînt. „Autoștergerea“ lui Nabokov este de o discreție și o delicatețe infinită.

V.D.N.: Dar exact despre căutarea soluției elegante, fără să lași urme, vorbeam și eu mai înainte. E atît de normal, nu te poți sinucide la întîmplare, nu dacă te gîndești cu adevărat la asta.

Să nu uităm însă că în metoda de autodizolvare imaginată de Nabokov sînt chiar ecourile chinurilor lui pe patul de spital, chinuri cît se poate de reale. Cred că de fapt asta m-a tulburat

cel mai mult la carte. Muritul e amuzant? Poate pentru personaj…

Grafice și simțuri

V.D.N.: Azi am trecut razant pe lîngă un accident (sau el pe lîngă mine), chiar pe zebră. Pe moment nici nu mi-am dat seama, m-am dezmeticit doar apoi, cînd de la geamul altei mașini oprite a strigat șoferul, mai mirat decît mine: „Domnișoară, era să te calce!“. Era.

Ce îmi povestești despre tine e foarte diferit de crizele mele. Vin cu o durere atît de atroce, încît în zilele alea nu vreau decît să fac ceva să se oprească. Orice. Iar opritul e oprit. Autocenzură. Dar am alungat, am luptat. În psihologi n-am încredere, adică nu presimt vreun ajutor, nici n-aș deschide bine gura că m-ar și arunca într-un borcan, capac, etichetă, raft. În preoți nici atît – m-am îngrozit de discursurile lor atît de peticite și stîlcite din zilele trecute.

Uneori, căutînd firișoare, plase de care să mă agăț (dar știu eu dacă sînt păianjen sau musculiță?), mă gîndesc că poate, dacă aș trăi mult, aș avea și șansa să scriu mai bine. E o chestie să trăiești mult, e mai mult timp și de tăcut, nu doar de scris. Vorbesc de scris, dar buba e că durerile n-au legătură cu asta. Ar fi doar niște variante de salvare. Iar autocenzură. Alteori m-am salvat cu ridicolele grafice de predare. Mă uitam pe perete și-mi ziceam că trebuie să termin și asta, și asta, apoi vedem. Și apoi deodată se făcea liniște. Of, de ce îți spun toate astea?

E.B.: Am dormit pînă tîrziu, pe la 7, deși mă mai trezisem la 6, chiar mai înainte. Îți tot spuneam despre un articol al lui Dan C. Mihăilescu care mi-a plăcut foarte mult și, ieri, recitindu-l, m-am pus de căutat prin bibliotecă și am găsit volumul cu pricina, *Nicodim Arghioritul – Paza celor cinci simțuri*, carte delicioasă scrisă de un Sfînt Părinte.

La Dolhasca dădusem de alt sfînt, la un preot, de Clement Alexandrinul, a cărui carte, *Pedagogul*, cred, m-a incitat și m-a făcut să scriu cu o senzualitate sporită!

Sînt cărți cu sfaturi cum să îți ferești sufletul și mintea de năvala simțurilor: auzul, văzul, mirosul, pipăitul, gustul…

Numai că sfaturile lor te ațîță și mai tare prin naivitatea și candoarea cu care scriu sfinții și prin soluțiile ce le dau, uneori de tot hazul și duioșia…

Cam cu asta m-am ocupat aproape toată ziua, mai și scotocind să văd cîte volume din *Filocalia* am, ele fiind vreo 12, apărute la Humanitas, mai și recitind din Eminescu niște poezii care au cam aceeași temă, cum ar fi „Pentru păzirea auzului“: „Dacă auzi în aer cîntare dulce, veche/ O taie chiar cu sila de la a ta ureche –/ Căci cîntecele-acestea te-nchină desmierdării/ Și-ți leagănă simțirea pe undele uitării;/ Se varsă înlăuntru-ți a aerului miere/ Slăbănogindu-ți mintea și mîndra ei putere…“. E cam drastic sfatul, dar cine preferă să umble slăbănogit la crieri prin urbe? Toți se vor berbanți la fix!

Și acum să vin la ce spuneai tu, anume că uneori te-a salvat faptul că te gîndeai c-ar trebui să trăiești ca să scrii mai bine! Ei, gîndul ăsta m-a ținut pe mine mult timp activ, numai că eu mă

forțam să nu cad în leneveală și lîncezeală (akedia!)… și pentru că erau atîtea de citit!

Mă tot amăgeam cu ideea că aș mai putea citi sute de cărți formidabile dacă aș trăi mult, mult, mult de tot, cînd doar și ținutul cărții în mîini devine o problemă, fiindcă mîinile obosesc să ridice cartea, degetele tremură fin, ochii nu mai văd, lăcrimează, degeaba ai ochelarii unsuroși, nu-ți afli locul în pat, te foiești, ba pe o parte, ba pe alta, ba pe spate, te dor toate oasele, perna stă strîmb și se mototolește udă de transpirație, zgomotele de afară devin infernale, înăuntru, chiar în camera ta, din cînd în cînd, se prăbușesc maldăre de cărți din senin, atinse de duhurile rele ale dezordinii. Doar dacă ai un înger păzitor bălai alături te înviorezi dintr-odată și treci la înfulecat rînduri, pagini, pînă te înăbuși de *fericire*, ți se scurge sufletul ca untdelemnul peste literele bucălate, proaspete, macre, de crezi că ești în raiul lui Dumnezeu…

Fragment cu trei roți

V.D.N.: Mi-a plăcut mult scrisoretul de dimineață. Am răspuns imediat foarte scurt, apoi am fugit la lucru. De obicei lucrez dimineața vreo trei ore, apoi e pauza de plimbare, după prînz iar două-trei ore, pauză la știri și apoi iarăși o rundă. Și iarăși e seară.

În plimbarea de azi am cules o păstaie de catalpă. De bicicletă nu-i timp, nici de alte aiureli.

Luni ar trebui să termin povestirea asta lungă, apoi cîteva zile să retușez, sînt încă multe locuri nerezolvate, greu de transpus exact. Rare sînt paragrafele care să-mi curgă lin, fără să fie nevoie de scotocit în enciclopedii sau te miri pe unde, sînt zone în care dicționarele nu-s de mare folos. Trebuie neapărat să cumpăr două-trei cărți, toate drumurile mă duc înspre ele.

Ultimele povestiri m-au prins foarte tare. Au început și coincidențele care mă urmăresc cînd stau cu nasul doar în traduceri. Ieri întîlneam în text dimineața o mașină ciudată, cu trei roți. Și ies afară, mă plimb și deodată, din față, pe o străduță unde nu eram decît eu, vine din față o mașină cu trei roți! Galbenă, pîr-pîr, scoțînd fum pe un coș înalt și subțire. Oprește lîngă mine, parchează chiar acolo. Seara la știri am văzut: fusese la Brașov un concurs de mașini trăsnite, invenții cu trei roți.

Seara, runda finală: personajul își alege o floare de pus la butonieră: o veronica mov! Mov sînt și florile tale, iar eu mă sprijin pe ele, chiar dacă mă agit, stau în cap, stau în mîini, nu prea văd, nu prea aud.

P.S.: Ura! Mi-am comandat cele două cărți despre B., o să dureze pînă vin din Anglia. Una ar fi un ghid prin toate cărțile lui, un fel de amplu dicționar, cu personaje, surse, aluzii, o comoară. Comoară și cealaltă, despre perioada de început; deocamdată, atît. Să vină! Împreună, cam o mie de pagini.

E.B.: Mă bucur cu cîtă seriozitate te ocupi tu de traducere și cum cauți cărți ajutătoare, le găsești, apar coincidențe peste tot în ce te interesează, verifici prin dicționare etc.

Așa se întîmplă de obicei, lucrurile vin spre tine uneori aproape nechemate, ca și cum s-ar produce niște mici miracole. Mi-am amintit cum pe la vreo 28-30 de ani, după ce mă chinuiam cumplit și zădarnic o zi întreagă să găsesc un cuvînt, uneori un rînd întreg pentru a încheia o poezie, mă culcam și a doua zi dimineață mă trezeam cu el gata! Se lucra singur prin somn!!! Pare fantezistă explicația mea, dar sînt sigur că undeva, în adînc, creierul continua să lucreze…

Ești atît de silitoare! Îmi dau seama cît preț au astea toate, adunate și făcute pentru liniștea și viața care se vrea mereu plină de ceva, de un spor, de o muncă în care te scufunzi întruna mai cu plăcere, fiindcă vine și plăcerea pînă la urmă.

Eu ce să spun? Mi-e și rușine de mine și mă tot chinui să potrivesc poeziile alea. Mașinăria s-a cam defectat, are rotițele cu dinții tociți, rupți…

Pare un fleac, dar fleacul ăsta mă cam seacă de bucurie.

Și apoi, oare chiar tot timpul ai chef de poezia ta, chiar mereu ți se pare că ești o mare sculă?

O să o scot eu la capăt…

Ce noroc pe tine că știi engleza și că ai de tradus permanent cîte ceva.

Tu spui că te sprijini pe mine, de fapt, eu mă sprijin pe tenacitatea ta ordonată și mă gîndesc că, uite, se poate, numai voință să ai.

Am dormit întrerupt, m-am tot trezit și am încercat să readorm și așa m-am dezmeticit definitiv pe la șapte și ceva.

Am băgat repede medicamentele în mine, am făcut cafeaua, am turnat-o în cănoiul uriaș și am venit cu limba scoasă la

computer.

Florile mele mov se albesc ca și Cățeloiul, iar tu te străduiești ca o fetiță cu bicicletă.

Să ai spor și să îți vină minunățiile alea de cărți, te vor ajuta și iar vei ști multe și mărunte despre Beckett, iar eu voi rămîne bleoștit și fără chef de nimic…

Tot înapoi înainte

V.D.N.: Ce bine că ai făcut repede treaba. Două ore! Și eu care ziceam două-trei zile, doar ca să te mobilizezi. Am terminat și eu azi de tradus acea poveste lungă, însă retușurile abia de mîine. Am mai trebăluit și cu știrile, e una dintre săptămînile cu bruiaje.

Am pierdut timp și cu bicicleta, ajunsesem la service cu cauciucul flencănind pe lîngă roată. Ca să scot pîrleala, am făcut o tură mică prin parc, înainte să mă întorc acasă.

Dacă ai ști cu ce grozăvii mă lupt în traducere, e muncă de detectiv, zău. Sar dintr-o carte în alta, avansez greu. Nici nu avansez mereu, fiindcă de fapt de multe ori mă întorc, mă tot întorc. Mergi pe fir și descoperi ceva extrem de important, iar de aici ajungi la altceva și la altceva, tot mergînd înainte te pomenești mergînd zdravăn înapoi. Aștept cărțile salvatoare.

E.B.: Iar m-am chinuit într-un vis în care trebuia să răspund la un interviu și nu știam cum. Și tot făcînd eforturi, m-am trezit bucuros că nu e adevărat și că am scăpat, dar am readormit și am nimerit din nou în plin coșmar. După un somn

întrerupt de nenumărate ori, m-am sculat devreme de tot, bîjbîind după cafea.

Tu te-ai plimbat bucuroasă că ai scăpat de teroarea aceea cu cauciucul ce se tot dezumflă și-mi închipui ce mîndră erai pe bicicleta reparată!

Ce-mi povestești despre traducere mă încîntă…

Să hoinăresc, să umblu dintr-o carte în alta, căutînd, aflînd cine știe ce amănunt, însă în tihnă, fără presiuni și griji, fără telefoane ce sună bezmetic, fără sonerii ce țiuie absurd la ușă, înconjurîndu-mă de volumoaie scoase din adîncuri de rafturi, total izolat de lume, răsfoind, așeptînd cu sufletul la gură să ating un final fericit…

Mi-a revenit pofta, ce-o aveam cîndva, de a citi despre Evul Mediu, despre ce s-a întîmplat în anii săi curioși, săriți de pe axă parcă, plini de cruciade sfinte și de vrăjitoare arse feroce pe ruguri, în văzul mulțimii, cînd regii și reginele erau la mare căutare și făceau, în umbra tronurilor și a alcovurilor intime, fel de fel de năzbîtii istorice…

Adevărul e că mă incită vremea aceea destul de sîngeroasă, cu toate exagerările și năzdrăvăniile ei… și cu o arzătoare căutare a unui Dumnezeu, care ducea pînă la aberațiile enorme ale Inchiziției!

Ritualuri stranii, curți ale amorului, cavaleri burgunzi și soții cu centuri de castitate ruginind din pricina nepăsării lor cinice, trubaduri ce colportau, din castel în castel, iubiri nefirești, ilicite, mormane de cadavre din cauza ciumelor oribile, pestilențiale, războaie ce țineau cîte 30 de ani, jongleri evoluînd smeriți, în marele catedrale, în fața icoanei Maicii

Domnului alăptîndu-și pruncul Divin la sînul doldora de lapte, dresori de ploșnițe aduse din Ierusalim, în lemn sfînt etc.

Tu, cu B. al tău, îmi creezi o nostalgie imensă, fiindcă mie de mult timp îmi plăcea și îl consideram o șansă de ultimă lectură, nebănuind toate ascunzișurile ce le are, fascinat de simplitatea aparentă și de duritatea și duioșia lui.

Mă rog, încă nu am reușit să-l parcurg nici pe cel tradus deja, dar mereu îmi propun…

V.D.N.: Să vorbesc despre ceva ce nici nu e gata, nici nu sînt sigură că pot duce la capăt, asta chiar că e delicat. De asta mă tot cenzurez.

Acum am răzbit. Am terminat povestirea cea mai lungă. Cu mici detalii rămase de rezolvat cu note, cînd primesc volumele. Am mai citit articole, am mai găsit și o altă povestire în spaniolă. Mai am de scotocit, sînt atîtea de căutat și migălit.

Și cam atît astăzi. Curățenie în cameră, așa, pentru chemarea liniștii, și nimic altceva.

E cald și se duc zilele și greu, dar și prea repede, mă îngrozește cum se duce anotimp după anotimp. Sigur că e plăcut scotocitul, însă senzația asta de bătut pasul pe loc nu e deloc încurajatoare. Plus impresia că iarăși nu mai trăiesc decît în pagini, zi lumină tot așa, și dimineți în care mă simt aruncată în același loc, de la capăt sau și mai în urmă, cu nisip în ochi. Contradictoriu totul, fiindcă nici nu vreau să mă gîndesc ce-o să fac după, asta e și mai de speriat!

În borcanele din vis

E.B.: Iar m-am chinuit cu vise haotice, probabil că îmi era foame, visam numai borcane cu brînză sărată pusă sub celofane și altele de astea pe care mi le lua un vecin din bloc, beat, iar părinții mei erau uimiți că am scos mîncarea afară din casă!!!

Acum cafeaua cu lapte și ziua care începe în fața mea, imprevizibilă, lipsită de orizont…

Ieri am citit cu întreruperi un studiu complicat despre Gombrowicz. De fapt, e o carte întreagă, *Vîltoarea neagră*, dar de abia începută de mine, cu o mie de referiri la alți autori etc.

Mă interesează fiindcă îmi place Gombrowicz, e ultimul scriitor mare descoperit pe cont propriu și am cam tot ce a apărut de el în românește. (Anul acesta ar mai trebui să apară și *Jurnal*, vol. I, la Rao.)

E un scriitor polonez ciudat, adevăru-i că mie lectura lui mi se pare extrem de plăcută, de antrenantă, de plină de foloase, dezinhibantă, hrănitoare, curge din cuvînt în cuvînt cu neașteptate surprize.

Capitolul despre lumea lui Gombrowicz. Ar avea (lumea) trei paliere: 1. cel cotidian, oarecum normal; 2. cel cosmic, în care totul capătă un soi de demonism, te ia într-un vîrtej de neînțeles și te ejectează afară iarăși…; 3. așa ajungi într-un univers schimbat, cel nefamiliar, unde e cumplit, absurd, se pierd reperele, te afli în rușine, în stupiditate continuă, în prostie bezmetică, bizară, plină de semnificații împuțite.

Azi cred că mă duc și la medicul de la centrul de boli mintale. Rezistența prin delir!

Trebuie să-mi iau rețeta pe luna asta! Și medicamentele s-au scumpit epileptic. Chiar cele compensate, speciale, de-al naibii! E timpul să ne adunăm, nebuni!

Și ziua începe cu obligația asta incomodă, purtată ca niște chiloți murdari, mototoliți între picioare.

Mi-ar plăcea să nu am nici o treabă, să curgă ziua doar în lectură și cafea, lectură și cafea, lectură și cafea, pînă la infarct, pînă la criză comițială, pînă la lombosciatică, pînă la psoriazis.

Diminețile sînt deprimante, apoi parcă mai prind curaj un pic. Văd că tot mai este posibil ceva, mai poate fi continuat, luat de la capătul de ieri, adică de la vechile obișnuințe, reguli, treburi mărunte, înjurături cordiale, amenințări fixe…

V.D.N.: După ce-am pierdut ziua cu fel și fel de aiureli, treburi amînate, zicînd că iau o pauză de o zi cu tradusul, pe la trei m-am apucat de o poveste nouă, acum am și terminat-o. Era și foarte scurtă, patru-cinci pagini, dar într-un limbaj aparte, total diferită de celelalte. A mers șnur.

Foarte reconfortant momentul cînd bifez de pe foaie, punct ochit… Uneori rup vîrful creionului! Mîine retușez, sînt și ceva note de pus și de finisat părțile în germană.

Citești în mare vervă, ce bine trebuie să fie. Invidioasă, fantomatică, telegrafică, ies să mai fac o plimbare rapidă. Mă alătur rezistenței prin delir, așteptați-mă, cît de curînd.

E.B.: Eram eu mai vioi, poate pentru că tocmai băusem cafeaua și încă nu dădusem de niște pasaje pe care nu le-am

înțeles deloc și am amînat pe azi-dimineață…

Asta mi se întîmpla și înainte, parcă îmi lua cineva mintea, rămîneam prostit, tembel în fața unei fraze simple, o repetam, degeaba, nimic nu mișca în creierul stupid. Idiotul familiei, ha, ha!

Da, nu mai pot, brusc, să înțeleg fraza, chiar dacă o repet prin lectură, chiar cu glas tare…

Deseori am aruncat cărțile enervat de imbecilitatea asta instalată pe nepusă masă.

Mi se întîmplă și la romane dragi, răscitite, ochiul trece pe deasupra, mintea nu înregistrează deloc și atunci las, plictisit de mine, scîrbit, pe a doua, pe a treia zi…

Și am mai făcut greșeala să mă uit la TV și iar m-am îngrozit de ce ne așteaptă, măiculiță-mamă! Or fi ele exagerări, dar parcă se cam adeveresc încetul cu încetul.

Acum iar cafeaua, iar dimineața, iar vineri.

Tu ieri sau alaltăieri parcă erai ușor adormită, iar eu turuiam… Eram vesel că găsisem ceva care mă interesa și curgea lin ca înțelegere.

Mă uit cum trec de fulgerător săptămînile și ne apropiem de iarnă. Deși acum curg transpirațiile de pe mine (ceva nostim, Gombrowicz scrie mă transpir în loc de transpir, ca și cum ar spune mă piș!)…

Cărți, polen și o găină

E.B.: Pofta mea de lectură s-ar putea să fie doar un derivat al singurătății, o compensare a spaimei că se duce, se duce naibii viața asta și nu fac nimic, nu știu nimic ca lumea, nu înțeleg ceva care să semene chiar a viață cu mirosuri și gusturi și lumini și sunete tandre… Mă amăgesc cu fel de fel de autori, m-am băgat în textele astea mai grele doar ca să aflu de ce le-am tot ocolit mereu, poate din prostie, poate din preaplinul concret al felului meu de a scrie, de a percepe, de a pipăi cuvîntu-n pielea goală. Oricum, mi se pare că de abia acum înțeleg, am disponibilitatea să pricep, să mă bălăcesc în ceva spre care tînjeam, dar îmi era inaccesibil. Îmi paraliza mintea orice lectură cu termeni mai abstracți. E sîmbătă, a fost femeia care aduce o dată la două săptămîni brînză de vaci și lapte. Voia să-mi dea și o găină moartă!

V.D.N.: M-am trezit deja obosită, adică ochii sînt mereu obosiți. Durere, usturime, umflături, așchii în glob. Trebuie neapărat să mă opresc din maratoanele astea. Mi-e dor și mie să citesc pur și simplu, să mă scald. Să reiau Cioran, tot; după zece ani și mai bine, o să fie complet diferit. Cititoarea e alta.

Pe birou am găsit polen scuturat de la floarea-soarelui, o grămăjoară blondă.

Aseară era atît de plină librăria, încît nu puteai pătrunde în spațiul lansării. Erau blocate intrările, oamenii stăteau în picioare, doar cîțiva în față aveau scaune. Am stat în încăperea alăturată, toți eram în picioare, fleașcă, ascultînd mai mult în boxe ce se vorbea, mai aruncînd cîte-o privire dincolo. M-am

mai învîrtit printre cărți, după o oră și un pic am plecat. Ce mi-a plăcut însă a fost că am stat o vreme sprijnită de standul cu cărți de teatru și am putut răsfoi o mulțime. Am găsit și o altă traducere din *Faust* – detectat iarăși pasajul acela căutat, dar tot mai bine sună în prima variantă, rămîn la aceea.

Era să iei o găină! Mai bine una vie, de jucat cu ea în copac și scotocit de ouă. De făcut gogol-mogol, ca în copilărie. Mi-e dor de duminici nelucrătoare, mi-e dor de plictiseală.

E.B.: M-a cam indispus cafeaua asta acră, dar am băut-o cu gîndul să-mi fac alta.

Sînt tentat să recitesc *Blîndețea nopții* a lui Fitzgerald, nu știu de ce, și să revăd *Marele Gatsby*; amîndouă sînt traduse de Mircea Ivănescu, una are chiar o prefață de el, lunguță… Curios, era tradusă din 1967! Culmea e că am găsit un cărțoi mic, dar gros, cu viața lui Fitzgerald, da' gros, gros, și răsfoindu-l am văzut că era cumva mereu la concurență cu Hemingway!!! Mi-aduc aminte cu ce plăcere citeam cîndva Hemingway! Îl sorbeam, nu alta… (Am terminat cărțulia aceea despre Kierkegaard și o să trec abrupt la *Conceptul de anxietate*.) Se pot face toate astea măcar într-o săptămînă? Tare mult aș vrea.

Tu vezi ce grămăjoare de polen mai face floarea-soarelui și ce flori mai găsești, să le tai cu forfecuța și să le pui în pahare cu apă proaspătă, să mai miroasă a vară prin casă.

V.D.N.: Aici plouă, a plouat toată noaptea. E cam întuneric, nu prea văd, bîjbîi făcînd cafeaua pe întuneric, destul de plăcute orele astea cu croncănit de ciori și urlete de haite de cîini. Și apoi, deodată cu lumina, liniștea și un interval

împietrit, nici un om nu va clinti încă o vreme. *Blîndețea nopții* am avut-o și eu recent cu mine, la Timișoara. Mă tenta recitirea tocmai fiindcă era tradusă de Ivănescu, de fapt, urmăream atentă formulările în română, nu povestea. Floarea-soarelui a făcut iar grămăjoară de polen pe birou. Peste noapte i se umple pălăriuța pe toți porii cu polen gras, noaptea se scutură. Suflu, se umple la loc. Înduioșătoare. N-am albine să-i dau. Îmi scrii mult și mă bucur, am cu cine vorbi dimineața…

Citești pe rupte și te simți bine. Cred că, într-adevăr, cele mai grele perioade sînt cele în care nu poți nici măcar să citești. Încep și eu, ușor-ușor, să văd luminița din capătul maratonului. Deși mai e cale lungă, se întrezărește ceva.

Ca piliturile de fier

E.B.: Ieri după-masă nu am mai citit cu atîta înfocare, mai mult am scotocit după cărți și spre seară am avut iar ghinionul să deschid TV-ul și să mă îmbib cu fel de fel de lucruri neplăcute, catastrofice.

Regula este: pur și simplu să nu mai deschid deloc sau puțin, ca tine, că altfel se duc orele aiurea de păgubos. Cu lectura doar dimineața mi-a mers.

Mă cam neliniștește balansarea asta de la entuziasm la leneveală și cred că totul este și o chestie de voință și de limpezime a minții. Să știi clar ce cale să urmezi, fără abateri, fără amînări, un soi de disciplină ce te duce și la plăcere pînă la urmă…

Pe bucăți, pe fraze, îmi prieste *Blîndețea nopții*, însă nu pot să mă las absorbit, pierdut în lectură ca la ultimele cărți sorbite cu o curiozitate maximă.

Este tot mai clar pentru mine că principalele lucruri sînt viața, moartea, iubirea; nu poți trece ca gîsca pe apă fără să te izbești de ele, de ce sens au, dacă măcar există un sens… și am impresia că sensul ți-l dai singur și că faptul că vrei ceva e extrem de important. Toate se adună în jurul acelei vreri, acelor dorințe, ca piliturile de fier, parcă fără a mai face eforturi. De la un moment dat ești ca luat sub aripa împlinirilor adînci, autentice, ce nu încetează niciodată să crească în tine, așa cum crește un aluat, fără să știi.

Posibil să par confuz, dar știu ce vreau să spun: tocmai fiindcă iubesc amănuntul, curcubeul, fluturii, tind să trec dincolo de splendoarea lor și să prind zdravăn de rădăcina de unde izbucnesc toate.

Sînt fascinat de Viață, de viața în sine, ieri m-am trezit gîndindu-mă la cele mai monstruoase gîngănii cu un soi de milă și de compasiune, de înfrățire cu ele, doar trăim împreună!

Și mă gîndeam și la florile pe care mi le tot arăți și că mă îmbiai să văd filme cu cîrtițe (superbe, mi-au rămas în minte!)…

Acum, dimineața, e întunecat și cred că e rece și aici. Plouă mărunt.

Pe la prînz ar trebui să mă duc iarăși la medicul de boli mintale să-mi iau medicamentele promise de el… că mi le procură. Apoi poate trec pe la piață să cumpăr verdețuri de pus în borș. Am un fund mare de lemn și-mi place să tai pe el

loboda, leușteanul, mărarul, țelina, frunzele de sfeclă, ștevia. Lapte mi-a mai rămas pentru azi-dimineață la cafea.

De dormit am dormit prost, fiindcă în somn trebuia să fac ceva, mort-copt, pînă la trezire, pe urmă m-am trezit și mi-am spus că nu am nici o obligație, pot să stau liniștit.

Tu să faci fotografii în grădină și cu ce mai este pe acolo, stropitori, masa aceea de lemn, lucruri mici și atît de afectuoase și să aduci căsuța, iar dacă treci pe la vreo librărie, să întrebi de *Frică și cutremur*, *Boala de moarte*, cine știe, acolo or mai fi, deși au cam dispărut cărticelele alea mici.

V.D.N.: Plouă, plouă întruna de atîta timp. Să vedem pînă mîine. Drumul ăsta, obligație și spaimă… Poate îmi prinde bine să mă desprind un pic, prea stau cu botul în același birou zi de zi. Am terminat partea aceea, am luat foile cu mine.

Sigur că mă uit de cărți, dar sînt apărute acum mai bine de zece ani, pe net văd că sînt epuizate stocurile.

Cîrtițele. Esențiale, cumva. În *Cioran și fascinația nebuniei*, de Dan C. Mihăilescu, dați o fugă la pagina 102, pe la obiceiurile cîrtițelor. Și la 60, că tot pornesc spre casă, pe la eredităţile opuse; ce mult mi-a luat să înțeleg contrastele astea care conviețuiesc înghiontindu-se și-n mușuroiul meu, făcîndu-mă străină de mine încă de cînd eram copil.

O să ies eu și din mutenie.

Aseară am auzit uluită, foarte clar, înfricoșător de aproape, cucuveaua vînînd un șobolan sau un pui de cine știe ce vietate. Două țipete sfîșietoare, foarte apropiate, chiar suprapuse în miez, unul disperat, al pradei, celălalt victorios, acoperindu-l. Tocmai mă băgam în pat, era stinsă lumina. M-am uitat, n-am

văzut nimic pe fereastră. Culmea e că, deși înfricoșător, momentul ăsta m-a făcut în cele din urmă să adorm liniștită – cîtă vreme prin preajmă mai sînt asemenea vietăți, sîntem în siguranță.

Vise, pagini și bîtlani

E.B.: Ca de obicei, înainte de a mă trezi, am vise ciudate. Acum i-am visat pe mama și pe tata. Împrumutasem cu greu niște reviste de la un spital și m-am trezit că taică-meu le rupe coperțile și aranjează niște camere noi, cu ceva de reparat în ele sau de văruit. Îi spun și mă supăr atît de tare, încît nici să protestez nu pot ca lumea, apoi ies pe un hol și un vecin, și el mort, mă roagă să ajut la ridicarea unui lift, dar îi explic că nu am voie să fac efort fizic și mă bag în ceea ce credeam a fi un lift, însă se mișca orizontal. Se pare că e un soi de tren mic, la Paris, unde vizitez fortificațiile împotriva nemților, ocolind zidurile din piatră. Și mă trezesc brusc. Sînt fericit că am scăpat de lumea asta absurdă, în care morții sînt vii.

Și ieri am tot încercat să citesc. Pînă la urmă m-am fixat pe un studiu al lui Șestov despre Cehov. Văd că are sublinieri mai de demult, deci citisem cîndva eseul, dar uitasem total: *Creația din nimic*.

Se centrează pe o nuvelă de pe la 29 de ani, *O poveste banală* (tradusă aici *O istorie urîtă*) și pe piesa *Ivanov*, căutînd să demonstreze că Cehov este autorul care ucide orice iluzie în om, spunînd lucruri pe care scriitorii se cam feresc să le spună.

Disperarea e la baza întregii sale opere de pe la vreo 29-30 de ani, perioada capodoperelor, pînă la urmă. Cehov este cumplit de indiferent față de personajele sale, ducîndu-le în situații imposibile, fără scăpare, demonstrînd în felul ăsta că nu mai e nimic de făcut.

Uneori este explicit faptul că el, Cehov, nu are un concept, adică o idee comună care să unească fragmentele pe care le vede necruțător de limpede.

De aici Șestov începe o adevărată teorie: Cehov e împotriva ideii, a concepțiilor generale; cruzimea, chiar crima lui, e aceea de a lăsa cititorul baltă, de a-l împinge în disperarea imposibilității unor soluții. Adevărul e că pe mine mă fascinează Cehov. E și cinic, prin luciditate, și cald, sfîșietor de uman.

Altceva – sînt deznădăjduit că uit mereu ce am citit, chiar lucruri importante.

Țin mine că asta mi se întîmpla și cînd eram tînăr, și mă enerva cumplit, trebuia să repet lectura, iar acum a devenit o adevărată pacoste. Sînt absorbit cînd citesc, fiindcă totul e nou, de fapt, pentru mine, chiar dacă știu aproximativa schemă folosită.

V.D.N.: M-am întors, am călătorit bine la întoarcere, a trecut destul de repede. Am terminat și corecturile, mai în pat, mai în grădină, cu cățeloi la bot și copaci și ardei iuți.

Scrisorile adunate cît am lipsit mă ajută să încep ziua. O să recitesc, acum sînt nu cititorul lăsat baltă, ci chiar cititorul-baltă. Spre după-amiază îmi recapăt și eu puterile, cînd bate soarele, e magic, depind de lumină.

Timișoara, drumul ăsta plăcut-forțat la fiecare trei luni. În tren, unul din patru oameni citește. Poate doi din patru. Să zicem cel puțin unul într-un cuibar de patru locuri. Trei din patru cititori au sub 40 de ani. Trei din patru cărți sînt din cele cu pagini îngălbenite. Din ’84, a mea. Ignorînd ochii ațintiți pe pagini, voci pițigăiate declamă decăderea noilor generații. Ce se vede printre pagini? Bîtlani decolînd spre apus.

Timișoara, dulce decădere. Ochii se deschid doar după verdictul medicului. E bine. Și văd: o stradă scăldată în miere. Jumătate pustie. Jumătate infestată. Cocalari cu geci de fîș pe pieptul gol ies la orele prînzului de la școala de arte și meserii. Arte *și* meserii? Puseu de panică. Mers de șobolan pe lîngă ziduri. În capul străzii, un coșar cumpărîndu-și langoși.

Decăderea continuă a unui oraș frumos e vizibilă doar la vizite atent drămuite. Stîlpi metalici unde-a fost piatră. Ornamente știrbite. Fațade colorate. Acoperișuri lucitoare.

Dar frumusețea din centru. Păturici portocalii pe scaunele cafenelei. Pisici pe terasă, adulmecînd tivurile, privind în gol, ațipind, tresărind. Pisică înduioșător tolănită cu burta în sus sub mîinile necunoscute.

Acasă iar. Terminat lectura celor 1.600 de pagini. Aș vrea să dispară filamentul din ochiul drept. O să dispară? Sînt obosită. Fericită – tu îmi scrii despre Cehov, ce mai păturică!

Ocolind ce e cel mai important

E.B.: Ieri, mai toată ziua, am recitit peste jumătate din versurile ce trebuiau corectate. Azi sper să termin, fiindcă îmi stau ca un cui în creier, nu prea înțeleg ce am, dar nu-mi mai place să revin mereu, mereu la aceleași poezii. Poate e și gîndul că, uite, mi-am investit atîtea în ele, asta era viața mea de pe la 18-19 ani, am trăit cu gîndul la versuri, m-au sprijinit, m-au părăsit, iar au venit, nu sînt bucuros, nu mă mulțumesc, asta e buba.

Poate și de asta caut să mă arunc mereu în lecturi, de asta e și izolarea, de asta sînt atîtea și atîtea, uneori mă gîndesc că ironia care mi s-a părut salvatoare era un fel de a ocoli ce-i mai important, moartea. Nu am inclus-o în formulă, am evitat-o, și acum se observă cu vîrf și îndesat. Nu, nu trebuia să apară explicit, dar implicit ea ar fi trebuit să fie motorașul, iar eu am fugit întruna chiar numai și de-a mă gîndi la ea.

Mă umflu cu lapte cu cafea, scotocesc cărți, plătesc facturi și taxe. Ce e asta? Asta e viața mea?

Și acum să mă apuc de cît a mai rămas de revăzut. Of, dacă ai ști cum o fac, parcă aș căra pietroaie…

V.D.N.: Mă ajută scrisoretele de dimineața. Eu nu am atîtea de povestit, știi cum stau cu botul în cărțile astea și ce greu mi-e să vorbesc despre asta. Nu așa.

Telefonul nu sună cu zilele. Într-o marți, după ce am vorbit cu mama, am văzut că nu mai sunase nimeni de joia trecută, nici eu nu mai sunasem pe nimeni. Ajungi în locurile dorite, apoi nu știi ce să faci cu toate astea.

Tu îmi spui de scrisul tău, iar aici sînt lucruri despre care mi-ar plăcea să vorbim.

Dar nu cred că e bine să te judeci așa. Au fost timpi diferiți, vîrste diferite. Mi-am amintit cum, acum cîțiva ani, m-ai certat că scriam despre moarte. Mi-am amintit și de un medic – căutam prin niște statistici pentru un material despre sinucigași, iar omul în halat alb m-a întrebat deodată de ce nu scriu despre lalele! Și-am scris și despre lalele, dar după niște ani, niște ani complicați. Un drum, o haltă, o hartă. Dar n-a fost ăsta felul meu de a fugi de o bonetă verde și-o cameră rece, căutînd să disec, să înțeleg, să exorcizez cum pot?

Aseară am ieșit! A fost frumos la A., mă simt bine cu ea, deși ne vedem de două ori pe an, ne avîntăm pe rînd la vorbă, apoi mi-e rușine că vorbesc mult, se simte cum se bat la gura mea zilele de stat singură. Am povestit la ce lucrăm, la ce am lucrat, ce am vrea să facem, ce nu putem să facem. Am stat în cameră, cu pisica tricoloră tropăind de colo colo. E minunată, imensă, da, tropăie ca un căluț cînd aleargă.

Trebuie să îmi fac timp să încep cărticica pentru copii, manualul acela. Nu știu decît că un melc…

E.B.: Aș vrea să citesc ceva limpede și frumos, ceva care să mă facă să scriu, să am bucuria de a scrie. Sînt prea intoxicat de ce aud pe la TV, deși nu-l mai deschid decît rar.

Și toate cîte se adună ca praful în timp…

Eu caut, mereu caut și vreau să găsesc, uneori mă străfulgeră un gînd: dar cînd mai scriu? Ce se întîmplă?

Și apoi iar mă iau cu scotocitul cărților…

Trebuie să încep să mă duc să plătesc fel de fel de tîmpenii, amîn…

Bine că s-a găsit povestea asta pentru tine, cu cărticica pentru nemțuci. O să te mai întremezi și tu cu banii.

V.D.N.: Da, chiar am început, a mers bine. Însă după-amiază a pornit iar o ploaie torențială, iarăși s-a inundat scara și a trebuit să ies. Pînă să apuc să-mi dau seama ce se întîmplă, am alunecat pe scări și m-am prăvălit între etaje, cu spatele pe trepte. Nu mă mai opream, totul se derula cu încetinitorul și căutam să-mi feresc coloana și capul, parcă vedeam sfîrșitul și nu îl puteam opri. Mi-am amintit de tine, cum ai alunecat pe gheață, cu ochii la biserică. Eu, cu ochii la balustrada de neatins. Cumplit. Am două dungi roșii pe spate, o hartă violet acolo unde nu se spune, o gleznă umflată, coatele distruse – cînd scriu trebuie să stau ca un păsăroi gata de lansare. Ce stupid!

Despre poezie, înaintea unui tren

E.B.: Aș reciti *Castelul* lui Kafka, carte care m-a obsedat mereu, pe care cred că am înțeles-o cel mai bine dintre cele trei romane ale sale. Am o ediție BPT de mai demult, tradusă, bineînțeles, de Mircea Ivănescu, și îmi este foarte familiară, ca un fel de obiect păstrat cu grijă, care capătă o încărcătură afectivă cu timpul doar pentru cel ce o are, o nutrește cu experiențele trupului și sufletului lui, o regăsește din cînd în cînd; mi-s dragi coperțile, hîrtia cam ordinară, grosimea volumului, mirosul lui inconfundabil, ușoara tocire a

marginilor, vechile însemnări, foarte rare pe atunci, cu creionul, unele indescifrabile din cauza febrilității cu care le scriam fără să-mi întrerup lectura.

Vezi, folosesc toate deliciile posibile ale unei lecturi la o vîrstă la care cred tot mai mult că proza, proza mare, cea de nelipsit în viața unui om, este de fapt tot poezie: uriașe poeme, cu un suflu larg, puternic, copleșitoare prin bogăția și imprevizibilul interpretărilor mereu noi la alte reluări. O carte parcă se împlinește, se maturizează, cu chiar vîrsta celui ce o citește.

V.D.N.: Știind că mă așez pe calea ferată ca să curăț un măr chiar înainte să treacă rapidul, voi îndrăzni: și dacă eu simt invers – că uneori poezia e proză neîmplinită?

Da, așa simt uneori: uite aici o idee, uite un fir, uite cum aici ar fi putut crește o poveste, uite cum (pentru mine) de-aici abia ar fi început, și-ar fi fost necesar de construit, plimbat, migălit; e o senzație care îmi întrerupe uneori lectura, ca o datorie dulce-feroce, da, ca o datorie ca de-acolo povestea să crească. În multe versuri, din poezia nouă mai ales, văd fire care ar fi meritat culese unul cîte unul, din ele creată țesătura solidă, croită harta poveștii. Știu că păcătuiesc! Înainte să treacă rapidul să mă sfîrtece, ridic mărul, ca pe-o paletă roșie: stop, știu că păcătuiesc. Dar simțim fiecare așa cum simțim.

Îmi alimentez curajul dintr-o întîmplare. Citeam excepționalul interviu cu Marin Mălaicu-Hondrari din *Dilemateca*. Întrebat dacă nu se poate scrie la fericire, el zicea: „…nu se poate scrie la fericire. Ce să scrii cînd ești fericit?! Mi se pare monstruos să fii fericit și să încerci să scrii. Nu e destul că

avem atît de puține momente fericite și, și atunci, să ne gîndim la scris? Mi se pare insuportabil, scîrbos de-a dreptul“. Ce legătură are cu discuția noastră? Acum vreo doi ani vorbeam și noi despre scris și fericire. Așezată și atunci pe calea ferată, explicam cu încăpățînare de ce nu pot scrie la fericire (și chiar de asta nu mai scriam). Iar tu mușcai vesel din măr, așezat pe scăunelul cantonului, și-mi spuneai cum tu de obicei la fericire scrii. Cum durerea te amuțește. Și deodată, nu mult mai tîrziu, nici nu m-am dumirit bine că m-am și pomenit ridicată pe sus, scriind în plin vîrtej de insuportabilă fericire care mă chema să-l alimentez așa, scriindu-i o poveste. Se răsturna totul. Gura amară, cu colțurile în jos, devine zîmbitoare dacă stai în cap. Și mă gîndesc și la Radu Vancu, la demonstrația lui de vis din ultima carte. Să scrii despre fericire atunci, pe loc, hrănindu-te din ea și hrănind-o, și nu mai tîrziu, cînd „tristețe nu-i mai mare decît să-ți amintești de fericire“.

De aici nebunia mea de azi, de-a spune iarăși pe dos, cu curajul nebunului care însă știe cumva că greșește. Și știind bine că-i strigător la cer să stai așa, cu fundul pe o șină, și să compari un mac cu o măceașă, cînd nici măcar nuanța nu e apropiată, dar forma, dar gustul, dar anotimpurile?... Nebunul oftă și mărturisi: la fiecare povestire care se chinuie să se nască, îmi doresc ca-n locul ei să țîșnească un poem. Dar nu. Genul nu îl alegi tu, se alege în alte laboratoare, altcineva prepară trebușoarele astea, cine știe pe unde, și macul rămîne mac, și măceașa, măceașă.

E.B.: Poate că fericirea e altceva, nu chiar atît de la îndemîna oricui, trebuie să mai și ai vocația fericirii. O să punctez ca să

ți̦n mine; posibil ca fericirea să fie atinsă cînd îți dai seama, nu cu mintea, ci cu tot trupul și sufletul tău, că te contopești cu ceva mult mai mare, că intri într-un ritm universal al tuturor celor ce există pe pămînt și în cer, că simți, atunci, pe Dumnezeu și, ca și el, creezi; creezi tocmai spre a spori această fericire și a o justifica. Cu alte cuvinte, doar rarele contacte cu Dumnezeu, neașteptate, aparent întîmplătoare, dau acea revărsare de lumină albă, de fericire totală, pe care eu, fiindcă așa mă pricep, și nu altfel, o las exprimată prin scris. Scrisul e o rugăciune, o îndumnezeire, un extaz rar trăit și total; ești, ca să mă folosesc de un titlu al lui C.S. Lewis, *Surprins de bucurie*... Scriind, ești fericit, scriind, te rogi... Cel puțin așa mi s-a întîmplat mie... Dar mai sînt multe de nuanțat... În ultimă instanță, scrisul e felul meu de a mă ruga, e rugăciunea mea cea mai sinceră, rugăciune venită din sîngele și din carnea mea. Singura pe care o pot folosi, pe care încerc s-o ating... Marile cărți au ceva de la Dumnezeu, dar și de la Diavol, asta e sigur... Curios e că mult timp am crezut că marile cărți sînt doar cele „ajutate“ de Diavol! Mă gîndeam la *Suflete moarte* în special. Mă gîndeam la *Demonul meschin*. Uite la *Faust*!!! A scrie într-o stare de fericire nu e „scîrbos“ fiindcă chiar el, scrisul, augmentează fericirea, o duce la trăiri nebănuite, apropiate de miracol, face palpabil, vizibil acel Miracol, Scrisul ca Har... Presupun că aici e vorba nu dacă crezi, asta e rar și greu, ci doar dacă bănuiești că există Dumnezeu, deci și Diavolul. Mă opresc, fiindcă aș avea prea multe de spus. Și aș deveni confuz...

V.D.N.: Vorbești de cei doi mari D, eu voi face un pas șovăielnic într-o parte și voi spune ba vîntul, ba vrabia, ba

frunza, ba golul din toate, și *întîmplarea* din vînt și din toate. Scriind, ești fericit, și mai ales scriind tocmai cînd ți-e cumplit de rău, de gol, de dureros, chiar scriind despre rău, despre gol, despre durere.

Îți amintești un ciob de trecut, îl înalți, alegi muchia cea mai tăioasă, exact pe marginea aceea îl lustruiești și privești precaut prin el, oare ce se mai vede, nu se mai vede aproape nimic, atunci reconstruiești, construiești o poveste, o altă poveste, și din munca asta sare iepurește fericirea, te ridici de pe scaun și iarăși te duci la fereastră, și îți dai seama că ai uitat să respiri, ți-e greață și uite cum îți tremură picioarele, și totuși, din tot chinul din urmă, acum lustruit și așezat într-o cutiuță, cu titlu ca etichetă, te întrebi cum și de unde a răsărit atîta fericire deodată? Fiindcă tremuri, ți-e greață și amețești, și totuși ăsta e binele.

Și atunci, dacă scriind despre dezastre, amplificîndu-le, retrăindu-le și-n original și-n dublul lor nou, dacă asta te face atît de fericit, cîtă fericire amplificată va trebui să fie gata să sprijine pervazul ăsta cînd vei scrie chiar despre fericire?

E delicios să îți dea viața cîte un bobîrnac cînd nu te aștepți, să te rotească așa cum vîntul rotește nepăsător o giruetă cu cap de pisică, deodată privind dinspre apus spre răsărit, și calea în care ai crezut cîndva să-ți alunece, să-ți deraieze, să te poți privi tu pe tine de pe o șină paralelă, rîzînd de nebuniile în care credeai, pe care prea sigur de tine le declamai, fie și numai unei singure perechi de urechi.

S-a dus un an cumplit, poate cel mai greu din viața mea. Tăiată pe dinăuntru, cu mințile vraiște, mută, m-am temut că o

să se stingă ceva. Și rubrica noastră, tot mai mare jena de-a povesti în ultima vreme. Cred că mă izolează și mă înrăiesc în izolare ochii din jur, forfota, senzația permanentă de mers pe sîrmă. Distanța uriașă dintre toate astea și amețeala de lîngă pervaz ar trebui să facă simplă alegerea. Dar girueta…

E.B.: Girueta cu cap de pisică indică posibilitatea de moment, mereu schimbătoare… Ce frumos e desenată, pe atlasele vechi, Roza Vînturilor!

Păsările roșii

V.D.N.: A fost un an cumplit. Să-i zic „cel mai cumplit“ și să-l ferfenițesc așa, cu etichetă cu tot?

A fost ziua lui tata. L-am sunat, nu prea știam ce să vorbim. El vedea niște păsări roșii pe fereastră, eu îi ziceam că sînt cinteze, el mișca perdeaua, păsările zburau. De la tata am învățat ce frumos e să taci, eram așa de mică, era așa de tînăr. O măsuță cu piese de șah și-o scrumieră între noi.

Pentru fiecare știre despre sinuciderea cuiva, eu tac cinci sute de semne. Pentru fiecare rînd scris despre un posibil motiv, eu tac un motiv, pentru fiecare vorbă care scotocește, dezvelește, arată slăbiciunea, eu tac și învelesc, acopăr, ascund, strîng în brațe învingătorul. Și sper, stupid, să se audă.

Cînd am mișcat perdeaua, cînd au zburat păsările?

În Serbia s-a interzis fumatul în locurile publice. În iunie, o să mă așez la graniță și-o să suflu tot fumul spre casă. Planuri, planuri, dar așa aș pune capul pe-o pernă, așa m-aș odihni, așa

aș pleca. Citesc *O lume dispărută*. Plăcerea e prea intensă pentru ca plăcere să fie cuvîntul potrivit. N-am zis-o eu.

E.B.: Tu citești *O lume dispărută*, eu tocmai am terminat, năucit, *Cevengur* și răsfoiesc o postfață la *Fără speranță*, prima carte de memorii a Nadejdei Mandelștam. Și nu cred că voi putea vreodată scrie proză ca lumea, deși aș avea multe de zis, de imaginat, pentru perioada ’55-’65, pentru cea ceaușistă, pentru cea de după ’89…

V.D.N.: Vă răsfățați, ați sărit la postfață! Eu o să sar la ale mele, cu poftă egoistă. E atît de bună cartea asta, atît de bine scrisă, atît de densă, de savuroasă în detalii, chiui, rîd și oftez tot citind, amintind, recunoscînd, contrazicînd, fiind de acord…

Citisem primele două părți, ale lui Paul Cernat și Ion Manolescu, apoi făcusem o pauză cu un roman, o răsuflare lungă, ieri m-am întors în lumea dispărută și îl citesc pe Angelo Mitchievici. „Aș vrea să scriu despre lucrurile care m-au emoționat și nu știu să fac corect tăietura între bine și rău“, zice Angelo, și întocmai așa citesc și eu, tot ca și cum aș strînge în palmă o lamă de ras veche, ca și el; așa am și început să citesc, căutînd lumea mea dispărută și întrebîndu-mă cum de-am început deodată să scriu despre ea și de ce, și cum să continui. Caut cioburi, mă tai în ele, fericirea se transformă în negură, apoi mă întorc la cartea asta, uite-l pe Angelo copil, ascultînd fermecat un vecin cîntînd la chitară. Și aud și eu deodată muzica vecinei, nu, mai bine să nu zic ce ascultă, mai bine să nici nu aud. Deodată am alți vecini, alți prieteni, doar că sîntem departe unii de alții, ceea ce ne leagă e chiar lumea dispărută.

E.B.: Întrebarea pe care o punea Osip Mandelștam soției sale, Nadejda, era: „De ce crezi tu că trebuie să fii fericită?“.

V.D.N.: Da, chiar așa. La Radu Vancu am auzit-o prima dată. Merge cititul? Că lumea mea dispărută s-a terminat, cu partea lui Ioan Stanomir și dialogul, s-a terminat oricît am tras de ea pe parcurs…

E.B.: În noiembrie 1933, Mandelștam scrie o poezie despre (și împotriva lui!) Stalin, pe care o recită apropiaților. Ea va ajunge la destinatar. În mai 1934, este arestat si apoi exilat la Voronej. Asta pentru că a intervenit la Stalin însuși Buharin, care spune într-un post-scriptum că și Pasternak este neliniștit de arestarea lui Mandelștam. Pasternak primește celebrul telefon de la Stalin că totul va fi bine. Dar în 1938 e arestat din nou cu indicația de a fi dus la Kolîma. Moare într-un lagăr de tranzit și e aruncat la groapa comună. Mandelștam i-ar fi zis soției sale: „De ce te plîngi, poezia este apreciată doar aici, la noi, doar aici ești ucis pentru ea. Nicăieri nu a mai fost ucis cineva din cauza poeziei“.

V.D.N.: Iarăși un citat celebru. Am primit și eu *Cevengur* și sînt cu urechile ciulite, așteptînd alte cărți. Pe una, venită din Franța, comandată cu greutate, am găsit-o sub prețul de la intrare, bine că nu mi-a dibuit-o careva! Poștașul sună întotdeauna de două ori, dar dacă nu ești acasă, tot degeaba…

Cînd pierzi cîte o carte

E.B.: Cînd pierzi cîte o carte, nu fiindcă ai uitat-o în tren sau ai împrumutat-o și nu-ți mai este restituită, din comoditate, din rea-voință, din neglijență; cînd o pierzi în casă, o rătăcești într-o clipă ce ți se șterge din memoria deja știrbă, tocită la zimții minții, se află undeva pe unde ți-e greu să umbli (căzută sub un dulap masiv, sub patul greoi etc.), cînd n-o mai ai la îndemînă întinzînd mîna, orbește, s-o iei, după un timp începi să simți dispariția ei ca pe ceva ireparabil. S-ar mai găsi poate, și ai reuși, și ai insista, pe la anticariate, un exemplar asemănător, numai că tu ai nevoie chiar de cel al tău, cu petele lui de cafea pe scoarța tartajului, cu foile ușor îndoite la colțuri, cu formatul atît de îndrăgit. Nu-ți vine a crede că n-o s-o mai recitești, s-o pipăi, s-o miroși; se duce cu ea o întreagă parte a vieții, în jurul ei se adunaseră amintiri, unele foi reîmprospătau adolescența, învolburau din nou tinerețea, închegau peisaje tulburi, amănunte altfel pierdute, pe care abia acum le consideri esențiale…

V.D.N.: Cît am căutat, pe la tarabele anticarilor din Timișoara, o carte dragă din copilărie. Parcă îmi pierdusem sufletul! Și am găsit-o, pînă la urmă: tot acasă, dosită, în rîndul al treilea din burdihanul bibliotecii. Încă avea între pagini semnul de mătase, croșetat, de pe vremuri.

E.B.: Am ajuns cu *Metamorfoza* pe la jumătate și mă gîndeam că, evident, cei din familia lui Gregor Samsa nu

consideră că transformarea lui în gîndac ar fi o boală, altfel s-ar feri să nu se molipsească, și-ar face vaccinul antigîndac…

Apoi m-am uitat la *Invitație la eșafod*. Să fi citit Nabokov *Procesul*? Parcă el spunea că nu. Totuși, *Procesul* apăruse de cîțiva ani buni, Nabokov era în Germania, lectura e plauzibilă.

Și uite, așa, iar m-am culcat devreme aseară, ignorînd posibilitatea că m-aș putea trezi, dimineața, gîndac monstruos…

Seara e mai greu, atunci mă simt cu adevărat singur.

Am observat că-mi place să citesc cărțile pe care le-am mai citit cîndva, dar exact din aceeași ediție, veche, indiferent dacă am și una nouă. Cărțile acelea pe care le țineam în mîini cînd eram la Dolhasca sau, apoi, la Iași. Parcă le înțeleg mai bine. Și cînd te gîndești că peste cîteva zile am 72 de ani… Mă și sperie. Și sînt ca paralizat, nu fac decît să citesc.

Îmi place să mă duc la piață, văd legume multe, colorate, frumoase, lucioase, scumpe.

Sînt zile cînd toți oamenii par urîți, chiar sînt. Și sînt mulți bătrîni, mai ales în magazinele alimentare, aproape numai bătrînii cumpără! Cățeloii stau covrig lîngă ușile de la intrare.

Și cafeaua, nelipsita cafea. Am halit și căsuța de turtă dulce. Melcucul stă cu ochii deschiși mereu, cred că așa și doarme. Pisicoanța în schimb se uită ce-i prin casă.

V.D.N.: Să răspund iute cu Nabokov. Mai vorbisem despre asta, parcă. Nu, nu citise Kafka, multă lume a făcut legătură între *Invitație la eșafod* și Kafka, însă Nabokov nu știa germană. Cartea a scris-o (în rusă) cînd stătea la Berlin și, după cum povestește în cuvîntul înainte (al versiunii în engleză), nu citise încă nimic de Kafka, era complet ignorant în privința literaturii

germane moderne, și nu citise nici traduceri în franceză sau engleză din Kafka. Spune acolo și că nu vede nici un fel de legătură între cartea aceasta și *Castelul* sau *Procesul*, și că nu a putut niciodată înțelege de ce toate cărțile lui, invariabil, au trimis cronicarii către comparații grăbite cu nume mai mult sau mai puțin vestite.

În biografie, întîlnisem un pasaj în care se spunea că, mai tîrziu, văzînd o fotografie a lui Kafka, Nabokov era convins că îl întîlnea în tramvai, în Germania. Se înșela. Vera avea să lămurească pentru biografie confuzia temporală.

Se pare că, dacă chiar vrem să căutăm o influență undeva, aceea ar fi mai degrabă – discretă – dinspre *Alice în Țara Minunilor*, pe care Nabokov a tradus-o în rusă.

Bucurii pe cont propriu

V.D.N.: Lucrurile stau cam așa: un turn de dicționare alături – dedesubt, o carte pusă la lipit. S-a descărnat cea la care lucrez, riscam să rămîn cu un capitol în mînă. Și n-am forțat-o, cu mîngîieri delicate o țin deschisă, cu fel și fel de mecanisme fine improvizate; dacă m-ai vedea cîte obiecte ajută aici, e o adevărată armată, de la semne de carte, de carton, de lemn, de mătase, cabluri ale computerului care traversează paginile de-a latul, stinghiuțe, bucățele de marmură și cîte și mai cîte, numai să nu prind cărțile în menghina aceea specială, foarte bună altădată, nu și acum. Două volume trebuie ținute deschise deodată, pe masă, la disecat, fără să pui mîna pe ele. Astea-s în

stînga. În dreapta, dicționarul cel mai folosit, gros de-ți rupe picioarele cînd îl iei în brațe. În spate, pe măsuță, alte două, și mai grase, care se mută ba pe canapea, ba pe unde mai nimeresc, cînd și cum le vine rîndul. În față computerul, paginile sub ochi, plus alte dicționare de pe net, clasificate și ele în fel și chip – păsări, plante, latină, mitologie, accesorii vestimentare din alte secole… Cam așa. Ca la război!

Iar ceasul, desigur, îmi stă întotdeauna în spate.

Asta ca răspuns la îndemnurile să încerc să mai las calculatorul și să lucrez în pat. Cum să mă mut acolo, cînd eu sînt cel mai mărunt soldat din bătălie?

E.B.: Tu îmi descrii ca pe-o fericire cîmpul tău de război. Și de fapt mie îmi place toată înghesuiala asta de dicționare și de cărți, cîteodată așa stau și eu, cu patul plin de ele. Numai că acum sînt mai încet la treabă. Cînd citeam Proust, aveam și un dicționar de personaje și unul de localități, și o ediție franțuzească cu un soi de rezumat la fiecare volum, asta îmi ajuta mult la lectura în românește, plus că aveam două traduceri, una de Irina Mavrodin și una de toți Cioculeștii, pe rînd, cum au apucat. Ani de zile am tot buchisit *În căutarea timpului pierdut*!

V.D.N.: Timp, am auzit timp? Cu ochii în tavan, la patru și ceva dimineața, am decis că de data asta n-o să mai pot adormi. Am bîjbîit și-am făcut o cafea. La cinci m-am pus pe treabă, la veioză. Și-am lucrat întins pînă acum, două ore intense, minunate. Ale mele, cu tot ce ține de traducere dat deoparte,

ascuns. Am ajuns la final cu povestea, a unsprezecea. Îmi tremură toate. E gata. De la capăt acum.

E.B.: M-am trezit mai tîrziu puțin, pe la 6.30.

Le mai las naibii de vise care nu-mi dau pace. Mă așteaptă o săptămînă grea: doctor iar, căutarea medicamentelor etc. Aș vrea ca toate cărțile să mi se deschidă gata înțelese, gata citite dacă s-ar putea. Am și de astea multe, dar nu știu ce mă oprește la încă o lectură. Cred că teama de a nu fi dezamăgit acum. Și mai este ceva, caut mereu scheme de scris, or, asta nu prea ți-o dau scriitorii de prima mînă, ei scriu ca ei și basta. Da, se pot învăța doar anumite principii generale, lucruri la care te gîndești mult și le accepți sau nu, dar mai ales le accepți din cauza prestigiului scriitorului, doar că îți merg ție. Însă ce mare scofală-i? E clar, înveți să scrii doar scriind, trecînd cuvintele prin tine, chinuindu-te și bucurîndu-te pe cont propriu, nu pe pielea lui Goethe! (Asta fiindcă vreau să recitesc *Poezie și adevăr*, o carte ce mi-a tulburat adolescența și oarecum am stricat-o atunci. Uite, sînt multe cărți formidabile care trebuie reparate printr-o lectură matură, de om cu reumatism, colici și ochelari.) Chestia cu relectura nu mai ține. Am o memorie care, dusă naibii, mă face să citesc aceeași carte de 6 ori ca și prima dată! Mai ieri am descoperit un *Idiotul* tradus de Emil Iordache, prin 1998. Uluit, am văzut că l-am citit cu creionul în mînă, notîndu-mi fel de fel de eventuale dezvoltări de acțiune, de situații. Uitasem cu totul de planul meu de a mă pune să rescriu *Idiotul* (pare o gafă enormă!), accentuînd mult legătura ciudată dintre Nastasia Filippovna și Aglaia, amîndouă iubite de Mîșkin!!!

Prima carte citită

V.D.N.: Dacă a citi înseamnă plăcere și scufundare în poveste, glisarea într-o viață paralelă – și cred că mai degrabă asta înseamnă, decît gestul de a-ți purta privirea pe rînduri –, atunci prima carte eu am citit-o cu ochii și cu glasul mamei. Era un volum străvechi și gros, fără coperte, pe-a cărui primă pagină zdrențuită scria *Grimms Märchen*. O carte cu poveștile Frații lor Grimm în limba germană, din copilăria mamei, și care nu avea concurență la ora culcării. Ne citea, mie și sorei, reușind o traducere ad-hoc din germana ei maternă în româna noastră, cu stîngăcii care făceau poveștile și mai amuzante… Paginile vechi, cu letrine gotice și ilustrații negre dantelate, erau fragile și casante ca niște aripi de fluture, astfel că adormeam în firimiturile cărții, presărate din cotor și din marginile ferfenițite. Firmituri de spiriduși, de pitici și de gheme de aur…

La cinci ani am învățat să citesc. Turuiam, într-un salon de spital, *Mica Murdărica* – „Lampioane, veselie, la vecini e sărbătoare…“ –, culegînd de la micii pacienți și de la asistente aplauze, exclamații și cornuri cu rahat. Aceasta ar fi prima carte citită singură-singurică de fetița ochelaristă ce-am fost. O aventură înrudită însă mai mult cu artele spectacolului decît cu lectura.

Dar cea dintîi întîlnire reală, intimă și năucitoare cu o carte, cea dintîi acaparantă scufundare într-o poveste de patru sute de pagini dense, fără ilustrații, a fost prilejuită un pic mai tîrziu de *Fetița de pe Terra*, de Kirill Bulîciov. Am trăit cu sete în povestea Alisei, o fetiță care călătorește în cosmos și în timp împreună cu

motanul „Indicator“, ce își tot schimbă culorile în funcție de stare, ajungînd pe tărîmuri unde sînt flori nepămîntene, cu petale din oglinzi ce pot fi exfoliate, dezvăluind întîmplări din trecut… Un fel de *Alice în Țara Minunilor* variantă rusească și modernă, adorabilă, recitibilă la infinit, în care regăsesc acum un semn de carte de mătase, probabil de-o seamă cu cartea.

E.B.: Pe la vreo 4-5 ani, una din cele mai mari plăceri mi-o procura faptul de a mă preface că citesc, invitat complice de maică-mea, în fața unui auditoriu, de obicei feminin, dintr-o revistă, *Universul copiilor*, o lungă poezie povestind pățaniile lui Haplea! Pentru a fi mai convingător, spuneam fiecare strofă urmărind versurile, la fix, cu degetul. De fapt, nu știam nici o literă! Maică-mea mă învățase, recitindu-mi de nenumărate ori textul, ținîndu-mă în brațe (din cauza asta lectura – sau mimarea ei! – s-a suprapus mereu cu o nesfîrșită tandrețe intimă, c-o boare de parfum interzis, c-o contopire amoroasă clandestină…). Doamnele se extaziau, bînd lichioruri fine, transpirînd abundent la subsuoară (pe atunci nu era moda axilelor rase la sînge; ridicarea unei mîini le dezvăluia tufe tulburătoare de cîrlionți îmbibați, ca într-un mîl călduț, de propria lor aromă), potrivindu-și grațioase zulufii la ceafă, de un asemenea năzdrăvan cititor. Eram smuls din poalele mamei și gratulat cu pupături lipicioase pe obraz și frunte. Mi se dădeau dulcețuri de caise și siropuri cu sifon. Prietenele mamei se mirau de precocitatea mea și-mi preziceau, chicotind, mari succese la femei. Am fost cumva dus în eroare de mic copil de această răsplată fabuloasă a lecturii! Mai trist, mi s-a întîmplat chiar pe dos. Cu cît citeam de-adevăratelea carte după carte, cu

atît sexul opus mă ignora! Vorbesc, desigur, de fetițele, de fetișcanele de vîrsta mea. Fiindcă maturele au apreciat întotdeauna destul de senzual patima mea, îndopîndu-mă cu volume groase, romane de amor răsfoite și de ele, trecîndu-mi cu vederea stîngăcia adolescentină și timiditatea inițială. Aveau dînsele grijă de totul! Țin minte o doctoriță stomatologă din Curtea de Argeș, dintr-o vacanță de vară, care mi-a pus plombe gratis, emoționată că i-am cerut trei volume solide de Pearl S. Buck, *Casa de lut*, parcă!

Albul abandonează

V.D.N.: În plimbare, zilele trecute, deodată se ivise gîndul că ar trebui să mi se întîmple o bucurie, așa din senin. Aiurea. De parcă bucuriile ți s-ar întîmpla din senin. Și uite-o! Adunată cu palma împrejur, de pe o zi pe alta.

La a doua lectură a romanului *Murphy* de Beckett, hotărăsc să reconstitui partida de șah dintre Murphy și domnul Endon. La prima lectură – ca orice primă lectură, superficială și înșelătoare, oricît ne-am străduit – nu o reconstituisem, nici n-aș fi putut, în primul rînd din cauza notației descriptive din versiunea originală, în engleză, apoi din cauză că nimic nu m-ar fi smuls din tolăneala în poveste. Greșeală! Fiindcă partida de șah este chiar poveste. Acțiune, personaje, confruntări și eschivări, bătălii interioare. Cele patruzeci și trei de mutări spun foarte multe despre personaje, iar partida m-a făcut să rîd cu lacrimi la prima punere în scenă, aseară. Mai amărui apoi.

Am jucat eu cu mine, supravegheată atent de Pupidulce (mă privea cam de sus) și de pisica pătrată (se mira turtită pe diagonală). Am luat versiunea franceză (notațiile sînt cele cunoscute nouă, de la A la H și de la 1 la 8). Am început cu gîndul că joc cu albele. Eram Murphy, așa mi se părea normal; el juca întotdeauna cu albele. Și tot întotdeauna, dar cu negrele, juca domnul Endon.

Trebuie spus că cei doi se află într-un azil de nebuni, primul ca îngrijitor, al doilea ca pacient. Pacient cu fișă specială – de stat cu ochii pe el din cauza tendințelor sinucigașe („prin apnee sau orice alte căi posibile“). Murphy se simte ca peștele în apă la azil, convins că în sfîrșit și-a găsit semenii. Cu domnul Endon se crede de-a dreptul înrudit. Cu cel ce trăiește în minte, închizînd obloanele exteriorului de carne.

Murphy așază piesele în fiecare dimineață, într-un cotlon liniștit, face prima mutare, pleacă, se întoarce pentru a găsi răspunsul dlui Endon, mută, pleacă și tot așa toată ziua. Jocul trenează, uneori seara găsește piesele pe tablă în poziție foarte asemănătoare cu cea de început. Fără capturi, fără atacuri.

Și a început dansul, petrecerea, distracția în micul meu sanatoriu. Negrul face pași mici, tot pe loc. Un pas înainte, altul înapoi. Ieși din tine, fuga înapoi în tine. Albul caută să-l copieze. Nu-i iese mereu, dovadă că presupușii semeni, cei etichetați drept bolnavi psihic, sînt totuși diferiți, nimic nu se compară cu naturalețea maladivă a pasului pe loc și-a indiferenței la ce e împrejur. Adorabile turele, de exemplu, cea neagră plimbată obsedant de la h8 la g8 și iar înapoi; și-n oglindă la fel. Pașii sînt ai unui dans medieval, cu parteneri care poate se tatonează

(reciproc? nu, nu!), dar nu se întîlnesc cu adevărat niciodată. Pașii laterali sînt preferații. Pașii timizi înainte sînt imediat compensați de drumul iute înapoi. Astfel că piesele abia plecate se întorc acasă, însă deraind ușurel. Ușurel și foarte precis! După mutarea 27, tabla arată ca azilul: toate piesele negre sînt acasă, aliniate în pătrățelele lor, însă nebunii au luat acum locul regilor, iar regii sînt la nebuni. Caii și turele și-au schimbat locurile. Doar doi pioni se află cîte un pas înainte, lăsînd cale liberă nebunilor. Simetria este perfectă, dansul a fost de-o precizie fantastică. Degeaba albul își scoate la bătaie regina („ingeniozitatea disperării“), negrul e impasibil, își vede de dansul interior, piesele se rotesc înapoi pe pozițiile de început, ignorînd albele majore servite insistent pe tavă. În fața simetriei și calmului înfricoșător al negrului, albul abandonează.

E.B.: La un moment dat, la Dolhasca, mă apucase nebunia șahului. Stam în livada din spatele casei și, pe două table de șah, jucam partidele dintre Botvinik și Tall, pe una partida reală, pe cealaltă toate variantele ce ar fi putut urma (consemnate în carte). Tall făcea mutări aparent lipsite de importanță sau provoca schimburi de piese inegale, ca după aceea, peste nu știu cîte mișcări, să cîștige spectaculos! Chestia e că la liceu, în pauze, profesorii mă băteau fulgerător, cu toată deschiderea mea siciliană!

Patru iubiri de aprilie

V.D.N.: Dacă e aprilie e Cioran și e Beckett și e Nabokov. Și, pentru cine dorește, e Shakespeare.

De ziua lui Cioran, pe 8, m-am plimbat cu tramvaiul între Sibiu și Rășinari, pe o ploaie mărunță și rece, la repetiția unui spectacol de teatru.

De ziua lui Beckett, pe 13, am tradus ultimele patru pagini dintr-o carte, și-am ajuns la capăt doar ca să am de unde mă-ntoarce.

De ziua lui Nabokov, exact cînd apare această rubrică, să alegem citatul îndrăgostirii. Nu din vechile cărți îndrăgite, nu din paginile multe care m-au legănat mult înainte de acel moment, ci acel citat anume care deodată a rupt pojghița fină dintre admirație și dragoste și m-a făcut, cu nespusă inconștiență, să încep să traduc, numai și numai pentru mine. Din *Ochiul*: „De fapt, nu știam chiar nimic despre ea, orbit cum eram de acel farmec arzător care înlocuiește orice altceva și justifică totul și care, spre deosebire de sufletul omului (adesea accesibil și ușor de posedat), nu poate fi nicicum însușit, așa cum nu se pot include printre posesiunile cuiva culorile norilor zdrențuiți de la apus, de deasupra caselor negre, sau mirosul unei flori pe care îl inhalezi la nesfîrșit, cu nări încordate, pînă la intoxicare, dar care nu poate fi extras întru totul din corolă“.

Numai și numai pentru mine, ziceam. Și chiar credeam în posesiunea asta deplină, acolo unde nimic nu era și nu este al meu.

Din Cioran, să alegem: „Nu face doi bani scriitorul care, în viața personală, nu e timid“.

Iar din Beckett: „…doar mergeam mai departe, corpul meu descurcîndu-se cel mai bine fără mine“.

E.B.: Cred că doresc, mai întîi, pe Shakespeare, un amor destul de vechi, de pe la 16-17-18 ani, întrerupt, reluat, adîncit, cu căderi, cu suiușuri, cu enervări, cu adorări și plictiseli, cu noi înțelegeri și chiar cu un avînt bezmetic după buchisirea cărții lui Jan Kott, esențială, prin ’69. Marele Will, bădăranul Will, a devenit o obsesie cu timpul, lectură de bază, salvare, autopsihoterapie la domiciliu, condiment benefic pentru inimă și trup, motivație de-a scrie pe marginile replicilor, augmentîndu-le, adăugiri scandaloase, cînd nu mai pot citi nimic altceva. Normal, sacrilegiul ăsta m-a oprit să împrumut, rușinat, orice volum din șirul de *Opere*. Apetitul mi l-a deschis *Visul unei nopți de vară*, dintr-o ediție publicată la ESPLA prin anii cincizeci și ceva, în traducerea lui Șt.O. Iosif! Insist pe traducător fiindcă m-a fermecat pe viață. De atunci și-a făcut loc în sufletul meu, devenind emblematic cumva, Puck!

Mai tîrziu am descoperit pe Ariel, pe Regina Mab, pe vrăjitoarele bolborositoare din *Macbeth*, pe mîloasa și fascinanta Cleopatra, cu nevricalele ei ero(t)ice, pe fițoasa Elena (numită și Nell în intimitate), pentru care mor mii de greci și troieni de-a-amboulea, pe nenumărații bufoni plesnind de înțelepciuni proferate într-un limbaj inimitabil, savuros, mustind de sugestii licențioase, pe sîngerosul Richard al III-lea, total lipsit de scrupule etc. Am avut norocul să văd scena cuceririi abrupte de către Richard al III-lea, ghebos și urît, a

Doamnei, mă rog, a unei Lady Anne îndoliate după moartea tatălui și soțului, asasinați chiar de cinicul pretendent la mîna ei, scenă decupată, regizată și jucată de Omescu, într-un recital Shakespeare care a făcut vogă. M-a zăpăcit o Ofelie încarnată minunat de Mariana Buruiană. Am sorbit primele trei volume din noua traduce a *Operelor*, de la Editura Paralela 45, ediție coordonată și îngrijită de George Volceanov, delectîndu-mă cu cele trei variante ale unui *Hamlet*, inițial, destul de frust („A fi sau a nu fi – aici e buba!“; „Vă unduiți șoldurile, vă rupeți în figuri… vă destrăbălați mimînd inocența… Fir-ar să fie! Ce porcărie… Du-te la mănăstire“; „Futu-i!“).

Observ că eu am vorbit doar de o singură iubire!

Dar nu am pomenit încă de formidabila „Transpunere de Ion Barbu“, *Viața și moartea regelui Richard al III-lea*, chiar dacă e fragmentară. Nici de *Povestirile după Shakespeare* de Charles și Mary Lamb, absolut delicioase din cauză că fratele sfios și sora pudibondă elimină scene întregi din piese, ba și personaje care li se par prea deocheate, încît începi să ai o plăcere ușor perversă comparîndu-le cu textul real. Nici de replica de-un absurd delectabil a lui Eugène Ionesco la *Macbeth*, în *Macbeth*-ul lui. Nici de echivocul sexual din *Sonetele* îmbiindu-te la descifrarea misterului Doamnei brune. Nici de atracția, de aura tulbure a unor personaje feminine travestite în bărbați de care se îndrăgostesc pătimaș chiar femei, ducînd la situații destul de ciudate. Mai ales că în teatrul elisabetan femeile erau jucate tot de bărbați tineri si zvelți! Deci o dublă pătăranie! Mă opresc, reamintind încă o dată de faimoasa carte a lui Jan Kott,

Shakespeare, contemporanul nostru: proaspătă, gustoasă, hrănitoare, energizantă.

Și mă întorc la miraculoasele vacanțe de vară, petrecute la Curtea de Argeș, în lecturi de dimineață pînă seara, uitînd de orice, ducîndu-mă doar, în silă, la masa de prînz de la tante Vera sau de la tante Olguța, năucit de cărțile înfulecate non-stop, cîte două pe zi. Acolo am dat peste primul Nabokov! Era *Camera obscură* a lui Vladimir Nabokov-Sirin! Mi s-a părut extrem de crudă, de ciudată. Nu mai citisem așa ceva! M-a marcat, nu mă puteam despărți de dînsa. Împreună cu alte două volume (*Golem* de Gustav Meyrink și *Amantul doamnei Chatterley* de D.H. Lawrence), am șterpelit-o din biblioteca nu prea bogată a lui nea Mitică, ajutat de o mătușă sosită în viligiatură, din București, tante Ileana, ce le-a strecurat la plecare în valiza ei. Fiindcă bagajul meu era aprig controlat de bănuitorul nene. Au trecut peste patruzeci de ani pînă să am la îndemînă alte volume de Nabokov! Și aproape încă vreo douăzeci ca să-mi procur și o „viață“ a lui, în două uriașe volumoaie, în franceză, ambiționat de faptul că tu le aveai în engleză! A fost perioada cînd ai tradus *Ochiul*, *Disperare*, *Rege, damă, valet*, o parte din povestiri, *Originalul Laurei*, dîndu-mi un îndemn neașteptat de viguros să iau la puricat orice text de Nabokov. E-o plăcere continuă.

Cît despre Cioran, cartea care m-a uns la suflet a fost și rămîne *Îndreptar pătimaș*. M-au subjugat limbajul folosit, parfumul îmbătător al frazelor cu iz bisericesc, greu, uleios, ideile fierbinți picurîndu-mi pe inimă ca o ceară de lumînări

groase și galbene, ostenite de arderea pîlpîită agonic lîngă icoane ferecate-n aur străvechi. „Adorația-i un fruct al izolării.“

Și iată-mă ajuns, în „final de partidă“, la Beckett! De-aici începe și se termină adevărata lectură. A vorbi de Beckett mi se pare inutil. Trebuie citit și răscitit; eventual, dacă ai fler și dicționare scotocitoare, de căutat sau de ghicit aluziile lui imprevizibile, de gustat umorul devastator, de uluit în fața simplității care de multe ori te lasă lampă! Mă simt necopt pentru sinceritatea lui infernală…

V.D.N.: N-am decît să tac de restul iubirilor de aprilie. Dacă aș putea, aș vorbi despre detaliile suprinzătoare care se ițesc la a treia, la a patra lectură consecutivă, la cufundarea lentă, maratonică, circulară în același volum de Beckett, aș vorbi despre toate acele lucruri care produc plăcere, „o asemenea plăcere încît plăcere nu e cuvîntul potrivit“. Sînt tocmai lucrurile despre care nu pot vorbi, nu din superstiție, nici din vreo cochetărie. Să zic atît (amănunte): pasajele identice repetate în contexte diferite, minunat funcționînd cu toate rotițele învîrtindu-se în sens invers, maximele inversate, cuvintele inventate, cuvintele dezgropate, ridiculizarea unor autori uriași, bobîrnacele grozav camuflate… Și poate să protestez timid la ultima afirmație, cea cu sinceritatea, căci cred – sincer! – că în fața altor calități mi-aș scoate pălăria. „Calitatea lui chirurgicală“, de exemplu, ca să închei ghiduș. Oricum, bine că s-a mai dezlipit eticheta cu absurdul.

4

„Parcă am cînta la un sicriu… la patru mîini“

– Moarte –

Fragment cu rotație infinită

Veronica D. Niculescu: „În ultimii săi ani, s-a dedicat scrisului…“ – zic asta în gînd și zîmbesc amărui. Ce să fac?

Cît de urîte sînt nunțile, marea lor majoritate! Adesea, biata mireasă arată mai rău ca-n zilele rele, totul e fals, strident, carton și strălucire, nu mai zic de adunătură… Eu n-am făcut nuntă, ha, ha, îmi permit să spun că nu-mi plac serbările de restaurant. Dar nu despre asta e vorba. Ce ne facem cu înmormîntările? Cum să spui că sînt tot mai oribile? Ce ton să pui în voce, ca să nu rănești?

Cu mulți ani în urmă, am însoțit o caleașcă negră spre un cimitir, în Arad. Așa a plecat străbunica, la 93 de ani. În ziua cînd avea să moară, s-a trezit veselă. A cerut înghețată de la chioșcul din colț. Și apoi a spus că are chef să cînte, să i se aducă

magnetofonul. A înregistrat un cîntecel. Apoi a închis ochii, senină.

La Sibiu, asist de cîțiva ani la niște ceremonii îngrozitoare. La mine în bloc, bătrînii se sting unul după altul. Sînt scoși în fața scării, unde se adună o grămadă de cunoscuți. Astă-vară, m-am plimbat aproape două ore în cartier, fiindcă nu puteam să intru strecurîndu-mă pe lîngă coșciug. Duminică, s-a mai dus unul, de la scara cealaltă. Din dormitor, auzeam popa înșirînd niște date anoste. Aceleași, aceleași, de parcă toți oamenii ar fi trăit după șablon. Cînd s-a născut, cînd s-a căsătorit, dacă a avut copii. Nimic… viu. „În ultimii săi ani, s-a dedicat scrisului…“, mă pomenesc brodînd un text care i-ar fi mai pe plac poate chiar mortului. În ultimii săi ani, da, asta făcea. Scria bilețele după bilețele. Se pitula pe trotuar, iar apoi, cînd ajungea în dreptul unei mașini, cu viteza limbii unui cameleon, întindea o mînă și lipea biletul de parbriz. Amenințări – „nu mai parcați pe trotuar, nesimțiților…“, chestii din astea. O făcea cu o conștiinciozitate de care nu dau dovadă nici lucrătorii de la primărie… Dar omul a plecat cu duba neagră a serviciilor funerare, fără să mai zică nimeni nimic. Dubă care, culmea ironiei, l-a așteptat parcată mai încolo, chiar pe trotuar!

Emil Brumaru: Cam sinistră pofta ta de a descrie morți! Mi-ar plăcea despre mine să se spună: „În ultimii ani s-a dedicat gutuilor, motanilor și recitirii la nesfîrșit a cîtorva (3-4) autori dragi… De obicei se uita, uluit, anotimpuri întregi, la aripioarele rechinicilor, un soi drăgălaș de animale feroce, lacome… S-a sfîrșit rotindu-se infinit, surîzînd, pe un fotoliu de computer. Rugați-vă pentru sufletul lui îndrăgostit de ciupercuțe…“. Altă

dată despre nunți, aici te întrec… n-am avut nici martori la prima… cerîndu-mi voie să fiu măcar eu prezent… de la profu de radiologie căruia îi expuneam teza de diplomă despre iradiațiile din timpul radioscopiilor… Dar e de povestit a doua…

V.D.N.: Nu e poftă, e un soi de a gestiona tristeți. Cum altfel? După ce că trăim sufocați de șabloane, să mai și murim așa cum vor alții? Să se spună lucruri vii, adevărate, mici, da, de la aripioara rechiniței încolo…

Despre cununii civile fără părinți și cu martori de ocazie am și eu de povestit, dar nu vreau…

E.B.: Aripioara-rechiniței! E frumos ca „rochița-rîndunicii“… O fi floare și rechinița-rechinică? În rest, eu zic să ne batem mai bine în păpădii, nu în nunți; să ne lovim în fluturi, nu în cununii; să ne rostogolim în rouă, nu în logodne efemere… A, mi-am amintit de cea mai copilărească logodnă, îți vine rîsu-plînsul cînd o citești, cea dintre Tom Sawyer și Becky Thatcher… de pe malul uriașului fluviu… Și revin la ideea scrierii unei cărți, așa, în unda întîmplării… neforțînd nimic… Carte pe care deja am început să o scriem, îți atrag, cu viclenie, atenția!

Fragment cu numărătoare

V.D.N.: După ce vezi moartea cu ochii, n-ai cum să mai scrii ca înainte. Prea puțin spus – de fapt, n-ai cum să mai trăiești ca înainte.

Am citit zilele trecute un poem excepțional, pe site-ul lui Dan Sociu, și rîndul „sînt mort în toate orașele“ mi-a rămas… Mi-am amintit că și eu sînt moartă, la Pitești și la București, la Filantropia și la Fundeni. Am intrat pe ușa dublă a spitalului privind la biletul care se legăna la degetul mare al unui bărbat cu pînză pe față. Apoi m-am legănat pe un pod în Timișoara… Dar azi, cu ochii-n tavan, din canapeaua mea nouă, mi-am dat seama că totuși *a vedea moartea cu ochii n-are nimic de-a face cu moartea, ci cu învierea*. A vedea moartea cu ochii are de-a face cu aici, nu cu dincolo.

E.B.: Poemul e cu adevărat formidabil! Am și spus-o… Dan Sociu riscă să devină un mare poet… m-am prins de mult… Are, cumva, și răutatea necesară, ceea ce nu-i puțin lucru… Cît despre moarte, cred că am văzut-o de, nu mă laud, vreo trei ori, la vîrste foate diferite… Ultima dată mi se părea că, uite, ce folos că o vezi, dacă tot nu mai poți comunica nimic despre ea… Posibil că eram foarte aproape de un abandon psihic total…

V.D.N.: Da, am văzut că v-a plăcut. Eu n-am comentat, nu mă pricep, e doar o chestie emoțională, iar pe D.S. nu-l cunosc decît din citite. Ce a pus acolo mi-a plăcut mult de tot. Cît despre cele trei ori ale dumneavoastră, de două cred că știu, probabil nr. 1 și nr. 3. Poate a trecut destul timp ca să puteți scrie despre nr. 2 și nr. 3. Din perspectiva „învierii“, poate? Niște numărători pentru… pentru ce?

Eu am „înviat“ lăsînd naibii tot ce faceam înainte, meseria, mai apoi orașul, iubitul; se naște o mare dorință de a lua totul de la capăt, de a schimba, dar poate fi o mare confuzie, cred că

asta e riscant, că nu mai știi exact de ce trebuie să fugi și ce trebuie totuși să păstrezi!

E.B.: Curios e că despre una din aceste „morți“ nu am scris niciodată! E atît de banală moartea uneori! Era iarnă, mă duceam să scot niște bani din bancă, acum cîțiva ani… înainte de sărbători poate, nu țin minte… Și exact în fața Teatrului Național, puțin după ce am trecut de intrare, am lunecat și am căzut direct cu ceafa pe trotuar, neavînd timp să-mi ameliorez șocul cu mîinile ținute în buzunar. Ei bine, atunci pocnindu-mi capul pe care aveam doar o bască, mi-am auzit oasele craniului scrîșnind (a fost ceva de nedescris) și am avut timp, fulgerător, să mă gîndesc că gata, aici, între Teatru și Mitropolie, mor… chiar așa mi-am zis… și parcă mă mîndream cu asta… M-am ridicat foarte prudent… întîi în șezut, mi-am pipăit urechile foarte calm, să văd dacă nu curge sînge prin ele, pe urmă m-am ridicat în picioare… cu fața spre Mitropolie, ca să o mai văd o dată… (va urma).

V.D.N.: Îl iau pe „va urma“ ca pe o promisiune. Bănuiesc că acesta e nr. 2.

Eu „m-am dus“ într-un spital din Timișoara (după ce mă dăduseră ca sigur-dispărută medicii din Pitești și București), mă lungisem pe masă, sub ochii ăia străini, era așa de frig, îmi ridicaseră cămașa, mi-au înțepat mîna stîngă și mi-au zis „acum numără pînă la…“. Și număram și mă uitam la boneta medicului și mă gîndeam gata, uite, boneta asta verde e ultimul lucru pe care mai apuci să-l mai ve…

E.B.: Parcă am cînta pe un sicriu… la patru mîini! Asta ca să fiu zglobiu!!!

V.D.N.: Asta vreau eu să folosesc! Se poate?

E.B.: Da, că am luat și eu cîteva cuvinte de la tine… așa… pe șest…

Fragment cu pocnitură

E.B.: Și fiindcă te tot lăudai cu *Camera obscură*… uite că am găsit-o din prima, era așezată, un singur exemplar, pe orizontală, vizibil pentru orice hobbit… Facem un interviu? Titlul l-ai și dat, „După ce ai văzut moartea cu ochii“…

V.D.N.: Bine c-ați găsit *Camera obscură*, pe site-ul editurii s-a epuizat.

E.B.: Aș insista, mai bine, pe un eventual interviu… Cred că am avea ce spune despre stările astea limită… Țin minte cum am stat în rezerva în care se murea, pe la 20 de ani… doar ca să am liniște… Pe atunci socoteam boala o pedeapsă aplicată personal de Dumnezeu… mie. Mult mai tîrziu am învățat, cu adevărat, cum se moare…

Tocmai încercam să văd traducerea asta nouă la *Camera obscură*. Ailaltă era de doi bani… (Uitam, am fost corector 6 ani, de acolo mi se trage meteahna asta de a tot corecta… Te rog să mă scuzi… Tot am rămas eu „tarat“ de atunci…)

V.D.N.: Și eu am lucrat destui ani la corectură (și degeaba, ha, ha!). Știți că există un sindrom al profesorului, care uită cum se scrie corect, după ce vede ani la rîndul imbecilități? E o chestie care ține de memoria vizuală, ajungi să faci confuzii.

Boala, da, e mereu luată ca o pedeapsă personală. La Reanimare, m-am trezit noaptea și am simțit cum încep să mă răcesc. Am stat cîteva minute și am observat, da, era o răceală care urca dinspre extremități. Cînd s-a apropiat de miez, am vrut să strig, dar aveam fălcile încleștate, era greu, abia ieșea un vuiet… Au venit tîrziu, au băgat ceva în vene, era o criză de spasmofilie. Eu am crezut că gata, acum…

Oricum, din asta nu înveți nimic, totul ține de Aici, nu de Dincolo. Mult mai aproape ești cînd ți se moare în brațe. Altă dată despre asta…

E.B.: Da, mama mea a murit în brațele mele… Eram singur în casă… Și deodată nu a mai suflat… Am fugit la un vecin, mi-a dat o lumînare, i-am pus-o la cap… vecinul acela tot spunea ceva, dar nu mai înțelegeam nimic… Mult timp am umblat ca un orb pe stradă, nu mai cunoșteam oamenii, eram pierdut… Muriseră și tata, și mama, unul după altul, într-un interval de un an… Atunci mi-am dat seama că am rămas singur… Iar mai tîrziu, așa, deodată, mi-am dat seama că nu sînt singur, e mereu Dumnezeu… par vorbe, dar am simțit chiar asta…

V.D.N.: Da, cînd ți se moare în brațe, atunci e chiar moarte.

Mi-am amintit de versurile lui Radu Vancu, cu tatăl.

Mă gîndeam că, dacă ar fi să facem interviul, poate ați tăcea brusc. Mai bine povestim aici. E lipsit de orice apăsare. Urăsc să

lansez întrebări și să aștept comod să mi se trimită răspunsuri. Față în față se fac interviurile, pe loc, nu comandînd, așteptînd ca numai celălalt să facă treaba. Aici însă e altceva, e așa, un ping-pong fără arbitru. Nu vreau să fiu obraznică, nu spun nu, dar nici nu vreau să sar în aer să prind bombonica în cioc. Cum ziceți…

E.B.: Da, cred că putem închega un taifas, mai întreabă unul, mai răspunde altul… Și la urmă vedem ce iese… puse cap la cap… Ar fi ca două interviuri în paralel…

V.D.N.: Mai bine spuneți ce-a fost după ce-a pocnit craniul…

E.B.: A, uitasem de pocnitura aia… După ce am început să calc… m-am gîndit că poate să fie o chestie în doi timpi, să apară hematomul mai tîrziu… Deci mai aveam de așteptat… Ajuns acasă, la televizor se dădea tocmai știrea că este ziua cu cel mai lunecos polei… mai ales în Iași… și că au fost multe accidente…

Fragment cu vers de mușuroi

V.D.N.: Cam liniște în Sibiul cultural. Așa că aterizai, aseară, la o conferință de presă a unei inaugurări din domeniul economicos, vai… Dar nu despre asta o să scriu aici, ci despre discuțiile dinaintea ei, mult mai interesante de altfel. O colegă abia întoarsă de la Fundeni, unde fusese pentru niște analize complicate, e luată la rost de o alta: „Dragă, dar nu-ți mai stă bine părul!“. „Crede-mă, la Fundeni asta nu face nici o diferență!“, vine răspunsul. Mă bag și eu în vorbă (e domeniul

meu, pardon!): „La Fundeni diferența o face biletul de la degetul mare de la picior. Ori îl ai, ori nu-l ai“.

E.B.: Domeniul tău e cam sumbru! Cu bilet la degetul de la picior am văzut doar cadavre, la morgă, în filmele americane… Cînd am făcut medicina legală, cadavrele nu aveau bilet la deget… Fotografia ta cu ciori postată aici are o caligrafie fină, de desen chinezesc… însă ducînd tot gîndurile spre cele rele… cobitoare… Fii mai veselă, te prinde… Mă uimește amestecul acesta de bucurie și imagini fantasmagorice, horror… Moartea vine singură, nu trebuie prea mult chemată…

V.D.N.: Eu am văzut biletul legănîndu-se la piciorul unui bărbat. Eu intram, el ieșea. Asta nu se uită. Mă obseda – orice, orice, numai să ies de acolo fără bilet. Nu e sumbru, e tot viață.

Ciorile au invadat mesteacănul de la geamul meu într-una din diminețile trecute. Poza mea de aici se potrivea la poezia de pe celălalt blog, „cînd vor veni ciorile să ne ia…“. Dar sînt veselă azi!

E.B.: Aș dori să scriu aici doar despre ceva cu totul nou, dar îmi vine în minte examenul de la medicină legală, cînd mi-a căzut pe bilet, la proba practică, să tai cu un fierăstrău fin calota cranianã a unei femei sinucigașe, pentru a pune un diagnostic anatomo-patologic… O să încerc să repovestesc toate astea, dar nu acum… E cam dură scena… Și cînd te gîndești că după aceea am scris o poezie niciodată publicată… Femeia aceea, așa moartă cum era, avea o frumusețe stranie…

V.D.N.: Să nu uităm să vorbim despre frumusețea animalelor moarte.

E.B.: Da, cum l-am găsit eu mort pe Scămoșilă, lîngă linia ferată, parcă mai lung. Era FRUMOS! Așa mort…

V.D.N.: Iar eu pisica albă, o apariție absolut feerică. Zile în șir a stat acolo, culcată sub un pin. Era un ger năprasnic. Îți venea să o iei în brațe, să o trezești. I-am scris o poveste.

Să nu uităm să tăcem despre asta.

*

V.D.N.: Pe malul înghețat al pîrîului Trinkbach, azi, în Parcul Sub Arini, o pată neagră în zăpadă – trupul mărunt al unei cîrtițe. Frumoasa neclintită pare abia ieșită din mușuroiul ca un tort de ciocolată. Bot roz, ochi ca mărgelele, lăbuțele din față indicînd vinovatul: soarele ăsta minunat minte, ne minte pe toți.

E.B.: Cîrtița are ochi? Știam că e oarbă și mi-o închipuiam, cumva, chiar fără „mărgele“… așa, doar cu bot de cîrtiță… Sînt și cîrtițoi? Ieri, la Ipotești, am văzut o biserică în care Eminescu e în costum negru, în civil, cum s-ar spune, în locul unui arhanghel… Iar toți îngerii aveau aoreole negre, cică de doliu, că a murit Eminescu… „Îngeri cu aoreole de doliu!“ Cineva mai practic, nu ghidul, altcineva, explica misterul prin faptul că nu au avut aur ca să aurească aoreolele…

V.D.N.: Are ochi, dar mititei, cu văz slab dezvoltat. Probabil că în realitate nu au cum să fie ca mărgelele, fiindcă sînt cam acoperiți de blană. Și totuși, imaginea fixată în memoria mea este cu mărgele mici, mici, sclipind în soare. Dacă m-aș întoarce să mă mai uit o dată, probabil TOTUL ar fi diferit.

Vedeți, acum sînteți ca persoana aceea practică, aceea care v-a spus că nu au avut aur pentru îngeri!

Și-apoi, dacă așa cum noi închidem ochii, cîrtițele îi deschid atunci cînd pleacă?

E.B.: „Cîrtițele deschid ochii doar cînd pleacă!“ Vers de ținut minte…

Fragment despre moartea poeziei

V.D.N.: Într-o dimineață, acum vreo șase ani, pe cînd îmi beam cafeaua la fereastră, am auzit niște urlete și-am văzut un bărbat snopindu-și cîinii în bătaie, în colțul parcării. Era o pereche superbă de labradori negri; cîinii își primeau loviturile cu supușenie, doar bărbatul urla. Peste cîteva zile, am scris o poveste, căutînd să-mi imaginez ce poate face un om să dea cu picioarele într-un animal. Pe om nu-l cunosc, nu știam absolut nimic despre el și nici nu l-am mai văzut prin cartier de ani buni. Conflictul din poveste era deci pur imaginar. Azi, sub Turnul Sfatului, dezvăluirea neașteptată a unor frustrări reale – bărbatul (da, chiar acela, însă fără să mai aibă cîinii lîngă el) îi arată unui amic o clădire din Piața Mică: „Vezi“, îi spune, „acolo sus era cantina Partidului. Zece ani am mîncat acolo!“.

Ieri a murit motanul mamei. Dumnezeu știe ce iubit a fost. Avea ochi incredibil de mari, iar botul și-l ținea mereu puțin întredeschis, ca într-o permanentă stare de uimire. Mama nu poate vorbi la telefon. Zice că nu de față cu tata. Și tata intră mereu în cameră cînd sună telefonul. În cameră mai e și pisica,

mama motanului. Curată, albă, cocoțată pe bibliotecă. Ea umblă mereu numai pe sus. Bibelou.

E.B.: Moartea unei pisici, a unui motan, cum a fost cea a lui Scămoșilă, nu poate fi transmisă. Cui să-i spui? Toți surîd surprinși: cum, suferi din cauza unui motan? Pare stupid! Și ce dacă a murit o pisică? Mor oameni, apropiați, necunoscuți unii, cîteodată cu zecile de mii în catastrofe inimaginabile (cutremurul din China!) și tu ești trist din cauza unui motan? Medic, la țară, cum puteam eu transmite, și cui, durerea asta care nu e deloc un moft… Ba chiar e augmentată din cauză că nu ai cine să te compătimească, cu cine să o împărtășești… Oricum, cînd a murit Scămoșilă, mi-am spus că mi-a murit, de fapt, poezia… Și mult timp nu am mai scris nimic…

V.D.N.: A murit poezia…

Și cît timp trebuie să treacă nu pînă să poți scrie, dar pînă să poți măcar vorbi despre asta, pînă să-ți poți aminti întîmplări frumoase, simple… Mersul lui pe lîngă peretele holului, saltul pe canapea, icnetul pe care îl scotea cînd trupul grăsun ateriza de pe dulap pe fotoliu, sforăitul, tremurul lăbuțelor. Și în tot acest timp te apleci și mîngîi o sferă de aer, jos, acolo unde venea el, la picioare, cerîndu-ți ceva care de-acum va rămîne nedat.

E.B.: De fapt, atunci cînd a murit Scămoșilă, am rămas mut. Eram la țară, omului îi pasă dacă-i moare vaca sau calul, nu motanul! Fuseseră cîteva zile de ploaie, de noroaie… L-am găsit lîngă linia ferată, întins, nefiresc de lung… Toți au lansat ipoteza că a fost călcat de tren. Dar nu era schilodit. Mult mai tîrziu,

cînd deja eram în Iași, cineva mi-a spus că fusese otrăvit de gazda mea… fiindcă îi mîncase nu numai puii de găină, ci chiar găinile… Dacă aș fi aflat atunci, cred că mă mutam pe loc…

V.D.N.: Mușești, da. Dar mai întîi a fost un urlet, mi-l amintesc fiindcă în liniștea nopții a sunat de parcă ar fi venit din afara mea. Mă și vedeam, aplecată deasupra fotoliului, voiam să opresc coșmarul… Și nu se oprea. Se oprise visul.

Al meu a murit la 4 și zece minute, noaptea, de parcă și-ar fi reglat ceasul să sune anume la ora aceea; știa că mă scol noapte de noapte la 4. La 7 și jumătate am plecat la serviciu. Nu puteam lipsi. Dar am zăcut în biroul mic, cu ușa închisă. Am uitat să trimit mașina la aeroport, după nu știu ce oficial european care trebuia adus din București la Sibiu. Mult timp apoi, noaptea, mergeam cu băgare de seamă. Abia atunci am înțeles că, de-a lungul celor zece ani de locuit cu motanul, îmi modificasem mersul pe timp de noapte. Puneam cu grijă un picior înaintea altuia, sondînd inconștient aerul, nu cumva să-l lovesc pe Roni. De-acum, aș fi dat orice să mă împiedic de ghemul moale și cald. Dar mersul meu precaut era dintr-odată caraghios, inutil, ca un dans fără muzică.

5

„Cad castane din castani“

– Un pic din toate –

Fragment ca un poem feroviar

Emil Brumaru: Am stat mult timp lîngă calea ferată. La Merișani, cînd locuiam într-un canton, liniile treceau pe-alături… Apoi la Belcești, unde taică-meu era șeful haltei. Acolo îmi plăcea „linia moartă“! Era o linie pe care se depozitaseră vagoane de diferite feluri, de marfă, chiar de persoane, însă stricate. Șurubăream prin frîne, scoteam piese ciudate, îmbibate cu păcură, mă lăfăiam pe băncile scorojite de soare, îmi plăceau osiile care aveau un soi de capace metalice… Și mai tîrziu, medic uman, la Dolhasca, la o barieră, trenul trecînd la vreo cinci metri de odaia cu motani somnolenți și dulapuri uriașe… Mereu am vrut să scriu un soi de „Poeme feroviare“, ba chiar am și reușit de vreo cîteva ori. Cîntarele C.F.R. din spatele gării, semafoarele, macazurile, terasamentele de piatră ale liniilor, traversele de lemn prinse solid în buloane cu ghivent…

Uneori mă duceam la gară luînd-o pe traverse, mărind pasul de la una la alta, cu ochii în forfota terasamentului: gîngănii,

buruieni țîșnite la întîmplare, obiecte pierdute între liniile lucioase, infinite…

Veronica D. Niculescu: Buloane cu ghivent, traverse și buruieni țîșnite la-ntîmplare…

În gara din Merișani, aceeași gară, probabil cu treizeci de ani după dumneavoastră, stăteam și eu pe băncuța de pe peron, păzind un arsenal întreg de undițe, mulinete, genți cu momeli, tot așteptîndu-l pe tata. Eram băiețelul lui cu codițe blonde. Partida de pescuit urma numai după ce-și rezolva treburile – era într-o delegație. Îmi amintesc apoi corcodușele, o cutie de conservă plină cu apă – cea mai mare captură a zilei, soarele la apus și digul abrupt, arsurile de pe umeri și pe mama dojenindu-ne aspru seara tîrziu, și mai ales sentimentul prețios de a fi complicele tatălui în ceva nepermis, delicios…

E.B.: Am impresia că gările, peroanele, trenurile mixte trecînd, trecînd, trecînd… cu geamurile pline de fețe zîmbitoare de femei tinere… pavilioanele C.F.R., cantoanele, barierele cu cîte o ceferistă stînd cu fanionul galben, înțepenite, grave, gînditoare… toată atmosfera asta îmbibată de mirosul acarilor, al impiegaților cu șepci vajnice și paletă, roșie pe-o parte, verde pe cealaltă, biletele pierdute, măturate, sălile de așteptare răcoroase, cu iz de harbuz crăpat, sobele gigante din ele, zgomotul perforatorului de la casieriile cu ghișee strîmte… totul… multe… multe… sînt deja un poem!

În gară la Merișani/ Cad castane din castani/ Și am patruzeci de ani!

Am fost pe acolo mai tîrziu, deja matur, venind de la Curtea de Argeș. Cantonul în care am locuit pe la 4-5 ani mi s-a părut minuscul, înghesuit lîngă un pod de fier pe sub care curgea un rîu subțire, firav… Și iar tîrziu (deja revenisem la Iași) Caramitru mi-a povestit că începeau întotdeauna repetițiile la o piesă pusă de Tocilescu repetînd de cîteva ori versurile: În gară la Merișani/ Cad castane din castani/ Și am patruzeci de ani…

V.D.N.: Toate locurile dragi ale copilăriei ne rămîn mici, numai timpul trecut se lărgește la infinit.

E.B.: Am stat cred că un an la Merișani. Nu eram încă de dat la școală, dar ca să nu rămîn singur acasă, mama mă lua cu dînsa, stam în bancă și ascultam cum predă la clasa întîi! Timpul, cu adevărat, pare să fie mai lung. Am văzut și trăit atîtea acolo!

V.D.N.: Cred că există o vîrstă magică: aceea de 5 ani! Tot timpul mi s-a părut așa, că e o întreagă viață în vîrsta aceea, dinainte de școală, cu ochi mari, cu nări lărgite, cu degete dornice să cunoască și mai ales cu o memorie precisă, ca o lupă. Ah, și libertatea deplină.

Îmi amintesc că eram mîndră de vîrsta mea chiar atunci, cînd o trăiam, eram mîndră că sînt mezina familiei, în înfumurarea mea mi se părea un merit! Vedeam ce înseamnă un an în plus în „oglinda“ surorii mele, mai mare cu numai un an (dar ce mare e anul în copilărie!) și știam precis: nu e bine să crești, nu, nu.

Fragment periculos

V.D.N.: „Baloane de săpun se pot face și din soluția de spălat veceul.“ Așa i-am zis. Apoi am inventat o poveste cu o rază înclinată, care ar fi căzut nedrept de frumos într-un nefericit moment pe chipul unei fete necunoscute, altminteri o fată oarecare. Raza, și nu fata, raza de lumină e cea care i-a furat iubitul, lăsînd-o pe prietena mea așa, palidă și tristă, părăsită, privindu-se întruna în oglindă, căutînd explicații… Ne sorbeam ceaiurile de portocală. Îi inventam povești după povești, ea rîdea. Chestia cu balonul însă era singura absolut adevărată.

E.B.: Ei, chestia cu veceul e, zic eu, destul de interpretabilă. În *Primăvara neagră*, Henry Miller are pagini fermecătoare, la capitolul „O după-amiază de sîmbătă“, despre closete, veceuri, toalete, vespasiene… ceva feeric aproape. Face un elogiu de neuitat cititului în toaletă, în recreații… Nu dau citatele care-s voluptuoase… acolo i-a înțeles, scrie el, pe Boccaccio, pe Rabelais, pe Petroniu… etc. Se ajunge pînă la Hemingway, Dos Passos… „Vreau o puritate clasică unde căcatul e căcat și îngerii sînt îngeri.“ Iar baloanele făcute din soluția aceea de curățat veceul irizează, ca și cele din săpun Cheia, curcubeie plăpînde, plutitoare… Normal că trebuie să fie și raza de soare acolo… Mai ales dacă intervine o poveste tristă de dragoste…

V.D.N.: Îngrozitor de plictisit, pui jos, între chiuvetă și mașina de spălat rufe, sticloanța cu Mr. Proper. Din izbitura de podea, pojghița fină formată în gura sticlei se umflă și se desprinde. Ființa asta nouă, balonul, se ridică ușurel pînă în dreptul

ochilor tăi uluiți. Și, da, nu e cu nimic diferit de cele din copilărie, cu infinite sclipiri colorate. Și pocnetul mic, autodistrugător, ca de inimă de căprioară speriată, e la fel de încîntător. Iată ce nu s-a spus în reclama la Mr. Proper.

Nu mă pot abține: o povestioară despre cititul în toaletă. Abia ce apăruse *Lolita* la noi (prima ediție, anii ’90, acea copertă oribilă). Încîntată, i-am împrumutat-o unui coleg, fotoreporter cu viziuni interesante, căruia mă așteptam să îi placă… știți cum îți vine să împarți cărțile dragi… Fericit la culme, mi-a mărturisit peste cîteva zile – da, era fermecat, o citea la toaletă, nu mai ieșea de acolo! I-am spus: „Știi ce, poți s-o păstrezi, că-mi iau eu alta“. A fost așa de mișcat de gestul meu minunat! Mișcat profund, aș zice!

E.B.: Adevărul e că nu am citit niciodată în toaletă! Pur și simplu, și sper să nu par grobian, acolo încerc alt deliciu, cel al defecării, ca să mă exprim medical… Păi, cînd te caci, te caci, nu citești… mai pe șleau… Iar cînd citești e altă mîncare de pește… Nu le poți „savura“ pe amîndouă concomitent… zise hobbitul ce-i doar un hobbit, acolo… ups! Cred că Sméagol (Gollum) m-ar înțelege perfect! Deși e un hobbit decăzut, dragă-doamne!!!

V.D.N.: Chiar că ups! Intrăm pe un teritoriu periculos. Eu altceva nu înțeleg: oamenii ăștia, cu astfel de obiceiuri, în cît timp reușesc să citească o carte? Într-o lună, două, un an? Cum să îți coordonezi viteza de citit pe pagină cu timpii dintre așezatul pe colac și trasul apei? Drace, uf, să dăm foaia!… Și oare obiceiul ăsta – al altora, al altora, să nu uităm să repetăm

asta! – datează din Epoca de Aur, cînd se foloseau la baie ziarele *Scînteia*?

E.B.: Ha, ha! Eu nici acolo nu citeam *Scînteia*!!! Păi, știu eu, chestia cu timpul… Uite că timpul trece, trece, trece și într-un veceu banal de bloc… Mai ales acolo…

V.D.N.: Ha, ha, ha! Și e tocmai ziua Răposatului!

Fragment cu parașutist

V.D.N.: Am făcut un duș, mi-au căzut ochii pe o cutie de Ariel și brusc mi s-a activat memoria cu lecturi de baie (involuntare) din Epoca de Aur: cutiile de detergent! Un slogan celebru, probabil de pe Perlan, zicea așa: „Bine înmuiat înseamnă pe jumătate spălat!“. Ce îndemn perfect pentru comunism! Parcă nu îndeamnă la curățenie, ci fie la lene, fie la treabă făcută pe jumătate.

E.B.: Ciudat, vorbești cu atîta dezinvoltură despre comunism, despre Răposatul, dai definiții pe bază de detergenți… Mie, una peste alta, perioada aceea mi-a consumat o parte din copilărie, adolescența, tinerețea, maturitatea… Cam două treimi de viață… Doar prin ceea ce am scris, prin ce am citit (și aici doar parțial – fiindcă îmi amintesc de niște cărți: *Sondorii din Apșeron*, *Așa s-a călit oțelul*, *Tînăra gardă*…) am reușit să fiu în afara realității de atunci… De gîndit…

V.D.N.: Stați puțin… nu, nu e așa simplu. Să iei în rîs anumite detalii nu înseamnă să vorbești cu dezinvoltură, nu în sensul de a privi cu ușurătate, la modul general, asupra întregii perioade. Am prins și eu, din păcate, prea mulți ani din acea vreme. Sigur, sînt nenumărate aspecte pe care nici eu nu le pot povesti cu zîmbet, nici măcar cu unul amar. Dar nici n-aș adopta un ton dramatic aici, unde am început prin a vorbi despre… lecturile în toaletă!

Ca justificare, voi povesti o întîmplare reală, din această iarnă. Eram cu sora mea în Germania. Masa într-un restaurant chinezesc, împreună cu cîțiva prieteni, toți nemți. Ajun de Crăciun, amintiri din copilărie… Conversația alunecă, nu știu cum, spre copilăria noastră, din România comunistă. Sora, apoi și eu, povestim despre cum ne jucam cu banii de ulei sau zahăr în buzunar. Dacă „se băga“ la magazin, lăsai joaca și fugeai. Apoi cartelele de pîine, trezitul la 4 noaptea ca să mergi la lapte, perna burdușită pe telefon, teama din casă, în fine, povești cunoscute pentru cei ca noi, dar care pe nemți îi cam lăsau cu gura căscată.

Și dintr-odată am simțit nevoia să sparg tot șirul ăsta de amărăciuni; era ceva fals în întreaga poveste. Și i-am explicat cumnatului, peste farfuriile cu felii rumenite de rață, că n-ar trebui să creadă că am avut o copilărie nefericită! M-am pomenit vorbind cu pasiune despre ceea ce e frumos în copilărie, indiferent de ceea ce se întîmplă în jur: florile sînt uriașe, culorile au miros, păpușile vorbesc. Banii, mîncarea de pe masă, vocile de la Europa Liberă, chiar și teama erau totuși griji din lumea adulților. Iar cumnatul, născut în Germania în

’46, din tată american și mamă nemțoaică – copil al războiului – a început atunci să povestească despre cum se jucau printre dărîmături; fericiți, cum se joacă copiii, cum altfel?…

E.B.: Ăsta da răspuns! M-a lăsat cam fără piuit. Se pare că am atins ceva care te îndeamnă la scris! O să facem o pauză cu alune. Prea ai multe de zis. Și mă complexează toată amestecătura asta aiuritoare de nații cu felii de rațe rumenite, halite în Germania, într-un restaurant chinezesc. (Să adaug că, pornind de la textul inițial, nu prea înțeleg ce i-ar fi furat iubitul… Posibil ca „iubitul“ să fi plecat așa, că-i plăcea altă femeie… nu a fost deloc șterpelit…) Ei, dar ai o mie de lucruri de povestit… în sfîrșit ți-ai dat drumul… mă bucur… Ar trebui să le iei încet, pe rînd, nu dintr-o răsuflare… Normal, copilăria e frumoasă oricînd, aproape oricînd… La vreo patru ani mă distra teribil cum cad avioanele din cer, în fum și flăcări, ochite de artileria antiaeriană… Ba lîngă cantonul în care locuiam, la Merișani, o dată, sub un prun pipernicit, a adormit un parașutist năucit de catapultarea forțată… Promit să revin în forță… E cernoziom fertil aici.

Fragment cu „bărbățel“

V.D.N.: Balul de sîmbătă seara! Am în stînga o carte, în dreapta un dicționar, ambele încremenite-n șpagat – vorba lui Ioan Groșan din *Domnișoara Bovary* – și vreau, vreau, vreau să ascult, după pauza mare sau cînd veți dori, despre avioanele care cădeau și băiețelul de patru ani, cu degetul ridicat spre cer.

E.B.: Da, acolo, rămîne parcă o carte în șpagat. O, despre băiețelul de patru ani sînt multe de zis. Venisem din refugiu, din Basarabia ocupată de ruși. În canton eram eu, vărul meu mai mare, mama, tata… Cantonul se afla lîngă un pod de fier… Merișani e aproape de Curtea de Argeș. Acolo, la canton, am văzut trenul regal, de un albastru uluitor, fulgerat în viteza luminoasă, trecînd spre Curtea de Argeș. Era de fapt un automotor cu două corpuri lucioase, orbitoare. Tatăl meu era impiegat la Merișani. Apoi a fost detașat altundeva, cert e că ne-am mutat în sat, într-o curte în care proprietarul, un militar pensionar, sta cumva în valea curții, iar eu cu mama în dealul ei. O păzeam cu strășnicie, eram doar, cum mă alinta ea, „bărbățelul“ ei. Normal că eram gelos pe proprietarul care mai purta uneori haine militare, ceea ce-i da un aer bătăios, cuceritor…

V.D.N.: „Bărbățelul“ e cel mai dulce alint pentru unicul băiat. La Merișani am fost și eu de multe ori – doar sînt născută în Argeș. Mergeam cu tata la pescuit, de cînd eram mică, am mai povestit… La început, credeam că trebuie să fie meri mulți acolo, îmi imaginam livezi întregi, cu pomi aliniați cît vezi cu ochii, cu mere mari și verzi, lucioase. Am fost cam dezamăgită, dar mi-a trecut repede, fiindcă pe malul unei ape sau în pădure mă simt cel mai bine.

N-am mai ajuns de cîțiva ani în Argeș. Și e așa de aproape de Sibiu; cînd vin din centru spre casă, în capătul bulevardului larg, drept, văd munții. Pare așa simplu: acolo, dincolo de

crestele lor, e toată copilăria mea. Dar cum a fost cu parașutistul?

E.B.: Să nu uit toate vacanțele petrecute, pînă eram deja student, la Curtea de Argeș. Aveam stabiliți acolo, la un moment dat, două surori ale mamei și un frate de-al ei… Stăteam la fiecare, cu rîndul… O, ce lecturi înfundam, singur, pe nisipul malului Argeșului, ferit de lume… Sau în patul larg, dintr-o cameră dată mie anume, la tante Vera și nenea Mitică… Parașutistul a dispărut cum a și apărut, după ce a dormit adînc sub prunul de la cantonul din Merișani… Dar despre vacanțele de la Curtea de Argeș am infinit de povestit… La mănăstire aveam un loc al meu, în pășunile bisericii, unde mă ascundeam și citeam întins pe un covor luat de acasă…

V.D.N.: Știam de vacanțele din Argeș, de lecturile pe malul apei ale băiețelului-bărbățel tolănit pe burtă, cu ochii pe Robinson… Și vărul, și mătușile… Și dragostea pentru bilele de biliard… Care dintre mătuși v-a oferit oare mult dorita bilă galbenă de fildeș?

Și toate acestea se petreceau cu mulți ani înainte să mă nasc eu – o spun nu ca să mă strecor într-o poveste frumoasă, doar caut să-mi imaginez o axă a timpului –, să vin și eu apoi pe malul Argeșului, să văd pentru prima oară în viață o barză, să mă apropii tiptil de păsăroiul înalt cît mine, Doamne, cîtamai păsăroiul și uite cum știe să stea într-un picior! Uite că învăț și eu de la el, stau așa, cu talpa dreaptă proptită deasupra genunchiului stîng și întind aripile, fîl, fîl…

Ieri am pozat munții care stau ca un perete alb, imens, în capătul bulevardului. Par așa de ușor de trecut. Dar tot mai ușor e cu mintea, și mult mai frumos ce se vede așa, doar în gînd.

Fragment cu coadă

V.D.N.: S-a tot spus anul trecut că Sibiul primește un teatru nou în 2008. Că nu a mai fost timp să se facă pentru 2007, dar că asta va fi prioritatea zero anul viitor, adică acum. Mai exact, o construcție nouă-nouță, fiindcă acum teatrul funcționează într-un vechi cinematograf, cu doar trei sute de locuri, iar clădirea mai este și în miezul unui proces de retrocedare. Am întrebat azi în conferința de presă de la primărie cum va fi cu noua construcție și-am aflat că problema e ca și inexistentă. Dacă am trecut de 2007, nu ne mai presează nimic, mi s-a răspuns. Așa că adio, deocamdată…

Asta este. Pe de altă parte, mi-am luat bilet la *Faust*, mă duc duminică pentru a treia oară. Am ales ca locul să fie suuuus! De acolo, de fapt, vezi mult mai bine tot ce se petrece. Urăsc primele rînduri.

E.B.: Nu știu ce *Faust* ai văzut. Că e unul de Frunză și unul de Purcărete… Acolo, la Sibiu, a făcut unul Purcărete! Culmea e că m-a invitat dinainte la premieră, contra *Infernala comedie*… Și mi-a promis că *Faustul* lui va fi un haiku!!!

V.D.N.: Da, cel de Purcărete, desigur! Mi se pare echitabil schimbul cu *Infernala comedie*! Plus biletele de tren Iași-Sibiu, vagon de dormit. O, dar nu e deloc haiku, e haihui, că te plimbi prin Noaptea Valpurgiei. Acum, serios, e nemaipomenit, trebuie să îl vedeți.

Ca o curiozitate, azi citeam poeziile dumneavoastră de pe blog și îmi tot suna prima (titlul plus primul vers) a Goethe, chiar la *Faust* mă gîndeam! Dar n-am zis nimic… că am dubii, poate sună și a traducerea lui Doinaș, e ceva acolo… (și nu mai corectați orice linioară sau literă, că Mefisto tot își bagă coada pe undeva; iar la Purcărete e rău de tot, e o actriță blondă frumoasă!).

Era vorba despre:

„Dar, îngere, iubirea ta-i greșeală…

Sînt pămîntean și dînsa-i pămînteană“.

E.B.: Am citit *Faust* tradus de Doinaș anul trecut, cu ghionturi, din ambiție… Îl mai citisem o dată cînd a apărut în traducerea lui Blaga, mai cu pecetea lui. O să mă uit!!! O fi rămas ceva de acolo… Mai e o traducere sau chiar două, una parțială, doar partea întîi, cealaltă integrală… Era un plan al meu să citesc Shakespeare integral, și un an dacă mă chinui (deși unele piese le-am citit de cîte 3-4 ori) la alea istorice… *Faust* trebuie citit, clar, de mai multe ori… și de preferat în germană… vai! Oricum, sînt vreo trei traduceri bune… A, cu Purcărete am discutat pe mobil, tocmai terminam de citit *Faust*… și mi-am exprimat părerea că e imposibil de „pus“ într-un timp rezonabil… A rîs, fac un haiku din el, a adăugat… Se pare că și cel de Frunză e formidabil… Și în altă dezordine de

idei… ăștia, marii, aparent plicticoșii, sînt teribili de hrănaci, te consolidează, îți dau pămînt de arat… Cervantes, Montaigne, Rabelais, Swift etc.

Dacă cu Goethe m-am mai descurcat, cu Shakespeare am feștelit-o… Dar *Sonetele* lui le-am tocit…

V.D.N.: Hrănitoare explicații. O fi rămas ceva, mie așa mi-a sunat poezia de la prima citire, era ceva muzical asemănător, de la bun început… Am căutat anul trecut *Faust* în traducerea lui Doinaș de am înnebunit, fusese una singură la anticariatul de la Turn, am pus anunț și pe blog. Nu se găsește decît cea de la Paralela 45, diferită.

Domnului Purcărete i-a ieșit haiku-ul de vreo trei ore!

E.B.: Posibil ca aici, în Iași, prin anticariate, să fie traducerea lui Doinaș. Are multe note, înveți o groază de chestii din ele. Și o prefață pe cinste!

Fragment cu Arca rusească

V.D.N.: Filmul dintr-un cadru – de văzut sîmbătă! O recomandare la TVR Cultural, *Arca rusească*, regia Aleksandr Sokurov, Rusia-Germania, 2002. Cum e biserica dintr-un lemn, cam așa-i și filmul dintr-un cadru. *Arca rusească* e o plimbare la Ermitaj, în Sankt-Petersburg, prin 300 de ani de artă și istorie rusă, 90 de minute filmate cap-coadă într-un singur cadru, fără tăieturi, fără editări ulterioare. Se spune că e singura realizare de genul acesta.

Și o mențiune – și eu îl voi vedea pentru prima oară. Sper să fie lăsat să curgă fără reclame, ar fi culmea…

E.B.: M-am uitat la film! Un basm parcă… Atunci cînd se termină, îți vine să plîngi… „Floarea ofițerimii ruse“… Bunicul după mamă a fost ofițer… albgardist în final… Nu mi-l amintesc deloc. A venit, spunea mama, acasă, în Poiana Nistrului, și a murit de tifos… Aveam doar o fotografie de a lui, în uniformă, cu ochi duri, largi, părul lins, dar cu o mustață fioroasă…

Fratele lui, senator de Bălți, a avut un pension de fete, unde mama mea a stat cîtva timp, fiind verișoara curtată asiduu… Îmi amintesc ca prin vis cancelaria pensionului… Senatorul de Bălți nu a părăsit orașul cînd au venit rușii și a fost deportat în Siberia… De acolo a scris doar o singură dată, cerînd să i se trimită niște ață de cusut…

V.D.N.: Chiar îmi venea să strig – „L-a văzut cineva?“. Doamne, eu am fost pur și simplu absorbită, stoarsă de emoție. La final m-am prăbușit, nu știu cum a trecut o oră, cu fața îngropată în pernă. Mi-a rămas muzica din final în suflet, plutesc niște replici, niște imagini. Finalul… De mult n-am văzut ceva mai frumos.

Ceva, mai ales la început, mi-a amintit de acel spectacol de teatru din clădirea primăriei, de care am și scris în *Suplimentul de cultură*, *Don’t look back*, o călătorie în labirint, ești condus de umbre, sunete, imagini stranii; dar la ce scară era filmul, cu ce forțe în desfășurare…

E.B.: Da, muzica din final e sfîșietoare… Și replicile, aparent banale, spuse în mulțimea elegantă ce iese, iese, iese, nu se mai

termină… doamne frumoase, ofițeri spilcuiți… domni gavi cu favoriți… Și bătrînul acela care tot timpul își ține lăboanțele (alea chiar erau lăboanțe!) la spate, își scarpină glezna cu vîrful pantofului… sau cu degetul în cap… tablourile somptuoase din Ermitaj… Fete drăgălașe rîzînd cristalin în goană… Pușkin părăsind nervos o cochetă brună, înspumată de rochia largă…

V.D.N.: Da, lăboanțele la spate – cu degetele larg răsfirate, albe, pe stofa neagră – mi-au plăcut și mie teribil. Și toate detaliile – chiar și tocurile de la pantofii lui! Felul în care vorbeau, felul în care se amestecau epocile…

Camera interzisă…

M-ar fi bucurat mai multe nume din literatură.

Și ce amuzante erau unele replici, spuse cu simplitate, firesc.

Azi mă gîndeam, plimbîndu-mă, că de mult nu mi-a plăcut așa mult un film! Mă bucur mult că l-ați văzut!

E.B.: Păi, l-am văzut datorită sfatului dat de tine… mai sus… Am mers pe mîna ta, cum s-ar spune… Memorabil film, aș vrea să îl revăd pentru detalii.

V.D.N.: Și eu vreau să-l revăd. Îl voi căuta, îl găsesc cumva.

Cît despre celălalt film, cel cu Venedikt Erofeev, s-a ajuns cu rugămintea direct la regizor! Directorul de festival s-a gîndit să vorbească cu el. Nu m-am opus…

E.B.: N-am uitat de *Faustul* tradus de Doinaș…

V.D.N.: Nici eu de filme. Acum sînt două!… Culmea e că *Arca rusească* se dovedește mult mai ușor de găsit.

Fragment la gura de pahar

V.D.N.: O imagine care ilustrează minunat începutul anului cultural 2008 la Sibiu: „Ceasornicarul a fugit fără urme. Nu-l mai căutați!“. Totuși, pentru cine insistă, dincolo de geamul aburit se vede că se mai pregătește cîte ceva. Important: Silviu Purcărete va monta *Lulu*, după Frank Wedekind. Lulu va fi Ofelia Popii, rolul fiind un dar pentru performanța din *Faust*. Iar Andriy Zholdak se pare că va regiza ceva după Gogol, încă nu se știe ce. E aburit geamul…

E.B.: Ceasornicarul a fugit în propriu-i orologiu!

V.D.N.: Să mai spun că merită continuat?… Dar căutat (ceasornicarul) merită?

E.B.: Sper să-l continui… Chiar îmi însemnasem în carnet. Cred că merită!!!

V.D.N.: Da, cîntă… Știți, afișul e real. A fugit ceasornicarul. Amuzant e că s-a întors ca să-și certifice fuga. Îl stresa gîndul că îl mai caută cineva. Dar cîți și cîte n-au dispărut așa: atelierele de reparat televizoare sau pantofi, au dispărut merceriile și centrele acelea de remaiat ciorapii, și cîte altele… Și odată cu ele au dispărut mirosuri!

La noi în cartier, la Pitești, exista un Pantofar. Așa i se zicea, nu Cizmărie. Ne trimitea mama cu sacoșa de pantofi la reparat, trebuia să li se pună fie flecuri noi, fie vreun petec în talpă. Mă duceam, îmi plăcea teribil! De cum intram în holul cimentat, trăgeam tare în piept: mirosul puternic de cremă de ghete

amestecat cu cel de lipici. Apoi arătările alea, gheboșații înșirați pe o bancă, cu labe negre, cu vrafuri de pantofi în jurul lor, holbîndu-se la oricine intra. Te-ai fi mirat să articuleze vreun cuvînt. „Mă duc eu, mă duc eu!“ – și fugeam. Apoi, alte labe uriașe, scriind o chitanță, cu chiu cu vai – și iar îmi plăcea să văd mîna greoaie și murdară, ținînd creionul chimic pe hîrtia subțire, gata-gata să o rupă. Mizeria mă atrăgea. Și totuși, de acolo sandalele albe ieșeau tot albe. Poate ăsta era miracolul.

E.B.: Reținn deocamdată „flecurile“ și remaieuzele ce remaiau ciorapi de damă, lungi, goliți de picior, încă purtînd forma cărnii albe în ei: erau ca niște pești lungi și ciudați, ținuți gingaș în aer… O să revin asupra „farmecului“ mizeriei, de fapt, a pitorescului din copilărie… Și pofta ta îmbietoare de a descrie detaliile.

V.D.N.: Ciorapii erau întinși cu rana deasupra gurii unui pahar. Din veioză bulina de lumină cădea ca pe o masă de operație. Uneori se lucra manual, cu un fel de croșetă specială, fină, alteori o mașinărie zumzăia de-a lungul firului dus, obraznic, de la gleznă pînă la plus infinit. Fetițele așteptau pe scaun să fie gata ciorapii mamei. Alături lucra ceasornicarul.

E.B.: Ciorapii calzi, întinși cu rana/ Deasupra gurii de pahar… Iar ies… versuri!

V.D.N.: Acum chiar am *văzut* personajul care scoate panglici din gură. Gura de pahar multe mai știe să facă: taie fursecuri în aluat, cerc lîngă cerc. Rămîne în urmă o dantelărie fină.

E.B.: Știu despre tăiatul aluatului pentru prăjituri, cu paharul, de la mama… Era frumos cum intra marginea rotundă a sticlei în aluatul proaspăt… Rămîneau rotocoale… bune de pus la cuptor… Dar, mă rog, ce „personaj“ scoate panglici pe gură?

V.D.N.: Da, rotocoale dulci. Dar și dantelăria care rămîne între rotocoale, de luat iar la frămîntat, întins, decupat. Sau o putem folosi exact așa, drept binoclu. Pentru o mulțime de ochi! Trinoclu etc…

Cum ce personaj scoate panglici pe gură? Scamatorul. La el m-am gîndit cînd ați spus „Iar ies… versuri!“. Păreați aproape luat prin surprindere, parcă ieșeau panglici. Dar poate mă înșel.

E.B.: De fapt, am o oboseală care se tot adună, se tot adună… și se înmulțește cu singurătatea. Uneori aș vrea și eu să vorbească pereții, să urle…

Fragment dublu portocaliric

E.B.: La Dolhasca, la o anumită oră de după-amiază, trecută prin geamul dinspre grădinița cu flori, cădea o rază, una singură, în oglinda îngustă. Raza era reflectată pe covor, subțire, fragilă. O pîndeam în fiecare zi. Dacă din întîmplare aveam vreun musafir, trăgeam doar cu coada ochiului la ea, gelos că ar putea-o zări și dînsul… De obicei nu o observa nimeni, era numai a mea, ca o amantă credincioasă, tolonită pe podele, îmbietoare, de-o fragilitate robustă datorită stratului gros al prețului…

Despre lumină, dar nu cea de interior, artificială, am scris de nenumărate ori… LUMINA mi-a obsedat adolescența, tinerețea… Au fost momente în care credeam că o pot decoji de pe stîlpii de telegraf, de pe brusturii de la marginea căii ferate, de pe orice… Și aici e ceva… Pe atunci vedeam chiar LUMINA, nu prin ea, ci pe ea, materializată, grea, izbind ființe și lucruri…

V.D.N.: Lumina de la bec, pe lîngă cea care vine prin ferestruica dinspre grădină, e cam așa: ca o vulpe atîrnată la gîtul unei cucoane, cu mărgele în loc de ochi, cu gheruțele atîrnînd reci pe palton, pe lîngă cea pe care o vezi, doar două clipe, din goana trenului, alergînd pe un cîmp.

Camera mea are ferestrele spre nord. Doar vara, după-amiaza tîrziu, ba chiar aproape de apus, vine vulpea aurie și se strecoară, în fugă. Sînt momente pe care le poți prelungi dacă privești tolănit, în liniște deplină.

Momente Dolhasca la Sibiu.

*

V.D.N.: M-am învîrtit mult pînă am dat de-o mercerie, în căutarea unui șnur, a unei panglici, ca să îmi leg draperiile pufoase. Am găsit-o pe ultima de pe planetă, avea ușă din aceea de fier chiar ca pe vremuri; saltul în timp începea chiar din clipa cînd atingeai mînerul lat, ca un cub zdravăn, menit să apere de ploaie și rugină lacătul de la intrare. Înăuntru, pe vreo șase metri pătrați, cupoane de stofă, nasturi de toate mărimile și culorile, gheme de sfoară multicoloră, panglici, șnururi răsucite, de aur, de alge, de zahăr.

Dincolo de tejghea, stînd pe un scăunel, o bătrînică cu batic în cap – probabil mama vînzătoarei care nu mai prididește cu clienții – face conversație, alegîndu-și cîte o victimă de la coadă: „Au apărut ghioțeii… Cîți ghioței aduți în casă, atîția pui scoate cloțca!“. Rîde – rîd și eu, juri că e coborîtă din tablourile lui Gorzo, cu mîndră mustăcioară! – și-apoi mai îndeasă în gură niște pufuleți. „Pufuleți Haioși“, scrie pe pungă. Găsesc panglică. E lată și portocalie, ar putea să o folosească și călugării budiști, ca lesă pentru tigrii jucăuși, mai mici de un an. Cei mari vor umbla, desigur, în libertate.

E.B.: „Gheme de sfoară, panglici, șnururi răsucite“, iată un vers!

V.D.N.: Iar vizual, e o poezie întreagă! Merceria, un volum. Trebuie cineva să le scrie. Cine, cine?… Aseară mi-am dat seama că nu mai ținusem o astfel de panglică între degete de cînd eram elevă. La școala generală purtam fundițe la codițe. Iar la final de clasa a opta, ne-am facut acele funde cu două cozi lungi, care se prindeau în piept și pe care scriau toți colegii ceva, de despărțire.

Și, de fapt, fundă portocalie n-am mai atins niciodată. Ador astfel de premiere mărunte! Devin, cumva, importante.

E.B.: Mi-aduc aminte că Leonid Dimov, într-o poezie, scria „funtă“, nu „fundă“! Curios, cînd m-am dus la București, l-am întrebat de ce. S-a uitat fioros la mine, cu mustețile alea pe oală, și a răspicat didactic: un fund, o fundă!!!

V.D.N.: Un fund portocaliu! Un fund portocalos, un fund portocalizat…

Poeții nu trebuie să asculte de cei care spun „corect se scrie…“. Fiți fioros, apărați dulcile aoreole și toloneli… Șase „o“ în trei cuvinte! Oooooo…

E.B.: Un fund portocaliric!

V.D.N.: Fundul tuturor fundurilor!

E.B.: Asta de-acum e folosofie idealistă! Un fund arhetipal, da, mai merge…

V.D.N.: Ideal personalizat. Fiecare cu fundul fundurilor sale…

E.B.: Am impresia că ne scufundăm în chestii, trestii, bestii… mult prea serioase…

Fragment cu păturica pe genunchi

V.D.N.: Ce drăgălașă ni se pare lebăda îndrăgostită de rățușca de plastic, cum zîmbim înduioșați privind-o cum îi dă ocol pe un lac, undeva în Germania. Ce minunată e privirea umedă a tigroaicei care alăptează puiul de urs îmbrăcat cu vestă din blană de tigru, ce caldă simțim limba mamei lingînd spinarea înfiorată de plăcere, încotoșmănată în haine străine… Ce muzică frumoasă e lipăitul tălpilor de gîscă urmînd cu sfințenie traseul pe care-și plimbă coada ridicată pisica iubită!

Doar cînd vine vorba despre oameni „prea“ diferiți – ca înălțime, ca vîrstă, ca nuanță a pielii, ca ani de studiu – ne îngheață zîmbetul, dau buzna cuvintele, devenim dintr-odată meschini.

E.B.: La Dolhasca, în primii ani, umblam cu o șaretă prin satele comunei, cea mai mare din județul Suceava… Învățasem să strunesc singur iapa blîndă, cu ochi languroși, parcă îndemnîndu-mă la păcate nelumești, cu crupa îmbietoare, săltată în trapuri dumnezeiești, coada nervoasă, aruncată dulce în părți, să-i apere misterul de mușțele albastre, insistente… și coama țesălată cochet de vizitul spitalului… Era un deliciu al vieții mele de doctor plecat la vaccinări… Culmea e că nu-mi amintesc cum o alintam… numele ei… știu că o înjuram lung, înflorat, cu duioșie… iar ea ițea urechile a pricepere și acceptare…

V.D.N.: Trebuie să vă amintiți numele…

E.B.: Cred că Lișca… Eu o îndemnam, hățuind-o abia simțit (era extrem de sensibilă la semnale!), hai, Lișca! hai, Frișca!!! Avea o înspumare indecentă și parfumată… Am hălăduit cu ea prin Valea Poienii… unde era o pădure nesfîrșită… iarna…

V.D.N.: Cum tremură botul catifelat al calului, cînd îți apropii palma să îl mîngîi!

Aveam, undeva, un căluț negru care necheza de după gard cînd mă vedea culegînd iarbă. Dădea nerăbdător din copite cînd mă apropiam, și-mi pupa umed mîinile întruna, după ce termina mănunchiul.

Cu șareta am mers o singură dată, e ca un vis. Era la Arad, pe cînd aveam 5-6 ani, și ne-am dus la spital la străbunica. În mintea mea, șareta era un fel de taxi!

E.B.: Iarna foloseam o sanie cu două locuri, cu tălpici lucioase… Îmi puneam un covor gros pe genunchi, să nu înghețț,

și hălăduiam pînă adînc în pădure… Copacii aveau dantele de zăpadă înghețată… mă gîndeam la Labiș… Era un aer pur de rai sub zero grade… Clopoțelul de la gîtul Lișcăi se auzea argintiu, fragmentat de frig în clinchete ascuțite, subțiri, voioase…

V.D.N.: Vreau, vreau și eu în lumea asta, în raiul sub zero grade, în sanie și cu păturica pe genunchi! Sigur nu scrieți un roman? E adevărat?

E.B.: Nu scriu un roman, e adevărat… Mă pierdeam în pădurea aceea imensă, lăsam pe Lișca la pas, ajungeam la o poiană largă… stam un timp, mă uitam, mă uitam, era ca o feerie, ca un basm… Apoi mă întorceam înfrigurat… mă pătrundea gerul… De fapt, în jurul Dolhascăi erau păduri nesfîrșite… Și la o margine Siretul… Iar chiar pe lîngă casa unde stam, mai în spate, unde zăcea și o piuă veche, stricată, curgea Șomuzelul… acolo prindeam porcușori, niște pești mici ca degetul, cu o undiță rudimentară, confecționată de mine… Îi prăjeam, Scămoșilă și Mușteasca erau înnebuniți după porcușorii ăștia prăjiți în făină de porumb…

Fragment cu păduri și ciuperci șarmante

V.D.N.: Ce lume de vis! Scămoșilă și Mușteasca primeau porcușorii prăjiți!

Cînd vine de la pescuit, tata împarte obleții cruzi pisicilor, direct din plasă. Cel mai greu e cînd nu prinde nimic. Totul

miroase dinainte a pește – genți, undițe, chiar și haine –, iar pisicile nu pricep de ce nu capătă, se necăjesc rău, rău…

Aș da orice să pot trăi în pădure. N-am găsit încă soluția. Măcar un copac… De fapt, am copacul meu, l-am plantat pe la 11 ani, sub îndrumarea unei profesoare de limba rusă. Dar a rămas la Pitești.

E.B.: Știu eu? Păi, te duci la Pitești și-ți iei copacul personal în primire… E o glumă, desigur… La Dolhasca aveam păduri adînci în toate părțile… Pe Dealul Viei, de exemplu, ne duceam, ca în Cehov, familii de profesori și doctori, să culegem ciuperci… Aveam un șiretlic al meu… Căutam izolat de grup… Fluieram o melodie foarte la modă pe atunci, *Liniște*, rătăcind printre copacii înalți, frunzoși, aparent necăutînd nimic… și ciupercile apăreau, în pîlcuri, mari melomane pălărioasele… Știam care sînt bune de mîncat, care nu… alea frumoase, cu pălăriuțele pe-o sprînceană, colorate exotic…

V.D.N.: Uite-așa scapă de cratiță frumoasele, și-n lumea ciupercilor!

La Sibiu, în Dumbravă, cresc ciuperci chiar și la marginea pădurii. Cum mergi pe lîngă șina de tramvai (minusculă, năpădită de ierburi; tramvaiul merge la Rășinari), din vară pînă-n toamnă e plin de ciuperci de tot felul. Trebuie doar să te uiți, să mergi cu capul plecat, să nu-ți pese că ți se udă pantofii și tivul de la blugi… Sînt albe, pufoase, fie lunguiețe, fie rotunde… Cele verzi, roșii, fistichii, sînt puțin mai la umbră, dar nu departe. Și dacă mergi pe aleile croite la doar zece metri de marginea pădurii, le vezi.

E.B.: Dar și cînd ajung, din greșeală, la cratiță, frumoasele… mamă-mamă, să te ții, lasă-n jur numai cadavre!!!

Șaptecapete (*un intrus!*): Mie îmi plac ciupercile otrăvitoare, sînt șarmante… Nu-mi pot anihila decît un cap… mai rămîn șase la purtător.

V.D.N.: Domnule hobbit, vă întreb pe dumneavoastră: ce credeți că face Șaptecapete cu acel cap care cade victimă a ciupercilor otrăvitoare?

A. Îl întrețese, profitînd de gîtul lung și subțire, cu celelalte șase?

B. Îl lasă să se usuce și să cadă?

C. Îl taie cît e proaspăt și îl trimite ofrandă la Zîna Pădurii?

D. Altele.

E.B.: Hm! De ce nu îl întrebi direct pe Șaptecapete? Eu l-aș trimite, așa, ca în filmele horror, cu ochii încă clipocind și gura salivînd gemete… da, ofrandă, Zînei Pădurii, să-l păstreze într-un borcan cu ciuperci marinate… Un soi de Sméagol, fără spinare și lăboanțe…

V.D.N.: Sméagol spre final, înrăit. Și, culmea, tot destul de drăgălaș!

E.B.: Sméagol, în *Enciclopedia lumii lui J.R.R. Tolkien* (apărută la Galaxia Gutenberg, 2007), e descris ca un hobbit decăzut, din neamul Stoor. Vărul lui găsește întîmplător Inelul Suprem. Gollum îl vrea cadou de ziua lui. Déagol, vărul, nu i-l dă și Gollum îl sugrumă. Descoperă că „Neprețuitul“ îl face nevăzut. Urmează alte întîmplări, pînă la moartea lui Sméagol, care,

țopăind de bucurie că are iar inelul, se prăbușește în adîncurile unui vulcan incandescent… și gata…

V.D.N.: Morala e tristă: trebuia să nu țopăie de bucurie.

Fragment cu nebuni frumoși

V.D.N.: M-am tot plimbat, m-am tot gîndit. Cea mai de jos plimbare din Orașul de Jos. Cînd m-am întors, gîndurile erau tot acolo.

Uneori, îmi mai ziceau că-s nebună. Asta n-avea cum să mă supere, căci eu îi îndrăgeam pe nebuni. De la cei de pe tabla de șah – cine mai avea privilegiul ambelor culori? – pînă la cei din cartier. Cine vrea să vorbească cu mine despre nebunii cartierului?

Era, înainte de toate, bătrînul cu pardesiu crem, cu trupul îndoit ca un bumerang, care căra după el permanent niște pachete uriașe, cu cărți și foi, teancuri, kilograme de teancuri, legate cu o sfoară care probabil i se încărnase în palme. Am reușit o dată, o singură dată, să îi vorbesc. Se dădea zahăr pe cartelă și m-am așezat în spatele lui. „Nu știu“, mi-a răspuns – dar nu mai țin minte ce l-am întrebat –, și avea ochi albaștri, limpezi, și-o voce clară, cumpătată. I-am zărit și numele pe cartelă. A doua oară am stat în spatele lui la cursul de yoga. Nu s-a impacientat cînd profesorului i-a dat sîngele pe nas și forfoteau puișorii, învățăceii destoinici… De la bătrînul meu puteai învăța liniștea. Legendele vorbeau ba despre un fost farmacist, îndrăgostit și nefericit, ba despre un avocat care nu

se putea despărți de dosare. Poveștile astea le auzeai mai ales pe la cozi, cînd erai nebunul de serviciu al familiei.

După ani, în Sibiu, am citit pe internet o știre ingrată publicată într-unul din ziarele din Pitești. Bătrînului i se confiscaseră cărțile! Vecinii chemaseră „instituțiile“, ca să curețe apartamentul „infestat“. Omul se jeluia pe banca din fața blocului. „Mă omorîți!…“ Nebunul meu drag, ucis de niște nebuni.

E.B.: Sînt multe de povestit despre nebuni… Parcă au dispărut în ultima vreme, înainte (cînd eram elev, student) mișunau prin oraș, acum la modă am impresia că sînt cerșetorii… Ori s-au retras la periferie?

V.D.N.: Cerșetorii… nu, nu, asta e altceva, o fabrică de povești de contrabandă. Nebunii, acele personaje autentice, cu un ceva al lor fiecare, un mister încuiat într-o casetă, cîntînd pe voce defazată, de neînțeles pentru ceilalți.

Mai era la Pitești nebunul care vorbea doar măcănind. Mergea duminică la tîrg, iar pe drumul prăfuit, mărginit de lanuri de grîu verde, spunea, cu intonație diferită pe fiecare cuvînt al frazelor lungi: „Mac, mac, mac. Mac, mac! Mac, mac, mac, mac? Mac…“.

Apoi, bătrînul de lîngă alimentara din colț, aici, la Sibiu. Umblă înarmat cu un pistol de jucărie. Îți sare în față: „Unde e Parisul?“. „Unde e Parisul?“ Și se retrage rîzînd, strigînd cu mîinile ridicate la cer: „În Franța! Unde să fie?“. Și este, deodată, mai întreg la minte ca noi toți, ceilalți, cu sacoși în mîini,

împovărați de nimicuri. El rîde, rîde cu fața la cer… Picăm toți la testele lui.

E.B.: Culmea e că azi l-am văzut pe singurul nebun al orașului, Krupenski, un om mic, febril, vorbind mereu cu el însuși, cu gesturi repezite, îmbrăcat în costum, cu bărbuță, ușor încovoiat… parcă ieșise din Cehov, din Salonul nr. 6! Eram la Humanitas și dînsul, curios, de afară, s-a oprit în ușa deschisă și m-a salutat, o face pentru prima dată! Ne cunoaștem de la Centrul de Sănătate Mintală, unde mă duc să-mi iau rețeta, lunar, pentru somn și depresie.

V.D.N.: Pe cei mai mulți totuși îi vedeam cînd stăteam în București. Nebuni culți, nebuni cu limbariță, argumentînd, suferind autentic, cerînd socoteală… Nu îl uit pe bărbatul cu care am mers în autobuz pînă la Piața Romană și care declama: „Să facem o Românie puterrrrrnică! Să avem toți apartamente cu patru camere, să mîncăm numai sarmale din carne de urs!“. E o tristețe cînd îi privești, niciodată rîsul lumii din jur nu e același cu rîsul lor.

Dar mi se pare ciudat cum spuneți de „singurul nebun al orașului“.

E.B.: Cineva îmi zicea că nebunii s-au retras la periferia orașului. Îl întrebasem de madam Capot: pe unde o mai fi? Umbla într-un capot sau halat de molton rozaliu, cu o cutie de carton în brațe. Păi, e prin cartierul Dacia, a zîmbit interlocutorul meu atoateștiutor. Dar pe Hitler l-ai mai văzut? l-am întrebat curios. Nuuu, a cam dispărut, era și bătrîn. Da, maică-mea a avut o întîmplare nostimă cu el, demult, parcă

eram student pe atunci… Venea de la piață cu o plasă foarte grea și un bărbat micuț, cu șepcuță, s-a oferit să îi ducă el zarzavaturile. Numai că din clipa în care le-a înșfăcat, a început să o ia aproape la goană, înaintea ei, spre locul ce i-l indicase ea că stăteam, pe Dobrogeanu-Gherea. Alarmată, mama s-a luat după dînsul ca să nu dispară cu cumpărăturile, l-a prins și i-a smuls plasa din mînă, înfuriată. El, Hitler, a început să strige ca din gură de șarpe: Hitler, Hitler, Hitler!!!!!

V.D.N.: La noi, la Pitești, cînd aveam vreo 5-6 ani, era senzație pe stradă cînd trecea Sfînta. „Trece Sfînta!“ O femeie stafidită, care umbla înfășurată în haine strălucitoare, argintii, aurii, cu batic. Acum, ori de cîte ori văd vreo fată cu adidași argintii, îmi vine să rîd – sfintele de azi… Nu mai e nimic ieșit din comun. Atunci strălucirea echivala cu nebunia!

E.B.: Asta îmi aduce aminte de altă „nebună“, de pe cînd stam pe Dobrogeanu-Gherea, *vis-à-vis* de Teatrul Național. Pe atunci mașinile parcau cam în fața teatrului. Și apărea mereu o femeie relativ tînără, cu plete lungi, îmbrăcată în rochii strident colorate, surîzătoare (ceea ce nu era în avantajul ei, deoarece avea cîțiva dinți lipsă în față), cîntînd, cu un buchet enorm de flori în mînă, femeie ce se lungea pe capotele mașinilor ce staționau, provocator, așteptînd îndelung să fie dată la o parte. Se ducea fără să protesteze și se tolonea pe capota altei mașini!

V.D.N.: Femeia-mîță! Ar mai fi, de la Sibiu, femeia-zîmbet, care te salută de parcă te-ar ști din copilărie. Atîta vrea, să îi zîmbești și să îi răspunzi la salut. De ani de zile îi fac jocul. Ne întîlnim pe bulevardul Bălcescu, prin Piața Mare, odată mi-a

intrat chiar în birou, cînd lucram în centru… Se îndrăgostise de rola de scotch, n-a mai plecat fără ea! Dar de obicei pe stradă o vezi, cînd nu te aștepți. Te salută, îi răspunzi. O singură dată nu știu ce făceam, poate vorbeam la telefon, eram preocupată de ceva și am neglijat-o, nu i-am răspuns. Riposta femeii-zîmbet a fost dură: m-am trezit cu un pumn în spate! Ciudat, durerea persistentă mă făcea apoi să mă simt și mai vinovată. Îmi amintea că am greșit. Greșisem.

Corespondență specială din Arca Fructelor

V.D.N.: Timișoara mea. În curtea părinților – da, la oraș – în jurul unei mese din scînduri, unde e Arca Fructelor. Dimineața și seara, între gutui necoapte, smochine tocmai bune, vișine trecute, struguri, dar și roșii, dovleci, pătrunjel, leuștean, ornamente fine din pînze de păianjen, de văzut doar la ore înclinate. Orele prînzului în casă – caniculă –, simpatizînd cu pisica speriată de evantai.

Despre spital n-o să scriu nimic. A scris Alex Ștefănescu în *Romlit* 31, de parcă fusese chiar în salon cu mama. Etajul opt, lifturile care nu merg, vizitatori cardiaci alăturîndu-li-se pacienților operați, cu toții în pragul infarctului, tărgi, asistente amețite, mai degrabă povestindu-și visele decît să-și facă treaba, și jurămîntul pacientului, în ultima zi, că n-o să mai vină aici nici cu forța. Că și dacă se va trezi în salvare, va sări din mers, o dispariție… Am citit uluită – era exact povestea mamei.

Pisica nu mănîncă de-o săptămînă, de cînd e mama în spital, spune tata. Îi imit chemarea, alinturile mamei ca niște triluri cam caraghioase, niște iodlere feline, și pisica vine, și linge – doar că nu-i spun povești cu pitici –, și golește farfuria. Uitaseră s-o dezmierde…

Și poveștile tatei, în grădina întunecată – doar la lumina liliachie a desktop-ului cu brînduțe –, povești de la pescuit, cu popîndăi ițindu-se cu zecile dintr-un mal înclinat, furînd momeala, boabele de porumb din batistă, și cum îi striga el cu „cuțu-cuțu“ (păi, cum să strigi un popîndău?).

Și rugămintea mea – cînd mama a revenit acasă –, rugămintea mea să se uite și ei la malul verde, nu tot la cel înnămolit, care te-nghite dacă-l privești insistent, și teama că nu vor asculta de copilul care nu știe de nici unele și stă aiurea acolo, în grădină, cu orele; ce-o fi făcînd ea, popîndaica?

E.B.: Dimineața, în pînzele de paianjen, miraculos de fragile, vedeam boabele de rouă prinse, atîrnînd rotunde, aproape rupînd firele pînă la urmă rezistente… Mă uitam uluit, ca la o bijuterie, orice mișcare mai bruscă, chiar o adiere, le-ar fi putut spulbera. Întotdeauna eram curios să ghicesc unde stă ascuns paianjenul ce lucrase atît de sîrguincios la ceva ce oricînd ar fi dispărut: poate doar privirea mea le salva încă o clipă!

Uneori apărea și Mușteasca, ba chiar și Scămoșilă, călcînd prudenți prin iarba grădinii din spatele casei, ocolind grațios fructele căzute, putrezind lent, bîzîite de viespi sau de muște mari, albăstrui, zgomotoase… Pisicile se alintau pe lîngă firele de iarbă, uneori le mîncau cu încăpățînare! Ciuleau urechile

cînd cădea cîte un fruct răscopt și o luau la goană, ascunzîndu-se în casă de pericolul neprevăzut…

Scîndurile de gard, cu vîrfurile zdrențuite de vreme, vechi, răspîndind un parfum disperat, ca un semnal al trecerii, trecerii, trecerii vieții noastre, după ploaie…

V.D.N.: Privirea poate salva pentru o clipă… Chiar așa este, ai senzația că numai văzute, privite atent, de aproape, lucrurile mici au sens, se împlinesc, și nu oricum, doar pentru tine, în împărăția ta secretă. Păianjenul meu sălășluia într-o crăpătură adîncă, o peșteră transversală care străbătea terasa unde era așezată masa. Era gri, mare, cu alură de luptător antitero, cum n-am mai văzut niciodată; ne-am speriat unul de altul. „Avea cruce?“, a întrebat tata. N-avea. Ar fi fost și păcat. Era cît se poate de simplu.

Scîndurile vechi… Sînt avocatul apărării lor, cînd toată lumea le vrea duse. Tata surîde și știu că dacă nu s-ar fi lăsat de fumat, și-ar fi ascuns zîmbetul trăgînd dintr-o țigară.

Mai știți, mai știți cînd ați mers la furat de marmură, să puneți pe poteca pisicii, la Mircea Ivănescu acasă? Abia în poze am văzut ce mîndră pășea pisica tatei, din piatră în piatră…

Fragment cu dansatoare pe sîrmă

V.D.N.: Stră-străbunica a fost dansatoare pe sîrmă! Mama mi-o spune cu mîndrie – încearcă astfel să demonstreze că „simțul artistic“ vine și dinspre ramura ei. Cum dansatoare? Se poate dansa pe sîrmă? Dansatoare, mi-o taie mama categoric, era

dansatoare pe sîrmă la circ! Și roșește, dar ar putea fi de vină căldura cumplită.

O chema Vroni – prescurtare nemțească de la Veronica. Mama ei, croitoreasă, creștea cinci copii și-a fost îngrozită să afle ce meserie și-a ales micuța Vroni… Dansatoarea pe sîrmă, oița neagră a acelor timpuri, e singura de care s-a mai vorbit apoi în familie, mereu cu un țțț moralizator. În rest, uitare.

Îmi amintesc abia acum de iepurele acesta sălbatic ieșit din joben în timpul unei cine la Timișoara. Și eu, eu ce-am moștenit de la dansatoarea pe sîrmă? Să fie ceva inconștiență? Să fie, mai degrabă, ceva spaime? Sau refuzul de-a purta haine sclipitoare sau mersul cu ochii la vîrful pantofilor sau poate alergia la lumina puternică? Aș rămîne la spaime…

E.B.: Un unchi de-al meu avea cafenea cu două mese de biliard. De atunci sînt înnebunit de bile de marmură, de fildeș, de sticlă… Dar le întîlnesc din ce în ce mai rar, vai!

Ciupivai (*un intrus*): Vai, dar ce legătură au bilele cu sîrma?

V.D.N.: Să mă ierte preaînțelepții șoareci metafizicieni, însă legătura există chiar în legile fizicii. Orice astfel de șoricel ar putea cu ușurință scrie o formulă care să pună în legătură energia potențială a unei grațioase dansatoare pe sîrmă cu energia cinetică a unei bile strașnic rostogolite pe postavul verde!

Legătura dintre mersul pe sîrmă și rostogolitul bilelor fiind stabilită (sau fiind stabilit că e ușor de stabilit!), aș îndrăzni să întreb unde se întîlnesc, chiar și rar, bilele?

Eu, una, le-am întîlnit la festivalul medieval, erau cutii cu bile din diferite pietre semiprețioase, trist îmbulzindu-se în cutii de carton, pe o tarabă. Dar mîna nu s-a întins spre nici una. S-ar fi spulberat farmecul unicatului de acasă.

E.B.: Ultima dată le-am întîlnit chiar în curtea interioară a blocului unde stau în Iași. Erau cu zecile, îmi umpleam buzunarele. Mai tîrziu am aflat că lîngă mine, la un subsol, fusese o tipografie de tip vechi, de acolo apăreau! Atunci am făcut și un test. Umblam cu bilele în geantă și le dam cunoscuților, atent la reacțiile lor: ce spun, cum le iau, ce grimasă fac. Au fost situații inimaginabile!

V.D.N.: Interesant că ați folosit un singur cuvînt care descrie reacțiile: grimasă! Chiar nimeni nu s-a bucurat de dar? Îmi imaginez niște bile mici, metalice, ca acelea de la rulmenți.

Și mi-am amintit de E-urile din tablă metalică, ruginite, care sînt răspîndite în jurul șantierelor, pe străzi, de parcă s-ar fi spart alfabetarul unui copil uriaș fix la litera E.

E.B.: Nu, erau bile de sticlă verde-mată, albastră-mată… Foloseau la nu știu ce, cineva mi-a și explicat de unde sînt… eu credeam că sînt urmărit de bile!!! Am și scris un poem în proză despre ele: „Bilele lui Julien Ospitalierul“. Dar să vorbim și despre sîrme… La un moment dat găseam foarte multe, erau ca niște litere ciudate, comunicînd secrete nemaipomenite. Oricum, aveam geanta plină de sîrme, de hieroglife bizare. Îmi închipuiam că trebuie neapărat să semnifice un lucru deosebit…

V.D.N.: …și ați început să le dăruiți și pe acestea. Parcă se speriase cineva pe la *România literară*!

Dar eu, eu cu atîția E la picioare, mergeam și citeam, și vă dați seama în cîte feluri, cu cîte intonații și sensuri se poate citi o înșiruire de Eeeeee… E halucinant!

Într-o zi, probabil toamna trecută, departe de orice șantier, am găsit un singur E pe trotuar, între frunze. Cred că l-am și fotografiat, era frumos așa, rătăcit…

E.B.: Am găsit și eu litera asta de tablă, cu brațele E-ului, toate trei, egale. Dar mai ciudat a fost cînd am descoperit pe cimentul din fața unui magazin alimentar la care mă duceam zilnic, parcă alcătuit din pietricele puse una lîngă alta, tot un E, destul de vizibil…

V.D.N.: Să fi fost joaca unui copil care-și aștepta cuminte mama? Sau a unui copil mult mai mare – să-i zicem doamna Întîmplare?

E.B.: Dar nostim numele ăsta, Vroni!

V.D.N.: Și mie tare mi-a mai plăcut! Am pus-o pe mama să repete: „Cu V de la Veronica și apoi Roni, ca pe motanul tău“ – așa a explicat.

Fragment cu dragoste de pitic

V.D.N.: Aseară, pe Travel & Living, un documentar despre pitici, „Little people, Big world“. Este urmărită viața unui cuplu de

pitici. Din cei patru copii, trei sînt absolut normali, doar unul e mititel; ceilalți frați îl plimbă prin supermarket într-un coș, iar el întinde mîna spre raft – „Nu, nu din aia. Vreau cu ambalaj albastru. Du-mă mai aproape!…“.

Piticii americani locuiesc într-o casă cu o curte imensă, dotată cu o căsuță într-un copac cu ramuri puternice, încîrligate pe orizontală. Alături, un castel de jucărie, și acesta uriaș, cu turnuri și bolți de piatră.

La aniversarea celor 18 ani de căsătorie, cuplul de pitici are parte de o surpriză. Socrii (părinții lui, care filmați de la nivelul personajelor principale par înfiorător de înalți) pregătesc o cină festivă. Cadou: o fotografie a piticilor, din luna de miere, în mărime naturală. „Ce înalt și subțire eram!“, exclamă el. „De ce oare îmi făcusem permanent?“, se miră ea. Se așază la masă. La îndemnul părinților, el începe să povestească: „O iubesc ca în prima zi, dar ea nu știe asta. Ne-am cunoscut la o Convenție a Liliputanilor…“.

E.B.: La pitici, zilele sînt așa de mici, că nici nu mai ai timp să ții și minte! De aia nu știa piticota de iubirea piticului!

V.D.N.: Piticoata era drăguță, m-am și mirat că era măritată de 18 ani, părea copilă! Și harnică, și veselă, și isteață… Trebăluia prin bucătărie, apoi antrena copiii la fotbal. Știa ea de iubire, altfel nu rămînea așa frumușică. M-am topit cînd am auzit de Convenția Liliputanilor!…

Of, dar eu oare dacă m-aș mai lungi un pic, mi-ar fi și zilele mai lungi? Nu-mi ajung nici pe-o măsea…

E.B.: Convenția Liliputanilor are loc în pădurea de argint, în ziua cînd curcubeiele duble se arcuiesc unul peste altul, irizînd minuni din altă lume, cea a vieții veșnice și a dragostei nețărmurite. Atunci dau în clocot și izvoarele, făcînd bulburuci și aducînd la suprafață peștișori de aur cu cîte trei dorinți gata de îndeplinit… Iar cerbii îngenunchează și ne lasă să le culegem portocalele și bucățile de zahăr candel ce le atîrnă pe coarnele rămuroase, generoase, poleite cu rouă și lumini de vis…

V.D.N.: La convenție se intră, bănuiesc, cu legitimații scrise cu pastă de cătină pe frunze de catalpă. Se ia cuvîntul în urma aruncării cu zaruri rotunde, făcute din castane, și la seminarii se desenează hărți uriașe, cu ținuturile în taină stăpînite de liliputani, folosindu-se apoi indicatoare din nuielușe cu capetele argintate. La fiecare greșeală, orăcăie un brotac-semnalizator așezat într-o parte, într-un jilț scobit într-un bostan. Cei care greșesc sînt pedepsiți să pună murături.

E.B.: O, pedepsele sînt mai multe, variate, după mirosul și nuanța greșelii!!! Dar dacă se stabilește că e Ziua Murăturilor, atunci totul se rezumă la: 1. ce se pune la murat și 2. anume în care soluție! De pildă, o greșeală cu parfum de Rochița-rîndunicii scoasă pe nepusă masă e murată împreună cu ardei cu aripioare în zeamă de patlagină combinată cu cîteva picături de rouă culeasă de pe știuleți de porumb cu mătasa în vînt. Ș.a.m.d. În timpul ăsta, balaurii mănîncă la greu semințe de dovleac prăjite pe plită și beau rachiu de ienupăr… Asta ca să dau doar un singur exemplu!

V.D.N.: Balaurii care papă semințe de dovleac sînt ei înșiși o pedeapsă. Scuipă cu șapte capete ba flăcări, ba coji de semințe. O ploaie de pedepse, o apocalipsă din vîrful limbii!

Ziua Murăturilor ar trebui să fie pură plăcere. Se va privi la borcane ca la acvarii, se va urmări cu degetul prin zeama tulbure firul florii de mărar, codița ardeiului înaripat, se va legăna ușurel întregul acvariu, să danseze boabele de muștar, cățeii de usturoi. Se va urmări de la o zi la alta nuanța castraveciorilor, notîndu-se-ntr-un carnet, cu creionul din dosul urechii piticoate.

E.B.: Asta e inadmisibil: ai uitat hreanul!!!

V.D.N.: Urmează revolta boabei de ienibahar!

E.B.: Și insurecția rotundului piper!

Fragment cu cioară și porc

V.D.N.: Cioara avea două nuci. Una i-a căzut cînd încerca să o spargă. A privit-o fără să se sinchisească, înclinînd doar capul într-o parte. Poc sec pe trotuar. De învățat de la păsări: calmul în situații critice. Și mi-am amintit de bunicul Mitică. După ce venea din oraș și constata că *iar* îi lipsește ceva, spunea calm, ridicînd din umeri: „Ori îl pierdui, ori mi-l fură“.

E.B.: Mi-am amintit de nenea Mitică de la Curtea de Argeș. Avusese cîndva cafenea, sala cu două mese de biliard, etaj cu fete! Acum era contabil! Avea prieten un zugrav de biserici,

beţiv şi fără mîna stîngă. Zugravul, din plină stradă, îl striga pe nenea Mitică: „Porcule!!!“. Iar nenea Mitică răspundea din casă: „Da, Porcule! Vin imediat!“. Zugravul îl informa: „A venit bere la gară, Porcule!“. „Cobor, Porcule“, răspundea grăbit nenea Mitică!!! Şi mă luau şi pe mine să beau un ţap!

V.D.N.: Aveau haz Miticii! Eu adoram replica bunicului, era de un calm desăvîrşit, parcă astfel explica totul! Nu era nici urmă de îngrijorare, de vină, nu căuta… Ori, ori. Şi gata.

E.B.: Uitasem să spun că nenea Mitică era contabil la o gospodărie colectivă de lîngă Merişani. Făcea naveta zilnic. Pleca pe la 6 dimineaţa şi sosea pe la 5 după-masă. Soţia lui, tante Vera, era una din surorile lui maică-mea. Tante Vera avea un obraz extrem de blînd, surîzător, de chinezoaică; îmi aducea mereu dimineaţa, pe un platou, mîncarea, în odăiţa mică, plină toată cu un pat extrem de larg şi cu un dulap în care eu, scotocitor febril, găsisem teancuri de poze cu femei goale şi nişte reviste vechi, cam deocheate… Camera mai avea şi un ghişeu spre o altă odaie, mare… Fusese înfundat cu un carton pe care l-am găurit cu un ac… curios să surprind intimităţile posibile… Spre dezolarea mea, nu am descoperit nimic!

V.D.N.: Nu-mi pot imagina revistele vechi! Existau? Scotoceam şi eu după cărţile interzise, erau în stratul al treilea al bibliotecii burtoase, jos. Dacă ne imaginăm biblioteca aceea ca pe un corp, interzisele stăteau în intestinele ei, ruşinoase. Le găseam şi le răsfoiam cu mare interes, pe covor. Chinul era să le pun la loc exact la fel! Şi alte două straturi de cărţi deasupra –

construiam fațade identice din cărți-cărămizi, tencuiam cu cotoare înșirate atent…

E.B.: Da, existau, erau în alb-negru sau în sepia. Dar fotografiile separate erau cu mult mai interesante. Și eu trebuia să pun totul la loc cu grijă, ca să nu se observe că cotrobăisem. Gaura făcută cu acul a fost înfundată tacit de unchiul meu, care nu mi-a făcut nici o observație! În schimb am fost expediat să dorm la un frate de-al mamei, nenea Fima, cel care avea ca fiu pe Petrică, văru-meu. Am nimerit din lac în puț! Tante Olguța se purta foarte sever cu amîndoi!!!

V.D.N.: Nu prea înțeleg de ce era așa expediat un băiețel dintr-un loc în altul. Eu n-am stat decît cu mama, tot timpul. O singură dată, într-o vacanță la Arad, o mătușă binevoitoare a vrut să o ajute și să îmi facă baie. Am refuzat cu plînsete, ținînd bine de haine – argumentele că sînt mică nu contau pentru mine. Nu există oameni mici, doar oameni. Nimeni, în afară de mama, nu se putea atinge de mine.

E.B.: În primul rînd că aveam deja 13-14 ani, nu eram chiar un băiețel. Apoi nenea Fima ținea foarte mult la mine din cauză că îmi plăceau, din grădina lui, pătlăgele roșii, mari, lucioase, orbitoare. Iar tante Olguța, cu o soră de-a ei, Mariusea, ce venea uneori în vizită din Cîmpulung-Muscel, ne luau amîndouă pe un soi de cerdac de lemn, la soare, și ne storceau coșurile cu o mare dexteritate!!! Am rămas cu amintiri tulburi de tot din perioada aceea… Surorile aveau o plăcere bizară! Cînd spun că ne luau pe amîndoi, mă refer la Petrică și mine, desigur…

Fragment animalier

V.D.N.: Era o astfel de zi. Le-am spus că plînge cîinele. „E doar interpretarea ta“, mi-au zis.

E.B.: Printr-o asociație de amintiri, cîinele, din care se văd doar ochii nefiresc de triști printre scîndurile late, într-o fotografie excelentă ca întotdeauna, mi-a adus în minte o nuvelă de Bulgakov, *Inimă de cîine*, dramatizată… și jucată la Național din Iași… Și mi-am dat seama că, vai! cîinele cu laba frîntă, din casa scărilor, a dispărut, după ce zăcuse toate sărbătorile acolo… Alaltăieri încă mai era… și da vesel din coadă, ne împrieteniserăm, îi vorbeam, îl mîngîiam pe cap, sta cuminte în fund, nu culcat, cu urechile ciulite, semn că se simțea mai bine…

V.D.N.: A dispărut?… Poate că, vesel și cu chef de viață, a pornit la cutreierat. Să sperăm!

Știu de piesa în care joacă Marius Manole, am citit, dar din păcate nu am avut șansa să o văd.

Cîinele din fotografia postată aici este al sorei mele, e salvat de pe stradă, de cînd era mic. Acum e un vițel… Poza e făcută cînd încărcam bagajele în mașină, plecam la drum lung. Se auzea și un scîncet.

E.B.: Da, „cutreieratul“ ar fi o variantă veselă… Oricum, se întremase, chiar dacă a fost dat afară… Prin Iași, cîteodată, lîngă Piața Unirii, vezi cîini de ăștia mari, flocoși, dulăi zdraveni, lățiți pe asfalt, cîte doi, parcă drogați, pe la intrarea magazinelor, mai ales cele cu mezeluri… Se scoală blînzi cînd

ieși și-ți bagă botul în buzunar, amușinînd… Deseori, pur și simplu, blochează ușa și trebuie să pășești peste ei… Nimeni nu-i ceartă, nu-i alungă, chiar și în situații mai echivoce, ci-i privesc cu interes, aproape cu invidie…

V.D.N.: Ce oraș cu oameni buni!… Și ce găsește un dulău în buzunar?

Konrad Lorenz scrie minunat despre comportamentul animalelor, despre atașament, dependența lor de iubire. Păsările, de exemplu, iubesc prima ființă pe care deschid ochii. O urmează oriunde. Un vrăbioi, scrie Lorenz, își făcuse un fel de cuib în buzunarul stăpînului-părinte. Îl iubea atît de mult, încît încerca, zburînd și trăgînd caraghios cu ciocul lui mititel, să îl bage pe om în propriul său buzunar!

E.B.: Dulăii vor, de fapt, mîncare. Dar ajung la buzunare, bagă chiar botul, și acolo nu ai decît vreo hîrtie, o factură, banii mărunți. Mie îmi plac cei care blochează ușile, șantajează cumva oamenii. La început, mi-era frică să nu mă muște. Sînt inofensivi, îi miști cu piciorul, moale, să nu-i doară… chiar dacă îi dai la o parte cu mîna, nu se opun. Au răbdare. Dar uneori te uimesc, parcă morți, cu picioarele întinse halandala, în mijlocul Pieței Unirii, ca paralizați… De multe ori am crezut că-s otrăviți de municipalitate… Erau doar nesimțit de leneși, obosiți de zvîrcolelile nocturne… indiferenți la bazaconiile noastre… E curios cum cîinii, atît de „umani“, de sufletiști, se expun în năzdrăvănii de-o libertate divină… Să fie un soi de molipsire, de „microb“ luat tot de la „rasa umană“!?

V.D.N.: Unii, cocheți, stau picior peste picior. De fapt, poate că noi sîntem cei care îi copiem pe ei!

Aveam la redacție, demult, o cățelușă salvată din stradă, Heidi. O țineam sub birou, pitită de colegii care nu o agreau; era cam rea cu unii. Mă dădea de gol uneori în mijlocul ședinței: începea să sforăie! Alteori, făcea ca bunica dumneavoastră din poveste! Iar cînd era trează, pornea la vînătoare prin piața din apropiere – fura de pe tarabe și ne aducea „marfa“. Înțelegea, pesemne, că sîntem un fel de ocnași în demisolul acela afumat, de unde doar ea putea oricînd ieși, hoinărind cu orele. Și se revanșa așa, făcînd „cumpărături“ clandestine pentru noi.

Cei care au ceva cu cîinii nu s-au uitat prea bine la oamenii din jur.

Despre cățeloiul meu mare, alb și blînd scriam în ianuarie – mă însoțise, ștampilîndu-mă cînd și cînd cu botul umed pe dosul genunchiului, din Parcul Sub Arini pînă în centru. Acum anunț cu bucurie că Păstîrnac și-a luat buletin de Piața Mare, unde viețuiește fericit și te privește dîndu-și ochii peste cap dacă îl întrebi de sănătate.

E.B.: În Iași, cînd e cald, vreo 5-6 cățeloi se întind lîngă un chioșc de ziare, în centru, cu burta la soare, mai să-i calci dacă nu ești atent. Nu se clintesc nici dacă pășești peste ei, ci doar se uită adormiți, peste cap, la tine, ca la un prostan ce le tulbură viața de lene și blănoșenie…

V.D.N.: Ani de zile m-am consolat cu Dumitru-Cățeloiu’. Locuia pe bulevard, în fața unui mic magazin, stătea picior peste picior, mereu așteptînd. Și te vedea de la distanță, îți ieșea

în cale, se întindea scîrțîind, apoi te lăsa să intri și te aștepta să plătești la casă cîrnații, uitîndu-se cu limba scoasă de-un cot. Ți-i hăpăia imediat, apoi îți lua în brațe piciorul, să nu pleci, să mai stai, îți lingea bocancul. Și plecai, iar el venea după tine încet, șchiopătat.

E.B.: Cînd eram la Belcești, prin clasa a doua sau a treia, în halta în care locuiam s-a oprit o drezină, dintr-însa a coborît o fetiță drăgălașă cu cățel mic în brațe și ni l-a făcut cadou. Așa a apărut Miki! Stam la etajul haltei. De pe scări, Miki sărea pe o masă așezată sub ele și cu mare conștiinciozitate lingea smîntîna de pe toate oalele puse la prins! A fost bătut zdravăn. Luat la Iași, cînd ne-am mutat pe strada Socola, Miki a avut un sfîrșit tragic. Într-o zi l-au luat hingherii și nu l-am mai văzut niciodată.

V.D.N.: N-am avut niciodată cîinele meu. Poate de-aceea ajunsesem să fur timbre!

Bietul Miki, și bătut, și prins de hingheri…

Dar am avut totuși, cumva, un cîine. Acea Heidi, cățelușa mițoasă din redacția de la Pitești – se strecura sub biroul meu și-al redactorului-șef și adormea la ședințe, ferită de o perdeluță verde. Uneori, în plină dezbatere a subiectelor, ne trăda prin sforăit… N-o îndrăgeau toți, era într-un fel de ilegalitate permanentă.

E.B.: Nu toți cîinii sînt numai miere… Eram pe la începutul anilor de stat în Dolhasca. M-a chemat un sătean, într-o seară, să merg pînă acasă la el, să îi văd soția bolnavă. M-am dus, ce aveam să fac? Nu se putea refuza așa ceva. Nu mi-era teamă de

cîini. Numai că zdravănul cîine al omului ce mă chemase m-a mușcat, prin pantalon, de pulpă. Și iată că a trebuit să fac injecțiile acelea foarte dureroase, antirabice, în burtă, la Fălticeni! Nu am scris nici un poem despre asta, netrebnicul de mine!

V.D.N.: Pe mine m-a înhățat motanul într-o dimineață; dormeam, nu-l supărasem cu nimic, ferfeniță mi-a făcut mîna, nu-l mai puteam desclești, parcă înnebunise. Dar am scris numai de seninul din ochii lui.

Haț și Păstîrhaț!

E.B.: Ieri, în fața unui magazin cu încălțăminte de damă, un cățeloi negru, cu o clapă galbenă aplicată la o ureche (probabil un iPod special, la care asculta muzică clasică), tot căuta să intre înăuntru ca să ia niște cizmoance pentru cățeloaica lui… Nu îndrăznea sau, pur și simplu, nu avea bani!

V.D.N.: Ăștia cu iPod, și mai ales ascultătorii de Brahms, n-au bani de cizme. Investesc în cultură!

Rîdeam uneori de motanul meu, că n-are bani să-și ia el singur ce vrea, fiindcă n-are buzunare. Și promiteam să-i cos eu buzunare la cojoc.

E.B.: Da, lui Scămoșilă mă gîndeam să-i fac un fel de trăistuță verde, din catifea, în care să își pună mîncarea cînd pleca în escapade păguboase – în Dolhasca nu avea nici o pisică siameză! Trăistuța i-ar fi fost atîrnată după gît…

V.D.N.: O, al meu chiar avea vestă tricotată, cu pătrățele. Crescuse și-i rămăsese mică, părea că umblă-n fundul gol!

E.B.: Chestia e că: Cine umblă-n fundul gol/ Este-nchis într-un subsol!

V.D.N.: Însă: Cine umblă-n poponeață/ Stă pe raftul cu dulceață.

E.B.: Dar: Cine are două fese/ Stă pe raftul cu prințese!

*

V.D.N.: L-am visat azi-noapte, îl aveam iar în brațe, cu trupul lui grăsun, cald, deodată încordîndu-se și înfigîndu-mi ghearele în umăr. I le simțeam zdravăn, chiar și așa cum erau ele, cu vîrful fin tăiat cu unghiera, în duminici lungi, cînd îl luam cu binișorul în brațe; după ce-mi spălam părul, îi ziceam ia, motane, să te fac și pe tine frumos!

Și bietul începea să se zbată cînd înțelegea păcăleala, fugea miorlăind după ce-i terminam prima mînă, deși nu-l durea, așa, de-al naibii, că semăna cu mine și nu-i plăcea să stea unde-i pus. Apoi mai treceau ore bune pînă ajungeam la a doua mînă, și iar mă gherănea crunt, iar la picioare nu i le tăiam niciodată.

I-am visat trupul grăsun, doamne, ce plăcere și ce tristețe… Cînd trăia, visam că îl pierd, că îl caut prin cartiere, iar acum, cînd nu-l mai am, visez cum îl țin în brațe.

M-am trezit și mi-am privit zgîrieturile de pe umăr, reale, fine… Nu e nevoie de explicații logice cînd răbufnește dorul de cineva; dar chiar s-au întîmplat zilele astea următoarele:

Am privit patul vechi aruncat lîngă tomberon, cu colțul stîng zgrepțănat de motanul meu pînă la scheletul de arcuri.

Am salvat cactusul uriaș de pe hol. M-am opintit să ridic ditamai ghiveciul, m-am aplecat cînd am trecut pragul, el s-a înclinat greu în față, și-atunci i-am spus mai bine sprijină-te de mine, să nu te rupi, uite așa, și l-am aplecat încoace, l-am lăsat să-și proptească tuburile cu țepi pe mine. Am simțit înțepăturile și m-am înmuiat, cu cactusul înfigîndu-mi speriat gheruțele în umăr.

P.S.: Da, „mîini“ și „picioare“. E motanul meu.

E.B.: De furat „mă gherănea“! A gherăni, eu gherănesc, tu gherănești, ei gherănesc… Gherănit, portocală gherănită…

Dar e ceva confuz în povestea asta cu motan (am avut și eu unul, știu multe obiceiuri ale lor)… Bun, tai unghiile de la labele din față (deși mie mi se pare sadic așa ceva!), apoi zici că de la picioare nu i le tai! Păi, labele din față nu-s tot picioare, că n-or fi mînuțe de motan!

V.D.N.: Ha, ha, ha, păi, lucrurile stau așa: se taie un milimetru, doar vîrful cel mai fin (nu doare, e ca unghia noastră – învățat de la veterinar), și doar la labele din față. Fiindcă doar pe acelea și le ascute pe mobilă. De fapt, doar pe acelea le folosește la fel și fel de chestiuni practice, așa că sînt mîini! Cele din spate sînt picioare.

Plus că uneori motanul merge în două picioare! Al meu prindea muște din zbor. Se ridica în două picioare și haț, cu mîinile le prindea la fix! Scămoșilă nu făcea așa?

E.B.: Am și poză! E Scămoșilă al meu get-beget! Bun, al tău avea mîini și picioare! Al meu avea patru lăboanțe… Asta e singura diferență… Și nu mă zgîria niciodată… altă diferență…

dar poate fiindcă nu eram femeie? Mai știi! E de povestit mult și aici… Comportamentul motanilor cu femeile! Și cu bărbații!

Scămoșilă bea lichior dulce din farfurioară… se suia prin copaci și făcea „mau“, nu „miau“… Și nu avea iubită siameză, drept care înnebunise… Cealaltă pisică, mîță sadea, Mușteasca, nu făcea amor cu dînsul, ci cu corcituri, era tot de rasă, cu păr lung, roșcat, codoi, însă avea gusturi detracate, plebeiene…

V.D.N.: Furați-l pe „gherănit“, luați-l și de tot, că pe mine mă gherănea de n-aveam scăpare… Dar era joacă, doar joacă mereu, nu răutate. Și ce gelos era dacă vorbeam la telefon!

E înduioșător „Mau!“. Al meu făcea „Mau“ cu voce gravă la ușă, cînd voia să se ducă în lume. Greu i-am găsit nevastă, nu prea erau birmaneze pe atunci, în ’94… Am dat anunț la ziar! Și a întîlnit-o pe Blue…

E.B.: Eu, la țară, de unde aveam să-i iau „specialități“? Chestia e că s-a scrîntit, deși a fost tratat de veterinar cu extract de splină, și a dat-o pe cruzimi! A înghesuit o găină între gard și coteț și i-a mîncat fundul de vie… Ciocul cîrîia, tîrtița ei era deja în burtica dementă a lui Scămoșilă!

Pe mine Scămoșilă, tot gelos, nu mă lăsa să scriu, se întindea pe coala de hîrtie de pe masă și se prefăcea că doarme…

Fragment cu frumusețe inutilă

V.D.N.: Zile inutil de frumoase. Așa era să scriu dimineața. Apoi ziua a dat din coadă jucăușă și s-a repezit la mine schelălăind în

oglinzi, cu urechile pe spate.

Azi am plantat trei mimoze. Din semințele scoase dintr-o păstaie, patru încolțiseră în cîteva zile, în apă. Trei au fost mutate deocamdată în ghivece. Pe una singură o voi îngropa diseară direct afară, în pămînt. Mi-am alcătuit în minte o hartă secretă. Harta sofisssticată a mimozelor. Una aici, alta o voi duce în Parcul Sub Arini, în locul sălbatic unde mierlele – mamă și pui – s-au lăsat urmărite la pas, alta… alta poate o voi dărui cuiva pentru care ziua asta e la fel de importantă ca pentru mine și mimozele mele sssfioase…

Mi-am dorit enorm să văd o mimoză acum doi ani, cînd citeam *Camera obscură*. Mă amuzam la ghidușia unui paragraf: în grădina unde scriitorul Udo Conrad se preface că trebăluiește și, lezat ca o fată bătrînă, îi răspunde lui Albinus în doi peri, acesta se strecoară „dînd la o parte cu delicatețe frunzișul penat al unei mimoze“. Apoi, în *Disperare*, „Un vînt puternic dinspre Spania înfiora puful fin al mimozelor“.

Vara trecută, la Timișoara, pe strada părinților, înfiora o adiere un astfel de puf rozaliu, ireal. De fapt, arbustul care crește spectaculos de repede se înfiorează la simpla ta trecere. Tremură, se retrag sfioase frunzulițele… Zilele trecute, mama mi-a dăruit trei păstăi doldora de semințe, chiar din copăcelul acela. Căzuseră pe jos, după un vînt puternic. Mimozele mele se nasc pe 16 mai – e ziua cînd se împlinește un an în căsuța din copac. Copac sfios.

Mă plimb, stau, mă plimb, stau. Fericirea e greșit asociată în general cu bucuria. Poți fi extrem de fericit regăsindu-ți tristețile, bălăcindu-te în ele cu o plăcere animalieră, cleioasă.

Îmi amintesc un pui de hipopotam greoi, împungînd cu botul valuri de noroi, împroșcînd în jur stropi cafenii de fericire, apoi scufundîndu-se complet și, ajuns astfel la locul potrivit, tropăind lin pe sub ape, întocmai ca și cînd ar zbura. Diafan, grațios. Imponderabil aproape.

E.B.: Uluitor de frumoase cele două fotografii puse de tine. Parcă ar fi din basmele japoneze! Cel puțin așa îmi închipui ilustrat un basm japonez. Par lăcuite!

Frumusețea nu este inutilă niciodată!

V.D.N.: Și încă cum!

E.B.: Cum?

V.D.N.: Așa.

E.B.: Parcă am fi la o întrecere: cine răspunde mai scurt?

V.D.N.: Eu.

E.B.: Un pui de hipopotam diafan, imponderabil, face toți banii! Recunosc că n-am văzut în viața mea hipopotami decît în filme sau poate la televizor…

V.D.N.: Una dintre cele mai frumoase imagini văzute în viața mea. Un documentar, filmare subacvatică, de-un feeric deplin. Puiul părea nu că înoată, ci că zboară în cerul de apă, dînd lin din copitușe o dată la un mileniu, avîntîndu-se cu grație în înaltul albastru, limpede. Cerul acvatic era umbrit de un singur nor, și acela liniștitor – umbra uriașă și lenește a mamei. Da, un hipopotam la locul potrivit poate fi absolut feeric. De învățat să fim pui de hipopotam sub ape.

E.B.: De învățat să fim nuferi albi în aer, turtiți de brotaci verzi, cu ochii opaci țintiți spre libelule albastre. Și de repetat, ca să ținem minte, că nuferii au și rădăcini invizibile ce ajung pînă la mîlul hrănitor…

Unde se duc răspunsurile cu nuferi? Dispar ca prin farmec?

V.D.N.: Răspunsurile cu nuferi iată că apar ca prin farmec.

Nuferii chiar au tije lungi, lungi, pe care brotacii scufundaci se scoboară dibaci, pentru a scrie cu degetul în netezimea mîlului parola tainică a zilei.

E.B.: Uneori, luîndu-și avînt, scriu chiar lungi mesaje descifrate doar de Marele Oak, regele iazurilor. Brotacii sînt limbuți din fire!

V.D.N.: Marele Oak, supremul rezolvitor al iazîcurilor!

Fragment cu inima lucrurilor

E.B.: Jaluzele căzute strîmb la geamuri! Îmi amintesc de lupta mea cu jaluzelele avute cîndva la camera cu birou, unde scriam zilnic, prin 1978-1980, scrisori către Florin Mugur, Lucian Raicu etc. Acum jaluzelele s-au blocat sus, biroul, plin cu vrafuri de cărți, e nefuncțional… Cîte o vază cu flori uscate lîncezește printre tomurile groase.

V.D.N.: Cam trist un birou nefuncțional. Trist el, ca ființă, adică. Stau cărțile-n turnuri gotice?

În poză este un detaliu de la o casă cam părăsită, cîndva atît de frumoasă. Cînd au căzut, copacii tăiați au trasat curcubeie albe în tencuială.

E.B.: Copaci ce își iscălesc finalul, cu crengile, pe zidurile caselor lîngă care au fost vii și frunzoși! O, nu pot uita cum am cumpărat biroul ăsta cîndva, de la o cunoștință, și, într-o dimineață, l-am adus, ajutat de taică-meu, furișîndu-ne pe străzi, acasă. Tot așa, pe-o zi ploioasă, Mihai Ursachi m-a ajutat să aduc o mașină de cusut Singer, cumpărată… Chiar l-a amuzat asta, zicîndu-mi că tocmai e vremea de tîrîit mașini de cusut prin oraș!

V.D.N.: Și motoarele pe soare…

E.B.: Nu știu dacă ai mers vreodată cu Automotorul! Eu o făceam des, cînd eram copil, la Belcești. Automotorul e ca un autobuz, cu un singur, maximum două corpuri. Fiind fiul șefului de haltă, mecanicul mă lua în cabina lui, unde erau manete lucioase, gălbui… Da, să mergi cu Motorul (așa se mai spunea la Automotor) e-o mare fericire… Soarele cădea din plin în cabina cu două scaune înalte…

V.D.N.: În plin festival de teatru, cînd zumzăi și nu reușesc deloc să pricep cum mă poate obosi așa de tare ceva ce-mi produce atîta plăcere, iată o dorință de pus și de păstrat pentru zilele pustii de vară ce vor veni: să mă plimb cu motorul!

Totuși, eu mă gîndeam la motorul-motor al lui Ursachi, zîmbeam la imaginea mașinii de cusut tîrîtă prin oraș și mă întrebam… dacă v-a folosit la ceva. Aveam și noi acasă două, rămase de la bunica nemțoaică. O poezie întreagă în suveică!

Suveicile erau diferite: una rotundă, ca o cochilie de melc, alta sub formă de glonț. Ambele din metal foarte greu – inima mașinii de cusut.

E.B.: Nu uita că omul din Tecuci a avut degeaba un motor! Nu i-a folosit la nimic… Inima mașinii de cusut! Și acele (macazurile de la linia ferată) au inimă! Inima acelor, mustind de păcură, ca să alunece bine cînd acarul schimbă macazul greu. Vai, acum totul e automat, electric, acarii sînt o categorie dispărută; și ce farmec aveau! Nu pot uita pe cei doi acari de la Belcești: Munteanu și Bujoreanu, veșnic beți; dormeau după-masa în grajdul vacii, anume în iesle, spre a nu fi dibuiți de taică-meu. Eu le știam secretul! Mă puneau să le cumpăr țigări de la o prăvălie din apropierea haltei, și-mi dădeau și mie cîte una, drept răsplată! O curtau, se pare cu mare succes, pe servitoarea noastră, incomparabila Profira. Devenisem, cu timpul, un fel de complici, fiindcă eu o anunțam pe Profira, mereu trebăluind prin bucătărioara în care și dormea, că o așteaptă acarii în grajdul postprandial! Ea se prefăcea că-i supărată de asemenea invitație, dar se ducea, profitînd că maică-mea își făcea somnul de pe la ora trei, iar taică-meu sta la casa de bilete, țăcănind cu sîrguință mesagii doar de el înțelese…

V.D.N.: Inimile lucrurilor. Vioara are inimă – este mică, de lemn, fără ea nu e nimic vioara. Mi-a povestit un lutier italian, stabilit la Sibiu. Lutier din tată-n fiu, care știe să vorbească limba lemnului. Am ținut în mînă inima viorii mele, de la bunicul.

E.B.: Inima borcanelor e bulionul de sub celofanele legate cu fîșii de cîrpe rupte! Inima unui nuc bate umedă la umbra frunzelor cu miros iodat!

V.D.N.: Inima unei agende – două cuvinte doar de tine știute, din miile înșirate în grabă, pe genunchi.

E.B.: Inima unei bucăți de mătase, se bate cu o nuia subțire, cînd fluturii enervează prea tare! Inimile disperate ale elevelor repetente, puse în ultima bancă de dirigintă, abia încăpînd din cauza picioarelor prea lungi…

V.D.N.: Inima albastră a damei de pică.

Fragment cu case și librării

V.D.N.: Timișoara. Aruncarea în mulțime, rătăcirea, regăsirea, întoarcerea.

Înainte de toate, grădina. Cățeloi, monstruleț nefericit, tînjind la joacă, din curtea vecinilor. Un fel de „luni cu botul în căpșuni“. Pisică, monstruleț fericit, în grădina părinților. Monstruleț mustrat: „Nu-ți mai ascuți ghearele pe smochin!“.

Reuniunea rudelor, după 10 sau 19 ani, după caz. Gruparea în mașini, plecarea spre altă curte. Cățeloi cu botul umed, tu rămîi acasă, vai! Încîntătoare companie, rafinată conversație cu motanul-veșnic-intrus, pe sub fața de masă. Și apoi cu sora lui, ce și-a asumat riscul imens de-a rămîne nemîncată pe motive de întîrziere și uluitoare asemănare cu fratele deja ghiftuit.

Fascinante călătoriile repetate în îndepărtatul fund al curții, din fericire complet neamenajat. Macii. Și curcubeul de seară. Și apusul, și cucuveaua rotindu-și capul de pe acoperiș, să nu mai audă, să nu mai audă de atîția oameni la un loc. Ajunge!

Și duminică dimineața, ultima plimbare pe jos, tot pe partea umbrită, de acasă pînă în centru și exact pe același drum înapoi, cu ochii la frumoasele clădiri pe care parcă a uitat să le mai iubească cineva. Senzația că orașul e o bijuterie înnegrită de vreme, pe care-o mînă nepricepută a cîrpit-o stîngaci. Au încastrat nestematele nu în metal prețios, ci în plastic. Caut să-mi păstrez privirea sus, pe etajele încă frumoase, deși măcinate, gata să se prăbușească. Jos sînt culorile, ororile, jalea cea nouă. Ciuma rozului, holera turcoazului, atacul agresiv al armatei de sigle uriașe. Excepțiile sînt puține. Tristețe.

Și drumul înapoi, cu cărți intersectate. *Monstrul fericit* și *Glorie*, cu popasuri lungi ale privirii pe dealuri. Fazani în lanurile verzi și-un iepure mare, ridicat în două labe, privind trenul cum se duce și se tot duce, ce mai animal…

E.B.: Sînt prea multe deodată! Trebuie să mă dezmeticesc!!!

V.D.N.: Da, și eu le-am pus tot ca să mă dezmeticesc. Nu știu de ce îmi revin atît de greu după o călătorie. Și aici nu-i pusă decît buburuza din vîrful paiului…

Cînd te plimbi singur, vezi totul mai bine. Orice companie denaturează adevărul. Drumul pe jos, cale de vreo doi-trei kilometri, de la casa părinților în centru a fost așa un amestec de duioșie și tristețe… Încă mai există cofetăria unde ne ducea bunica la înghețată cu frișcă, eveniment major pentru care se

puneau fustițele bune, pantofii de lac. Încă mai sînt, ici-colo, siglele vechi.

Dar nu după vechi oftez, ci în fața urîțeniei noului. La parter e o înșiruire kilometrică de fațade mult prea viu colorate, cu sigle imense, cazinouri, magazine de te miri ce, cu șmecherii în fața lor, cîntărind marfa din priviri... Etajele, încă frumoase, sînt complet distruse, totul stă să cadă. M-am surprins ferindu-mă de multe ori, mutîndu-mi calea un pic mai spre stradă, mai departe de streșini. Aveam permanent senzația că oricînd s-ar putea prăbuși vreo decorațiune. Orașul încă are farmec, dar parcă se zbate sub un morman de prost-gust. Centrul e frumos, mai îngrijit.

E.B.: Ar trebui să vorbesc despre Iași, despre cel din ’46-’47, cînd l-am văzut prima dată, cu centrul cu totul altfel decît mai tîrziu, cu străzi care au dispărut între timp... Cu alte clădiri, dărîmate absurd (Academia Mihăileană!). De Iașul din vremea cînd eram elev la Mîrzescu, pe Socola, în clasa a patra, a cincea; de cel central, după ce m-am mutat pe Dobrogeanu-Gherea, unde am stat pînă la sfîrșitul facultății, cam *vis-à-vis* de Teatrul Național, în spate cu școala de surdomuți (acum votez acolo!), de Iașul din 1975, după ce m-am reîntors, de Iașul de acum, din 2009... Dar cîte nu sînt de spus! Cred că o să revin cu amănunte. Amănunte care brusc mi-au venit în memorie, uitîndu-mă la clădirile cu tencuiala jerpelită din Timișoara... (în fotografiile tale).

Periferiile prin care am umblat după-amiezi întregi: ziduri de cărămizi cu lumina izbită dulce în ele, scări de lemn, pisici vagante, cățeloi după garduri, stropitori părăsite, clădiri vechi,

toate, totul mă duce cu gîndul la hoinărelile mele nesfîrșite prin Iași, singur, uitîndu-mă atent, îndrăgostit de case și cișmele… (făceam chiar un soi de recensămînt al lor!).

V.D.N.: Tristețe, senzația că dincolo de centrul Timișoarei nimănui nu-i pasă de nestemata montată în plastic. Tot ce e vechi îți zîmbește trist, într-o rînă. Tot ce e nou te agresează, e atroce. Frumusețea centrului, ah, Piața Unirii, Bega, parcurile. Dar dincolo de ele… O comparație cu Sibiul se poate face; deși stau aici doar de zece ani, văd cotloane frumoase dispărînd, case vechi rase de la rădăcină pentru a face loc unor vile ca fondantele, iar spațiile verzi, copacii dispar fără milă – unde e un petec liber se mai înalță un monstru. Pînă și blocurile s-au împestrițat, papagali cu pene roz, portocalii, turcoaz și verzulii, unele cu coif, altele fără.

Dar, ca să închei optimist, cîtă vreme mai vezi rufe întinse la uscat în curți și la ferestre, clanțe adormite în rugină, bijuterii de piatră înnegrite la gîtul caselor fără certificat al istoriei lor, lucrurile nu-s în totalitate pierdute.

E.B.: „Curcubeul de seară“ pare titlul unei rubrici! Mi-am amintit o casă care m-a fascinat în adolescență, era pe strada Sărărie, pe unde mă plimbam mereu, o luam din Tîrgu Cucului și o duceam pînă se termina cu o Stradelă Sărărie, foarte interesantă și ea… Casa aceea am cunoscut-o într-o seară de iarnă. Ningea bogat, liniștit, însă fulgii nu se vedeau căzînd decît în raza luminii ce venea de la o fereastră cu perdele groase, vișinii. Se auzea dinăuntru muzică simfonică, valuri-valuri de muzică loveau în perdeaua groasă de ninsoare cu

fulgul mare. Am stat ca vrăjit atunci, apoi am revenit mereu acolo… De cele mai multe ori mă întîmpina aceeași muzică simfonică, parcă cucerind întreaga stradă pustie. Cine o fi stat după perdelele vișinii? Nu am aflat niciodată… Anna Karenina? (Despre care Kundera se întreabă mai recent dacă nu o fi fost frigidă?!)

Cîte clădiri nu s-au dărîmat! Nu mai este cinematograful Pușkin, probabil numit mai înainte altfel. Era cel mai promiscuu cinema din Iași… Cam *vis-à-vis* de școala Gheorghe Asachi, care a rămas intactă printr-o minune. S-a dărîmat și cinematograful Sidoli, pe care nu prea știu unde să-l mai localizez în centru. Academia Mihăileană, care mai era cînd făceam clasa a opta, a noua, poate și mai tîrziu. Acum e o agenție Tarom acolo și, alături, un bar de noapte… Chiar Teatrul Național a fost modificat, cu toate protestele intelectualilor de atunci, i s-a adăugat o plăcintă în spate, ca să poată funcționa și Opera în el. Nu mai zic de Grădina de vară „Pomul verde“, amplasată chiar *vis-à-vis* de unde am locuit vreo 12 ani, pe Dobrogeanu-Gherea… Ascultam, prin geamul deschis noaptea, orologiul de la Mitropolie, bătînd din sfert în sfert de oră, împreună cu melodiile legănate, senzuale, în idiș, de la „Pomul verde“, unde se dădeau permanent spectacole în anotimpurile calde… Au dispărut și străzi întregi! Din Tîrgu Cucului, spre Hală, era o stradă plină de case în ruină, de un pitoresc nostalgic infinit, strada Negruzzi, cred. Pe ea era și fosta locuință a poetului D. Anghel. Rase! Și iată, îmi amintesc că și casa în care a stat Eliezer Frenkel, la care ajungeam printr-un gang, de pe Ștefan cel Mare, o casă la cărămidă, tip vagon, cu o

cameră dînd în alta, a dispărut! Casa din care am cărat cu geanta, ani în șir, cărți interzise pe vremea aceea, marii clasici, marii autori români, Arghezi, Blaga, Barbu, Călinescu (*Istoria* uriașă!) și atîția alții… de acolo am luat Blecher în ediție princeps, Kafka în franceză, Proust tradus de Radu Cioculescu… Rilke tradus de Maria Banuș… Praful s-a ales…

V.D.N.: „Curcubeul de seară“ poate fi titlu de rubrică. Altul poate fi „Case pe care le-am cunoscut“. Fiindcă mi-a plăcut enorm formularea „Casa aceea am cunoscut-o într-o seară de iarnă…“. Casele, ca ființele. În orașul meu natal eu nu mă mai întorc. Poate sună banal, dar asta simt, că în mine pot păstra drumul înclinat de la liceu spre casă, pustiu, paralel cu bulevardul larg pe unde o lua toată lumea. Și casele din pantă, cărora le puteam atinge acoperișul cu mîna, și dudele negre care îmi pătau hainele, și Tîrgu din Vale, al cărui început de invadare modernă l-am prins. Am prins și dispariția magazinului universal Ursulețul, cu trepte mari de marmură tocite, tocite în carne, pe care cu atîta speranță le urcam, casa tuturor jucăriilor. Unde să mă mai duc, ce ar mai fi de regăsit în fostul meu tîrg? Pădurea Trivale, ea cum o fi ciuntită? Treceau căprioarele pe lîngă noi, cînd fugeam de la ore și stăteam tăcuți pe buturugi. Înșiram fragii pe paie, ne murdăream cu mure…

Astfel că Timișoara rămîne singurul oraș pe care îl știu din copilărie și pe care îl revăd an de an, tot mai schimonosit parcă. Părinții refuză să îl vadă așa; cred că îl văd în continuare cu ochii din suflet.

Și altă poveste: Moartea cinematografelor. Întîi prostituîndu-se-n discoteci, baruri, apoi rase cu buldozerul. La Sibiu tocmai a

murit „Pacea“, în plin centru istoric. S-a ridicat un supermarket.

E.B.: Fiindcă a venit vorba de cinematografe. Aici, în Iași, pe Lăpușneanu, era un cinematograf, în ultimul timp se numea „Tineretului“. Mai rulau filme de cinematecă prin anii ’80, apoi, nici nu știu cînd, s-a închis și ăsta; poate după ’89 sau mai înainte. Un timp a fost un bar, unde se bea doar bere și cafea, cu mese de lemn. Știu că m-au chemat la inaugurare și am scris ceva cu pixul pe masa proaspătă, cu fibre ondulate. Pe urmă s-a închis și barul, iar acum nu mai e nimic… În schimb a rămas, tot pe Lăpușneanu, vechiul cinematograf Maxim Gorki, numit altfel acum, modernizat, unde am văzut, elev, *Cadavrul viu*, film rusesc în două serii, după Tolstoi… M-a impresionat adînc, n-am dormit ca lumea în noaptea aceea, drept care l-am mai văzut o dată…

V.D.N.: Dar librăriile? Nu s-au închis majoritatea? Librăriile de unde luam și rechizitele, și-o carte. Cartea trăia laolaltă cu jucăriile, în aceeași casă. Eram copii, iar astfel tentațiile erau toate în aceeași poveste, în rafturi învecinate – și cariocile, și hîrtia, și cartea, și păpușile. Știam fiecare vînzătoare, fiecare vînzătoare ne știa pe noi. Și eram serviți cu îngăduință și răbdare, mici cerșetori gălăgioși ce eram, cu monede mici de aluminiu îndelung numărate, scăpate pe jos de emoție, recuperate de sub tejghele, doar-doar ne-or ajunge banii de toate… „Mai ai 15 bani?“

E.B.: Librăriile… Țin minte una ciudată din Dolhasca! Acolo puteai găsi cărți care dispăruseră de peste tot! Nici nu te așteptai peste ce nimereai. Farmecul era dat de faptul că se

vindeau și cuie, becuri, săpun Cheia, chibrituri, sticle de lampă, hîrtie de împachetat, groasă, maro sau albastră, maculatoare, sticloanțe de un litru pline cu cerneală, teancuri pofticioase de sugativă și, ca bonus, lozuri în plic trase din borcan! Puteai ieși bogat, cu mașină Dacia 1300, ducîndu-te să iei o radieră!!! O singură dată, în cei 13 ani cît am stat acolo, a cîștigat un om, s-a dus la cîrciuma din spatele gării, s-a îmbătat și a vîndut lozul cîștigător pe-o sumă derizorie… Iar ăla de i l-a cumpărat s-a făcut cu o mașină lucioasă… Mai era librăria din Fălticeni. Mă duceam săptămînal, cu salvarea, să iau noutățile. Mi le puneau deoparte, în niște dulapuri ale mele, din magazie. Absolut toate! Veneam cu teancuri mari acasă. Camera uriașă în care stam era căptușită cu biblioteci trainice de lemn, rafturi peste rafturi ticsite cu orice: cărți de literatură, albume, cărți științifice etc. Iar printre ele plasam gutui îmbătătoare și bostani fabuloși, de un portocaliu de basm…

V.D.N.: Cerneală la litru! Eu îmi amintesc o librărie ciudată de lîngă piață. Coboram scările vechi – era și-un alt șnur de trepte, însă scările acelea, mai noi, te duceau în partea unde se vindeau pepenii, varza… – și ajungeai la un șir de dughene cu de toate. Hermes, bazar… și librăria care ne atrăgea, misterioasă. Întunecată, cu un vînzător atît de amabil, ce te îmbia cu de toate, și mai ales la vorbă, îți punea fel și fel de întrebări și, cînd nu erai atentă, zăbovind adunîndu-ți rechizitele mărunte și toate cele pe care insistase mama să nu le uiți (două becuri de-o sută, săpunul de rufe, lumînări pentru ora de întuneric, de la 7 la 8 seara), îți apuca mîna și ți-o reținea într-a sa preț de doar cîteva clipe, în care timpul cam stătea-n

loc, încremenit într-o privire prea tainică. Îmi amintesc, în afară de interdicția de-a mai călca pe acolo, „pe la ăla“, obrazul lui acoperit de începutul de barbă ca un văl albăstriu. Încălcam regula des, căutînd să înțeleg misterul interdicției.

P.S.: „Ăla de a cumpărat“ lozul cine să fi fost?

E.B.: Ăla care a cumpărat lozul era tot un țăran! Chestia completă e asta: la început omul s-a dus să bea de bucurie și tot arăta lozul, ba la unul, ba la altul… Pînă cînd, din nerăbdare, cel care avea să i-l și cumpere i l-a smuls din mînă și lozul s-a rupt în două! Toți au sărit că, gata, nu mai e bun, s-a dus mașina! Însă tocmai cel care îl rupsese l-a îndemnat să i-l vîndă lui! Omul l-a vîndut, ce avea să facă cu un loz rupt? Celălalt s-a dus la București, a umblat pe unde a umblat, să i-l considere valabil, demonstrînd că bucățile, puse una lîngă alta sînt autentice… și în final a luat mașina! Dar rămîn dator cu librăriile care au dispărut…

Librăria de care m-am atașat mult, încă de pe cînd eram pe Socola, de prin clasa a patra, venind de acolo în centru pentru ea anume, cu colegul meu de bancă, Gelu, e fosta „Eminescu“, aflată cîndva la doi pași de unde stau acum. Zic „cîndva“ fiindcă de vreo cîțiva ani (2-3) nu mai este… casa, cu etaj, veche, a fost cîștigată de proprietarul legal și librăria s-a închis. Avea și papetărie pe vremuri în partea de pe stînga intrării. Cum intrai, în față, erau cărțile. În ultimul timp, făcîndu-se un zid, a rămas doar aripa stîngă: și librărie, și papetărie. Așa a început dipariția ei, prin ciuntire… Îmi plăcea și depozitul ei, unde intram deseori…

V.D.N.: Și la Sibiu tot retrocedările au dus la dispariția librăriilor vechi (le-am mai prins și eu pe unele, chiar înainte să-și dea duhul) – acum cam peste tot sînt sedii de bănci, agenții de voiaj, chestii importante, nu mofturi!...

E.B.: Să nu uit de librăria „Eminescu“. Eram deja student, veneam de la facultate, obosit, cu halatul pe braț, cu geanta plină de oase galbene încă de grăsime, oase proaspete... Cam pe la amiază... Îmi amintesc lumina albă, ziua călduță, aerul parfumat... În fața librăriei, pe trotuar, pe o masă, se făcuse un stand de carte în aer liber. Am văzut o carte cu coperta verde, am răsfoit-o, am cumpărat-o: era prima ediție din *Groapa*, carte mult beștelită inițial, chiar scoasă din biblioteci vreo 6 ani. Apăruse la editura condusă de Petru Dumitriu! Oricum, o carte pe care am descoperit-o singur!

De la aceeași librărie mi-am luat cărțile care mi-au fost cele mai apropiate: *Bietul Ioanide*, *Scrinul negru*, *Cronică de familie* (în trei volume) și, mult mai înainte, Eminescu, *Opere IV, Postume*, în ediția scoasă de Perpessicius. Cel puțin, *Postumele* lui Eminescu le-am citit, la început, cam un an. Ajunsesem să-i răspund în versuri vărului meu mai mare, pe atunci în gazdă la noi (era student, eu doar elev). Iar Călinescu mă învățase (ca și din *Istoria* împrumutată de la Frenkel), mă obișnuise să gust umorul neologistic și precizia frazei. Cît despre Petru Dumitriu, mă fascina. Am suferit profund cînd a fugit, prin 1960, din țară... Încă nu știam nimic despre Marin Preda!!! De *Morometii* lui aveam să mă apropii mult mai tîrziu, însă definitiv. Ce carte! Și de abia după aceea am prins și volumul lui de debut, teribil...

V.D.N.: Înțeleg că Eminescu, că Dumitriu și Călinescu, dar nu înțeleg de ce erau oasele în geantă.

E.B.: Oasele? Le cumpăram de la un magazionier ce își vindea marfa lîngă Institutul de Anatomie, o clădire separată de vechea clădire a facultății în care erau și sala de disecție și amfiteatrul de anatomie. În fundul curții, pe atunci, era și un mic crematoriu, cu un coș foarte lung, de cărămidă, ușor fumegînd. Ne cumpăram oase fiecare, osteologia nu se putea învăța decît cu osul în mînă, văzîndu-i fațetele, extremitățile etc. Unele costau destul de scump. La un craniu puneam bani cîte doi studenți. Cele abia scoase din cadavrele de la disecție și preparate aveau încă un soi de luciu dat de grăsime, pătau lenjeria… Cele vechi, lustruite deja de atîta întrebuințare, nu lăsau urme… Le preferam. La lucrările practice ne ducem cu oasele „noastre“, fiecare… Asistentul avea și el un set al lui.

Oasele erau un mizilic, cu adevărat monstruoase erau borcanele mari, cu sticla groasă, închise ermetic, în care ni se arătau, plutind într-un lichid verzui, transparent, organele interne cu diferite modificări patologice. Trăiam într-un muzeu al ororilor. Iar afară era lumină, copacii (castanul de lîngă sala de disecție!) înverzeau, înfloreau, pe străzi femeile purtau fuste extrem de scurte, așa cerea moda…

V.D.N.: Am ezitat. Adevărul e că nu citeam în școală destulă literatură română. Adică nu cred că trăgea mai tare în balanță decît volumele autorilor străini. „Meritul“ manualelor ucigașe. Ruși, nemți, americani, sud-americani… Îmi amintesc cum îmi alegeam cărțile uneori din biblioteca uriașă a unui coleg de

liceu, bun prieten (acum profesor de matematică). Mă invita anume pentru operațiunea asta de maximă importanță, ce era efectuată cu o anumită solemnitate. Erau proceduri sofisticate, implicau și un scăunel cu scăriță. Îmi plăceau volumașele mici cu coperte albastre, înșirate ca soldățeii, devoram autor după autor, și cărțoaiele cele mai groase ale celui mai celebru scriitor rus. Și apoi, ca desert, jucăușele colorate din colecția „Globus“ a Editurii Univers, ca niște călătorii cu balonul prin toate cotloanele lumii…

Apoi, în anii ’90, Eliade, Ionescu și mai ales Cioran. Îmi amintesc că imediat după facultate lucram la etajul opt într-un birou de proiectare, iar la parter era o dugheană unde veneau cărți. Erau ieftine, dădeam fuga cum se mai aducea un volum din *Istoria religiilor*… Liftul cădea mereu între etaje, se tot ducea… trebuia s-o iei pe jos dacă erai slab de inimă. Și m-am lăsat „prăbușită“ în goana după un nou Cioran, trebuia să ajung iute!

E.B.: Eu, în ce privește „manualele ucigașe“, am avut, dacă se poate spune așa, noroc. Nu mi-au inhibat lecturile. Pe cînd făceam cele zece clase de liceu erau interziși majoritatea autorilor români, ca să nu mai vorbesc despre cei străini, ei nu intrau în programele școlare. Deci citeam în deplină clandestinitate pe Arghezi, Barbu, Blaga, chiar Bacovia o vreme (considerat de stînga totuși). Ca să nu mai vorbesc despre Călinescu! De Lovinescu! Sau de Hortensia Papadat-Bengescu! Sau de Gib Mihăescu, a cărui *Rusoaică* a fost interzisă și pe vremea lui Ceaușescu. I-am descoperit, pe unii destul de tîrziu, datorită unor întîmplări fericite, mai ales în biblioteca enormă

a lui Eliezer Frenkel. În schimb trebuia să tocesc pe Dan Deșliu (*Minerii din Maramureș* mi-a și căzut la admitere la Facultatea de Medicină!!!), Neculuță, poetul muncitor etc. Am aflat totuși de Sadoveanu, de Camil Petrescu, era un punct cîștigat! Ni se inoculau doze puternice de proletcultism, cu efecte pe viață. Țin minte că în clasa a opta aveam un profesor tînăr la română. Vorbea cu un dispreț contagios, cretin, despre cronicarii moldoveni, munteni, îi numea „cîrnățari“… A fost avansat apoi, a ajuns la inspectoratul școlar… Se întîmpla ceva incredibil, cele mai importante valori erau șterse, bafta fiecăruia mai putea salva paguba uriașă, unii o aveau (eu, cu Eliezer Frenkel!), alții nu, rămîneau lobotomizați fără nici să bănuiască…

Fragment cu fluturi dresați de hipopotami

V.D.N.: Ce-are lumea cu ciorile? Pe mine mă încîntă orice apariție înaripată din zonă. Dacă-mi plac pițigoii, mierlele, ciocănitorile, bufnițele, vrăbiile care mă vizitează, de ce nu m-aș entuziasma în fața ciorilor?

O cioară grivă tocmai a dat o roată, s-a speriat de omul de la fereastră și-a renunțat la popasul din brad, s-a dus la teiul decapitat primăvara trecută. S-a așezat pe-o crenguță pirpirie, a lopătat stîngace dintr-o aripă, deranjată de vînt, un pic indecentă arătîndu-și burta dolofană – ce caldă trebuie să fi fost –, apoi a plecat… În tei, așa de aproape, părea uriașă. Acum, în mesteacănul de departe, e o bijuterie gravată pe cer. Așa și noi,

fluturi pentru unii, hipopotami pentru alții. Îmi plac și hipopotamii (deja mă repet…).

E.B.: Fluturi și hipopotami!

V.D.N.: Primesc pe stradă un bilet gratuit la circ. Sub înșiruirea de atracții, un rînd care pentru mine e adevărata atracție: „După spectacol puteți vedea hipopotami!“. Vedea? Mîngîia?

Deci nu-i forțează nimeni la nici un giumbușluc? E de mers, e de zîmbit la botul umed care nu face nimic în afară de-a fi.

E.B.: De cînd n-am mai fost la circ? Cred că de cînd, înainte de 1989, nu mai țin minte anul, am văzut *Parisul pe gheață*! Dar era cu adevărat un circ?

Cam pe unde este acum parcul din fața Policlinicii, se instalaseră un cort și o arenă de gheață! Nu-mi aduc aminte decît că vedeta, cea care patina la urmă, a tras o căzătură cu fundul de gheață, mascînd întîmplarea printr-o mișcare frivolă, în foarfece, a picioarelor în aer, spre deliciul spectatorilor ce aplaudau frenetic spuma de dantele a fustiței ei suflecate indecent…

Să mergi pe stradă, să fii poate trist, să te gîndești la cîte cărți formidabile nu vei citi niciodată, să tragi cu coada ochiului la trecătoarele deja îmbrăcate a primăvară, să îți spui: O, Cehov ăsta!… și să intri într-o librărie mică, intimă, cu măsuțe pentru băut ceai sau cafea, să mai cumperi un autor necunoscut, să stai tîmpit lîngă un album de vreo 8-10 milioane, enorm, să ieși și cineva să-ți dea un bilet pentru circ! Care circ? Circul, zice

persoana, cel care din seara asta dă spectacole extraordinare cu fluturi dresați de hipopotami!!!

Să te uiți, deodată atent, la cel care îți solicită atît de gratuit, la propriu, prezența la circ! Domnule, dar cine sînteți dumneavoastră în viața mea? Cum cine, să se mire omul, cum cine? Eu sînt „Șeful pupineilor“; nu știți ce-i un „pupinel“? Nu știu, și cu asta basta, nu mă tulburați în mijlocul străzii, vieții, lecturii… Vai, domnule, sînt dezolat, poftim și un afiș, în el se explică la ce folosesc „pupineii“! Dar ce-i un „pupinel“, ce-i un „pupinel“, pentru numele lui Dumnezeu!? Dar persoana s-a făcut nevăzută… Ce-o fi un „pupinel“, răsună prin oraș ca un vînt, ce-i un „pupinel“?

V.D.N.: Vîntul, vîntul… Și m-am întors cu misiunea îndeplinită: după spectacol, am intrat prima în menajerie (nu se-nghesuia nimeni, dar eu pentru asta venisem), am mîngîiat puiul măricel de hipopotam pe spinare, i-am declarat dragostea, i-am simțit căldura, i-am adorat slorpăiala lătăreață cu botul în ciorba de apă și roșii… M-am întristat la gîndul că va fi și el dresat, forțat la cine știe ce giumbușlucuri umilitoare. Am atins și botul pufos al cămilei, le-am spus cîte ceva și puilor de tigru.

Care circ, care circ? Hipopotămașul adolescent m-a pus cu botul pe labe.

Din cușca mea de la etajul întîi, am auzit toată noaptea bufnița văitîndu-se.

Tezaurizatorii

V.D.N.: Singura emisiune la care mă mai uit la televizor, de o bună bucată de timp, este *Hoarders*. La noi, se difuzează pe Zone Reality, zilnic, dimineața și seara. Și nu doar că „mă mai uit“, dar mă uit fascinată și hulpavă, frîntă și stoarsă în același timp. „Hoarderii“, colecționari compulsivi (la noi titlul e *Colecționarii*, destul de departe de realitate), sînt foarte diferiți între ei; poveștile lor funcționează după același tipar doar în mare, însă sînt foarte diferite în detalii. În principiu, oamenii ăștia își umplu casele cu fel și fel de gunoaie cărora le atribuie valoare sentimentală (de fapt, lucruri adunate în ani, zeci de ani, la care oricum nu mai ajung sub nici o formă, de care nici ei nu mai știu, fiindcă formează grămezi pînă în tavan, se degradează, se topesc sub ele însele, făcînd casa de nelocuit, grămezi printre care, doar în cazurile fericite, rămîn poteci înguste). „Hoarderul“ își distruge nu doar viața lui, dar și pe a familiei. Copiii acestor oameni au un singur vis: să împlinească 18 ani și să plece de acasă. Copiii acestor oameni se dau cu capul de pereți de disperare sau aleargă urlînd în fața casei – părinții nu își recunosc vina decît arareori, sînt complet orbi la problemă (și le-a dispărut și simțul mirosului), în general preferă să învinovățească copiii, certurile sînt insuportabile cînd e vorba de aruncat te miri ce nimic. Se întîmplă și invers, părinți absolut normali cu copii colecționari. Mă feresc de cuvîntul „colecționari“, folosit în traducerea de la noi, fiindcă foarte rar oamenii chiar colecționează ceva, de obicei sînt doar munți de gunoaie, haine vechi, jucării stricate sau mîncate de

gîndaci, canapele cu cuiburi de șoareci, cutii de carton cu alte cutii de carton înăuntru, recipiente goale, ambalaje, ghemotoace și guguloaie… De fapt, ei tezaurizează.

Nu știu de ce mă fascinează emisiunea asta într-atît încît îmi vine să strig aici despre ea. E vorba de boală (cu cîte ramificații, cîte subtipuri), e vorba de linia subțire dintre sensibilitățile firești și o dereglare halucinantă. E și o continuare a unei lecturi care m-a răvășit în anii ’90, *The Boy Who Couldn’t Stop Washing*. Și mai sînt multe, multe altele. Compasiune compulsivă, silă, nostalgie, furie, drag, ură, înțelegere, mirare, răspunsuri…

E.B.: Să fi fost eu bolnav cînd, cu cîțiva ani în urmă, strîngeam toate sîrmele de pe jos, spunînd că sînt hieroglife, mesaje trimise de îngeri, ce așteaptă să fie descifrate?

Mai mult, apărîndu-mi o carte de versuri, am trimis-o, ca de obicei, tuturor celor din redacția *Romlitului*, însoțită, fiecare, de o astfel de sîrmă. Mai tîrziu am aflat, de la Alex Ștefănescu, amuzat de găselnița mea, că destinatarii s-au chinuit să înțeleagă cam ce voiam să exprim prin acele ciudate sîrme.

V.D.N.: Cîtă vreme lucrușoarele s-au și dus, ele spun altă poveste, nu-i vorba de tezaurizare. Dar cînd ele se adună cu anii, cu miile, făcînd casa nelocuibilă… Sînt cazuri dramatice, incredibile, oamenii ajung să stea la azil sau la moteluri, în timp ce casa lor e ticsită cu troace, declarată nelocuibilă de autorități. Copiii sînt luați de Serviciile Sociale; de fapt, asta e amenințarea care de obicei îi face, pînă la urmă, pe tezaurizatori să accepte ajutorul specializat. Și începe bătălia cu ce se aruncă, ce se

păstrează. Greu, foarte greu. Primul pas e recunoașterea bolii (de fapt, abia recent admisă ca boală de specialiști). Te uiți și înțelegi că și tu cunoști cel puțin un astfel de tezaurizator (da, tezaurizator cred că e cuvîntul potrivit), captiv în propria cușcă și pe care n-are cine să-l ajute. Aproape nu e stradă să nu vezi cîte un balcon sau o curte sufocată, dincolo de care se poate ușor imagina o casă nelocuibilă și un om care habar n-are de ce trece prin ce trece. De obicei, e și o traumă zdravănă undeva în urmă.

E.B.: Clar, nu fac parte dintre „hoarderi“…

V.D.N.: Mai există și subtipul de tezaurizator de cărți! Și cel de animale, mai ales de pisici. Văzut unul. Dar cei mai mulți au șoareci, fără să vrea.

Unul tic și altul tace

V.D.N.: Deodată mi-am dat seama de o dispariție. Și deodată mi s-a părut esențial să întreprind o recuperare. Pe acest „deodată“ o să-l explic poate mai încolo.

Au dispărut ceasurile mecanice. Ceasurile de masă, cu ticăit autentic, cu rubine în mecanismele lor fine, cu sonerii metalice ca două clopote de-o parte și de alta, ceasurile pe care trebuia să le întorci zilnic cu mîna ta ca să se umple de timp.

Și deodată mi s-a făcut un dor nebun, nu, dor e prea puțin zis, am intrat într-o adevărată isterie recuperatorie. Îmi trebuia neapărat iarăși un ceas așa cum avusesem cîndva – roșu, cu

cadran alb și clopote argintii. Ticăitul anemic și contrafăcut al ceasului cu baterie de pe perete mi s-a părut deodată o glumă nesărată, o limbă scoasă.

Și-am început căutările. Pe internet, la ocazii, ceasurile acestea se vînd acum la rubrica „Antichități și bijuterii“. Primul găsit arăta minunat și suna promițător: „Stare perfectă. Nefuncțional“. Da. Mai departe. Am aflat că singura fabrică de ceasuri mecanice din România, cea de la Arad (da, ceasurile se numeau Aradora), înființată în 1951, și-a dat duhul fără zgomot după 1990, vîndută bucată cu bucată.

Am sunat acasă, deși nu speram mare lucru. Iar mama, ca un scamator ce este, a găsit imediat într-un sertar două ceasuri! Unul e al meu, roșiorul Aradora. Pe celălalt nu-l recunosc, dar abia îl aștept. De-o să ticăie măcar unul, o să fiu fericită. De-o să tacă amîndouă, bine și așa.

Cum de dispar lucrurile esențiale de lîngă noi fără să ne dăm seama? Ce mai dispare, chiar în clipa asta? Ce să salvăm? Nimic nu se zbate, nimic nu strigă. E o discreție absolută în toate. Să-l explic pe „deodată“? Să încerc, căutînd să nu comit o indiscreție. De curînd am avut privilegiul nemeritat să ascult o înregistrare fermecătoare, a unui interviu luat de Radu Vancu unui poet, într-o casă, la cîteva străzi de aici. Ceea ce te frapa de la primele clipe și continua temeinic timp de o oră și jumătate era ticăitul ceasului lîngă care întîmplător fusese așezat reportofonul. Un ticăit astfel salvat și ascultat ca o muzică. De interviu vă veți bucura undeva, cîndva, nu pot zice mai multe, fiindcă destul că am fost o ureche indiscretă, ca să mai fiu și o mînă asemenea[1].

E.B.: Ceasurile vechi, cu tic-tacul clar, cu soneria sunînd la nesfîrșit din două clopote izbite de un ciocănel neobosit plasat între ele, ceasurile întoarse din 24 în 24 de ore ca să toarcă odihnitor prin bucătării și sufragerii și dormitoare…

V.D.N.: Și care știu ceva esențial: să stea.

Cum mai căutam uneori să interpretez, în zile delicate, momentul cînd s-a oprit ceasul. Și mă uitam la limbile încremenite care parcă atrăgeau atenția asupra unei întîmplări misterioase. Îndrăzneam, într-un tîrziu necontabilizat, să umplu iarăși cutia cu timp.

E.B.: Într-o vacanță de vară, student de-acum, dormind vreo cîteva săptămîni la una din mătușile mele (surori ale maică-mii) de la Curtea de Argeș, soțul ei mi-a făcut cadou un ceas de buzunar, cu capace metalice, solid, trainic, vechi, dar care nu mergea! Era pur și simplu frumos, avea limbile subțiri, negre, filigranate, cifrele arabe se desfășurau ușor îngroșate, într-un cerc ocrotit de-o sticlă bombată, strălimpede, pe care o ștergeam mereu cu o bucată de catifea. Ceasornicul putea fi purtat, agățat de un lanț strălucitor, la buzunarul mic, croit anume, al pantalonilor, lîngă centură. Se întorcea, numai că limbile rămîneau nemișcate. La Dolhasca îl țineam pe masă, pe gura unui pahar cu picior, alături de două bile de biliard. Venit în Iași, am găsit o panglică flaușată și l-am atîrnat în bibliotecă.

V.D.N.: Și acum?

Între timp, eu o să strig: ura! Al meu merge! Merge, chiar merge, l-au răsucit aseară părinții și mi-au dat vestea. Lăsați ceasurile să vină la mine!

E.B.: Mult mai tîrziu, văzînd într-o librărie o poză a lui Eugène Ionesco, unde se zărea și un ceas la ora cinci fără paisprezece minute, am potrivit și ceasornicul meu la aceeași oră veșnică. Desfăcînd capacul din spate, am dat peste alt capac, mai fin, pe care scria cu litere mari: OMEGA GRAND PRIX PARIS 1900!

O vreme am uitat de el. Se ascunsese cumva între cărți... Și deodată m-am întrebat acum unde este și m-am dus fix la dînsul!

Mercerii, tutungerii, terapii...

V.D.N.: Am descoperit mama tuturor merceriilor dispărute. O subterană ticsită de catifele, mătăsuri, șnururi și panglici, nasturi și catarame. Să tot amușini și să faci pisici pătrate.

E.B.: Tu vorbești de merceriile ticsite de materiale colorate. Mie îmi vin în minte tutungeriile, frizeriile, micile magazine cu valuri de stofe înghesuite în rafturi etajate pînă în tavan. Sau de prăvăliile de la țară, unde găseai de toate: fitile de lampă, gaz, cuie, cărți de neaflat în alte părți, caiete dictando și cu pătrățele, călimări de un kilogram, cu cerneală albastră în sticle dreptunghiulare, cu gît scurt, săpun Cheia, halva în cutii rotunde de tablă, linguri, furculițe, castroane, hăinuțe pentru copii de cîțiva ani, scrumbii, lumînări, becuri, broaște de ușă, cuburi de rahat la cîntar, fel de fel de băuturi, mai ales secărică la sfert și șliboviță și rom și turț ardelenesc, telemea la butoi, lozuri în plic, muștar cu hrean, ciocane cu tot cu coadă, șaltere,

baloane colorate, creioane, penițe, ascuțitori, conserve iugoslave etc.

Te duceai să cumperi niște foraibăre și descopereai un volum de Cehov, din seria de *Opere*, ce-ți lipsea, dureros, de mult timp. Aveai mereu surprize, găseai creioane de tîmplărie, mai luai și lame solide ca să-l ascuți și să scrii îndesat, ca pe scînduri, în caietele de muzică în care-ți notai cuvinte mai fistichii.

Lîngă colacii de frînghie de pus rufe la uscat luceau rotocoalele de sîrmă de aluminiu și, uneori, depistai ghemele de sfoară de mai multe grosimi, neverosimil de mari, cu gaură în mijloc. Calupuri de magiun gata cîntărit, sticle de lampă de diferite focuri, burtoase, sfredele fără mîner, ceasuri de bucătărie cu cifre uriașe și clopote demne de o alarmă de pompieri, abțibilduri cu insecte fascinate, timbre, coli de hîrtie de ambalaj și milimetrică, ba chiar de țiplă, dosare cu șină, tușiere și radiere-n două culori, hărți geografice, maieuri și chiloți de bumbac se lăfăiau într-o dezordine savuroasă. Persistau mirosurile de lichioruri băute de vînzătoarele veșnic vesele, îndemnîndu-te să iei pateuri de ficat și bomboane de mentă sau saci de plastic și ulei de floarea-soarelui vărsat din bidoane, prin leica cleioasă, în recipientul personal.

V.D.N.: Între timp, am avansat de la pisicile pătrate la pelerinele de mohair. Terapie curată. Zilele trecute, o fată venită în vizită văzu ghemul gri de angora pe canapea. Exclamă: „Ah, tricotezi! E o modă, se pare că ajută la educarea răbdării…“. Am rîs pînă am adormit. Păi, e cam invers la mine: nu doar că de mode n-am habar, dar după o zi de tradus cu pasul împleticit al

piticului, serile de tricotat sînt o adevărată vîjîială, zbor cu viteza luminii! Ce mi-e rîndul de angora față de rîndul de pagină? Goană iepurească. Hop, țop, capăt atins rapid. Rînd după rînd. Terapie curată, cum ziceam.

E.B.: Pentru mine, chiar enumerarea asta de obiecte, ca și cum aș fi un soi de Robinson Crusoe care-și face inventarul lucrurilor salvate de pe corabia naufragiată și aduse pe mal, este o formă de terapie extrem de eficace. Mai ales că în mine plutește și amintirea timpului și locului cînd cutreieram prin atît de imprevizibilele prăvălii sătești doar din plăcerea de-a vedea îngrămădite, în încăperile de obicei mici, mărunțișuri atît de disparate ca întrebuințare. Mă obsedau rechizitele școlare, achiziționam echere de lemn, compase periculoase și raportoare nichelate dintr-o lăcomie de om matur care își caută copilăria claselor primare. Luam teancuri de caiete și mape cu indigouri negre sau albastre sau violete, izbit de parfumul lor persistent, nostalgic, îmbătător, simțit în piept ca o adiere… Dasem în patima timbrelor vîndute în plicuri, amestecate, exotice, încercînd să alcătuiesc serii complete. Desigur, nu reușeam, dar continuam optimist. Însă olfactiv mă amețeau tușierele bine îmbibate, mustind aproape, împroșcînd, ca porii portocalelor, stropi chimici, la atingerea ștampilelor vechi, procurate de la spitalul unde lucram. Puneam ștampile ca într-un delir, încuind ușa biroului, ca să nu fiu deranjat! O, cîte astfel de terapii nu inventasem!

Poveste dintr-un ciob sonor

V.D.N.: Vînzătoarea de la loterie se trezește de obicei mai devreme ca mine. Mă trezește. Mă smulge din vis cu sunete de hipopotam în cadă, violente, prelungite, bulboane și bulburuci. De cercetat: ce visează vînzătoarea de la loterie? Care sînt temele recurente de coșmar? Care sînt temele erotice predominante? Apoi, ce visează hipopotamica vînzătoare de la loterie cu ochii deschiși, atunci cînd, zadarnic curată, copitează pe străduțe, cînd desface lacătul, cînd întinde mîna la ghișeu? De ce preferă nuanțele de roșu vînzătoarea de la loterie? De ce are un iubit vînzătoarea de la loterie? Cum de și-a găsit ea un copitat pe măsură? Sunetele de hipopotam de deasupra, de la șase dimineața, sînt cumva și ale lui? De cercetat, atunci, și: ce visează iubitul hipopotamic al vînzătoarei de la loterie? Care sînt temele…

E.B.: Dacă tu pui, cu atîta dezinvoltură, o sumedenie de întrebări esențiale despre hipopotamica vînzătoare de la loterie și chiar despre ipoteticul ei iubit hipopotamic, eu, meticulos, m-am informat în primul rînd ce-i cu hipopotamii ăștia în general. Am răsfoit un cărțoi vestit, apărut mai demult, într-o traducere condensînd ediția germană publicată în vreo zece volume, într-un doar singur tom la noi: *Lumea animalelor după Brehm*. Pe urmă am mai citit și rîndurile din *Enciclopedia Britannica* dedicate grațiosului *Hippopotamus amphibius* și, înarmat pînă-n dinți cu amănunte anatomice de-o savuroasă precizie, mai amintindu-mi pe deasupra cum cumpăram lozuri în plic, la Dolhasca, cu pungile, pentru a le desface abia acasă, împreună

cu poetul Adi Cusin, trîntiți pe podele și bînd vin acrișor de Probota, el sosit în vizită la mine, dar pe furiș și la o iubită de-a lui, dentistă și cam unguroaică, copleșit de trecut, incitat de prezent, m-am așezat temeinic pe scris.

V.D.N.: O, dar animalele din lumea animalelor nu trebuie, drăgălașele, amestecate cu animalele din lumea oamenilor. Căci nimic nu-i mai adorabil decît urechioara și copituța hipopotamului adevărat. Copiile umane însă…

E.B.: Știu și eu la ce-o fi visînd, în timpul zilei, hipopotama de la loterie, cu ochii permanent bulbucați de speranță, cu nările umflate de dorință, scoase parcă prin ghișeu ca deasupra suprafeței apei tulburi a biroului în care dă impresia că se bălăcește ușor impudică întruna, atrăgînd cumva clandestin cumpărătorii, înfocată veșnic în nuanțe de roșu? Cerceii ei sînt de aur masiv și-atîrnă cu kila din loburile cărnoase! Colierul ar doborî un turn, dar gîtul ei nu, niciodată! Inelele de pe degetele groase, dacă te uiți mai atent, au peceți nițel deșucheate, sugerînd fantasmagorii amoroase de nedescris. Este, în fond, și o vînzătoare de iluzii. Fiecare vine la ea cu gîndul că va cîștiga sume uriașe, va cumpăra apoi vile cu piscine albastre și cu mobilier unic din lemn de sicomor, va pleca în excursii exotice, va admira piramidele, zidul chinezesc, femeile thailandeze-n mare și noua dezordine amoroasă, eschimoșii sărutîndu-se cu nasul, unși cu untură de focă vioaie, vor avea aurora boreală la purtător, vor pupa buricul Polului Sud etc. Însă noaptea, aproape sigur, coșmarurile îi vor clocoti sufletelul în înspăimîntătoare șiruri de cifre descărnate, îi vor da-n foc,

peste margini de oale și de hemisfere spumegînde de creier acrit cu borș de tărîțe, chinuitoare combinații numerice între mărar, lobodă, ștevie, leuștean, pătrunjel, ghimbir, corcodușe… plus crenguțe de cimbru și frunze de sfeclă roșie, îi vor exploda perna-n evantaie de puf de gîscă și-n stropi răi de catran și o vor trezi leoarcă, sleită-n transpirații profuze, cu cearceafurile-n flăcări iuți la tălpile late, cu pieliță roz între cele patru degete… Mă rog, e doar o presupunere…

V.D.N.: Eu cred că doarme tun. Dar ne-nclinăm în fața preafrumoasei presupuneri (mult prea frumoase!). Iată de ce. Ne gîndeam, mai devreme – în fața amintirilor de Dolhasca –, cum noi, dimpotrivă, am fugi înspre poveste. Și că distanța dintre zgomotul înfiorător al dimineților și seninătatea necesarmente căutată ar putea fi parcursă numai inventînd *povestea* hipopotamicei, despre care de altfel nu știu mai nimic și nu vreau să știu nici un nimic în plus. Doar invenția ne poate salva. Țușți, o poveste dintr-un ciob sonor. Dar chiar și așa, s-ar găsi apoi vreo ciocănitoare ochioasă din preajmă, umflîndu-și gușulița: a, m-am prins, asta-i vecina, vecinica vecină, ea e, ea e, ea e, știu eu prețis! Atunci am scoate binoclul și, într-o dulce răzbunare, i-am vedea și transcrie toate, toate petele. Prețis!

Un drum la periferie

V.D.N.: Semn că deloc nu-i iluzorie tăcerea – nici pîs n-a zis telefonul de Paștele acesta, Slavă Iepuroiului de văgăună! Nici un sms, nici un apel, nici dat, nici primit, să fie primit! Și-am

pornit-o, după paginile de dimineață, într-o plimbare lungă și demult ticluită, în celălalt capăt al orașului, dacă oraș poate fi numită zona aceea. Înarmată cu noua pelerină de mohair lucrată astă-iarnă, iată-mă închizînd cartea, iată-mă închizînd ușa, iată-mă lăsînd în urmă și blocuri, și curți cu pitici de ipsos. Pitici care între timp au primit pamperși ca să-și ascundă goliciunea, vai, dar ce te faci că le-au rămas mînuțele înăuntru, iar de inocența lor s-a ales, prin nerușinata camuflare, praful… Iar alături mai e o piticuță care-și frînge mîinile de îngrijorare.

Și ruinele caselor care-au fost, în urmă rămîn și ele, cît a mai rămas, cît a dispărut, cît o să dispară și n-o să zică nici ah, și grădinile în care odinioară creșteau tufe de zmeură, și camerele înalte cu douăzeci și două de pisici de Angora și persane, în urmă și ele.

Și peste pod, și peste calea ferată, cu soarele în față și munții încă înzăpeziți într-o gară, departe în sud.

Și strada, iat-o, nici un om nicăieri, obloane trase, zăvoare peste tot, un telefon cu fise, spitalul de nebuni, cu o linioară aiurea strecurată pe frontispiciu, vîrtejuri de praf înălțîndu-se, ocolind sîrguincios esențialul.

Și iată casa, casa unde l-am dus anul trecut pe Sméagol, motănelul adoptat de la AnimalLife și ținut vreme de vreo două luni pînă i-am găsit un cotlon, monstruleț drag. Ferestrele-s deschise, o adiere leagănă perdelele croșetate, motănelul nu-i de văzut, are treabă ca orice motan, doarme prin vreun cotlon, scîrțîie după vrăbii, tresare în vis. Și-o găină maro pe calea ferată, la plecare, astăzi nici trenurile nu îndrăznesc să mai treacă.

Apoi, pe drumul înapoi, ocolit, deodată între blocuri o biserică romano-catolică, poarta mare deschisă, grilajul din interior închis, un Isus copil și o rază înclinată scăldînd doar o bancă în lumină, întrebare, liniște, deocamdată atît.

E.B.: Minunat! Dar nu văd găina cu pricina! Mă-ncearcă o nostalgie nesfîrșită cînd văd liniile de cale ferată și zidurile galbene, cu obloane verzi, ale casei cu țigle vechi, mucegăite de ploi…

V.D.N.: Găina, țanțoșă și nepăsătoare ca o vecină de-a mea cînd pleacă la piață, e în poza cu calea ferată, în stînga liniilor. Casa cu uși și ferestre zăvorîte m-a topit și pe mine, îmi amintește de un colț de stradă din Timișoara, spre casa părinților, altă zonă care se ține cu dinții de trecut, în timp ce-o trage prezentul de picioare.

E.B.: Cine a stat mai demult în casele astea aparent părăsite, cu obloanele trase veșnic, cu ușile pecetluite de uitare? Spun „aparent“ fiindcă în ele sînt sigur că mișună fel de fel de animăluțe (și mă gîndesc la șoarecii banali, cenușii, grijulii și umili ca niște funcționari gogolieni ai singurătății sau la șobolăneii dînd de-a dura trupurile lor grăsane și cu coada lungă și subțire, parcă invocînd spirite și duhuri rele, ademenind vrăjitoare descărnate, lubrice, care s-ar juca rîzînd cu dînșii lîngă mari bidoane vechi păstrînd puțin ulei rînced pe fund, ca ele, în final, să-i prăjească de vii pe aragaze fără butelii, așa, ca-ntr-o scamatorie, și să-i mănînce cu poftă, sugîndu-le oscioarele tandre) sau insecte ciudate, orientîndu-se prin întuneric doar cu antenele infinite ca mustățile răsucite ale lui

Salvador Dalí. Dar obiectele abandonate în camerele cu unghere umede: canapelele cu arcuri frînte de amoruri domestice, tihnite, postprandiale, dulapurile de bucătărie ticsite cu vrafuri de farfurii cu floricele albastre pe margini, cu furculițe cu dinții cariați de rugină, cu căni fără apă, avînd toartele ciuntite, cu mari polonice seci, cu calupuri de drojdie uscată și cu solnițe solitare, tîjind după tulburătoarele cristale de sare…

Întotdeauna am bănuit că în asemenea case se ascund ființe uluitor de frumoase, de-o albeață lunară a carnației păzite în veșminte străvezii, ușoare, mai degrabă dezvăluind decît protejînd pielea catifelată vioriu, ființe ce se uită în oglinzi împăienjenite, adînci, verzui, pînă ce orbesc admirîndu-și trupurile interzise mîngîierilor obișnuite, lumești, fascinate de propria lor plăcere de-a-și atinge cu vîrful degetelor fuzelate delicat sfîrcurile sîngerii ale sînilor cuibăriți în aerul lînced, stătut, al unor secole mai mici, cînd se credea că pămîntul e plat (căci dacă ar fi rotund, cei de la antipod ar merge cu capul în jos!) și soarele se învîrte, năucit de atîta dor, în jurul lui.

Și cum să nu mă doară sufletul de bucurie, cînd ani de zile am visat cu ochii duși-duși-duși pe strălucirea liniilor ferate, mereu paralele, mereu îngustîndu-și în depărtare spațiul dintre ele ca spre o înmănunchiere definitivă, undeva, în cine știe ce haltă minusculă, zvîrlită în cîmp. De obicei în gările dezafectate, cu personalul dispărut, pe liniile moarte, cu garnituri întregi scoase din circulație, se întîmplă minuni! Apare fantoma cîte unei drezine alunecînd fără nimeni în ea…

V.D.N.: Și eu care mă pregăteam ca-n zilele tihnite de luni deghizate-n duminici să ies comod în prelungiri cu citatul cu găina! Nu mai merge, s-a jumulit. Acum s-ar potrivi povestea cu „sfîrcîiala“, pe urmele unui joc de cuvinte, dar ce poveste lungă și complicată mai e și asta…

E.B.: Uite că am depistat și eu, mărind poza, în stînga liniilor, de fapt pe drum, găina! Un mototol de pene străbătînd calm, nesperiat de mașini, pe partea carosabilă. Iar tu acum fugi la altceva, la „sfîrcîială“, promițînd explicații destul de complicate. Așa că am căutat într-un dicționar de arhaisme ce-i cu sfîrcîiala asta! Ar însemna: 1. tragere pe nas și cu zgomot a aerului; smiorcăire, smîrcîire, sfîrcîit. 2. tragere pe nas a tabacului, pipare. Normal că, dacă nu cunosc contextul, degeaba mă strofoc eu acum. Așa că s-ar cuveni să mă pui în temă și pe mine!

V.D.N.: Ca să scurtez la sînge o poveste lungă, ideea ar fi că eram la vînătoare de cuvinte de tipul „doi în unu“, îmi trebuia unul care să cuprindă și smiorcăiala prefăcută a unui personaj feminin, și cauza smiorcăielii, și anume o mușcătură foarte precisă. Așa mi-a ieșit în cale minunatul „sfîrcîit“ și sora lui mai plină de inițiativă, „sfîrcîirea“. E limpede de-acum și cam din ce zonă era mușcat personajul și de ce m-a amuzat așa de mult potrivirea. Pentru ilustrare, a se vedea tabloul *Originea Căii Lactee*, de Tintoretto.

Totuși, după ce m-am jucat cu cuvîntul ăsta, l-am abandonat pentru un altul, mai la locul lui (în poveste). Asta-i soarta… Dar l-am păstrat la clasorul cu timbre colorate!

E.B.: Carevasăzică, chirurgical vorbind, aduceai sensul sfîrcîirii pe lîngă o ablație de mamelon, ca apoi să mă bag eu ca nebunul cu capul în albume și să caut Tintoretto cu *Originea Căii Lactee*! Dar pe urmă să te răzgîndești și să pui la presat în glosarul tău cuvîntul! Mă depășește, rămîn la găina inițială, așa cît e ea de găină cinstită pe lumea asta! Vorba cîntecului învățat de la vărul meu mai mare, Pilu, bucuros că a mai luat un examen la care era tufă: „Măi copii, nu fiți cretini,/ Nu mai omorîți găini./ Căci găina ne dă nouă/ Lapte, caș, brînză și ouă!“. Și rîdea în hohote de bariton!

V.D.N.: Cam așa se striga și cînd eram eu mititică, pe la cozile la carne și lapte, doar că ultimul vers era: „Lapte, brînză, unt și ouă“. Unt în loc de caș. Tot lactate, deși altă sfîrcîială lactee, tot trei litere. Cu treiul ăsta poate am putea continua aniversar, data viitoare?

Și fac haț după tine!

V.D.N.: După ce se împerechează, furnica de lemn renunță la aripi. Singură, folosindu-se de picioarele ei îndemînatice, își apucă aripile una cîte una și și le scoate, cum ți-ai scoate o rochie de seară. Le pune atentă alături. I-au slujit. Apoi, pămînteancă, se întoarce în mușuroi, printre pămînteni.

Din spinarea broaștei perforate, din zeci și zeci de găurele perfecte, se înalță spre soare tot atîtea (ba nu, de două ori mai multe!) mînuțe de brotac, mici, translucide, despicînd ușurel aerul nou. Și ies, și ies brotacii din spinare, și lumea-i largă.

Un vierme alb mare și gras, un parazit – amintind de visul din *Disperarea* lui Nabokov –, face cumva și intră, deghizat în hrană, în gura unui pește. Acolo se prinde și nu mai pleacă, devine după un timp chiar limba peștelui. Peștele, sîntem asigurați, se simte foarte bine – noua limbă îl ajută la vînătoare. Doar că are un zîmbet mai straniu.

Delfini cu un corn lung în frunte, ca inorogii, pești care știu să se facă una cu fundul apei, omizi care devin cuiburi de viespi, cîte și mai cîte într-o singură seară. Mă uit seara pe canalul cu dreptunghi galben, la televizorul de cîțiva ani exilat în cealaltă cameră, după ușă. În pauze, nu se schimbă canalul. Dacă cumva greșești și calci pe lîngă și nimerești pe la televiziunile „noastre“ specializate în știri, acolo dai de fiare cu limbi parazitate, care și-au dat jos de mult aripile, dacă le-or fi avut vreodată, și care se bat în coarne și cărora le iese otrava în picuri din spinările transpirate și care fac hați după tine. Îngrozit, te întorci iute înapoi în dreptunghiul galben, să afli ce se mai petrece cu adevărat în lume.

Așa sînt serile. Despre zile, data viitoare.

E.B.: Tu amintești de viermele din *Disperarea* lui Nabokov. Amintesc și eu de un vis al lui Ippolit Terentiev, din *Idiotul*, unde apare o lighioană sinistră, atît de vie și de monstruoasă, încît, impresionat, am desenat-o cîndva cu un creion negru, moale, urmînd exact descrierea lui Dosto, și am trimis foaia înspăimîntătoare lui Lucian Raicu.

Iată: „…era o reptilă lungă de douăzeci de centimetri, cu trup solzos, de culoarea scorțișoarei; la cap era groasă de două degete, dar se îngusta din ce în ce mai mult spre coadă, încît

vîrful era subțire de tot. Două labe, una la dreapta, alta la stînga, ieșeau din trunchi cam la vreo cinci centimetri de la cap, formînd un unghi de patruzeci și cinci de grade; erau lungi cam de opt-nouă centimetri, încît, văzut de sus, monstrul avea forma unui trident. Capul nu i l-am observat bine, dar am zărit doi țepi nu prea lungi, ca două ace tari, la fel, de culoare cafenie. În vîrful cozii și la extremitățile fiecărei labe se vedeau de asemenea cîte doi țepi de același fel; erau deci opt cu totul“. Hidoșenia asta umblă bezmetică prin încăpere, se urcă pe perete, ajunge la înălțimea capului lui Ippolit. Apare mama, o alungă, ea cheamă și pe Norma, cățeaua casei care o înhață și caută să o înghită, reușind pînă la urmă. Brrr…

Alt animal care m-a fascinat l-am descoperit pe la 7-8 ani în *Aventurile lui Gordon Pym.* Cartea o aveam de la o iubită de-a unui unchi foarte tînăr, oploșit de taică-meu la halta din Belcești. Iubita aceea, o domnișoară din Iași, m-a frapat prin dantura ei falsă, dintr-un metal argintiu, oribil. Dar ce frumos și straniu era animalul din romanul lui E.A. Poe! „Era lung de aproape un metru, dar nu avea decît 15 cm lățime. Avea patru picioare foarte scurte, iar labele înarmate cu gheare strălucitoare, lungi și stacojii, ca de coral. Trupul era acoperit cu un păr lins și mătăsos, alb ca zăpada, iar coada ascuțită ca la șobolani și lungă de vreo jumătate de metru. Capul semăna cu al unei pisici, în afară de urechi, care atîrnau ca la cîine. Colții aveau aceeași culoare stacojie strălucitoare ca și ghearele.“ Domnișoara, în schimb, era uscățivă, vorbea cu buzele groase mult apropiate, ca să-și mascheze dantura morbidă, umplea odaia mică, de la periferie, cu sînii ei mari și c-un fund

remarcabil. Mi-a dat o linguriță de șerbet într-un pahar de apă rece, de la cișmeaua din curte, și eu am îndrăznit să-i cer unicul volum aflat pe o etajeră acoperită cu un milieu. Lucra tot la C.F.R., ca și fericitul nene Augustin. Așa am intrat în universul poesc!

1. Era vorba despre interviul cu Mircea Ivănescu.

6

„Peste munți și peste văi trece un balaur“

– Basm –

Un an în căsuța din copac

Veronica D. Niculescu: Aș vrea să scriem un basm în care însemnările de pe margine să fie basmul însuși.

Emil Brumaru: Atunci din mijlocul paginii ar crește un castel cu turle și creneluri, iar noi am lăsa însemnările de pe margini și ne-am cuibări într-însul!

V.D.N.: Însemnările ar crește precum iedera pe zidurile unei case, acoperindu-le treptat. Casa, după o vreme, ar putea fi dărîmată, molozul extras cu grijă, roabă după roabă, iar scheletul de lujeri și frunziș s-ar susține singur, viu. Acesta ar fi basmul. Din el, personajele ar cînta pe o mie de voci, iar singurul articol din constituție ar fi referitor la obligativitatea jocului și a plăcerii.

E.B.: Mă încîntă ideea unei case cu pereții din lujeri, ușor palpitînd la cea mai mică adiere de vînt mîngîietor. Iar

constituția mai poate fi schimbată pe ici, pe colo, după cum ne convine…

V.D.N.: Ar fi chiar căsuța din copac! *Făcută* din copac. Căci la bază crengile s-ar îngroșa, lemnul ar deveni mai dur. Și ar continua iedera să crească în sus, cum am vrea noi să o dirijăm.

Să deschidem o croitorie în căsuța din copac, să tăiem lumină la metru, să decupăm rotocoale de mătasea-broaștei, să facem franjuri din suc de mere și dantelă de ceață destrămată cu sunete, dimineața.

E.B.: În căsuța din copac am deschide și o dugheană cu materiale pentru confecționat cele mai fistichii costume de bal în croitoria deja înființată. S-ar găsi și pălării de diferite culori pentru mofturoasele ciupercuțe! Și măști cu tăieturi ovale și oblice, ținute în dreptul ochilor cu un bețișor de alun. Ar mai trebui și un metru de lemn pentru măsurat valuri întregi de stofă crepusculară. Și foarfece mari pentru împărțit nuferii de-a latul. Și mosorele de ață tare, fabricată de paianjenul nostru, pentru însăilat rochiile din păpădii, la proba finală…

V.D.N.: Să ne mascăm! Șaptecapete se va masca în cuib cu pui, cu bărbiile lui toate proptite între crenguțe împletite și cu gîturile ca lianele înfășurate în jurul unui copac. Copac va fi Piticul cocoțat pe metrul de croitorie!

E.B.: Eu mi-aș dori povești frumoase prin care să hălăduiesc, lipsit de griji, cu anii… Iar finalul să fie mereu amînat de cîte o Zînă mai săltăreață, poate chiar de Zîna Gogo!

V.D.N.: Eu vreau un pitic, să facă tumbe în cercuri la marginea canapelei, să-mi păzească ghiveciul cu crăiță, să spună povești de atîrnat la ureche. Să mă lase să îi fur poveștile.

E.B.: A trăi în basm! Mă gîndeam ce fericit pot fi în timpul și în locul și înconjurat de personajele unui basm. E o întoarcere la copilăria fără griji, copilărie abolind maturitatea suprasaturată de banalitatea înfiorătoare a zilelor curgînd uniform, parcă fără nădejdea de a atinge acea zare de minune și curcubeie suprapuse.

Broasca rîioasă se dă de trei ori peste cap și devine prințesă cu coroniță, grațioasă, mlădiindu-și talia printre motani și bile de fildeș… sau prinț viteaz, tras ca prin inel, cu spada de flăcări la șold…

V.D.N.: E basm peste tot, chiar și-n Văile Îndoielii, în negură. Iar broasca rîioasă poate fi foarte drăguță și fără să se dea peste cap. Stînd, de exemplu, cu burtica în sus, cu lăboanțele sub cap, ca la plajă, așteptînd să fie sărutată, ca și cînd ar fi dreptul ei firesc. Adorabilă!

E.B.: Sau broscuțe cu coroniță, în mijlocul cîte unui lotus galben sau alb, pe superficia lacului străveziu, albastru, calm. Scot orăcăituri muzicale și așteaptă să fie descoperite, luate în palmă, pupate pe botelul umed… Atunci fac salturi de bucurie și se lasă gîdilate cu degețelul pe burtică. Uneori se transformă în zîne acoperite doar de voaluri transparente, dansînd pe maluri în neștire… Cine le vede uită de tristețe!

Diablog săltăreț

V.D.N.: Ni s-a dezvăluit basmul. I-a umflat vîntul pînzele, s-au văzut păpușarii din spatele personajelor. Piticul și Șaptecapete, Smeagolița și O elevă, Cățeloiul și Prințesa fug din taină, ies în lume. Facem un Diablog de sărbătoare?

E.B.: Să facem exact ca-n basme, acolo te dai de trei ori peste cap și te prefaci în orice! De exemplu, în trei Diabloguri!

*

V.D.N.: Noaptea, cobor din taxi, sar gardul mic. La lumina felinarului, văd șerpuind rîme, un melc și pe ea. Mimoza secerată, un căpșor verde, un picior scurt retezat. Ieri, înarmat cu o seceră, bătrînul a tuns iarba. Am sperat că, din neîndemînarea lui, au scăpat mimozele mele. Le udam seara tîrziu, ziua le priveam de sus cu binoclul: la un metru de buturuga traversată de melc. Tristețe – să ții în palmă un pui de mimoză secerat.

E.B.: Titlu: *La un metru de buturuga traversată de melc*.

V.D.N.: Sau nume de local unde beau gușterii cu jiletcă de catifea. Gen *La Pitici*, *La Tati*…

Șaptecapete: Sau nume de balauri răsfățați: *Solz-de-Aur*, *Nări-cu-Pară*, *Coadă-Puternică*…

V.D.N.: Șaptecapete! Credeam că te-am pierdut prin tipografie! Spune-mi, voi aveți cîte un nume de alint pentru fiecare cap?

Piticul: Numai piticii au nume de alint, asta se știe de mult. Balaurii au doar porecle!

V.D.N.: Și cum porecla nu ți-o știi, tăcea bietul Șaptecapete cu bărbiile proptite-n mușuroaie.

Piticul: Dar noi știm porecle multe! Mai ales dacă bem o sticloanță de rouă dreasă cu rădăcină de Trei-Frați-Pătați! Atunci ne simțim isteți și zburăm pe făcăleț!

Smeagoliță: Pînă și-un balaur mare, călărind pe-un făcăleț – asta știe și-o elevă – nu-i decît un nătăfleț! Să auzim poreclele!

Șaptecapete: Pe mine să nu mă enervezi, Piticule! Sînt balaur sensibil! Am șaptecapete, dar și șapte creiere, plus șapte inimi sub solzii de aur viu și de argint vechi, murat cu curechi. Pot să-ți descriu pînă și beregata unui sticlete, băiete! Mai bine încalecă ibricul și lasă-te dus de aburii cîrlionțați în Țara lui Maț!

O elevă: Ha, ha, ha, ce bal sub vișini și ce poftă am de dans! Dacă-ntorc în piruete, din cuvîntul magic dans, micul d, rezultă-un b; iar lui n îi pun o buclă, îi mai dau un bobîrnac și-uite-așa-mi croiesc pe loc dintr-un simplu *dans* un *basm*!...

Piticul: Ascultă, Smeagoliță, ascultă! *Balaurul cel cu Tristețea în Burtă*! Dînsul e plin de fluturi și flori și are mătase la subsuori. Acolo s-ascunde Brotakul ce-mbie cu oakul lui lacul!

Șaptecapete: O elevă nu poate fi decît într-o fustă de organdi, plisată odată ca-ntotdeauna, cînd papă căpșuna și-și dă-n dar cununa!

Piticul: Mai este și *Balaurul de Diamant Fioros*, cam țeapăn, dar strălucitor și cu muchii tăioase prin văile joase, mișunînd de șopîrle ce-și lasă coada, dînd sfîrle la melci între coarne ca să-i răstoarne! Apoi, *Balaurul-Ochi-de-Oloi*, nostalgic, aventuros și păgubos, fiindcă i se scurg mințile pe jos și le culege-un Botgros. Pe urmă *Balaurul-de-Dulap*, cu toate rochiile zînelor fluturîndu-i pe cap, a victorie psihomotorie!

Ciupivai: Vai, Piticule, dar ai uitat *Balaurul de scorbură dulce* și *Balaurul de scorbură sărată* și *Balaurul de scorbură tapisată* cu mușchiuleț verde sau roșu! Și încă mai sînt porecle de balauri! *Balaurul Hați* de nasturi și țîțuci!

V.D.N.: Vai, Ciupivai, nu cumva confunzi balaurul cuibărit în mușchiuleț cu Șocîțel daltonist, prin păduri maratonist?

Ciupivai: Sînt așa de distrată!

Smeagolița: Eu, și mai distrată! Rîd sub brusturi, storc căpșuni și mă legăn în hamac. Număr pe lăboanțe: erau opt porecle, au rămas șapte. Să fie ale lui *Șaptecapete*?

Ciupivai: Am confundat un fir de iarbă cu o catedrală cu barbă, un nufăr de odaie cu o tigaie, o dimineață c-o bucată de ceață, un tren plin de militari cu bomboanele din buzunar etc.

V.D.N.: Rîdeți și vă veseliți, dar mimoza mea secerată? Și-apoi, astea sînt și nu sînt personajele din *Basmul Prințesei Repede-Repede*!

E.B.: La „Mimoza secerată“/ Un băiat și cu o fată/ Stau de vorbă și deodată/ Lumina se face lată/ De cîte povești se-ndrugă/

Împrejur de buturugă…

*

V.D.N.: Mai sărbătorim? Mai chemăm personajele de basm să zburde în voie încă o dată în jurul căsuței din copac? Oricum, ele au viața lor, independentă de-a păpușarilor, de-a poveștii. Dar le-am promis trei zile și trei nopți de sărbătoare dincolo de coperte și de timp.

E.B.: Cum să nu! Rareori se deschid porțile de mărgean ale Basmului. Să profităm de minunățiile dintr-însul! Vom arunca în spate un pieptene și el se va preface într-o pădure deasă; pe urmă vom arunca peste umăr o felie unsă cu unt și magiun și ea se va preface chiar în căsuța noastră din copac…

V.D.N.: Melcologiul bate ora 19. Buturuga e traversată între 19.01 și 19.05. La un metru de buturuga traversată de melc…

E.B.: La un metru de buturuga traversată de melc sîntem noi, personajele de basm. Stăm în cerc și povestim ce nu-i spus, ce a fost ascuns cu bună sau rea credință, din prea multă pudoare sau din plictiseala de a ne întinde întruna în explicații. Melcul travesează buturuga silențios, fără să fie atent la ce vorbim, toți deodată, cam în devălmășie, cu mare poftă de amănunte și picanterii catifelate…

Piticul: Eu am un melcologiu de aur, arată mereu: ora de iarbă, apoi ora de miere, pe urmă ora de răcoare…

Smeagolița: Melcul e singura noastră șansă să avem o căsuță în copac. Să-l convingem să urce în brad! Hopa sus!

Melcologiul meu de argint are minutare de sare, de piper secundare.

Șaptecapete: Căsuța din copac poate fi și într-un tei (tocmai au înflorit teii!) sau într-un nuc: am avea nuci la discreție și o umbră amăruie, densă... Sau într-un dud ca să ne dedulcim și mînjim cu dudele mov pe față și să facem cunoștință cu omida dudului păros!

V.D.N.: Dudul e simpatic, fiindcă poate fi și pitic. Dar nu e prea sigur. Aș propune o catalpă. Am avea nenumărate păstăi din care se pot face baghete magice, iar pe frunzele late se pot scrie lungi scrisorete rulate cu grijă și legate cu fire de barbă de Pitic Bun.

Piticul: Melcologiul meu e cu baterii argintii, care au catod și anod făcute nod. Și scoate coarne boierești ca să răstoarne minut cu minut în căni de lut sau în cești!

O elevă: Și face Pitic-Pitac, Pitic-Pitac...

Smeagolița: Orologiul de balaur e-un smarald bătut în rouă. Ora exactă e cîntată de-un ciocîrlan moțat absolut necreditabil. În schimb, indicatoarele-s nuielușe de măceș care înmuguresc cu precizie la răsărit și înfloresc la amurg, la ora de Pupilong și Pupilat.

Șaptecapete: Orologiul de balaur e de fapt făcut dintr-o broască-țestoasă foarte bătrînă! Capul țestoasei indică ora douăsprezece noaptea, coada ora șase după-amiaza! (Dimineața nu există la balauri, doar piticii o au sub formă de rouă șlefuită de fluturi!) Carapacele sau capacele, cum vrei să le spui, sînt

încrustate cu pietre prețioase luate din comorile păzite chiar de ei, balaurii din peșteri! De obicei, aceste orologii sînt purtate în buzunarul de la jiletca de solzi sau în buzunarul de sub burtă, mic și anume făcut pentru asta de croitorii vrăjitori. Balaurii excentrici poartă orologii mari cît bostanul, în buzunarul de la piept, ora se ghicește-n mațele dovleacului portocaliu!

Ciupercuț (*tremurînd din picioruș*): Eu n-am ceas. Mă orientez după Mersul Melcurilor.

Ciupivai (*o intrusă bîrfitoare*): Vai, am găsit și eu odată un Mersul Melcurilor, ba chiar și o carte cu numere de telefondante! Făceai numărul și-ți răspundea bomboana preferată; dacă te uitai la adresa domiciliului, deseori vedeai indicat Cerul Gurii sau Stomăcel Delicat etc.

A! am cunoscut o Savarină îndantelată-n siropuri roz, cu popou de frișcă, care zicea că-i contesă și se ducea la un Ceai de Pătrunjel în vizită! Ce mai sclifosită, păcat că-i era cam rupt evantaiul de scorțișoară și avea un pantofior scîlciat, cu tocul pierdut pe cine știe unde, de mergea șontîc prin colb de zahăr tos, hi, hi, hi!

Șaptecapete: O elevă avea mereu cîte o bomboană colorată sub limbă și gura ei avea gustul aromat al vacanțelor nesfîrșite de vară…

*

V.D.N.: Ultima zi de sărbătoare. Mi se pare că personajele de basm au evadat și nu mai pot fi controlate nici cu nuiaua de alun, nici cu ceasul. Ce ne facem? Oricum, să spunem că *Basmul*

Prințesei Repede-Repede e o călătorie peste șapte dealuri de poveste, în care am urmărit personajele pas cu pas, fără ca ele să știe și să se obrăznicească așa, ca aici.

E.B.: Și după cum o să se vadă, cînd un basm se termină, altul începe imediat pe un nufăr sau sub pat!

Un povestuc: O elevă ținea mereu cîte o bomboană colorată sub limbă și gura ei avea gustul aromat nostalgic al nesfîrșitelor vacanțe de vară. Ea se legăna în hamacuri împletite din ferigi sălbatice de Șaptecapete, balaurul ei supus și duios…

Ciupercuț: Ca să vezi! Cineva probabil a citit aici că nu am ceas și mi-a trimis în dar un melcuc! La ora exactă iese cucul din cochilie și scoate limba. Trebuie să fii atent, să numeri. Mulțumesc!

Șaptecapete: Noi, balaurii, folosim în peșterile adînci ceasurile de bucătărie, cu două clopote mari deasupra și un ciocănel ce se zbate între ele, făcînd o gălăgie infernală, ca să ne trezească din solzi! Dar mai sînt și ceasurile cu pendulă și cravată, puse să anunțe sărbătorile și întîlnirile cu O elevă. Atunci ne punem veste de catifea vișinie și fumăm trabuce fine, lungi, care pocnesc din centimetru în centimetru ca să ne țină veșnic veseli!

Piticul: O, nouă ne plac clepsidrele cu nisip aurifer. Ne tot uităm cum se scurge timpul, subțire, și visăm la Prințesa Repede-Repede și la Rechinica ei, zisă și Recky în intimitate! Adunăm pepitele de aur în palmă și le băgăm în trăistuța cu daruri, printre bulbii de lalele…

Cățeloi: Eu pun la punct Melcucul, cînd se dereglează! E simplu: îi trag cîteva limboașteși gata, merge ca uns!

Ciupercuț: Vai, mi-a fugit melcucul!... Ba nu, uite-l, l-am găsit. N-a ajuns decît pînă după buturugă. Se juca în liniște cu un bob de rouă și-a uitat să mă trezească.

O povestucă: O elevă se cuibărea în rotocoale de fum de trabuc. Se ridica așa plutind pînă la crengile cele mai de sus, unde putea îmbrățișa un gît de-al lui Șaptecapete și săruta o pleoapă închisă ușor peste ochiul umed. Apoi Șaptecapete clipea iute, făcînd din gene evantai pentru O elevă, care abia-și ținea fustița și rîdea, rîdea...

Cît despre Repede-Repede, ea scotea limba la garguie sus în turn și-și ridica palate de aur din șuvițe, în oglindă, tot așteptînd Piticul.

Despre taina Rechinicii, nimic.

Smeagolița: Melcologiu, melcuc... Eu n-am ceasornic, citesc timpul în ape. După plescăitul iute al cozii de păstrăv la ceas de Repede-Repede, după căscatul molcom al somnului tolănit pe fundurile nămăloase ale apelor din îndepărtata Lentmania.

Prințesa Repede-Repede: Mă rog, se cam vorbește despre mine, dar numai eu știu cît e de greu să stai singură în iatac și să visezi la lalele fermecate. Am aflat că Pitic Bun îmi va aduce fel de fel de soiuri și mă gîndesc cum să le cresc în glastre de cleștar și să le ud cu stropitoarea care picură argint curat și fraged ca lacrima de Rechinică.

Prințesa Repede-Repede (*pagini de jurnal*): Ora, minutul, secunda, le-nvîrte cu sîrg un fantastic animal cu trei limbi.

Ora, în țara mea, se schimbă încet, prelungită-n leșinuri de lentoare. Și-ar arunca pălăriile-n aer supușii, la așa eveniment, de nu ar fi cuprinși cu toții de o lene imensă.

Minutul e mai vesel, țopăie ca un iepure. Ca un iepure pe un cîmp înverzit – de n-ar fi cîmpurile uscate de dor și așteptare.

Secunda e însăși taina Rechinicii și-a mea. Iar eu fug – se-apropie dădaca Albinia cu droaia de slujnice nesuferite!

Brotakul prevestitor: Și-am încălecat pe-o fragă/ Și v-am spus povestea-ntreagă!

Și-am încălecat pe-un nufăr/ Și-a ieșit vioi din cufăr/ Un Brotak să facă Oak!/ Și să-nceapă o poveste/ Care încă nici nu este!!!

De basm și de pană de curent

V.D.N.: Unele basme se scriu fiindcă vrei să nu te mai gîndești la balauri. Basmul de duminică. Am fugit la expoziția de ciuperci din Dumbravă. Tocmai îmi dădusem seama că am citit de șapte ori aceeași carte. Cum să nu te simți ca un hamster alergînd într-o roată, cum să nu ametești chiar dacă îți place la nebunie sfîrîitul continuu al spițelor în jurul axului, culoarea roții, peisajul ce pare mereu în schimbare, alergarea în sine? Am oprit roata, am fugit în pădure.

Piticul: Cîte ciupercuțe! Să tot fii Pitic și să le iei în brațe!

V.: Tremură și numai cînd te apropii.

Piticul: Iar lamelele de sub pălăriuțe freamătă!!!

V.: Între ele sînt îndosariate mesaje. Nescrise! Se desfășoară la cea mai fină atingere, în șușoteli animaliere, de cîrtițe înțelese și transmise mai departe, prin galerii.

Piticul: Iar cîrtițele le transmit la mii de kilometri, vîslind tenace prin pămînt, altor animăluțe fabuloase care așteaptă doar asta și sînt dintr-odată fericite, bucuroase că cineva de pe cealaltă lume are nevoie de tandrețe…

V.: Lumile astea se unesc, prin mesaje. Se rotunjesc. Cînd chiar un ciupercuț e cel care soarbe scrisoretul din galerie, prin picioruș, atunci freamătă toate frunzele dimprejur, pe o rază de lungimea unui șarpe.

Piticul: Iar șerpii își îndulcesc veninul, fac din el o licoare întremătoare, și cu trupul lor rotund și longilin unesc ființe îndrăgostite în apa limpede a zorilor de zi…

V.: E-ndrăgostită roua de-un ciuperc.

Piticul: E-ndrăgostită roua de-un ciuperc rotund
C-un picioruș tremurător în iarbă…

V.: „…balaurii cei vechi se peticesc
Cu solzi de-argint…“
Ce tîrziu am fost lăsată să văd! Nu mai alergau șoarecii în roată și n-aveam curent.

Piticul: Trebuie să fim atenți
Să ne procurăm din vreme

O mașină de curenți
Pe bază de crizanteme!!!

V.: Astromelii, tuberoze,
Crini și, poate, imortele
Învîrtite de un șoarec
Înhămat la trei umbrele.

Piticul: Gerbere, cepe de apă,
Pătrunjei cu barba-n tiv,
Care dau, scoși din grămadă,
Un curent alternativ!

V.: Și-un ardei lipit în fruntea
Unui cîine-inorog
Care dă curent din coadă
Fără să îi spui „te rog“.

Piticul: Și-usturoi adus din China,
Cu cățeii mari și grași,
Care fac pe loc lumina
Să intre în papanași!

V.: Șocîței și cîrticioare
Tropăind prin galerii,
Storcînd bulbii de brîndușe
Prin pîlnii, în baterii

Piticul: Și-alte lucruri minunate
Care nici nu se mai spun,
Fiindcă-n Cartea de bucate
Sînt descrise cu magiun!

Vernisaj pe strada Cetății

V.D.N.: Dar fluturii stau, toți, cu spatele la noi.

Piticul: Eu sînt mai mare și mai vioi decît fluturii ăștia! Deși nu am aripi…

V.D.N.: Ooo! Dar sper că ești suficient de mititel ca să poți călători pe coama Fluturelui-cometă. I-am șoptit că aș vrea să fac o rezervare. A dat din cap că da… E gălbui cu cozi lungi, dar nu are gură, deci va fi o călătorie tăcută.

E.B.: Să ne jucăm: Dar fluturii stau toți la noi pe spate!

V.D.N.: Cu aripi de-mprumut să ne-nălțăm?
Eu am vreo opt perechi, tu ai doar șapte…
Și zmeul de mătase cui i-l dăm?

E.B.: Pe zmeu cred că e bine să-l păpăm!
Apoi o să vorbim numai în șoapte
Și o să bem din crini parfum cu lapte
Pînă ce ziua va intra în noapte…

V.D.N.: Parfum cu lapte dintr-un crin albastru?
Adoarme și-un balaur fioros,
Darmite un Pitic și-o Ciupercuță
Care străbat Hotarul doar pe jos…

E.B.: Parfum cu lapte, dintr-un crin albastru
Băut, ne poate duce la dezastru;

E-un carcalete prea periculos
Pentru acei ce merg numai pe jos.
Ar trebui caleașcă sau drezină
Ce tremură pe linii în lumină…

V.D.N.: — Vreau linii din păstaie de catalpă
Și-un Ciupercuț cu pălărie amplă,
Iar piciorușul gros și îndesat
Să fie alb și bun de Pupilat!
(*recită Piticul*)

E.B.: Eu cred c-ar fi mai bine un șezlong
Zburînd prin aer, Ciupercuțul stînd
Întins lîngă un Cățeloi și-oftînd
În timpul unui veșnic Pupilong!
(*recită Ciupivai*)

V.D.N.: — O, Cățeloiule maestru-n toate,
(*oftează Ciupercuț culcat pe-o parte*)
Mă înfior prin picioruș de nu mai pot!
Ce voce, ce lăboanțe, ah, ce bot!…

Șaptecapete: Rezumat:
Pupilong și Pupilat
Pupistau în pupipat,
Pupipat cu pupiperne
Peste care pupicerne
Pupirazele eterne…

V.D.N.: Pupivai de șapte ori
cu miros de pupiflori.
Pupirîd cu pupigura,
ce mai pupituravura!...

Ciupi: Numele meu este Ciupi,
Ce mai turavurapupi!!!

V.D.N.: Pupilong și pupilat,
Supersîc e supărat.
Vrea să intre-ntr-o poveste
care-a fost și nu mai este.
Să-și strecoare barem coada,
că doar n-a trăit degeaba...
Pupilong e la codiță,
pupilat pe la fustiță.
(Supersîc era fetiță)
Pupifiță!

E.B.: Ca să se mărească taina,
Apare și Superfaina!!!

V.D.N.: Superfaina cea înaltă?
Un fotomodel de baltă
ce fumează superlong
și vorbește doar cu gong,
scuturînd din țigaretă.

Ce vedetă!

După basme

V.D.N.: Era o astfel de zi. Basmul începea să dea din coadă. Lecția: Jocul e treabă serioasă. Ce am mai lucrat în ultima vreme – Castelul Marelui Crab și Camera Smaraldelor.

Șaptecapete: Castelul Marelui Crab, Camera Smaraldelor, ce minunăție! Aici e de noi. O aduc pe O elevă în Castel și stăm toată vacanța în Camera Smaraldelor, fără să știe diriga… Bomboane colorate procur eu, nu avea grijă, toată pădurea mă ascultă, de la prima ghindă din tindă pînă la ultima ferigă ce „te cuprind!“ strigă… și-apoi te-nfășoară de la coapse la subsuoară…

O elevă: Șaptecapete, o să facem scufundări la apus, în larg, unde nu-i țipenie de om. Tu, doar cu coama ta zimțată la iveală, o să pari o armată de rechinici venite la marea cursă ținută în cinstea lui Repede-Repede. Apoi ne uscăm pe malul împădurit – drept mulțumire, o să-ți fac coliere de scoici și-o să-ți lipesc frunze dulci pe copitușe, să te-adoarmă în miresme.

Șaptecapete: Copitele mele sînt destul de tari și negre, cu ele las semne delicate în praful cărărilor întortocheate de prin păduri. Doar tu știi să le descifrezi și să vezi în ele emblema unui Brotak așezat pe-o frunză de nufăr. Dacă-l cauți cu grijă, dai de lacul din miezul pădurii, cel împrejmuit cu nisip fin pe margini și-n mijloc c-o insulă plutitoare de fluturi de apă; de pe

insulă doar se văd curcubeiele înnodate ca fularele, unul de altul, cu capetele departe-departe, acolo unde cîndva vom ajunge fericiți, ca să bem bucăți de cleștare curgînd luminoase…

V.D.N.: Repede-Repede se merge Departe-Departe, unde se rămîne Mereu-Mereu.

A scris și Nabokov de un balaur, cînd avea 25 de ani. Al lui avea burta albă ca nufărul, capul neted și verzui, „iar labele sale gigantice și solzoase lăsau urme adînci, concavități în formă de stea“. Așa, învățînd, voi ști să descifrez mai bine urmele tale de ale altor balauri. Mai e și vestitul Fuhur!

Șaptecapete: Cu balaurul lui Nabokov nu am avut onoarea să fac încă cunoștință, dar pe Fuhur îl știu destul de bine. De fapt, noi, balaurii, nu ne prea înțelegem între noi, fiecare fiind preocupat de faima lui personală, așa cum sînt, de pildă, tenismenii de Top 10! Numai că avem solzi și lăboanțe în loc de rachete, iar plasele sînt făcute din pînză de paianjen nebun și în loc de mingi folosim portocale sau mandarine…

Brotak: În schimb noi, brotacii și brotacele, ne înțelegem bine. Ca și balaurii, sîntem unici, fiecare cu oakul și caimacul lui! Prin urmare, o ador pe Casiopeea, surata țestoasă din *Momo*. Casiopeea și Fuhur au același tătic. Noi, brotacii, ne adorăm și tăticii!

În plus, pe-o țestoasă nu poți fi gelos. Dimpotrivă, de pe frunza ta de nufăr îi poți cere sfaturi despre căsuțe. Carapace în copac, vai și oak!

Piticul: Brotakul e unul singur, cel care stă pe frunza de nufăr! I se mai spune, alintat, și Oacky! Mă înțeleg de minune cu Brotak, el știe dinainte ce doresc și de aceea caută să-mi facă toate mofturile de pe lume. Brotak e delicat de obscen!

Mereu-Mereu: Mereu-Mereu mi-e dor de Șocîțel…

Șocîțel: Eu sînt daltonist! În primul și-n primul rînd, tot ce e verde văd roșu-nfocat, apoi, în loc de izvoare văd cleștare sfărmate, în loc de păduri mă sperii de mari incendii, mestecenii mi se par pîrîuri curgînd în sus, ciupercile au piciorușul pus pe pălărie, fluturii dospesc în soare ca aluatul și miros a cozonac, miresmele au talie și gene etc. Vai, ce mă fac?!

Un balon de săpun: Ce te faci? O iei frumușel la picior către Mereu-Mereu, peste șapte păduri colorate. Nu te sperii de scorburi, de pîrîuri, de gușteri, jderi și ofițeri ai stejarilor cu nasu-n vînt. Atît acum, șșș, eu n-am zis nimic. Puf…

Șocîțel: Mereu-Mereu, prințesa dolofană? O să o rondăi cu tot cu Durduliul ei!

Alt balon de săpun: Urmează calea curcubeielor înnodate ca fularele și spune „Durduliu“ cu gura închisă la fiecare nod. O dată, de două ori, de șapte. Puf…

Piticul: Ce-i cu baloanele acestea de săpun/ Care plutesc, se sparg și nu fac Bum?!

Balon matinal: Sîntem baloane-scrisorete, Piticule, făcute să te-ndrume! Purtăm pe burtă cordoane late împletite-n

curcubeie de cuvinte, iar unele din noi, mai zvăpăiate, sînt chiar și-n stare să te-alinte. Plici!

De basm SF

V.D.N.: 2010 – sună cam SF, dacă stai să te gîndești. Nu credeam să prind nici măcar anul „2000, cînd nu vom mai fi copii“.

Șaptecapete: Eu o să trăiesc pînă în 3003!

V.D.N: Oho, în 3003 basmul pornit din joaca pe bloguri o să pară o antichitate, evantai din pene de struț cu lănțișor de iederă.

Șaptecapete: Iar solzii or să-mi fie cu oglinzi hexagonale, în culori schimbătoare după sugestia fluturilor care trec prin aerul gros ca mierea de albine… Voi locui într-o scorbură cu lift de ametist, suindu-mă pînă la Îngerii Severi!

Și nu o să halesc decît lăcuste murate în colonie de tuberoze decapitate!!!

V.D.N: În anul SF trei mii patru, Șaptecapete, tu vei juca într-o piesă de teatru. Ciupercuț o să aibă pălărie de gutapercă și-o să fie cea mai blînd tremurătoare ciupercă.

E.B.: Iar în anul SF trei mii cinci
Ciupercuț o să poarte opinci
De diamant, cu nojițe de aur,
Să crape de ciudă orice balaur!

V.D.N.: În anul SF trei mii șase, pitici scufangii se vor teleporta peste case. Apoi, clipind des, vor răsfoi biblioteci digitale cu gîndul la cărți de hîrtie și vor ofta privindu-și în poale: „Mamă, mamă, mi-e dor, de o fină foiță, de un strașnic cotor!…“.

Cățeloiul: În anu’ SF trei mii șapte
Ciupercuț va bea cafeaua cu lapte
De vacă cibernetică
Plină de-o poftă frenetică
Să tasteze cu singuru-i picioruș
Mesaje de marmeladă cu tuș!

V.D.N.: În anul SF trei mii nouă, Cățeloi va purta haină nouă de cîrtiță-n pixeli de mușuroaie stelare și va-ntreba peste tot oare, oare, oare ce-a fost, un vis sau un moft anul SF cu trei mii și un opt? Apoi, dintr-un salt, va fugi să se frece cu spinarea de gardul înalt al lui trei mii și zece.

E.B.: Și, deodată, în anul patru mii unul,
Brigada Antitero va trage cu tunul
în fluturi!

Ciupercuț: Bum, bum și-adio, fluturi cu cagulă! Victorie parafată de-un crin și-o campanulă. Petrecere SF în cîmpul cu trifoi, taman în septembrie, patru mii doi.

Evadarea Prințesei de Uf

V.D.N.: Să scrii pentru copii, ce provocare cu coadă! Trebuie să-ți imaginezi copilul căruia îi spui povestea. Să fie fetița care mîzgălea pe marginea basmelor? Să fie băiețelul care citea, stînd pe burtă, pe malul Argeșului? Să fie fetița care-a furat un timbru cu cățel? Să fie băiețelul care-a furat o planșă cu ciuperci? Odată ce-ai ales copilul, povestea se face de la sine.

E.B.: Să spunem că băiețelul care a furat o planșă cu ciuperci se întîlnește cu fetița care a furat un timbru cu cățel! Fiecare își mărturisește, spășit, aproape plîngînd, fapta nelegiuită și se hotărăsc să fugă împreună în pădure, de frica moralei ce-o vor căpăta, ca să locuiască într-o căsuță aflată în cel mai gros și mai înalt copac! Găsesc, obosiți, copacul cu o căsuța de frunze între crengile lui noduroase. Băiețelul o ajută să se urce ea întîi. Dînsa ajunge prima în căsuță și strigă: Uuuuu, ce bine e aici, păcat numai că sînt și furnici! Băiețelul se urcă voinicește, strîngînd trunchiul între picioarele mici. Vai, zice subțirel, nu vezi că din timbru a ieșit un cățel? Ce ne facem cu el? Îi dăm ciupercuțe muiate în lapte, răspunde ea… și se făcu noapte…. Fetița își luase cu ea și carte cu basme mîzgălite în neștire. O folosi, deschizînd-o, ca pe o plapumă ce-i acoperi și-i feri de răcoare…

Ei visară non-stop toate „porcărioarele“ mîzgălite de fetița în cartea cu basme…

V.D.N.: Dimineața, cînd se treziră departe de casă și de cana cu lapte, clipiră des și se mirară: ce carte-a fost asta care așa de

cald ne-a ținut, ce personaje acestea care ne-au ținut de urît? E bine, e bine departe de casă; ne ține într-însa pădurea cea deasă o viață întreagă, de-aici pîn-acolo? Ce-ar fi să citim un pic și din *Momo*?

E.B.: Atunci băițelul se îmbufnă și zise: Dacă citim din *Momo* o să trebuiască să-ți spun Momoțica? Nuuu, se răsfățâ dînsa, îmi spui Un fetiț! Bine, să scoatem și Melcucul din perna de frunze, dacă-i pe-așa! Și-l scoaseră, trăgîndu-l de fulărelul albastru pe care-l purta mereu la gît, fiindcă melcucii, în general, fac repede amigdalită și răgușesc una-două dacă plouă! Melcucul, cum apăru, întrebă: unde e Radiera? Vreau să-mi lipesc talpiciul de tanti Radiera, ca să nu am pietre la ficat! Ce mofturos, pufni Un fetiț! Nu avem Radieră decît la creion! Na! Însă eu obișnuiam să țin vîrful de grafit în gură, ca să scrie moale, se văită Un fetiț.

V.D.N.: Ba, pardon! Momoțica și melcul sînt din cu totul altă poveste, o poveste de bucătărie cu altă pălărie, de ținut deocamdată în taină, la traistă – icni cu năduf Un fetiț, cunoscut totodată drept Prințesa de Uf (căci vedea la tot pasul probleme și se supăra cam ușor). În povestea aceasta aș prefera să-l chemăm pe Regele Coropișniț și prietenul său.

Băiețelul uimit asculta și rîdea: Prințesa de Uf, ronțăind la creion, făcuse limba mov.

Și-acum dansăm?

E.B.: Eu nu știu decît tango, se lăudă Băiețelul, dar am un mare secret! Ce secret, ce secret? îl asaltă fetița. Hm, dacă-i secret, nu se spune, o potoli, serios, Băiețelul.

În timpul ăsta, în oraș se dădu alarmă la pompieri că ei doi au dispărut de acasă și nu sînt nici la școală, nici la cinematograf, nici la Tăiatul voluntar al frunzelor pentru cățeloi! Diriga intră înr-o panică botanică și înghițea flori de mușețel cu tot cu ceaiul pentru nervi. Se mobilizară patru mașini roșii, cu tulumbe, în toate părțile. Sobolul se trezi din somn și propuse declararea unei Stări de urgență în mușuroaie. Alerta era maximă printre bursuci. Regele Coropișniț nu era de găsit nicăieri!! Prințesa de Uf tot scormonea să afle Marele Secret. Ce-mi pasă mie de ăștia că ne caută, mie să-mi zici Marele Secret, Băiețelule! Altfel rod creionul pînă la Radieră!!

Alături de cei doi copii, pe o crenguță mlădie, Omida cu Lulea trăgea tacticos din lalea și se gîndea că are prea multe piciorușe, ar fi trebuit să-și facă o operație estetică, ceva... să scape de harababura asta din timpul mersului. Un țînțar emițător ținea întreg copacul la curent cu desfășurarea de forțe din Orășelul De Lîngă Pădure. Se formaseră detașamente de pitici trădători, trimise, cu hîrleț și tîrnăcop, în căutarea, găsirea și aducerea fugarilor pe targă! Uraaa, țipau ei bezmetici, drogați cu leuștean! Vi-i aducem copți!! Rîurile se zgribuleau între maluri, nefiind de acord, ele erau noncombat! Iar fetița și băiețelul dansau în voia cea bună pătrunjelul!

V.D.N.: Amușina acum la rădăcini o mătrăgună. Vai, vestea asta nu-i deloc a bună. Căsuța din copac e în pericol, ar fi de luat în calcul o evadare: cu libelula sau elicopterul? Dar mai întîi să spună Băiețel misterul. Altfel mă supăr și mă-ngălbenesc, la față, la fustiță și la limbă, doar știi culorile ce iute

mi se schimbă – oftă fetița, zisă Prințesa de Uf, cam speriată. Un Fetiț dintr-odată semăna cu o băiată.

E.B.: Deodată băiețelul se opri brusc. Am o idee! Ne camuflăm. În ce, îl luă în rîs Prințesa de Uf? În Castelul De Topaz Dospit, răspunse pe loc băiețelul! Tu și așa ești prințesă, mai apare și Regele Coropișniț, găsim noi și o Regină Campanulă și treaba-i gata. Dar Prințișori nu sînt, protestă Prințesa de Uh! Ba sînt, uite-i, Prințișorii de Aer!! Hai să dansăm Dovleacul pe furate!

Prințesa de Uf stătu puțin pe gînduri și zise: Tu nu crezi că ne-am putea camufla în titirezi?

V.D.N.: În huhurezi, în lapte de mătase, în ochi de lilieci și-n ghinde, zise băiatul. Dar mai întîi, cu spatele la spate, vreau să dansăm Dovleacul pe furate.

Iar cînd dansau, ea-i zise la ureche: Prințișor de Aer, să știi și tu, era așa, cam fraier... L-aș prefera pe Prinț Cartof. Dar nu l-am întîlnit vreodată. Of și piof... Iar băiețelul...

E.B.: Ifo-ifo-torontof!

V.D.N.: Și-am încălecat pe prune, evadarea nu se spune.

Adoptați de un copac

V.D.N.: Piața Mică. O campanie de adopții. Mi-a rămas sufletul în cutia de carton.

E.B.: Azi am luat la mine acasă, am adoptat cerul atît de dureros de senin și l-am pus pe tavan. L-am lipit direct pe varul vechi, zgrunțuros. O să am grijă de el, o să-l scutur de praf, o să-i mișc soarele cu mîna de la răsărit la apus. Încă nu știu cum o să procedez cu dînsul noaptea, cînd se umple de stele! Să-l iau sub plapumă?

După-amiaza, cînd de obicei mă odihneam puțin, aținind chiar, mă uitam la cerul lipit de tavan mult timp. Odată am surprins formarea unor nori destul de mici, a urmat o ploaie fină ca o ceață și, în final, apariția unui curcubeu feeric. Am observat că curcubeul avea un picior sprijinit pe raful din mijloc al bibliotecii cu cărți cartoante. Celălalt picior își pusese talpa lată într-un lighean larg, emailat, plin cu rufe murdare, lăsate la muiat. M-am speriat că l-aș deranja dacă mă mișc. Și doream atît de mult să am curcubeul în casă! Eventual să-l perii, ca să lucească mai tare…

V.D.N.: Ați adoptat cerul! Atunci eu să mă uit în jos, să adopt tălpile lucrurilor și mușuroaiele și mustățile cîrtițelor și – ce îndrăzneală! – cornițele melcului. Semnez un contract de adopție, mă angajez să nu le abandonez vreodată, iar cînd vor veni ploile și nopțile, cînd vor veni ciorile, să las curcubeul să se odihnească pe toate acestea.

Și nu voiam mai mult decît un pui de pisică…

E.B.: Un pisic se poate vedea oriunde, mai ales sub masă, mieunînd disperat, cu gura maaare… Și dacă ești mai atent, auzi dinspre ușa ce dă spre bucătărie un freamăt de frunze dese, cărnoase, lucind intens, verde: e evident că locuim într-un

copac enorm! Toate actele de adopție sînt păstrate la loc uscat, curat, păzit, cu literele caligrafiate vioriu, ștampilate și parafate parfumat de domnul notar, la notariatul din apropiere.

V.D.N.: Domnul notar era un bursuc cu surtuc. Ne întreba, împingîndu-și ochelarii cu ramă de baga: deci cerul, deci mușuroiul, deci pisicul? Nota. Și atunci ploaia? Și atunci scoarța copacului? Ba, răspundeam, ba, căci scoarța copacului ne-a adoptat ea pe noi, mulțumim frumos. Și piruetă făceam.

E.B.: Scoarța nu a venit la mine, spuse plictisit Bursucul notar. Da, nu a venit, repetă o Rîmă secretară, destul de rozalie și grăsuță. Dar nici nu putea, se ofuscă Fetița, ar fi rămas copacul în pielea goală, așa ceva nu-i frumos, e nerușinare pură, se îmbufnară în cor toți, împreună cu cititorii, ne-a zis și Diriga! Dar eu cum stau mereu în pielea goală, se încăpățînă Rîma secretară; desigur, în pămînt, pe afară umblu numai după ploaie… Ei, nu, copacii au scorburi, replică Fetița, cum să rămînă un copac cu scorbura în pielea goală? Pe noi la școală nu ne învață asta… Mă rog, molfăi Bursucul notar, chestia e că nu sînteți adoptați cu acte în regulă, e grav!

Dacă ai un cer pe tavan, am readus eu discuția la normal, e bine să-ți pui și o cîmpie pe podele; o cîmpie cu o bucată de rîu prin mijlocul ei, iar pe malul rîului cu brotaci obsceni!

Rîul începea brusc de sub un dulap de haine, curgea printre picioarele mesei, făcea o bulboană limpede lîngă sobă, apoi o lua către geamul dinspre calea ferată și dispărea în peretele zugrăvit cu maci pe un fond galben. Brotacii obsceni se aliniau pe maluri, li se vedeau trupurile dintre brusturii lați și iarba

înaltă. Uneori așezam rîul vertical: ieșea din podea și curgea în sus, intrînd în policandrul cu brațele lungi de cristal. Vedeam prin el peștii și pietrele de pe fundul lui auriu…

Nu simțeam ca pe o constrîngere scoarța copacului în care locuiam. Deslușeam doar, înainte de a adormi, murmurul frunzișului din afara trunchiului sau poate foșnetul lichid al rîului adus în cameră… De altfel, folosind doar direcția privirii, rîul putea fi mutat cum am fi dorit în clipa respectivă. Brotacii, scandalizați de asemenea harababură, s-au decis să rămînă obsceni pe viață, indiferent dacă rîul curge în sus sau de-a curmezișul căsuței din copac.

V.D.N.: Se făcea că ațipisem un pic, iar cînd mă trezisem, sărisem din pat speriată de bolboroseala rîului – crezusem că ne-a inundat vreun veveriței de la doi. Și-apoi, cînd să mă afund cu picioarele-n papucii cu lalele, nimerisem în ditamai tufa de liliac. Oac, oac, oac, nu-i tot un drac, rîdeau brotacii. Și totul era obscen de frumos. Oare nu adormisem la loc?

E.B.: În timpul în care ai dormit pe cea mai catifelată cracă, folosită drept pat de toloneli, au fost trei invazii masive de furnici roșii! Le-am oprit, dîndu-le vigilent cu frunze grele în cap și stropindu-le cu apa strînsă într-o găleată adîncă. Apa o luam din găleată cu polonicul nichelat. A urmat și o invazie pîș-pîș de omizi ondulate ademenitor. Le-am greblat de pe geamurile devenite opace, cleioase…

Și după ce geamurile au devenit din nou limpezi și albastre, am numărat obiectele din căsuța din copac și le-am dat noi denumiri, mai potrivite. La lingură i-am zis singură. La farfurie

i-am zis pălărie. Nu găseam nume pentru multe obiecte și le-am lăsat așa, nenumite, sau doar folosite la mare nevoie. Însă treaba asta ne cam obliga să fim atenți la orice acțiune, cît de simplă… Era complicat fără obiecte nenumite!

Bătea vîntul, uneori ploua cu picături cît prunele coapte, se auzeau trăsnete, vedem fulgere strecurîndu-se printre crengi, anotimpurile își urmau nestigherite șirul: primăvară, vară, toamnă, iarnă, iar primăvară etc. Mai toate obiectele căpătaseră denumiri născocite de noi, ca să fie ușor de utilizat și de desființat dacă ne enervau. Coloram timpul cum ne venea la îndemînă.

V.D.N.: Și deodată m-am trezit, era o dimineață liliachie. Aș fi vrut o cafea, dar cum să cer? Catifea? Cataifea? Îmi făceam singură, amestecam cu singurița. Și tot priveam pe albastră, încă mi-era frică de invazia de furnici: visasem că toate rîndurile din cărți fugiseră încolonate. Visasem? Am fugit la Nenumita, la Peste-Toata, la Roată-Mprejura-Camerei, am scos o carte la-ntîmplare: uf, literele erau acolo. Și liniștită m-am întors la albastră, tot amestecînd cu singurița. Era luni, din nu se știe ce motive rămăsesem singură-n copac. Vai, lingură-n copac…

E.B.: Nu erai singură, timpul nu te părăsește niciodată. Și fiindcă trăiam printre crengi, ne preocupa mult cum ele se bifurcau întruna. Ne gîndeam că și timpul are măcar două crengi: trecutul și viitorul. Deocamdată stam pe craca prezentului, nu? Dar gîndurile se duceau în urmă, amintirile deveneau violente, mai ales cele însoțite de mirosuri

nemaipomenite. Iar visurile noastre erau un dulce-amar viitor plin de promisiuni și de eșecuri… Noi contabilizam și treceam într-un caiet cu pătrățele doar minunile, doar cîrlionții și piticii.

V.D.N.: În fiecare duminică seara, migălind aplecați pe pătrățele, adunam minune cu minune și ne completam, vai, declarația de avere. Notam totul pe-o frunză lată, ne apuca miezul nopții. Eram ajutați de șocîțel-ochelarist cu figură de om trist. Fîl, fîl, venea bufnița. Fîl, fîl, zbura cu declarația și-o depunea la Administrația Pădurilor Trecute. Și se făcea iarăși luni.

E.B.: Averea noastră era colosală! Socoteam toate comorile balaurilor din lume, mătrăgunile puse la fiert în ceaune de vrăjitoare cu ochi lubrici și urechi ascuțite, ca să nu mai vorbim de imensele depozite de izvoare de cristal, ascunse în văgăunile munților fumurii în zare. Ne uitam cu un binoclu folosit de marina militară, ca să depisteze contrabandiști și corsari ciungi și chiori… Noi depistam fluturii și, noaptea, licuricii cu lanternă!

Imediat ne-am dat seama că licuricii transmiteau mesaje alarmante, cu lanternele, ciupercilor fosforescente de la baza copacului în care locuiam; eram deci implicați în toată forfota asta nocturnă… Trebuia să nu stăm cu mîinile în sîn, să acționăm cumva, apărîndu-ne.

Am declarat cod mov, sugînd creioane chimice ca să avem limba colorată adecvat. Apoi am stabilit un plan de autoapărare cu praștia. Guma pentru praștii ne-o procuram din teancurile

de chiloței adorabili, deviza noastră fiind: „Mai bine cu fundul gol, decît mototol!“.

V.D.N.: Opriți trenul, să mă sui! Nu, nu-l opriți, m-am agățat de ultimul vagon copacard, gata, m-am instalat între colete cu scrisorete. Pluteam într-o leneveală deplină, zîmbeam răsfățată. Dar și zîmbetul mov, nădăjduiam, era de vreun folos. Și mă gîndeam, cod mov, cod mov, cum aș mai putea ajuta lenevind? Părul, oare părul să mi-l vopsesc cu violet de gențiene? Să-mi pun și ametistul la gît?

E.B.: Copacul nostru se legăna ca un vagon de marfă. Din cînd în cînd parcă se oprea; o fi fost vreo haltă rătăcită prin pădure. Auzeam scrîșnetul tampoanelor, fluierul lung, semnal de plecare dat de cine știe ce broscoi cu șapcă roșie și nasturi de aur la uniformă. Ne tupilam mai comod și așteptam să vină dimineața străvezie printre frunzele cu codițele prinse în cheutori de crengile umede.

V.D.N.: Deodată, dimineața devreme, două faruri portocalii la fereastră. Ochii bufniței! Mă sacrific, pîș, pîș sar dintre perne, trebuie și leneșii să facă ceva pe lumea asta, deschid fereastra. Bufnița îmi întinde un plic măricel. Iaca și contractul! zice. Am fost adoptați de scoarța de copac. Sîntem salvați, sîntem salvați! Nu așa repede, se burzuluiește buha, trebuie să semnați și să-l duc înapoi la bursuc. Cu ce, vai, cu ce să iscălesc, că am ros toate creioanele chimice și fizice din căsuță! Bufnița mă poftește să mă servesc. Îi rup o pană, îmi rupe și ea la schimb un fir de păr, au și iarăși au, semnez. Înainte de prima cafea, sîntem adoptați.

E.B.: La a doua cafea a sosit Ciocănitoarea de la lumină! Sînt cu lumina, verificăm contoarele de stors razele pe ascuns!! Nimic nu se admite cu razele soarelui, ba chiar și cu cele ale lunii. A ciocănit de patru ori în contor și a zis că e corect, am stors doar pătlagina și mînătărcile decăzute. Am pus imediat ibricul de alamă pentru a treia cafea, sorbind-o deja în sufletele noastre…

V.D.N.: Și cînd sorbeam mai cu plici, of, cin-să fie jos la rădăcină? Porcul cu gazele și vaca cu apa! La naiba, de unde-au și aflat că ne-am mutat în copac? Acum să ne mutăm și de-aici? Nu, explicăm. Baloanele nu le umflăm cu gaz, nu, nu, sînt de săpun. Iar apa-i doar de ploaie. Cică ar urma să vină încă un animal, de la Inspectoratul Foios în Construcții. Eu zic să răsucim copacul cu scorbura la apus, să ne mai scutească.

E.B.: Ehei, stai că nu-i terminată povestea. De la Ocolul Silvic și de la Rostogolul Silnic vor sosi oamenii cu pălăriuțe verzi ca să comaseze copacii din pădure în doar cîțiva copaci mari și tari, de preferință stejari. Atunci să vezi cum ghindele, urmîndu-le pildele, se vor aduna pornind o demonstrație contra porcilor mistreți, tămîie de isteți!!

V.D.N.: „Sus mimoza, jos batoza!“, „Sus liliacul, jos godacul!“, „Sus arțarul, jos ignarul!“. Ghindele făceau treabă bună, vociferau și se ambalau, mistreții roșiseră și se răspîndiseră. Se lăsa seara în căsuța noastră…

Marșul piticilor din stomac

V.D.N.: Vorbeam de tezaurizatori. De cărți, de animale. De pisici. Văzut unul! Cei mai mulți au și șoareci, fără să vrea. Iar alții au pitici pe creier, dar asta-i altă poveste, și cine n-are să-și fabrice, că altfel e tristă viața.

E.B.: Viața piticilor de pe creier este destul de aventuroasă și ar merita descrisă pe îndelete. Piticii de pe creier sînt foarte speciali!

Pitic: Piticii de pe creier
Aveau și cîte-un greier
În lesă, fiecare,
Să iasă la plimbare.

Ciupercuț: Ies greierii pe nas și pe urechi, în zilele cînd stai prea mult în casă. Dar în plimbări, plimbări lungi înainte de prînz, piticii strîng lesa și picotesc în picioare, murmurînd pe coline „tropăim, tropăim“. Uneori, buzele ți se deschid, parc-ai vrea să zici ceva, hai să zici, oricum n-aude nimeni, ba nu, era doar un greieraș rătăcit pe buza de jos, treci înăuntru, hai, cu copiii!

Rîma Dodol: O rîmă mai isteață
Ieși și ea în față:
Vai! mi se face greață
Dacă-ntîlnesc o ață;
Eu sînt mai dodoloață!

Bîrfone: Piticii de pe creier răspîndiră zvonul că piticii de pe ficat beau rachiu fiert cu piper! Dar totul rămîne incert. Mai beţivi se pare că sînt piticii din şifonier!

Ciupercuţ: Mai sînt piticii din pendulă, care dau de-a dura cu ora şi pun sare pe minutare, de-o ia timpul înapoi cînd nu te aştepţi şi crezi că toţi dracii sînt copţi şi sînt fierţi.

Şi-apoi, piticii de stomac, care cer macaroane cu mac, şi te împung cu scufia şi nu tac, şi nu tac.

Bîrfone: Piticii din perdele
Fac faldurile grele,
Piticii dintr-o vază
Doar panică creează,
Piticii din fereastră
Fumează pipă-albastră…

Marşul piticilor din stomac: Vrem macaroane, vrem macaroane,
Şi bulioane, şi bulioane,
Vrem şi zacuscă, vrem şi halva,
O! o budincă cine nu vrea!?

Vrem borş cu prune, supe cu fluturi,
Vrem conopide de şapte puduri,
Vrem ciulamale moi, nămoloase,
Şi-un punci fierbinte, la ora şase,
Să ni se-aducă-n ceşti de mătase.
Vrem şi brînzeturi fin-puturoase!

Vrem prepeliţe, vrem potîrnichi,

Vrem mîncărică-n sos, cu ridichi,
Vrem friganele, vrem o picantă
Salată iute din purici de plantă!

Vrem și plăcinte, vrem și plăcinte;
Tot înainte, tot înainte!!

Pitpalacnița: Tot înainte, tot înainte,
Dar ce s-a-ntîmplat
cu piticii din minte?

Pitic: Tot înapoi, tot înapoi!
Piticii din minte-s cu noi!

7

Ultimul diablog

– septembrie 2011 –

Toamnă, toamnă

Veronica D. Niculescu: Combinație de vînt puternic și soare strălucitor. Se face cum se face, și viața copiază cartea din care abia ai ieșit. Zi după zi. Te plimbi, ultimele zile de august, deja frunze în vîrtejuri pe lîngă borduri, plopii și mestecenii primii, îi auzi și noaptea foindu-se, „sau frunzele căzînd în beznă de la diferite altitudini, niciodată căzînd pe pămînt două în același timp, apoi rostogolindu-se roșii și maro și galbene și gri, vioaie pentru o clipă, da, prin beznă, pentru o clipă, apoi adunîndu-se în mormane, un morman ici, un morman colo, pentru a fi răscolite cu picioarele de fericiți băieți și fete ce se întorc de la școală spre casă, așteptînd cu nerăbdare Halloween-ul și pe Moș Nicolae și Crăciunul și Anul Nou, hah!, da, fericiți băieți și fete așteptînd cu nerăbdare Anul Nou fericit, și apoi probabil duse în vechi tărăboanțe și folosite de săraci ca îngrășămînt în primăvara viitoare, și un om sosind“, dragă Arsene, și mereu un om care stă.

Și cauți mai în urmă, ca să mergi un pic înainte, și „Frunzele au început să salte și să se împrăștie, ramurile cele mai înalte să se tînguie, cerul s-a spart și s-a destrămat în pete de albastru înspumat, pinul de fum s-a răsturnat înspre răsărit și a dispărut, iazul a devenit deodată o panică de gri și alb, de apă și pescărușI și pînze. Era de parcă Timpul își pierduse deodată răbdarea sau avea un atac de panică“. Un moment bun pentru înălțat zmeie, dragă Celia, în curînd se va striga *Închiderea!*

Și un pas lateral, în altă istorie. Fiindcă „Toamnă, ploaie“, zicea Martha, închizîndu-și cu zgomot poșeta. „Ei, doar o ploicică“, o corecta Dreyer. Iar mai tîrziu, tot Martha, alături de alt bărbat, cu vîrful umbrelei înlătura frunza uscată pe care a străpuns-o cu tocul. Și un pas și mai înapoi, un pic spre malul apei, pe-acolo pe unde se plimbă Hermann cu Lidia, „acolo ne-am oprit pe un podeț, proptindu-ne cu coatele de balustradă. Dedesubt, pe suprafața liniștită a apei, am admirat replica exactă (ignorînd modelul, desigur) a tapiseriei de toamnă a parcului, cu frunzișul multicolor, albastrul sticlos al cerului, conturul întunecat al parapetului și al fețelor noastre înclinate. Cînd cădea lent o frunză, fîlfîia în sus spre-a o-ntîlni, din adîncurile umbroase ale apei, dublura sa inevitabilă. Întîlnirea lor era tăcută. Frunza cobora rotindu-se în jos, și rotindu-se în sus se ridica înspre ea, nerăbdătoare, reflexia sa exactă, frumoasă, letală. Nu-mi puteam desprinde privirea de la acele întîlniri inevitabile“. Trece o răsuflare. „Haide“, spune Lidia. „Toamnă, toamnă“, după un timp. Și robul ostenit o urmează, străpungînd frunzele cu bastonul. „Ce drăguț trebuie să fie în Rusia acum“, nu-i așa, drag rob ostenit?

Emil Brumaru: Și printre toate fragmentele astea, printre povestirile adunate de o mînă harnică, eu, anost, venind de la piață cu o plasă plină cu roșii enorme, cinci kilograme de roșii, aproape de un kilogram fiecare (fiindcă în plasă am doar 7-8 roșii zemoase, cu pielița întinsă, mai-mai să crape mustind), fericit că a venit cel care le vinde la taraba uneori acoperită cu o pînză albastră, promițîndu-mi că pe marțea viitoare mai aduce. Roșii, zice, culese chiar de mine, pentru dumneavoastră, că vă știu pofticios, nu luați și mere? Da, într-o zi de toamnă deja, acum, nemaisesizînd lumina albă, aerul transparent al sfîrșitului de august, copleșit de griji mărunte, depărtat de vechile lecturi, căutînd totuși întruna miraculosul, minunea ce se poate întîmpla oricînd în plină stradă…

V.D.N.: Am vrut să adun frunze, e păcat de atîta risipă, să umplu perne și cutiuțe cu ele, în curînd n-o să mai fie decît corbi în copaci, dar m-am uitat mergînd mai departe, vîrtejuri, vîrtejuri, de ce-ar fi rea risipa, ca să nu mai vorbim de păsări?

Dragă C.,

Uite, m-au invitat la petrecerea pentru tine. Dar ce să spun eu despre tine? Adică eu să vorbesc cu alții, iar tu? Tu să stai sîmbătă dimineața pe scaun, să sune interfonul, să dai fuga să deschizi, să cobori la cutie, să urci cu liftul (ce mai spune Grișa Turuilă?), să deschizi ziarul și să ne găsești acolo chenar lîngă chenar, niște invitați care nu știu unul de altul, și ce dimineață geroasă!, și tu în vreun interviu central, și vorbind fiecare pe vocea lui? Criticul despre cărți, prietenii despre prieteni, ne-plantele despre ne-animale? De opt zile mă foiesc fără să pot scrie un rînd. Fiindcă, orice-aș începe să zic, ajung tot în același loc: prea intim și prea contradictoriu. Pricep că „intim și contradictoriu“ chiar este singura cale cînd vine vorba de tine; dar priceputul nu mă încălzește cu nimic. Nu am nimic de povestit altora. Așa că mă plimb prin Cișmigiu amînînd încă o zi și încă o zi, se schimbă și foaia din calendar, și eu tot așa. Astăzi pe la prînz, privind la draperiile de țurțuri care ornează de sus pînă jos toate etajele clădirii de lîngă poștă, s-a luminat.

Bineînțeles, C., că nu poate să fie decît tot o scrisoare. Să-ți scriu despre frunze, șapte ani de frunze mari de catalpă rulate seară de seară, legate cu firișoare de iarbă, cu tulpini de rubarbă, mai amare, mai dulci, mai finuțe, mai groase, mai întregi sau mai zdrențuite, chinuite sau vesele, obosite, stoarse, picurate, tocite, rupte de-a dreptul, nerăbdătoare toate,

nesăbuite toate, pentru copil, pentru tată, pentru prieten, pentru cititor și pentru scriitor, pentru model și antimodel, teancuri de frunze adunate într-o casă de abur suspendată între orașe și vîrste, mii de o parte și mai multe mii de cealaltă.

Iar în jumătate din anii ăștia au curs „Diablogurile“ de aici, 137 de săptămîni, și un basm, și poate niște castane. Și luni de tăcere, și frunze din nou, și zile de tăcere din nou. Și vor urma ani, cine știe cîți, cine știe cum, poate doar tăceri stivuite, pași de sub frunze. Iar cînd spun „ani“ cu figura asta a mea atît de îngrozitor de obosită, te văd zîmbind ca în altă după-amiază și mă opresc, ani – nu mai rîde!

Rîsul ăsta seamănă cu cel de cînd îți spuneam taci, tu nu înțelegi că este foarte posibil să trăiești mai mult decît mine? Rîdeai ca gîdilat acasă, acolo, iar rîsul tău încuraja dincoace de munți explicațiile, detalierea. Păi, sigur, dacă tu vei ajunge la 83, să zicem, doar nu-i exagerat – nu, nu-i deloc exagerat, mă ajutai –, iar eu în același an, pe la un credibil 53, fac un atac – nu-i exagerat, nu-i așa? nu-i –, vezi, chiar e posibil să mai trăiești încă niște ani buni după mine. Și rîdeai strengărește! Pînă cînd, hei, mă revoltam, în fond de ce rîzi tu așa, adică te bucuri că mor? Hei, stai așa, tu chiar te bucuri că mor?

Odată cineva a pus pe caruselul cu prostii o poză cu tine rîzînd, iar comentariul era uite raritatea, rîde E.B. M-am mirat, te știam aproape numai rîzînd. Așa mi te amintesc, un rîs viu înrămat, cu o reclamă dedesubt. Ajutați copiii din Africa, chestii din astea. N-ajutam nici pe naiba, abia ne tîram cozile europene. Dar ce mai rîdeam, măcar că era numai un exercițiu de alungat spaime.

Și-mi mai amintesc foarte viu seara aceea de la Sibiu, una dintre serile colocviilor Transilvania din 2012, cînd am pornit-o spre centru, și deodată ne-am trezit într-un fluviu de oameni, iar piața era sufocată de-un tîrg, ceva îngrozitor, un bîlci uriaș, un festival al bîlciurilor – acolo, și dacă ridici un deget se numește festival –, abia se mai putea înainta de atîtea tiribombe și mașinuțe, căluți și michimauși și familii asurzitor de fericite, de-mi venea să urlu, și pesemne că urlam arătînd înainte: Acolo, acolo, sub turn, acolo trebuie să ajungem! Și toți ceilalți erau în urmă, în camera albă, unde aveam să mergem și noi în ultima seară, mi-o amintesc ca pe-o sală de disecție, atîta țin minte, că era ceva faianță albă, ceva durere. Dar atunci ne chinuiam să mergem înainte, înainte, spre crama cu spinări de mielușei inocenți pe spătarele scaunelor, să ne încălzească nouă spinările noastre. Asta îmi amintesc, tiribombele aiuritoare, înaintarea chinuită, necesitatea de a urla ceea ce trebuia șoptit. Tiribombe, mulțimi, obstacole, basme moderne. Uneori am impresia că-n absolut fiecare clipă același festival aiuritor ne asurzește și orbește pe toți, unii-s deja prinși, alții zadarnic mai cîntă pe margini.

Așa că tai de aici paragraful cu pătrățel, cu copaci suspendînd căsuțe pentru păsări, cu Melcucul, Casiopeea, cu pinguinii verilor albastre, cu plicuri burdihănoase de-și luxau poștărițele lăbuțele deloc delicate, cu semne de carte și însemnări cu creionul pe margini, și oglinzi și ferestre și stea, și liliacul din primăvara trecută, și tîrguri de carte asemănătoare cu bîlciul – cel din aceeași toamnă, cînd te fugărea o reporteriță ca să-i spui totul despre prietenii festivalului bîlciurilor, sigur

fugărește și acum pe cineva undeva –, și un bandaj cu banii cerșetorului, pierdut pe o zebră la gară, și semaforul roșu, între un sat și vreun altul, seara tîrziu, cine știe pe unde, poate niciodată niciunde.

C.

(Veronica D. Niculescu,
Suplimentul de cultură, februarie 2014,
numărul aniversar „Emil Brumaru la 75 de ani“)